

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

PRÁVNÍ OCHRANA KULTURNÍHO DĚDICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE
LEGAL PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE IN THE CZECH REPUBLIC

Konzultant: JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.

Zpracovatel: Mgr. Veronika Bauerová

Měsíc a rok odevzdání rigorózní práce: září 2015

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně, všechny využití prameny a literaturu řádně citovala způsobem ve vědecké práci obvyklým a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Mgr. Veronika Bauerová

Děkuji panu JUDr. Petru Svobodovi, Ph.D. za vstřícný přístup a za odborné a trpělivé vedení při tvorbě mého rigorózní práce, k jejímuž zpracování přispěl množstvím cenných rad a informací.

*„Péče o kulturní dědictví je péčí o jedno z největších bohatství, které máme.“
(aut.)*

Obsah

1 Pár slov úvodem (Abstrakt)	9
2 Kultura	10
2.1 <i>Kulturní bohatství (kulturní dědictví) a jeho právní reflexe</i>	17
2.2 <i>Výbrané mezinárodní úmluvy na ochranu kulturního dědictví</i>	23
3 Vývoj právní úpravy kulturního dědictví	29
4 Památková péče	38
4.1 <i>Kulturní památky</i>	39
4.1.1 Prohlášení za kulturní památku jako nucené omezení vlastnického práva	49
4.2 <i>Národní kulturní památky</i>	51
4.3 <i>Archeologické nálezy</i>	56
4.4 <i>Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku</i>	59
4.5 <i>Ochrana území</i>	65
4.5.1 Památkové rezervace	65
4.5.2 Památkové zóny	68
4.6 <i>Nástroje ochrany kulturních památek a ochrany území</i>	69
4.6.1 Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón	69
4.6.2 Evidence kulturních památek	73
4.6.3 Povinnosti vlastníků a dalších osob a s tím spojená závazná stanoviska, vyjádření a souhlasy úřadů	77
4.6.3.1 <i>Oznámení ohrožení nebo poškození</i>	82
4.6.3.2 <i>Ohlášení změny užívání, vyklizení</i>	83
4.6.3.3 <i>Změna vlastnictví (správy, užívání)</i>	86
4.6.3.4 <i>Obnova</i>	89
4.6.3.5 <i>Vývoz kulturních památek</i>	98
4.6.4 Povinnosti správních úřadů	100
4.6.5 Opatření k zajištění péče	101
4.6.6 Předkupní právo	105
4.6.7 Příspěvek na zachování a obnovu	107
4.6.8 Vymezení ochranných pásem	109
4.7 <i>Orgány a organizace státní památkové péče</i>	112
4.7.1 Ministerstvo kultury	113
4.7.1.1 <i>Památková inspekce</i>	118
4.7.2 Krajský úřad	120
4.7.2.1 <i>Kraj</i>	122
4.7.3 Obecní úřad obce s rozšířenou působností	123
4.7.3.1 <i>Obec</i>	125

4.7.3.2 Komise, konzervátor, zpravodaj	126
4.7.4 Celní úřady	126
4.7.5 Organizace státní památkové péče	127
5 Předměty kulturní hodnoty	130
5.1 Ochrana předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 Sb. před nezákonným vývozem a nezákonnou nabídkou k prodeji.....	130
5.2 Posuzování předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 Sb. pro vydání osvědčení nebo pro prohlášení za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb.	137
5.3 Správní řízení o prohlášení předmětu za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb.	139
5.4 Správní řízení o zrušení prohlášení za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb.	143
5.5 Správní řízení o prohlášení archiválií za archivní kulturní památku podle zákona č. 499/2004 Sb.	145
6 Ochrana sbírek muzejní povahy a předmětů je tvořících	149
6.1 Sbírky státu, krajů a obcí	150
6.2 Sbírky ostatních vlastníků	151
6.3 Postup ministerstva při zápisu sbírky, jejímž vlastníkem je Česká republika, kraj či obec	151
6.4 Postup ministerstva při zápisu sbírek ostatních vlastníků	152
6.5 Trvalé uchovávání sbírek muzejní povahy a jednotlivých sbírkových předmětů	153
6.6 Centrální evidence sbírek	156
6.6.1 Změna a zrušení zápisu sbírky	157
6.7 Povinnosti vlastníka sbírky zapsané v centrální evidenci	161
6.8 Práva vlastníka sbírky zapsané v centrální evidenci	164
6.9 Zajišťování standardizovaných veřejných služeb	168
6.10 Ochrana sbírek nebo jednotlivých sbírkových předmětů ve vztahu k zahraničí.....	174
7 Resume/English summary	177
8 Klíčová slova	179
9 Citovaná literatura	180

1 Pár slov úvodem (Abstrakt)

Vedle analýzy pojmů kultura, kulturní bohatství (kulturní dědictví) se tato práce zabývá především problematikou státní památkové péče regulovanou zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, který je aktuálně platnou právní úpravou poskytující ochranu kulturním památkám a dalším objektům. Jelikož do kulturního dědictví nepatří jen kulturní památky a další objekty chráněné zákonem č. 20/1987 Sb., zabývám se v další části této práce předměty kulturní hodnoty, které jsou upraveny v zákoně č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, okrajově se zabývám archiváliemi upravenými v zákoně č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dále sbírkami muzejní povahy (sbírkovými předměty), které jsou předmětem regulace zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Domnívám se, že tato práce má smysl, neboť studentovi či případnému čtenáři může napomoci pochopit a ucelit si problematiku ochrany kulturního dědictví, dále může pomoci při výkladu zákona č. 20/1987 Sb. a taktéž může posloužit při budoucí komparaci s v současné době projednávaným novým zákonem o ochraně památkového fondu, který má plně nahradit platnou právní úpravu.

A few words of introduction (Abstract)

In addition to analyzing the concepts of culture, cultural heritage (cultural heritage), this thesis mainly deals with the issue of state monument care regulated by law no. 20/1987 Coll., On state monument care, as amended, which is currently valid legislation providing protection cultural monuments and other objects. Since the cultural heritage not only cultural monuments and other objects protected by law no. 20/1987 Coll., Deal with the next part cultural objects, which are regulated by the Act no. 71/1994 Coll., On the sale and export of cultural value, as amended, marginally deals with the archival documents as stipulated in the Act no. 499/2004 Coll., on Archives and Records Service and amending certain laws, as amended, and museum collections (the collections) which are subject to regulation by Act no. 122/2000 Coll., on protection of museum collections and amending certain other acts, as amended.

I believe that this work makes sense, because a student or potential readers may help you understand and summarize the issue of protection of cultural heritage, also may aid in interpretation of the law no. 20/1987 Coll. and also can serve in the future comparison of St. currently debated new law on the protection of the heritage fund, which is fully replace the applicable legislation.

2 Kultura

Latinský kořen slova kultura tvoří „colere“ ve významu kultivování, obydlování, vzývání a ochrana, které se vyvíjelo přes slovo cultus, jenž mělo náboženský obsah. Slovo kultura poprvé použil římský filozof Marcus Tullius Cicero (106-43 př.n.l.) v díle *Tusculanae disputationes*, a to právě ve významu kultivování. Použil jej však ve smyslu aktivního pěstování ducha, neboť filozofii označil za pěstění ducha (*cultura animi autem philosophia est*). Svým pojetím položil základy kultury jako lidské vzdělanosti. Již před Ciceronem antičtí filozofové formulovali představy péče o duši a nejvyššího dobra, které v pojetí Sokrata a Platona bylo ztotožněno s krásnem. Římské pojetí kultury vyjádřené Ciceronem má své kořeny již v myšlení sofistů, kteří studovali a zkoumali *nomoi*, tedy oblast zákonů, zvyků a úmluv.¹ Od počátku byla kultura pojímána jako vzdělanost, proto panoval i předpoklad, že touto vzdělaností se bude zabývat nauka o vzdělanosti, kterou byla věda o kultuře.

Jazykem kultury byla středověká latina, která byla zároveň jazykem aristokracie. Biskupské dvory, velké kláštery, kaple panovníků, zkrátka všechny štáby církevní armády měly vždycky k dispozici dost učených kleriků, ostatně často původem z baronských či rytířských rodů, kteří byli vychováni v klášterních a především katedrálních školách.²

Filozofové a spisovatelé byli zároveň téměř pravidelně vysokými církevními hodnostáři. Zakládaly se kláštery, které následovaly stovky benediktinských opatství, jež vytvořila síť center vzdělanosti po celé Evropě.³

Tvořila se materiální kultura.

Psaly se penitenciáře, tj. knihy, které informovaly zpovědníky o postupu při rozhřešování kajících ze spáchaných hříchů a snímání církevních trestů z pachatelů deliktů proti církevnímu právu. Kolovaly hrdinské zpěvy, vznikaly první kompilace určené k poučení publika.

Rostla duchovní kultura.

Historická vyprávění v národních jazycích zůstávala dlouho věrná veršované formě, k jejich přechodu k próze došlo až v prvních desetiletích 13. století. Začalo vznikat obyčejové právo, které bylo nejprve nepsané,⁴ později, u nás ve 13. - 14. století dochází k jeho písemnému zachycení ve

1 SOUKUP, Martin. Kultura: Biokulturologická perspektiva. sv. 4. Nakladatelství Pavel Merkvart, Červený Kostelec, v roce 2011. s. 37. ISBN 978-80-87378-96-0.

2 BLOCH, Marc. Feudální společnost. Vydání první. Nakladatelství Argo, Miličova 13, 130 00 Praha 3. r. 2010. ISBN 978-80-257-0236-9.

3 SELTENREICH, Radim. Dějiny evropského kontinentálního práva. 3. upr. vyd., Praha: Leges. r. 2010. s. 669. ISBN: 978-80-87212-54-7.

4 Právo nepsané (*lex non scripta*, *ius non scriptum*) jako je zejména právo vytvářené soudním rozhodováním, právo obyčejové atd., které je vytvářeno jinak, než formou právních předpisů. Právo psané či také právo zákonné (*lex scripta*, *ius scriptum*), které je vytvářeno formou psaných právních předpisů, zpravidla publikovaných v oficiálních sbírkách

formě soukromých sbírek – právních knih.⁵ Současné byly právní knihy dokladem vzestupu právního myšlení a obecně i české kultury.

Vytvořen byl základ kultury právní. Právní knihy dokládají rozvoj českého jazyka, který postupně úspěšně nahrazoval i v oblasti literární latinu a byl schopen vyjadřovat značně abstraktní právní pojmy s podivuhodnou přesností.⁶

Za nejstarší kulturu dokladovatelnou v písemné formě tak považují kulturu nemateriální, která představuje souhrn výsledků v oblasti umění a společenského života vůbec (zvyky, tradice). Duchovní kultura je následována kulturou materiální a kulturou právní, zvláště v oblasti zvykového práva. Postupným vývojem se právní kultura začala členit na právní kulturu anglosaskou a kontinentální, poté k nim přibyla právní kultura islámská.⁷

Významným mezníkem v kultuře bylo rozšíření knihtisku. Dříve než byla zakotvena alespoň minimální ochrana autorů, byla postupně přijímána ochrana vydavatelů. Vydavatelská práva byla vymezována nejen privilegii, ale i cenzurními předpisy, které požadovala církev v důsledku laicizace vydavatelské činnosti po rozšíření knihtisku. V privilegiích se začala objevovat doložka či výhrada, týkající se svolení autora s vydáním díla.⁸ Ochranou umění skrze vydavatelské a autorské právo se tak kultura dostala do povědomí společnosti.

V současnosti existuje na kulturu řada názorů odborníků, kteří ji spojují s vědou, uměním, člověkem a přírodou.

Například Brůžek a kol.⁹ uvádí, že: „vědeckoteoretickým pojetím kultury se zabývá teorie kultury, kulturologie a věda o kultuře. Podle něj se dodnes nesprávně používají jako synonyma, rozdíly však mezi nimi existují. Kulturologie představuje širší pojetí předmětu, neboť vedle teorie kultury předpokládá i zahrnutí empirických výzkumů jevů kultury. Pojem věda o kultuře je užíván globálně; označuje celou sféru poznatků o třídě kulturních jevů a zahrnuje tak teorii kultury a

zákonů apod. K tomu dále viz. KNAPP, Viktor. Teorie práva. Vydání první. C. H. Beck v roce 1995. s. 76. ISBN 80-7179-028-1.

5 MALÝ, Karel, SIVÁK, Florian. Dějiny státu a práva v českých zemích a na Slovensku do r. 1918. Vydání druhé. Nakladatelství a vydavatelství H & H, Komenského 236, 252 25 Jinočany. r. 1993. ISBN 80-85467-61-5.

6 MALÝ, Karel, SIVÁK, Florian. MALÝ, Karel, SIVÁK, Florian. Dějiny státu a práva v českých zemích a na Slovensku do r. 1918. Vydání druhé. Nakladatelství a vydavatelství H & H, Komenského 236, 252 25 Jinočany. r. 1993. ISBN 80-85467-61-5.

7 Anglosaský právní systém je systémem soudcovského práva. V tomto systému má soudce zvláštní postavení spočívající v tom, že na rozdíl od pojetí kontinentálního, nejen právo nalézá, ale i právo tvoří. Kontinentální právní systém je systémem psaného práva, ve vztahu k němuž jsou jiné prameny práva toliko prameny subsidiárními a ve své ryzi podobě zcela vylučuje soudcovskou tvorbu práva. Islámský právní systém je historicky nejmladší a pro jeho úzké sepejetí s islámským náboženstvím a prolínáním právních pravidel islámu s pravidly náboženskými a etickými je systémem nejobtížněji adaptabilním na moderní vývoj společnosti. Dále viz. KNAPP, Viktor. Teorie práva. Vydání první. C. H. Beck v roce 1995. s. 92 – 104. ISBN 80-7179-028-1.

8 TELEČEK, Ivo. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Vydání první. Nakladatelství Doplněk. Vydává Masarykova univerzita Brno. 1994. s. 71 – 76. 1081-022-1994.

9 BRŮŽEK, Miloslav. a kol. Kultura a životní prostředí. 1. vydání. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., v Praze. r. 1989. s. 271. ISBN 80-04228 38-0.

kulturologii, včetně užších specializovanějších oblastí.“

Domnívám se, že vztah vědy a kultury je vyjádřen v čl. 15 odst. 2 ústavního zákona č. 2/1993 Sb.,¹⁰ který uvádí, že svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena. Podle mého názoru, tvořivost je vlastní jak vědě, tak kultuře, přičemž umělecká tvorba je složkou kultury. Za výsledek vědeckého bádání jako tvůrčí činnosti považuji vědecká díla, která jako autorská díla jsou předmětem ochrany podle § 2 zákona č. 121/2000 Sb.¹¹ Podle § 1 písm. a) zákona č. 111/1998 Sb.¹² vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy uchovávají a rozhojňují dosažené poznání a podle svého typu a zaměření pěstují činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Domnívám se, že vztah vědy a kultury je velice úzký, neboť obojí charakterizované jako činnost vědecká a činnost umělecká jsou tvůrčími činnostmi.

Autoři komentáře uvádí,¹³ že „čl. 15 odst. 2 Listiny představuje několik rovin ústavní ochrany svobody vědeckého bádání a umělecké tvorby. Primárně se tak jedná o negativní základní právo, do jehož výkonu stát nesmí zasahovat, má však i svůj rozměr institucionální a rovněž zakotvuje ústavní hodnoty svobody vědy a umění. Součástí svobody vědy a umění je svoboda akademická, kterou rozumíme vztahy plynoucí z historické autonomie univerzit (vysokoškolská samospráva).“¹⁴ Komentář dále uvádí, že „oproti svobodě myšlení se umělecký projev vyznačuje důrazem na určitou kreativní formu, která může a nemusí být nosičem určitého názoru či postoje jedince. Není výsledkem toliko racionálních úvah či hodnotících soudů, nýbrž může odrážet i emoce, dojmy, zkušenosti či stavy umělce, a pochopitelně i jeho technické dovednosti a schopnosti. Formy a prostředky umělecké tvorby zpravidla odrazem určitých estetických hodnot, mohou být literární, výtvarné, hudební, multimediální, taneční, dramatické apod. a mohou zahrnovat jak samotnou tvorbu díla, tak interpretaci či reprodukci jiných děl (umělecký přednes, provedení hudební skladby, herecký výkon, včetně nácviku vystoupení či nastudování skladby).“

Domnívám se, že umělecká tvorba může být také založena na racionálních úvahách a hodnotících soudech a naopak vědecká práce jako tvůrčí výsledek racionálních úvah a hodnotících soudů, může být do určité míry ovlivněna zkušenostmi vědce. Dále si myslím, že obě svobody

10 Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

11 Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

12 Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

13 WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 370 – 389. ISBN 978-80-7357-750-6.

14 Podle mého názoru se jedná o tzv. zájmovou samosprávu, o které pojednává HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 167. ISBN 978-80-7179-254-3.

souvisí s čl. 17 odst. 1 Listiny, který stanoví, že svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. Ve smyslu čl. 17 odst. 2 Listiny, svoboda projevu totiž zahrnuje právo každého vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze podle čl. 17 odst. 4 Listiny omezit zákonem za podmínky, že jde o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Jedná se však o tradiční, základní práva a svobody, která jsou bezprostředně vymahatelná, a proto se na ně čl. 41 odst. 1 Listiny nevztahuje, neboť čl. 41 odst. 1 Listiny vylučuje možnost se těchto práv domáhat pouze v mezích zákonů. Jde o svobody, které jsou ústavně zaručeny a jsou na základě Listiny, jakožto součásti ústavního pořádku přímo vymahatelné a zákonem mohou být jen omezeny.¹⁵

Se svobodou projevu, svobodou myšlení, vědeckého bádání a umělecké tvorby úzce souvisí právo na ochranu výsledků tvůrčí duševní činnosti podle čl. 34 odst. 1 Listiny. Komentář uvádí,¹⁶ že na rozdíl od svobody vědeckého bádání a umělecké tvorby (čl. 15 odst. 2 Listiny) je v čl. 34 zdůrazněn aspekt nikoli vlastní činnosti, nýbrž jeho výsledek (např. autorské dílo nebo vynález), který má být jako projev osobnosti chráněn.

Jelikož svobodná osobnost člověka a lidská tvořivost jsou chráněny ústavními svobodami myšlení, vědeckého bádání a umělecké tvorby a svobodou projevu, domnívám se, že věda a kultura jsou příbuznými oblastmi, neboť jejich společným jmenovatelem je tvořivost a tvorba. Důsledkem svobody myšlení, vědeckého bádání a umělecké tvorby a dále svobody projevu jsou totiž výsledky duševní činnosti, které se projevují v podobě děl uměleckých, literárních, vědeckých apod.

Z výše uvedených svobod je zřejmá spjatost člověka s kulturou, kterou například předpokládá Ortová a kol.,¹⁷ neboť uvádí, že „historická role kultury a umění spočívá v prvotním zformování svobodné tvořivé aktivity. Tato formace musí být nejen uchována, ale i rozšířena.“

15 V rozhodnutí o ústavní stížnosti IV. ÚS 606/03 Ústavní soud konstatoval, že svoboda projevu tvoří jeden z nejpodstatnějších základů demokratické společnosti, skutečně jednu ze základních podmínek pro její rozvoj a pro seberealizaci jednotlivce. Čl. 10 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, podléhající omezení stanovenému v odstavci 2 citovaného článku Úmluvy, je aplikovatelný nejenom na „informace“ nebo „ideje“, které jsou vnímány příznivě či neutrálně, ale také na ty, které uráží, pohoršují, šokují, rozrušují – stát nebo jakoukoliv část populace. Ti, kteří vytvářejí, vykonávají, rozšiřují nebo vystavují umělecká díla, přispívají k výměně idejí a názorů, což je neodmyslitelné od demokratické společnosti. Umělci a ti, kteří propagují či rozšiřují jejich díla, však nejsou imunní před možností, že jejich právo na svobodu projevu, zakotvené v čl. 10 odst. 2 Úmluvy, bude omezeno. Kdokoliv vykonává svoji svobodu projevu, bere na sebe, v souladu s jednoznačným zněním druhého odst. čl. 10 Úmluvy, „povinnosti a odpovědnost“; jejich rozsah bude záviset na dané konkrétní situaci a prostředcích, které používá.

16 WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 690 – 702. ISBN 978-80-7357-750-6.

17 BRŮŽEK, Miloslav. a kol. Kultura a životní prostředí. 1. vydání. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., v Praze. r. 1989. s. 329. ISBN 80-04228 38-0.

Podle Sokola¹⁸ významy slova kultura používáme přinejmenším ve dvou odlišných smyslech. Chápe, že „jednou kultura znamená užší, měšťanský význam 19. století (tj. divadlo, umění, poezii, literaturu, muzea, galerie atd.) a jindy širší, antropologický smysl znamená síť významů, do které se člověk musí socializovat, resp. enkulturovat,¹⁹ aby se stal členem určité společnosti.“

Bittnerová a Heřmanský uvádí,²⁰ že „každý jedinec je tím, čím je vždy na pozadí kultury, do níž byl enkulturován, nebo v níž se rozhodl se akulturovat.“²¹ Člověk je do značné míry zajatcem kultury, která jej svazuje a současně mu pomáhá vyznat se ve změní impulsů, které přicházejí z okolí. Kulturu je tedy možné nahlížet na straně jedné jako regulativ chování jedince a na straně druhé jako výkladové schéma, které mu umožňuje interpretovat okolní realitu.“

Domnívám se, že na vztah člověka ke kultuře lze nahlížet za podmínek, které na něj klade Listina, neboť Listinou je vztah člověka ke kultuře ústavně regulován. Podle čl. 1 Listiny jsou lidé svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Podle čl. 4 odst. 2 Listiny meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou upraveny pouze zákonem, přičemž nutné meze základních práv a svobod vyplývají již z čl. 2 odst. 3 Listiny, který stanoví, že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.²² Obecně se domnívám, že kulturu lze sice považovat za výkladové schéma, které umožňuje jedinci interpretovat okolní realitu, avšak toto výkladové schéma by mělo být upraveno zákonem nebo na základě zákona.²³

O kultuře v souvislosti s přírodou píše Čavčavadze,²⁴ podle kterého „kultura je pokračováním přírody, je výsledkem jejího vývoje, výsledkem, který, ať již se jakkoli od přírody vzdálil, ať již se povznesl sebevýše, může existovat zdravým a normálním způsobem pouze v lůně přírody.“

Názor o tom, že kultura je pokračováním přírody nepovažuji za správný, neboť kultura a

18 SOKOL, Jan. O kultuře, jazyku a češtví. In: Kultura českého prostoru, prostor české kultury. Vydání první. Redaktor: Kašpar, Jan. Nakladatelství ERMAT Praha s.r.o. r. 2008. s. 15 – 18. ISBN 978-80-87178-03-4.

19 Enkultura=vědomá nebo nevědomá integrace jedince do kultury, která jej obklopuje v sociálním útvaru, do něhož jedinec náleží.

20 BITTNEROVÁ, Dana, HEŘMANSKÝ, Martin. Kultura českého prostoru a prostor české kultury očima české antropologie a příbuzných oborů. In: Tamtéž.

21 Akultura=vzájemné přejímání a splývání rozdílných kultur.

22 Pro ministerstvo, stejně jako pro jiné státní orgány platí jedna ze stěžejních zásad právního státu upravená v čl. 2 odst. 3 Ústavy a v čl. 2 Listiny, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Ministerstvo jako nositel státní moci může vydat pouze takový akt, k jehož vydání ho opravňuje zákon. U státních orgánů neplatí pravidlo platné pro soukromé osoby, že každý může činit, co není zákonem zakázáno. Viz. usnesení č. 43/1998 Sb. náleží a usnesení, sv. 11. In: MIKULE, Vladimír, SLÁDEČEK, Vladimír. Zákon o Ústavním soudu – Komentář a judikatura k Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod. Vydání první. Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o. r. 2001. ISBN 80-86432-10-6.

23 K abstraktním a konkrétním formám správní činnosti viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 179. ISBN 978-80-7179-254-3.

24 ČAVČAVADZE, N. Z. Kultura a hodnoty. sv. 71. První vydání. Praha: Mladá fronta. 1989. s. 64. 02/6 23-073-89.

příroda jsou předmětem odlišných právních úprav. Ochrana přírody a krajiny je předmětem zákona č. 114/1992 Sb.,²⁵ kdežto kultura, jejíž součástí je kulturní bohatství či kulturní dědictví, má různorodou zákonnou úpravu odlišující se podle předmětů ochrany, např. podle toho, zda předmět je předmětem kulturní hodnoty, sbírkovým předmětem či kulturní památkou.²⁶

Domnívám se, že příroda a krajina jsou přirozené celky, jejichž zákonná ochrana není podmíněna vlastnostmi charakteristickými pro ochranu předmětů, které jsou součástí kulturního dědictví. Vlastnostmi typickými pro předměty jako součástí kulturního dědictví jsou např. význam pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku, přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem apod. Dále u kultury ve smyslu umění se předpokládá tvorba, estetické hodnoty či zážitky, emoce a kreativnost tvůrce. U přírody je tomu naopak. Příroda je přirozeným zemským povrchem s volně žijícími živočichy, planě rostoucími rostlinami a jejich společenstvími, nerosty, horninami, paleontologickými nálezy a geologickými celky ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. U přírody jde tak o stav zachování.

Myslím si, že rozdíl mezi kulturou a přírodou zcela správně vystihl Richter,²⁷ který se jimi zabýval v souvislosti se zákonem o kulturních památkách z roku 1958 a zákonem o státní ochraně přírody z roku 1956, neboť uvedl, že: „V ČSSR existuje instituce s titulem Státní ústav památkové péče a ochrany přírody (v Praze a Bratislavě). Co to znamená? Nepochybně to, že sám stát uznal za nutné starat se o něco, co jmenujeme památkou, a chránit přírodu. V názvu tohoto zřízení se zřetelně hlásí staré třídění světa na kulturu a přírodu, i když může někdy příroda do „památek“ přesahovat. Ale to ponechme stranou a znovu konstatujme: Ve 20. století se přímo stát musí zajímat o ochranu památek a přírody. Proto byl také vydán vládou ČSSR zákon o kulturních památkách ze dne 17. dubna 1958 a 24. srpna 1956 zákon o ochraně přírody. Jak je patrné, uvedená legislativa rozeznává „péči“ u památek a „ochranu“ u přírody. Rozdíl je jasný: péče znamená zasahování, ochrana nezasahování. Ochrana přírody předpokládá zřejmě, že příroda bude ponechána sama sobě, nebude dotýkána.“

S přírodou úzce souvisí životní prostředí, které však z povahy věci rovněž nelze dávat do souvislosti s kulturou, neboť podle § 2 zákona č. 17/1992 Sb.²⁸ je životním prostředím vše, co

25 Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

26 Např. zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů nebo zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů apod.

27 RICHTER, Václav. Památka a péče. Státní ústav památkové péče v Praze. 1. vydání., 1993. s. 9. ISBN: 80-85787-61-X.

28 Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie. Podle M. Damohorského²⁹ „zákon považuje za životní prostředí hmotný svět a z něho jen tu část, kterou tvoří příroda (složky a ekosystémy). Dále uvádí, že na pražské právnické fakultě se právo životního prostředí od počátku formovalo na bázi ochrany přírodního prostředí (*Drobník, Jaroslav a kol. Právo životního prostředí. Praha: UK, 1988.*).“

Ze zákonné definice usuzuji, že životní prostředí a tímto jeho složky jsou základem pro existenci, vývoj a rozvoj všeho živého včetně člověka. Životní prostředí je tak širším vymezením, přičemž příroda se stává jeho užší částí.

Na rozdíl od vztahů kultury s vědou, uměním a člověkem nelze kulturu s přírodou a s životním prostředím ztotožňovat, ani ji poměřovat, neboť se jedná o zcela odlišné celky, které mají rozdílné využití, rozdílný způsob nakládání a rozdílnou ochranu. Životní prostředí jako celek má svoji zákonnou úpravu, která je sjednocena na rozdíl od kultury, jejíž legální vymezení je roztržité, neboť ji nacházíme u jednotlivých předmětů úpravy.³⁰

U kultury, stejně tak u vědy a umění nenacházíme legální definici, proto pojem kultura může být chápán jako neurčitý právní pojem.³¹ Jisté obrysy tohoto pojmu však spatřuji v zákoně č. 239/2012 Sb.,³² jehož § 8 uvádí, na jaké konkrétní kulturní projekty lze poskytovat prostředky Státního fondu kultury České republiky. Jedná se o následující kulturní projekty:

- a) podpora vzniku, realizace a uvádění umělecky hodnotných děl,
- b) ediční počiny v oblasti neperiodických i periodických publikací,
- c) získávání, obnova a udržování kulturních památek a sbírkových předmětů,
- d) výstavní a přednášková činnost,
- e) propagace české kultury v zahraničí,
- f) pořádání kulturních festivalů, přehlídek a obdobných kulturních akcí,
- g) podpora kulturních projektů sloužících k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v České republice,

29 DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. Praha: C.H.Beck, 1. vydání, r. 2003. 545 s. ISBN 80-7179-747-2.

30 Podle Knappa „pojem kultury nemá zřetelné kontury.“ Dále viz. KNAPP, Viktor. Teorie práva. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, rok 1995. s. 27. ISBN 80-7179-028-1.

31 Neurčitý právní pojem zahrnuje jevy nebo skutečnosti, které nelze úspěšně zcela přesně definovat. Jejich obsah a rozsah se může měnit, bývá podmíněn úrovní poznání v technických vědách i časem a místem aplikace normy. Zákonodárce vytváří prostor správě, aby zhodnotila, zda konkrétní případ patří do rozsahu neurčitého pojmu. Vyžaduje především její odbornost. Někde jí napomáhá, snaží se uvést co nejvíce charakteristických znaků věcí nebo jevů, které má neurčitý pojem zahrnovat, někdy též ukládá, aby byl pojem zpřesněn samotnou správou v prováděcích předpisech. Dále viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 79. ISBN 978-80-7179-254-3.

32 Zákon č. 239/2012 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- h) podpora vysoce hodnotných neprofesionálních uměleckých aktivit,
- i) ochrana, údržba a doplňování knihovního fondu.

Vymezením těchto kulturních projektů si lze snáze představit, co je součástí kultury, neboť kultura může být jen stěží vymezena taxativním výčtem věcí, pro něž je obecným rámcem. Kulturou tak rozumím souhrn materiálních a duchovních hodnot vytvářených lidstvem v její celé historii, které mohou být předávány z generace na generaci.

2.1 Kulturní bohatství (kulturní dědictví) a jeho právní reflexe

Kultura je mnohdy dávána do souvislosti s bohatstvím, a to pak s dědictvím, nebo obojí – bohatství a dědictví ve spojitosti s kulturou je užíváno synonymicky. Vedle konceptu kultury, kulturního bohatství, kulturního dědictví, ojediněle i historického dědictví, společného kulturního dědictví, kulturního bohatství národa se vymezuje přírodní dědictví, přírodní bohatství, příroda a životní prostředí. Domnívám se, že podobně jako kultura jsou kulturní bohatství a kulturní dědictví neurčitými pojmy,³³ které se hojně vyskytují v právních normách a které zároveň vedou i k užití správního uvážení.³⁴ Pravidelně tak může při interpretaci pojmů kultura, kulturní bohatství a kulturní dědictví jako neurčitých právních pojmů docházet ke vzájemné kombinaci se správním uvážením.

Podle čl. 34 odst. 1 Listiny, práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem. Listina tak nechrání vlastní tvůrčí duševní činnost, nýbrž její výsledek, kterým může být autorské dílo, vynález, nebo umělecký výkon.³⁵ Přestože výsledky tvůrčí duševní činnosti jako projev osobnosti jsou chráněny zákonem, jejich ochrany se každý může domáhat již na ústavním základě, neboť toto kulturní právo není v čl. 41 odst. 1 Listiny uvedeno mezi ústavními právy, kterých je možno se domáhat pouze v mezích zákonů provádějících příslušná ustanovení.

Domnívám se, že výsledky tvůrčí duševní činnosti patří ke kulturnímu bohatství či kulturnímu dědictví, neboť se jedná o projevy, které jsou chráněny autorským právem a právy souvisejícími s právem autorským. Zcela zásadním z oblasti ochrany autorských práv je nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 295/96, kterým zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze a rozsudek

³³ Podle mého názoru jde o materiální chápání pojmu.

³⁴ Správní uvážení je správní normou dovolené (zákonné meze) samostatné uvažování orgánu (úřední osoby) o variantách řešení při rozhodování konkrétního případu. Dále viz. SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 2. vydání. Praha: Aspi. Wolters Kluwer. 2009. s. 140 – 144. ISBN 987-80-7357-382-9.

³⁵ Podle Knappové a kol. za typickou vlastnost autorského díla jako duševního výtvoru, který je nehmotným statkem, lze považovat nezávislost jeho působení na uživatele v daném konkrétním místě (tzv. potenciální ubiquita). Autorská díla jako nehmotné statky mohou být – stejně jako jiné duševní výtvoři – vnímána a užívána rovněž nezávisle na věci, jejímž prostřednictvím jsou navenek hmotně vyjádřena či ztvárněna. Dále viz. KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. a kol. Občanské právo hmotné 3. 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2007. s. 182. ISBN 80-86395-44-8.

Městského soudu v Praze.³⁶

Z případu:

Stěžovatelé se žalobou domáhali, aby žalované České televizi bylo uloženo zdržet se jakékoli další dispozice s filmem „Sedm zabitých“ a aby jí byla uložena povinnost zaplatit každému stěžovateli částku 50 000,- Kč jako přiměřené zadostiučinění za neoprávněné užití tohoto díla. Stěžovatelé uvedli, že jsou spoluautory literární předlohy a scénáře k celovečernímu filmu "Sedm zabitých", přičemž druhý stěžovatel je režisérem filmu, tedy autorem takto nově vytvořeného díla. Film měl premiéru v roce 1966 a v letech 1968 až 1992 nebyl z cenzurních důvodů promítán. Výrobce upozornil Českou televizi, která byla distributorem, na okolnost, že s autory nebyly vypořádány jejich nároky, v důsledku čehož nesouhlasil, aby Česká televize film uvedla. S ohledem na to, že zákaz odvysílat film byl České televizi sdělen nejen ze strany výrobce filmu, ale i autora scénáře a režiséra filmu, jakož i ze strany ochranné organizace autorské Dilia, která Českou televizi s půlročním předstihem upozorňovala na riziko odvysílání, nebylo podle stěžovatelů pochyb o tom, že se v daném případě jednalo o neoprávněné užití.

Žalobu, kterou stěžovatelé podali na ochranu autorských práv, Městský soud v Praze zamítl, a to z důvodu nedostatku aktivní legitimace na jejich straně.

Vrchní soud v Praze zamítavý rozsudek potvrdil.

Rozhodnutím Vrchního soudu v Praze byl podle názoru stěžovatelů porušen čl. 34 Listiny, platný autorský zákon a mezinárodní úmluvy v oblasti autorských práv, zejména čl. 14 bis Revidované úmluvy bernské, k níž Česká republika přistoupila.³⁷

Stěžovatelé rovněž uvedli, že jsou dotčeni ve svém právu na soudní ochranu, které je obsaženo v čl. 36 Listiny, neboť rozhodnutí obou soudů neposkytla ochranu autorským právům s odkazem na nedostatek aktivní legitimace stěžovatelů.

Při zvažování otázky, zda k uplatnění nároků z autorského práva je oprávněn pouze autor nebo pouze výrobce nebo oba, bylo podle stěžovatelů třeba vyjít ze stanoviska, že je-li autor subjektem autorského práva, je i subjektem práva na jeho ochranu před ohrožením nebo porušením

36 Právní věta: Stěžovatelé v průběhu řízení před obecnými soudy sice samy neoznačili, resp. nenavrhli důkazy, jimiž by měl být prokázán obsah původních smluv, tvrdili však jejich neplatnost. Proto obecné soudy měly zvolit postup podle § 120 odst. 2 o.s.ř. a pokusit se obsah smluv zjistit pomocí důkazů nepřímých, případně stěžovatele vyzvat k označení potřebných důkazů. V tomto směru měli být stěžovatelé ve smyslu ustanovení § 5 o.s.ř. soudem poučeni, když důkazní břemeno je institutem práva procesního. Pokud se tak nestalo, nebyla ze strany soudu zatím právům stěžovatelů poskytnuta dostatečná ochrana.

37 Stěžejní mezinárodní úmluvou v oblasti ochrany autorských práv je Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, ve znění jejích doplňků a revizí. Vzhledem k tomu, že států – signatářů Bernské úmluvy tvořících tzv. „Unii“ je v dnešní době více než 160 a tato Úmluva výslovně stanovuje, že autoři mají ve státech Unie stejná práva jako občané těchto států (a navíc práva přiznaná Bernskou úmluvou), lze konstatovat, že ochrana autorských děl je z hlediska mezinárodního práva zajištěna na uspokojivé úrovni. Dále viz. DIBLÍK, Jan, VEIT, François. Mediální právo a práva k nemotným statkům v České republice. Nakladatelství Linde, Praha, a.s., r. 2012. ISBN 978-80-7201-863-5.

kýmkoliv. Nelze připustit, aby se autor svého ústavně zaručeného práva na soudní ochranu mohl dovolávat pouze prostřednictvím cizí osoby, tj. výrobce filmu, který však může být nečinný, nebo jeho zájmy mohou být v rozporu se zájmy autora.

Vzhledem k tomu, že stížností napadeným rozhodnutím Vrchního soudu v Praze byla podle názoru stěžovatelů dotčena jejich ústavně zaručená základní práva obsažená v čl. 34 a čl. 36 Listiny, navrhovali stěžovatelé zrušení tohoto rozhodnutí.

Po posouzení případu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

S ohledem na specifikum daného případu, že původní smlouvy uzavírali stěžovatelé před více než 30 lety (a nelze vyloučit, že se tak stalo ještě za účinnosti zákona č. 115/1993 Sb., o právu autorském), a zejména s přihlédnutím k tomu, že předmětný film nebyl od roku 1968 do roku 1992 z cenzurních důvodů promítán, nelze bez dalšího přijmout závěry v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze.

Vrchní soud, aniž by zjistil přesný obsah stěžovateli původně uzavřených smluv a dobu jejich uzavření, vycházel z předpokladu, že smlouvy stále platí.

Jakkoliv je možné přijmout závěr, že stěžovatelé uzavřeli smlouvy, v nichž výrobci filmu udělili souhlas užít jejich díla k vytvoření díla filmového, neznamená to, že jejich právo s dílem nakládat nemohlo být porušeno tím, že film byl bez jejich souhlasu po 24 letech Českou televizí odvysílán. K objasnění této otázky bylo nezbytné zjistit dobu uzavření smluv, jejich obsah a v návaznosti na jejich druh pak posoudit, zda se jednalo z hlediska nabyvatele oprávnění díla užít a rozšiřovat je pouze o smlouvy opravňující nebo také zavazující. Bylo by totiž otázkou, zda skutečnost, že film nebyl po uvedené dobu promítán a nedocházelo tak k jeho materiálnímu zhodnocení, nemohla mít za následek zánik smlouvy z důvodů nemožnosti plnění a pokud ano, bylo by na místě zvažovat důsledky takového zániku smlouvy v poměru k rozsahu autorských práv stěžovatelů.

Podle Ústavního soudu stěžovatelé tvrdili neplatnost smluv, ačkoli sami v průběhu řízení před obecnými soudy neoznačili, resp. nenavrhli důkazy, jimiž měl být obsah původních smluv prokázán. Proto obecné soudy měly zvolit postup podle § 120 odst. 2 o.s.ř. a pokusit se obsah smluv zjistit pomocí důkazů nepřímých, popřípadě stěžovatele vyzvat k označení potřebných důkazů. V tomto směru soud měl stěžovatele o této důkazní povinnosti poučit ve smyslu ustanovení § 5 o.s.ř.³⁸

V posuzovaném případě nelze opomenout, že druhý stěžovatel je nejen autorem, resp. spoluautorem literární předlohy a scénáře, ale také režisérem předmětného filmu, tedy subjektem, který je z hlediska platné právní úpravy zpravidla považován za autora nově vytvořeného díla.

³⁸ Podle § 5 zákona č. 99/1963 Sb. soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech.

Přestože tento údaj nebyl v žalobě uveden, nelze s ohledem na její obsah vyloučit, že tento stěžovatel žalobou uplatňoval nárok i z titulu tohoto svého autorského práva. Tímto pohledem se obecné soudy věci vůbec nezabývaly.

K otázce aktivní legitimace stěžovatelů Ústavní soud považuje za vhodné také poukázat na § 32 nového autorského zákona, který stanoví, že výkon autorského práva jinými osobami nebrání, aby se autor sám domáhal ochrany svého autorského práva před jeho ohrožením nebo porušením.

Na základě všech uvedených skutečností měl Ústavní soud za to, že v dosavadním řízení, které vydání napadeného rozhodnutí předcházelo, nebyla ze strany soudu právům stěžovatelů zatím poskytnuta dostatečná ochrana, přitom porušení čl. 36 odst. 1 Listiny, a čl. 90 Ústavy by ve svých důsledcích mohlo vést i k porušení práv zaručovaných čl. 34 Listiny.

Ústavní soud tak napadený rozsudek vrchního soudu, a z důvodů procesní ekonomie i rozsudek soudu I. stupně, zrušil.

Podle mého názoru tento soudní případ zřetelně ukazuje na dualistickou koncepci českého autorského práva, podle níž každé autorské dílo zahrnuje osobnostní práva³⁹ a práva majetková.⁴⁰ K případu bych však přistoupila jako k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 90 Ústavy a také čl. 34 Listiny. Ústavní soud ve výše uvedeném výčtu nezmiňuje porušení čl. 34 Listiny, pouze uvádí, že postup soudu mohl ve svých důsledcích znamenat porušení práv zaručovaných čl. 34 Listiny.

Právním titulem pro udělení souhlasu byla smlouva, bez níž by souhlas udělen nebyl. Souhlas k užití díla stěžovatelů byl omezen pouze na vytvoření díla filmového, ale nikoli ke sdělení takto zpracovaného díla veřejnosti. Autor má svoje osobnostní a majetková práva ponechána, proto poskytnutím oprávnění dílo užít právo autorovi nezaniká a vzniká mu pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy. Tento rozsah byl však porušen. Z tohoto důvodu se domnívám, že došlo k porušení autorského zákona⁴¹ a tímto k porušení čl. 34

39 Např. právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla, či právo autora osobovat si autorství anasl. podle § 11 zákona č. 121/2000 Sb.

40 Např. právo autora své dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě apod. podle § 12 zákona č. 121/2000 Sb.

41 Přestože je patrné, že Listina byla porušena, ve svém výkladu se Ústavní soud měl také zabývat otázkou působnosti autorského zákona. Z judikátu není zřejmé, kdy přesně byly smlouvy uzavřeny, neboť v právní větě je uvedeno, že „byly uzavřeny před více jak 30 lety, a nelze vyloučit, že se tak stalo ještě za účinnosti zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském.“ Podle § 15 zákona č. 115/1953 Sb. autorské právo zahrnuje právo s dílem nakládat a právo na autorské odměny. Podle § 21 odst. 1 zákona, pokud není oprávnění užít cizího díla dovoleno přímo zákonem, lze ho užít jen se svolením autora, přičemž odst. 2 uvádí, že svolení k užití díla uděluje autor zejména smlouvami o rozšiřování díla. Podle § 28 odst. 1 zákona smlouvu o rozšiřování díla je třeba uzavřít písemně a je v ní třeba určit způsob a rozsah rozšiřování, čas, kdy bude s rozšiřováním započato, autorskou odměnu, účast autora při rozšiřování díla a dobu, na kterou je smlouva sjednána. Podle § 31 odst. 2 zákona oprávnění autorova, plynoucí ze zákona nebo z obsahu smlouvy, upraveného vyhláškou Ministerstva kultury, nemohou být dohodou stran ani vyloučena ani zkrácena. Podle § 33 zákona práva nabytá smlouvou o rozšiřování díla lze dále převést jen se svolením autora. Proto je zde otázka, zda se na tento konkrétní případ skutečně vztahuje zákon č. 115/1953 Sb., a zda mezi smlouvami byla také uzavřena smlouva o rozšiřování díla.

Listiny.⁴² V případě, že by nakonec nedošlo k odvolání, čl. 34 Listiny by nebyl porušen a porušeny by byly pouze čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 90 Ústavy.

Vymezením kulturního bohatství se také zabýval V. Pavlíček,⁴³ který jím rozumí „především předměty kulturní hodnoty, jimiž jsou přírodniny nebo lidské výtvořiny, nebo jejich soubory, které jsou významné pro historii, literaturu, umění nebo vědu. Dále jsou to kulturní památky, sbírkové předměty, archiválie i originály děl výtvarných umění žijících autorů.“

Podle mého názoru, za kulturní bohatství lze také považovat kinematografická a jiná audiovizuální díla včetně kinematografických představení, která zpřístupňují audiovizuální díla veřejnosti.⁴⁴ Umělecká tvorba zahrnuje také živou kulturu, např. prezentaci profesionálního divadelního a hudebního umění a neprofesionální umělecké aktivity jako např. tradiční folklór, festivaly, tance, řemesla, lidové výrobce a jejich techniky. Ke kulturnímu bohatství lze řadit též knihovní dokumenty,⁴⁵ archiválie,⁴⁶ periodický tisk⁴⁷ a neperiodické publikace.⁴⁸ Za součást kulturního bohatství také považují kulturní statky podle zákona č. 101/2001 Sb.⁴⁹

Domnívám se, že mimo zachování určité kvality života má zachování kulturního bohatství a jeho trvalé využívání za cíl ochranu historických, kulturních a uměleckých kořenů státu, regionu a jeho obyvatel. Z tohoto důvodu se ochrana těchto hodnot soustřeďuje v rukou veřejné moci.⁵⁰

Přestože má každý právo na zachování určité míry kvality života a tímto právo na příznivé životní prostředí podle čl. 35 odst. 1 Listiny,⁵¹ nesmí nikdo při výkonu svých práv ohrožovat ani

42 Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky.

43 PAVLÍČEK, Václav. a kol. Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář 2. díl. 2. dopl.a podst. rozš. vyd. Praha : Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1999. s. 280 – 281. ISBN 80-7201-170-7.

44 Zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuaci), ve znění pozdějších předpisů.

45 Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

46 Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

47 Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

48 Zákon č. 35/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů.

49 Podle § 2 zákona č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění pozdějších předpisů, je kulturním statkem věc, která: 1) je součástí národního kulturního pokladu a zároveň a) náleží alespoň do jedné z kategorií, jejichž výčet je uveden v příloze č. 1 k tomuto zákonu, b) je součástí veřejných sbírek muzejní povahy zapsaných v inventářích muzeí, galerií, knihoven nebo archivů, nebo c) je součástí inventářů církví nebo náboženských společností, popř. jejich zařízení, nebo 2) je součástí národního kulturního pokladu a zároveň kulturním statkem podle právních předpisů členského státu.

50 Preambule Ústavy vyjadřuje odhodlání občanů České republiky společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodlání řídit se všemi osvědčenými principy právního státu prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců.

51 Podle usnesení Ústavního soudu I. ÚS 282/97, čl. 35 Listiny, zakotvující právo na příznivé životní prostředí a včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů na právnické osoby vztahovat nelze. Je zřejmé, že práva vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým, jelikož se jedná o biologické organismy, které – na rozdíl od právnických osob – podléhají eventuelním negativním vlivům životního prostředí. Tomu ostatně odpovídá i charakteristika životního prostředí, jak ji provedl zákon č. 171/1992 Sb., o životním prostředí.

poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem, jak vyjadřuje čl. 35 odst. 3 Listiny.

Toto ustanovení zakotvuje povinnosti a zákazy, které směřují vůči každému, kdo by při výkonu vlastnického práva a práv jemu příbuzných ohrožoval nebo poškozoval výše uvedené statky.⁵² Omezení výkonu vlastnického práva by tak bylo možné pouze na základě zákonem chráněných obecných (veřejných) zájmů. Za zákonem chráněný veřejný zájem lze například považovat zájem státu na ochraně kulturních památek podle § 1 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.⁵³

Veřejným zájmem na ochraně kulturních památek a omezením vlastnického práva ve veřejném zájmu se zabýval Nejvyšší správní soud v rozhodnutí 5 A 48/2002, ve věci: Muzeum Ž. v P. proti Ministerstvu kultury o prohlášení souboru obrazů ze sbírky JUDr. Emila F. za kulturní památku, ve kterém tento soud dospěl k závěru, že rozhodnutí o prohlášení díla za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je omezením vlastnického práva ve veřejném zájmu a za náhradu. V předmětném rozhodnutí Nejvyšší správní soud odkázal na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 35/94 a konstatoval, že: „Podle čl. 11 odst. 3 Listiny má vlastník nejen práva, ale také povinnosti, a proto je povinen respektovat zákaz zneužití vlastnického práva na újmu druhých nebo zákaz jeho užívání v rozporu se zákonem chráněnými zájmy; obecným zájmem je nepochybně i ochrana kulturních památek. Ochrana kulturních památek je ve všech kulturních státech spojena s jistým omezením volné dispozice vlastním majetkem. Zákon umožňuje kompenzaci omezení vlastnického práva vlastníka kulturní památky. Státní a jiné dotace či příspěvky nemohou být však chápány jako jakási paušální náhrada za omezení vlastnického práva, nýbrž jako příspěvek na skutečné a prokazatelné náklady, které v důsledku tohoto omezení vlastníku vznikají. Prohlášení za kulturní památku tak není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady. Výše a způsob náhrady jsou dány povahou věci, zejména odvisí též od výše nákladů, jimiž údržba kulturní památky překračuje obvyklé náklady údržby.“

Podle mého názoru vzhledem k povaze kulturní památky je nezbytné čl. 35 odst. 3 Listiny vykládat ve spojení čl. 34 odst. 2 Listiny, neboť vlastník je vázán čl. 11 odst. 3 Listiny, který stanoví, že vlastnictví zavazuje a že nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Domnívám se, že v zákoně č. 20/1987 Sb. dochází ke kolizi mezi ochranou kulturní památky jako veřejného statku a vlastnickým právem, přičemž k posouzení

⁵² Podle čl. 41 odst. 3 Listiny, vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy.

⁵³ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. uvádí, že stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Podle § 1 odst. 2 státní památková péče zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.

této kolize je zapotřebí aplikovat zásadu proporcionality a šetřit podstatu a smysl vlastnického práva.⁵⁴ Jde o to volit takové prostředky a právní nástroje, které by představovaly co nejmenší omezení vlastnických a jim obdobných práv a současně šetřily veřejný zájem na zachování památkových hodnot. Z tohoto důvodu veřejnoprávní omezení vlastnického práva ke kulturním památkám představuje nucené omezení vlastnického práva, které je možné pouze na základě zákona a za náhradu ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny.⁵⁵

2.2 Vybrané mezinárodní úmluvy na ochranu kulturního dědictví

Kulturní dědictví včetně jeho právní ochrany vzala Česká republika na vědomí přijetím dokumentů Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu, známé pod zkratkou UNESCO.⁵⁶ Těmito dokumenty jsou:

- Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků⁵⁷
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví⁵⁸
- Haagské úmluvy⁵⁹
- Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví⁶⁰
- Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů⁶¹

54 Pl. ÚS 21/04.

55 Na kulturní dědictví je také nutné nahlížet jako na veřejné věci či statky, které nejsou jen ve vlastnictví osob soukromého práva, ale také státu a územních samosprávných celků. Platí to především u národních kulturních památek, které jsou všeobecně přístupnými materiálními statky, určenými k veřejnému užívání předem neomezeným okruhem uživatelů. Dispozice s kulturním dědictvím jsou právem regulovány, přičemž plnění povinností ze strany vlastníků podléhá správnímu doзору ze strany státu a územních samosprávných celků, dohled nad movitým kulturním dědictvím je též vykonáván celními orgány.

56 UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization je organizací založenou v r.1945 v Londýně, konstituovanou dne 4.12.1946, se sídlem v Paříži. Jejím programem je podpora mezinárodní intelektuální spolupráce, poskytování operativní pomoci členským státům, posilování míru a respektu k lidským právům a vzájemné pochopení mezi národy. Dalšími jejími aktivitami jsou činnosti v oblasti výchovy a vzdělávání, v ochraně lidských práv, základních a společenských vědách, ochraně životního prostředí, ochraně hmotného a nehmotného kulturního dědictví a rozvoji komunikací a informatiky. Nejvyšším orgánem UNESCO je generální konference, která přijímá mezinárodní smlouvy, nezávazné deklarace a doporučení, ke kterým se mohou smluvní státy připojit (mezinárodní smlouvy jsou po ratifikaci pro smluvní státy závazné) a tak vzniká mezinárodní systém spolupráce ochrany kulturního dědictví. Dále dostupné z [www: http://www.unesco.org](http://www.unesco.org).

57 Úmluva je publikována formou vyhlášky pod č. 15/1980 Sb., v platnost vstoupila dne 24. dubna 1972 a pro tehdejší Československou socialistickou republiku dne 14. května 1977.

58 Úmluva je publikována formou sdělení pod č. 159/1991 Sb., v platnost vstoupila dne 17. prosince 1975 a pro tehdejší Českou a Slovenskou Federativní republiku dne 15. února 1991.

59 Haagskými úmluvami jsou Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní, která je publikována v č. 94/1958 Sb. (Haag, 1954) a Druhý protokol k ní publikován v č. 71/2007 Sb.m.s. Oba dokumenty se zabývají ochranou kulturních statků před krádežemi, zabavením, vandalismem a jejich ničením.

60 Úmluva je publikována formou sdělení pod č. 39/2009 Sb. m. s., v platnost vstoupila dne 20. dubna 2006 a pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 18. května 2009.

61 Úmluva je publikována pod č. 93/2010 Sb.m.s. a představuje ochranu a podporu nejen materiálních kulturních projevů, ale i kulturních projevů duchovních, což potvrzuje samotný text její preambule, podle něhož uznává význam tradičních vědomostí jakožto zdroje duchovního a materiálního bohatství... a dále uznává potřebu přijmout opatření na ochranu rozmanitosti kulturních projevů apod. I tato úmluva nehovoří o kulturním dědictví jako takovém. Nedefinuje

Podle mého názoru klíčovou mezinárodněprávní normou na ochranu hmotného českého kulturního dědictví je Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků.

Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků byla do právního řádu Československé socialistické republiky transformována vyhláškou. Úmluva byla transformována kolem roku 1980, zřejmě proto byl zvolen způsob transformace, který odpovídá povaze doby, v níž Československá socialistická republika úmluvu do svého právního řádu přijala. K otázce transformace Z. Lukeš uvedl,⁶² že: „V teorii i praxi není však dosud jednoznačně vyřešena otázka transformace mezinárodní smlouvy, tj. kdy a jakým způsobem smlouva, zavazující státy, které ji uzavřely, zavazuje i subjekty vnitrostátního práva. Podle našeho názoru je třeba vycházet ze zásady, že mezinárodní smlouva, platně uzavřená státními orgány, se stává součástí vnitrostátního práva a je povinností státu zajistit plnění závazků z ní vyplývajících, to jest učinit opatření, aby příslušné státní orgány, popřípadě organizace a občané smlouvu plnily. Opatření, která bude třeba učinit, mohou mít různou povahu: někdy bude třeba vydat zákon, jindy publikovat smlouvu ve Sbírce zákonů, nebo někdy postačí uložit úkoly příslušným členům vlády usnesením vlády.“

Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků nekomplexněji upravuje ochranu před nezákonnými dispozicemi s kulturními statky.⁶³ V českém právním řádu je nedovolený dovoz kulturních statků upraven zákonem č. 101/2001 Sb., který stanoví práva a povinnosti České republiky jako dožádaného státu, na jehož území se vyskytl kulturní statek vyvezený z území státu žádajícího. Vývoz kulturních statků je upraven jednotlivými zákony na jejich ochranu a týká se například předmětů kulturní hodnoty, sbírek muzejní povahy, sbírkových předmětů, kulturních památek, archiválií apod. Domnívám se, že podle úmluvy by mohly být za nedovolený převod vlastnictví považovány

jej, pouze se jím zabývá dílčím způsobem, a to kulturními projevy.

62 LUKEŠ, Zdeněk. Československé správní právo. Obecná část. Nakladatelství Panorama, r. 1981. 1. vydání. s. 63. 11-113-81.

63 Podle čl. 1 úmluvy jsou kulturními statky ty statky, které byly kterýmkoli státem označeny za významné pro archeologii, prehistorii, historii, literaturu, umění nebo vědu a které patří do kategorií: a) vzácné sbírky nebo vzorky zoologické, botanické, mineralogické a anatomické a předměty paleontologického zájmu, b) statky týkající se historie, vč. historie vědy a techniky, historie vojenství a společnosti, života významných představitelů národa, myslitelů, vědců a umělců a událostí národního významu, c) archeologické vykopávky (prováděné oprávněně i tajně) a archeologické objevy, d) zlomky oddělené od uměleckých a historických památek a zlomky z archeologických nálezů, e) starožitnosti starší než 100 let, např. nápisy, mince a ryté pečete, f) národopisný materiál, g) statky umělecké hodnoty jako: 1. obrazy, malby a kresby zhotovené ručně na jakémkoli podkladu nebo v jakémkoli materiálu (s výjimkou průmyslových návrhů a předmětů zdobených ručně), 2. původní díla sochařského umění a plastiky v jakémkoli materiálu, 3. původní rytina, tisky a litografie, 4. původní umělecké asambláže a koláže v jakémkoli materiálu, h) vzácné rukopisy a prvotisky, staré knihy, dokumenty a publikace, které jsou předmětem zvláštního zájmu (historické, umělecké, vědecké, literární aj.), a to jednotlivě nebo ve sbírkách, i) známky, kolky apod. jednotlivě i v kolekcích, j) archívy, včetně archívů zvukových, fotografických a filmových, k) kusy nábytku, které jsou starší než 100 let, a staré hudební nástroje.

vykopávky prováděné tajně. Provádí-li fyzická osoba neoprávněné výkopy na území s archeologickými nálezy, dopouští se přestupku, za který jí obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit pokutu až do výše 2 000 000,- Kč.⁶⁴ Krajský úřad může uložit fyzické osobě pokutu až 4 000 000,- Kč, dopustí-li se přestupku podle § 39 odst. 2 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb. Pokud si někdo přisvojí cizí věc, nebo jinou majetkovou hodnotu nikoli nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, dopouští se trestného činu zatajení věci podle § 219 zákona č. 40/2009 Sb.

Hlavním posláním Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví je povinnost smluvního státu zabezpečit ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví budoucím generacím. Nástrojem má být maximální využití svých vlastních zdrojů, případně s mezinárodní pomocí a spoluprací. Podle čl. 1 úmluvy jsou za kulturní dědictví považovány:

- 1) památníky: architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy;
- 2) skupiny budov: skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy;
- 3) lokality: výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska.⁶⁵

Při srovnání charakteristik kulturního dědictví podle této úmluvy s kulturním dědictvím podle zákona č. 20/1987 Sb., zjišťuji, že ochrana předmětů, kterými jsou památníky, skupiny budov a lokality má v českém právním řádu oporu.

Další mezinárodněprávní úpravou kulturního dědictví je například Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví.⁶⁶ Nemateriální kulturní dědictví vymezené v čl. 2 odst. 1 úmluvy⁶⁷ se projevuje mimo jiné v těchto oblastech:

- a) ústní tradice a vyjádření, včetně jazyka jakožto prostředku nemateriálního kulturního dědictví,

⁶⁴ Podle ustanovení § 39 odst. 1 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb.

⁶⁵ Čl. 1 Úmluvy.

⁶⁶ Úmluva je publikována pod č. 39/2009 Sb. m. s. Obecně vstoupila v platnost na základě svého čl. 34 dnem 20.4.2006, pro Českou republiku pak dnem 18.5.2009.

⁶⁷ Nemateriálním kulturním dědictvím se rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společnosti, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého kulturního dědictví. Toto nemateriální kulturní dědictví, předávané z pokolení na pokolení, je společnostmi a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, dává jim pocit identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti. Pro účely této Úmluvy se bere v úvahu pouze nemateriální kulturní dědictví slučitelné se stávajícími mezinárodními nástroji týkajícími se lidských práv, jakož i se zásadami vzájemné úcty mezi společnostmi, skupinami i jednotlivci a trvale udržitelného rozvoje.

- b) interpretační umění,
- c) společenské zvyklosti, obřady a slavnostní události,
- d) vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru,
- e) dovednosti spojené s tradičními řemesly.

Ve smyslu úmluvy musí být nemateriální kulturní dědictví postupem práva zachováno.

Čl. 2 odst. 3 úmluvy stanoví, že zachováním se rozumějí opatření, jejichž cílem je zajistit životaschopnost nemateriálního kulturního dědictví, včetně jeho identifikace, dokumentace, výzkumu, udržení, ochrany, podpory, zhodnocování, předávání, především prostřednictvím formální i neformální výchovy, jakož i revitalizace různých aspektů tohoto dědictví.

Mezi další mezinárodněprávní úmluvy, jimiž se Česká republika zavázala k ochraně kulturního dědictví patří dokumenty Rady Evropy.⁶⁸

Jedná se o následující:

- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy⁶⁹
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy⁷⁰

Architektonickým dědictvím se rozumí následující nemovité statky:⁷¹

- 1.památky, tj. všechny budovy a konstrukce pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem, včetně jejich vestavěného zařízení a vybavy;
- 2.architektonické soubory, tj. homogenní skupiny městských nebo venkovských budov pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem, které jsou navzájem dostatečně spojitě, aby představovaly topograficky vymežitelné jednotky;
- 3.místa, tj. kombinovaná díla člověka a přírody, jimiž jsou oblasti částečně zastavěné a dostatečně charakteristické a homogenní, aby byly topograficky vymežitelnými jednotkami, která jsou pozoruhodná svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem.

Podle čl. 1 Úmluvy na ochranu archeologického dědictví Evropy jsou za součásti

68 Dne 5.5.1949 byl v Londýně přijat Statut Rady Evropy, kterým Rada Evropy vznikla jako mezivládní organizace, jejímž cílem je dosažení větší jednoty mezi jejími členy za účelem ochrany uskutečňování ideálů a zásad, které jsou jejich společným dědictvím, a usnadňování jejich hospodářského a společenského rozvoje. Statut Rady Evropy je publikován pod č. 123/1995 Sb.

69 Úmluva byla přijata v Granadě dne 3.10.1985. V platnost vstoupila na základě čl. 22 odst. 2 dnem 1.12.1987, pro Českou republiku pak podle odst. 3 téhož článku dnem 1.8.2000. Publikována pod č. 73/2000 Sb.m.s.

70 Přijata byla ve Vallettě dne 16.1.1992. Na základě svého čl. 14 odst. 3 vstoupila v platnost dnem 25.5.1995. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dnem 23.9.2000 na základě odst. 5 téhož článku. Publikována pod č. 99/2000 Sb.m.s.

71 Čl. 1 Úmluvy.

archeologického dědictví považovány veškeré pozůstatky a objekty a jakékoli jiné stopy po lidstvu z minulých období,

1. jejichž uchování a studium umožňuje vysledovat vývoj historie lidstva a jeho vztah k přirozenému prostředí,

2. o nichž jsou hlavními zdroji informací vykopávky nebo objevy a další metody výzkumu lidstva,

3. které jsou situovány na jakémkoli místě, které spadá pod jurisdikci Stran.

Do archeologického dědictví Úmluva zahrnuje stavby, konstrukce, skupiny budov, zastavěná území, movité objekty, památky dalšího druhu a také jejich prostředí nacházející se jak na souši, tak pod vodou. Tato Úmluva také zakotvuje ochranný závazek a citlivý přístup států k archeologickému dědictví, současně však stanoví podmínky takového přístupu a nástroje k ochraně tohoto dědictví.⁷²

Kulturnímu dědictví se také věnují právně nezávazné mezinárodní dokumenty, jakými jsou např. charty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví.⁷³

- Mezinárodní charta o konzervaci a restaurování památek a sídel, Benátky 1964 - v preambuli uvádí, že památky jako nositelé duchovního odkazu minulosti představují v přítomném životě národů živé svědectví jejich staletých tradic. Lidstvo považuje památky za společné dědictví a prohlašuje se vůči budoucím generacím za solidárně zodpovědné za jejich zachování... Charta zahrnuje do kulturního dědictví (společného dědictví) památky podle čl. 1, za které považuje historické památky, jimiž jsou architektonické dílo, buď osamocené nebo sídlo městské či venkovské. Charta se vztahuje nejen na velké výtvoř, ale i na díla skromná, která získala časem kulturní význam.

- Mezinárodní charta kulturního turismu, Brusel 1976 – deklaruje, že posláním ICOMOS je napomáhat záchraně a zajišťovat obnovu a zhodnocení privilegované části lidského kulturního dědictví, představovaného památkami a sídly. Toto lidské kulturní dědictví je cílem turistických aktivit, a podle charty turismus je nezvratitelným kulturním jevem, neboť se jedná o objevování sídel a památek, což spadá pod kulturní dědictví, ve smyslu tohoto dokumentu.

- Mezinárodní charta o historických zahradách, Florencie 1982 – podle čl. 1 charty historická zahrada je architektonická a vegetační kompozice, jež je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná.

72 KUNA, Martin. a kol. Nedestruktivní archeologie. 1. vydání. Nakladatelství Academia, Praha. r. 2004. ISBN 80-200-1216-8.

73 Charty nejsou nijak právně závazné, ale při schválení všemi národními komitáty ICOMOS tvoří základ pro odborné otázky, doktrínu a praxi v každé členské zemi. Charty a tedy zpřístupněné texty těchto dokumentů na www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/icomos/, mají sloužit odborným pracovníkům a organizacím památkové péče, výkonným orgánům státní památkové péče, zástupcům měst a obcí a konečně také široké veřejnosti chápající význam a smysl uchování kulturního dědictví budoucím generacím lidské společnosti.

- Mezinárodní charta pro záchranu historických měst, Washington 1987 – charta se vztahuje na ochranu velkých nebo malých měst, historických center nebo čtvrtí a jejich prostředí přírodního nebo zastavěného, které kromě své kvality historického dokumentu vyjadřují hodnoty vlastní městským tradičním civilizacím.
- Mezinárodní charta o řízení archeologického dědictví, Lausanne 1990 - v této chartě je kulturním dědictvím archeologické dědictví, které je částí našeho hmotného dědictví, kde základní znalosti získáváme archeologickými metodami. Zahrnuje všechny stopy lidské existence a týká se míst, kde se projevovala lidská činnost jakéhokoli druhu, opuštěných struktur a stop, a to na povrchu, v podzemí, pod dnem vod, a dále použitých materiálů.
- Mezinárodní charta o ochraně a gesce kulturního dědictví pod vodou, Sofia 1996 - směřuje k podpoře ochrany a gesce kulturního dědictví pod vodou, které se nachází ve vnitrozemských vodách, ve vodách pobřežních, v mělkých mořích a v národních fondech oceánů. Za kulturní dědictví pod vodou se považuje archeologické dědictví, které se nachází v prostředí pod vodou nebo které bylo vyzdviženo. To zahrnuje ponořené stavby a místa, místa ztroskotání, vyvržené trosky a jejich kontext archeologický a přírodní.
- Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví, Mexiko 1999 – jejím předmětem ochrany je lidové stavební dědictví, které je součástí kulturního dědictví, neboť lidové stavební dědictví je významné jako základní výraz kultury lidských společenství a výraz jejich vztahu k obývaným územím; zároveň vyjadřuje kulturní rozmanitost světa. Lidová stavba jako základní prvek tohoto druhu kulturního dědictví je tradičním a přirozeným prostředkem, kterým komunity vytvářely svá obydlí.
- Mezinárodní charta o kulturním turismu, Mexiko 1999 - podle ní je kulturní dědictví široký pojem, který spojuje jak přírodní tak kulturní prostředí. Zahrnuje pojmy jako je krajina, historické soubory, přírodní a zastavěná místa, biodiverzita, sbírky, tradiční a současné kulturní zkušenosti, znalosti a experimentování. Přírodní a kulturní dědictví jako diversita živých kultur jsou významné turistické atrakce. Tato charta chápe turismus jako spojnicí přírodního a kulturního dědictví, jako něco, co toto dědictví předurčuje a zhodnocuje jej.

3 Vývoj právní úpravy kulturního dědictví

Historický odkaz chránit kulturní dědictví sahá až do hlubinných dějin, proto nelze jednoznačně usuzovat na to, že potřeba zajistit ochranu kulturních prvků vyplynula až v současné době, kdy se potenciál těchto kulturních prvků, tvořících kulturní dědictví rozšiřuje a jeho ochrana zintenzivňuje. U vzniku ochrany kulturních hodnot se nelze soustřeďovat do moderních dob. Ochrana těchto hodnot se pouze přesunuje z generaci na generaci, z prostředí jednoho do prostředí druhého, z času minulého do doby současné. V dobách minulých se přísně nerozlišoval onen vyšší či nižší potenciál kulturní hodnoty, a nedocházelo k vytříbení kulturního dědictví na kulturní památky, případně jiné předměty mající kulturní statut, který zasluhoval právní ochranu.

V. Vinter⁷⁴ uvádí, že i když nemůžeme jednoznačně usoudit, zda to byly jen ideově kultovní důvody, vázané na daná místa, či zda se někdy neuplatnil též estetický respekt k zachování umělecké jednoty staršího stavebního díla, je jisté, že v žádném případě to nemohlo být projevem vztahu k objektu jako umělecké nebo historické památce.

Prvopočáteční uvědomnělý vztah ke kulturnímu dědictví byl písemně stvrzen nařízením k ochraně antických uměleckých děl ve Vatikánu, které vydal roku 1462 papež Pius II. Nařízení sledovalo ochranu dochovalých pozůstatků antiky, především děl výtvarného umění. Vytvořením uvědomnělého vztahu k uměleckým a historickým hodnotám dochovaných děl minulosti a z toho vyplývajícím zájmem o další uchování jejich hmotné existence, položila italská renesance první základy dnešní památkové péče jako součásti péče o kulturní dědictví.

V českých zemích se právní počátky péče o kulturní dědictví začínají objevovat až v 18. století.

V období českého národního obrození, které probíhalo v 90. letech 18. století⁷⁵ začalo sílit povědomí o hodnotách kulturních statků jako odkazu minulosti, což spolu s hledisky národními vedlo k mnoha praktickým opatřením na ochranu těchto kulturních statků. V roce 1796 byla založena Společnost vlasteneckých přátel umění, v témže roce následovalo zřízení její obrazárny – předchůdce Národní galerie a v roce 1818 pak Vlastenecké museum v Čechách, základ dnešního Národního muzea.⁷⁶

Obsahově naplňuje pojem památky až duševní přerod, který nastal počátkem 19. století, v období romantismu.⁷⁷ Teprve v průběhu 19. století se vzhledem k vývoji kapitalistických výrobních

74 VINTER, Vlastimil. Úvod do dějin a teorie památkové péče I. díl. 2. vyd. Univerzita Karlova v Praze: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha 1, 1982. s. 9. 17-045-81.

75 Dostupné z <http://www.wikipedia.cz>

76 Do roku 1848 se obrození projevovalo především v rovině kulturní, výraznou roli hrála ještě česká historická šlechta, mezi výrazná centra kulturního života patřila Královská česká společnost nauk nebo Národní muzeum.

77 HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František, LAŠTOVKA, Karel. Slovník veřejného práva československého. Svazek III. Brno: Nakladatelství Polygrafia-Rudolf M. Rohrer-Brno. s. 1. 1934.

vztahů a formování národa dotváří teorie a praxe ochrany památek a konečně se vyjasnil pojem a obsah „památky a metody jejího zachování“.⁷⁸ Přitom péče o movité památky minulosti v muzeích, knihovnách, archivech apod. předcházela péči o památky stavební a jiné historické nemovitosti, což ve své publikaci stvrzuje i J. Hobzek.⁷⁹

Pojem památka byl sice vyjasněn, ale ve zmiňovaném a následujícím období byl chápán odlišně. Tehdejší označení pro "movité památky" či krátce "památky" bylo obsahově totožné s dnešním výkladem sbírky muzejní povahy či sbírkového předmětu.

V 19. století se také začínají vydávat předpisy týkající se konzervace a obnovy, a předpisy, které sledují zamezení nesprávného či neúčelného restaurování památkových objektů. V reakci na tyto úkony se stupňovaly případy kritických připomínek z odborných kruhů. Na „pochybený“ způsob restaurování obrazů v pražských kostelích upozornil malíř Antonín Machek ve zvláštním memorandu, které předložil městským orgánům. V memorandu upozorňuje na ubohý stav vzácných oltářních obrazů a na neodborné praktiky při jejich obnově a uvádí správné postupy při zásazích v péči o tyto obrazy. Žádá, aby se takovéto práce svěřovaly jen povolaným lidem z řad umělců s tím, že: „Umělec musí býti svědomitý a nežádat víc, než je slušné.“⁸⁰

Došlo k rozmachu potřeby konservátorských a restaurátorských prací. Vydávána byla právní a organizační opatření k ustavování zvláštních státních orgánů a odborných konservátorů v nakládání s památkami.⁸¹

Organizace ochrany památek v ČSR vyrostla z organizace rakouské a organizace uherské.

Prvním právním počinem v této oblasti bylo vydání císařského rozhodnutí ze dne 31.12.1850, kterým byla roku 1853 založena Ústřední komise pro zjišťování stavebních památek při rakouském ministerstvu obchodu, průmyslu a veřejných staveb (dále jen „ústřední komise“). O devět let později byla resortně přičleněna k ministerstvu kultu a vyučování a stanovy této ústřední komise zvýšily její samostatnost a význam. K ní byl přičleněn pomocný sbor dobrovolných

78 VINTER, Vlastimil. Úvod do dějin a teorie památkové péče I. díl. 2. vyd. Univerzita Karlova v Praze: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha 1, 1982. 17-045-81.

79 HOBZEK, Josef. Vývoj památkové péče v českých zemích. Stručný nástin. Sv. 4. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, Oborové informační středisko VTEI. 1987. Povoleno ministerstvem kultury ČSR pod č. 59-148-87.

80 Všechny restaurátorské zásahy nebyly ryze negativní. K tomu blíže viz. Tamtéž. VINTER, Vlastimil. s. 23 – 24.

81 Tamtéž. HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František, LAŠTOVKA, Karel.: Autoři se ve své publikaci širěji zmiňují o organizaci ochrany památek mimo ČSR. Jak uvádí, první úřední institucí tohoto druhu je francouzská Commission des monuments historiques, zřízená roku 1837. Potom následoval vznik podobných úřadů, komisí, inspektorátů k ochraně památek ve všech státech evropských. Většina těchto úřadů sledovala cíle vědecké a omezovala dozor na památky na zvláštní případy, zejména kde šlo o nejvýznamnější dokumenty domácí historie. Z jich činnosti vznikly úřední soupisy památek, zprvu také jen omezené na nejdůležitější objekty a teprve v posledním čtvrtstoletí zahrnující objektivně všechny materiál památkový v zemi. K památkové evidenci měla Francie tzv. Archives de la commission a Německo vedle ní zase zpracovalo nejrozsáhlejší inventář svých památek. Památkové zákonodárství mimo ČSR vyvinulo se z vládních dekretů proti ničení historických objektů, proti znehodnocení nálezů a výkopů a proti vývozu cenných starožitností. Francouzský zákon jako první zavedl systém klasifikace památek (classement), jenž rozlišuje jich důležitost a poskytuje ochranu jen památce do úředního seznamu zanesené.

spolupracovníků, 120 konservátorů a zpravodajů v krajích a okresech.⁸²

V období 2. pol. 19. století se začíná vytvářet nové chápání hodnoty, významu a podstaty památek. Poznává a oceňuje se individuální charakter každého uměleckého díla a stále více se klade důraz na uměleckou hodnotu památky.

Historické pojmání ceny památky se přiklání k uměleckému a vědeckému eklektismu a vytváří tak namísto jednostranné puristické restaurace⁸³ restauraci stylovou, řízenou vědeckými poznatky. Jde o přesnou formu, třeba za cenu kopie a obnovení původního, ryziho tvaru, beze stop stáří, která stírá z památky všechnu originalitu a individuální půvab. Reakcí na purismus a stylovou restauraci je dnešní názor, který mnohem více oceňuje stáří památky a jeho stopy na ní a omezuje se při ochraně památky na její pietní konzervaci.⁸⁴

Dne 29.8.1872 došlo k vydání druhého císařského rozhodnutí, kterým byla působnost ústřední komise rozšířena na movité památky a její název pozměněn na Ústřední komisi k vyhledání a zachování uměleckých a historických památek.

V nadcházejícím roce byl schválen nový statut komise, kterým byla členěna do tří skupin: I. pro předměty pravěké a antické, II. pro díla architektury, sochařství, malířství a grafiky středověké i doby novější až do konce 18. století a III. pro historické památky různého druhu od nejstarších dob až do konce 18. století.

V následující době bylo vydáno několik dalších opatření, došlo k vydání nového statutu komise, který jí dával novou kompetenci na poli legislativním. Tentokrát byla povinna „pomýšlet na přípravu návrhů k podložení památkové péče zákonem.“⁸⁵

V roce 1903 Alois Riegl vydal návrh reorganizace veřejné památkové péče, ve kterém se přiklonil ke konzervační metodě a uvedl, že hlavní hodnotou památky je stáří, jehož známky jsou každému patrné, a proto musí být cílem památkové péče je uchovat. Na základě jeho návrhu došlo k zásadní reorganizaci rakouské státní památkové péče pod vedením Maxe Dvořáka.⁸⁶

V duchu Rieglovy koncepce byl rozhodnutím ze dne 31.7.1911 oficiálně schválen nový statut Ústřední komise. Podle něj se napříště Ústřední komise stala vědecky podloženou institucí,

82 Tamtéž. Na venkově se ochránářská činnost a péče o zachování památek soustřeďovala kolem prvních muzeí a muzejních spolků, jako byla čáslavská Včela (1855) a kutnohorský Vocel (1865).

83 Puristická restaurace spočívala v očišťování památek od mladších slohových doplňků a v jejich přestavbě a dostavbě v historizujícím stylu. Jejím hlavním představitelem byl ve Francii Eugène Viollet-le-Duc. Příznivcem puristického přístupu na našem území byl Josef Mocker, který byl autorem nejznámějších českých památek, např. Katedrála svatého Víta, Pražská brána, Karlštejn, Křivoklátsko apod.

84 Tento směr vyzdvihující hodnotu stáří památky, požadoval pouze údržbu, prevenci a konzervaci památek, ne jejich dostavby. Hlavním představitelem tohoto přístupu byl John Ruskin.

85 HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František, LAŠTOVKA, Karel. Slovník veřejného práva československého. Svazek III. Brno: Nakladatelství Polygrafia-Rudolf M. Rohrer-Brno, 1934.

86 Tamtéž. K tomu blíže dodávám, že Alois Riegl a Max Dvořák tvořili tzv. Vídeňskou školu dějin umění. Dostupné z http://maka.webzdarma.cz/statnice/e_e14.

kteřá se skládala ze tří orgánů, a to předsednictva, rady pro památky a státního památkového úřadu. Orgánem, jenž byl pověřen úkoly vědeckého výzkumu, evidencí a dokumentací uměleckých památek byl Uměleckohistorický ústav.⁸⁷

Ve válečném období nakonec nedošlo k vydání říšského zákona na ochranu památek a veškeré návrhy k němu byly odmítnuty. Celkově první světová válka ukončila veškeré snahy po zachování památek a památkové orgány v Rakousku fungovaly pouze v omezené míře, v níž se věnovaly aktuálním památkovým problémům, jako např. ochraně ohrožených památek na bojištích, které vyvstaly v souvislosti s první světovou válkou.

Po roce 1918 byly za první republiky na úseku památkové péče recipovány dřívější právní a organizační normy. Na území Čech, Moravy a Slezska došlo k převzetí rakouských norem, na Slovensku a Podkarpatské Rusi bývalých norem uherských. Rakouská organizace v Čechách byla doplněna státním památkovým úřadem pro Moravu a Slezsko v Brně. Ústředním orgánem se stalo Ministerstvo školství a národní osvěty, instancemi první stolice byly státní památkové úřady, nejprve jen v Praze, pak v Brně. Na Slovensku začal působit tzv. Vládní komisariát pro zachování památek na Slovensku. V okresech fungovaly dobrovolní konservátoři a zpravodajové.⁸⁸ O ochranu památek v Podkarpatské Rusi pečoval od svého zřízení školský referát v Užhorodě a museum v Mukačevě. Důležitými právními dokumenty byly výnos č. 153/1911 ř. z. a nařízení ministra s plnou mocí, neboť ty daly památkovým úřadům život.⁸⁹

Působnost památkových úřadů se vztahovala na všechny druhy památek bez rozlišování podle kvality nebo majetkové příslušnosti. Příslušné památkové oddělení na ministerstvu, do něhož byla také začleněna péče o „musejnictví, archivnictví, pravěkou a historickou archaeologii“, převzalo organizační, subvenční a dozorčí činnost a v zájmu jednotnosti přímo vyřizovalo celostátní památkové záležitosti.⁹⁰ Toto dění zůstalo v záležitostech památkové péče až do nacistické okupace a tzv. protektorátu Čech a Moravy.

Dne 29.10.1918 bylo vydáno nařízení Národního výboru československého, kterým byla vyhlášena ochrana všech uměleckých a historických památek a vysloven zákaz jejich vývozu a zavlčení.⁹¹ Toto nařízení se vztahovalo na památky v majetku veřejném i soukromém, bez rozlišení, zda byly v majetku svěřenském či v majetku korporací, nebo v majetku ústavů, bez

87 Uměleckohistorický ústav byl zásluhou Maxe Dvořáka zřízen již dříve před vydáním statutu a v roce 1907 publikoval první svazek soupisu památek v německých korunních zemích Rakouska.

88 Tamtéž. VINTER, Vlastimil. Úvod do dějin a teorie památkové péče. I. díl. s. 39.

89 K tomu viz. HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František, LAŠTOVKA, Karel. Slovník veřejného práva československého. s.8.

90 Tamtéž. HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František, LAŠTOVKA, Karel. Slovník veřejného práva československého.

91 Nařízení Národního výboru československého ze dne 29.října 1918, veřejně vyhlášené dne 30.října 1918 bylo publikováno pod č. 13/1918 Sb.

důrazu na to, zda se nacházely na území státu Československého a inventárně sem náležely. Za překročení nařízení byl vývozce a ten, kdo mu pomáhal, potrestán pokutou, jejíž výše byla úměrná hodnotě věcí, které měly být zavlčeny nebo vyvezeny.

V roce 1919 byl pro dokumentaci památek zřízen Státní ústav fotoměřičský, pro archeologické památky pak Ústav archeologický.⁹²

Před 2. sv. válkou začaly vycházet Zprávy památkové péče,⁹³ které zahrnovaly tematiku muzejnictví, archeologických nálezů a ochrany přírody.

Za nacistické okupace⁹⁴ došlo ke stagnaci památkové péče. Jediným pozitivem svědčícím ve prospěch ochrany památek bylo vydání vládního nařízení č. 274/1941 Sb., o archeologických památkách.⁹⁵ Tento počín však nevykompenzoval ztráty, které byly s tímto obdobím spojeny. Docházelo totiž k hromadnému vykořisťování Židů a následným konfiskacím uměleckých děl, jež byly jejich majetkem. K odcizování, leckdy docházelo průběžně různými armádami, působícími v Evropě, či konkrétními státy, které konfiskovaly sbírky soukromých sběratelů. K přímému odcizování věcí také docházelo fyzickými osobami, např. vojáky, kteří se tehdy pohybovali po Evropě bez konkrétní regulace.⁹⁶

Po druhé světové válce v roce 1945 nabyla památková péče v Československu na objemu a našla samu sebe v novém a zásadnějším postavení. Po osvobození začala růst nezměrná množství právních opatření, zejména konfiskačních dekretů,⁹⁷ na jejichž základě do státního majetku přešlo mnoho majetkových podstat, mezi nimi památkové objekty, hrady, zámky včetně mobiliářů.

Konfiskačními dekreti presidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. došlo k zajištění veškerého majetku, nevyjímaje majetku nebývalé kulturní hodnoty, který byl tvořen písemnými památkami, archiváliemi, výtvarnými díly, okázalými sídly šlechty a dalšími stavbami,

92 Tamtéž. VINTER, Vlastimil. Úvod do dějin a teorie památkové péče. I. díl. s. 40.

93 Informace k historii časopisu dostupné na adrese <http://www.npu.cz>.

94 Těsně před vypuknutím nacistické okupace byla vydána řada instrukcí a opatření, např. Opatření Stálého výboru č. 255/1938 Sb., o ochraně věcí umělecky nebo památkově zvláště hodnotných. Účelem tohoto opatření bylo legislativně ochránit tyto věci před nezákonným vývozem.

95 Tím byla pokryta ochrana archeologie, ne však památek ve smyslu muzejních předmětů, nebo nemovitých sakrálních předmětů, např. kaplí, far, kostelů apod. Ohledně muzeí je zmínka v ust. § 5 odst. 2 vládního nařízení č. 274/1941 Sb., podle kterého muzea spolu s jinými vědeckými institucemi mohou provádět samostatně výkopy se souhlasem archeologického ústavu za podmínek, které stanoví. To vše za předpokladu, že mají k ruce vědecky školené odborníky. U zahraničních muzeí nebo u jiných zahraničních vědeckých institucí „jest rozhodnutí o tom vyhrazeno ministerstvu školství a národní osvěty“. K tomu ust. § 8 odst. 2 dodává, že muzea a jiné vědecké instituce mají archeologické památky získané vlastními výkopy v trvalé úschově, pokud ministerstvo školství a národní osvěty neučiní v jednotlivých případech jiné rozhodnutí.

96 MARCO, Filip. Ztracené dědictví a trh s uměním v praxi Aukčního domu Sotheby's. In: Ztracené dědictví. 1. vyd. Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války a Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky. Praha. Nakladatelství Tilia. 2006. ISBN 80-86904-13-X.

97 Např. dekret presidenta republiky ze dne 19. května 1945, publikovaný pod č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, nebo např. dekret presidenta republiky ze dne 25. října 1945, publikovaný pod č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy.

jejichž užívání mohlo být ku veřejnému prospěchu. Do doby vydání konfiskačních dekretů tyto kulturní statky vyžadovaly ochranu proti odcizení a proti snížení jejich hodnoty neodborným zásahem.

Nyní k nim však přistoupila ochrana státem, která byla zakotvena v zákoně č. 16/1946 Sb., o Národních kulturních komisích pro správu státního kulturního majetku. Jednalo se o institut uznání za státní kulturní majetek, v jehož rámci došlo k prohlášení státního majetku nejvýznamnějšího pro umění, historii a vědu za státní kulturní majetek. Kategorie státního majetku byly uvedeny v § 3 odst. 1 písm. a), b), c) zákona, avšak status státního kulturního majetku jim byl přiznán až po jeho projednání ministrem školství a osvěty, na Slovensku v dohodě s pověřencem školství a osvěty.⁹⁸

Poté, co byl státní majetek prohlášen, veškeré jeho zjištění a správu včetně jeho organizace přejímaly uvedené komise.

Domnívám se, že další ochrana spočívala v § 5 zákona, neboť upravoval povinnost odevzdat věci prohlášené za státní kulturní majetek⁹⁹ Národním kulturním komisím.

Po únoru 1948¹⁰⁰ se státní péče o kulturní památky rozvíjela v souladu s celkovými cíli kulturní politiky.¹⁰¹ Ochrana kulturních statků byla přímo zakotvena v Ústavě 9. května 1948,¹⁰² nejprve obecně v jednotlivých člancích III., IV., XII. a poté spolu se svobodou projevu v § 18 až § 22 Ústavy.

Dne 11.5.1949 vznikl zákon o Národní galerii v Praze, publikovaný pod č. 148/1949 Sb., který Národní galerii označil za státní ústav, jehož úkolem je odborně shromažďovati a spravovati malířská, sochařská a grafická díla domácího a cizího umění, o nich vědecky bádati a činiti je přístupnými veřejnosti. Zákon stanovil, že do sbírek Národní galerie v Praze přechází bez náhrady sbírky, které jsou ve vlastnictví Moderní galerie v Praze a další sbírky podle § 2 odst. 1 a 2 zákona.

Vládním nařízením č. 228/1949 Sb. byla ochrana církevních památek svěřena státnímu úřadu pro věci církevní, zřízenému zákonem č. 217/1949 Sb., který převzal, jednalo-li se o stát,

98 Jde-li o zemědělský majetek, pak zákon výslovně uvádí, že tento majetek bude za státní kulturní majetek určen ministrem školství a osvěty v dohodě s ministrem zemědělství.

99 K tomu poznámkou viz. NESVADBÍKOVÁ, Jiřina. K vývoji památkové péče na území Československa. 3. svazek – Výběr autentických dokumentů 1918 – 1958. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha 1, 1983. s. 275. 17 – 336 – 83.: Movité umělecké předměty se po prohlášení za státní kulturní majetek, pokud jich nebylo použito k doplnění inventáře objektů Národní kulturní komise, odevzdávaly odborným ústavům do správy a opatrování. Zejména musea, knihovny a galerie by jimi doplnily svoje sbírky a využily jich tak pro svoje poslání. Jako rezervace byly určeny zatím údolí Úpy s přílehlou lesní krajinou na Ratibořicku, známé jako Babiččino údolí, dále oblast bývalého panství Břeclava, Lednice, Valtice na Moravě, háj Chropotín a Mochov u Opočna a územní část Moravského Krasu a bývalého panství Blansko-Rájec. Na těchto objektech hospodařila správa Státních lesů a statků, Národní kulturní komise sledovala umožnění vědeckého, případně historického využití.

100 V únoru 1948 převratem v Československu uchopila moc Komunistická strana Československa, země se stala totalitním státem a součástí sovětského bloku. Dostupné z <http://www.wikipedia.cz>

101 VINTER, Vlastimil. Úvod do dějin a teorie památkové péče. I. díl. s. 42.: ... v duchu slov Klementa Gottwalda: „Abychom povznegli našeho člověka duchovně i morálně, chceme mu zpřístupnit všechny velké hodnoty minulosti a otevřít mu dokořán brány k vědě i kráse.“

102 Ústava Československé republiky, publikovaná pod č. 150/1948 Sb., Ústavní zákon ze dne 9. května 1948.

hospodářskou stránku péče o církevní památky. Odborný dozor nad církevními památkami v majetku státu zůstal nadále v rezortu tehdy ministerstva školství, věd a umění.¹⁰³

V roce 1953 ústřední památkové orgány – Státní památkový ústav, Státní fotoměřičský ústav a celá organizační správa Národní kulturní komise se soustředily do nově vzniklé Státní památkové správy, která byla menší řídicí složkou tehdejšího ministerstva školství a osvěty, později ministerstva školství a kultury.

O rok později došlo k vydání vládního nařízení č. 29/1954 Sb., o archivnictví a vládního nařízení č. 55/1954 Sb., o chráněné oblasti Pražského hradu. Na základě § 1 vládního nařízení č. 55/1954 Sb. náležel Pražský hrad jako sídlo presidenta republiky Československé a významná historická památka, všemu československému lidu. K zabezpečení jeho ochrany a řádné správy byla vytvořena chráněná oblast Pražského hradu.

Dne 1. srpna roku 1956 vznikl zákon o státní ochraně přírody, který vymezil jednotlivá chráněná území, jimiž byly podle § 3 zákona národní parky, chráněné krajinné oblasti, státní přírodní rezervace, chráněná naleziště, chráněné parky a zahrady, chráněné studijní plochy. Ústředním orgánem státní ochrany přírody bylo ve shodě se státní památkovou péčí ministerstvo školství a kultury.

Památkovou péčí na území našeho státu zásadně jednotným způsobem upravoval zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách.¹⁰⁴ Tento zákon veškeré úkoly ve jménu péče o památky přenesl na krajské národní výbory, přičemž státní památkovou péčí na území kraje vykonával výkonný orgán krajského národního výboru, o ochranu památek v okrese dbal výkonný orgán okresního národního výboru a na území obce výkonný orgán místního národního výboru. Řídicí a kontrolní funkcí nadále bylo pověřeno ministerstvo školství a kultury, přičemž poradním orgánem ministra školství a kultury ve věcech státní památkové péče byla Ústřední komise státní památkové péče. Při ministerstvu školství se zákonem nově zřídil Státní ústav památkové péče a ochrany přírody.¹⁰⁵

103 HOBZEK, Josef. Vývoj památkové péče v českých zemích. Stručný nástin. Sv. 4. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. Oborové informační středisko VTEI. 1987. s. 21. Povoleno ministerstvem kultury ČSR pod č.59-148-87.

104 Schválen dne 17.4.1958, účinný od 3.5.1958.

105 K zákonu č. 22/1958 Sb. byla vydána nesčetná řada prováděcích právních předpisů, mezi nimiž velkou roli hrály výnosy, např. Výnos č. 16417/87-VI/1 o prohlášení historických jader měst Kutné Hory, Českého Krumlova, Jindřichova Hradce, Slavonic, Tábora, Žatce, Hradce Králové, Jičína, Josefova, Litomyšle, Pardubic, Znojma, Nového Jičína, Olomouce, obce Kuks s přilehlým komplexem bývalého hospitálu a souborem plastik v Betlémě, souboru technických památek Stará huť v Josefském údolí u Olomučan a archeologických lokalit Libodřický mohylník, Slavíkovská Libice, Třisov, Tašovice, Bílina, České Lhotice, Staré Zámky u Líšně a Břeclav-Pohansko za památkové rezervace; Výnos č. 16429/81-VI/1, kterým se prohlašuje historické jádro města Chebu za památkovou rezervaci, Výnos č. 15869/78-VI/1, kterým se prohlašuje historické jádro města Kroměříže za památkovou rezervaci. K zákonu je nutné zmínit, že mezi prováděcí právní předpisy patřila další řada vyhlášek, např. č. 181/1959 Ú.l. o památkových rezervacích, 117/1959 Ú.l. o národních kulturních památkách, ale i č. 98/1959 Ú.l. o okresních konzervátorech a

Dne 9. července byl přijat zákon č. 54/1959 Sb., o muzeích a galeriích, který byl platný jen v českých krajích a upravoval sbírkotvornou činnost muzeí a galerií a další činnosti s tím spojené. S cílem co nejvíce ochránit sbírky, zákon zřídil muzea a galerie, které se členily podle obvodů svých působíšť a s přihlédnutím k jejich zaměření.

K zákonu č. 22/1958 Sb. a zákonu č. 54/1959 Sb. byla vydána vyhláška č. 239/1959 Ú.l., o vývozu kulturních památek a předmětů muzejní hodnoty.

Dalším prováděcím právním předpisem, který stojí za zmínku byla vyhláška č. 116/1959 Ú.l., o evidenci kulturních památek, která upravovala registrační povinnost, resp. zápis kulturních památek nemovitých, movitých a národních kulturních památek do státních seznamů.¹⁰⁶

Postupně do roku 1960 byly k zákonu č. 22/1958 Sb. vydávány další prováděcí předpisy.

Dne 30. března 1962 vydala vláda usnesení, kterým rozhodla o řadě konkrétních opatření k nápravě nedostatků v plnění zákona č. 22/1958 Sb. a jehož prostřednictvím vláda prohlásila 33 národních kulturních památek. Ministerstvo školství a kultury pak v průběhu této doby prohlásilo velký počet archeologických a městských památkových rezervací.

Ve snaze změnit právní úpravu archiválií, která dosud byla platná jako vládní nařízení č. 29/1954 Sb. došlo k vydání zákona č. 97/1974 Sb., o archivnictví, který připravil půdu pro ochranu archiválií. Návrh na uznání archiválie za kulturní památku podával archiv, ve kterém byla archiválie uložena. V případě, že archiválie nebyla v archivu uložena, podával návrh státní oblastní archiv, v jehož územním obvodu se archiválie nacházela. O návrhu rozhodovalo ministerstvo vnitra s pravomocí tímto pověřit některého ze státních archivů. Archiválie uznané za kulturní památky vedly ve zvláštní evidenci archivy, kde byly archiválie uloženy. Vláda České republiky mohla prohlásit za národní kulturní památky nejvýznamnější z archiválií uznaných za kulturní památky. Návrh byl předkládán ministrem vnitra v dohodě s ministrem kultury. Archiválie prohlášené za národní kulturní památky se zapisovaly do zvláštního seznamu vedeného ministerstvem vnitra. Zřídil se Jednotný archivní fond pro archiválie, jež byly na území České republiky vedeny v evidenci.

Podle mého názoru ochrana archiválií zákonem č. 97/1974 Sb. měla základ v předarchivní péči a pak v samotném prohlašování za kulturní a národní kulturní památky. Ochrana archiválií prohlášených za národní kulturní památky existovala také u vývozu, který byl umožněn, šlo-li o jejich vystavování a zápůjčky, což ovšem podmiňoval souhlas vlády České republiky. Další ochrana svědčila v předkupním právu státu pro případ, že vlastník zamýšlel převést vlastnictví k archiválii na jinou osobu. Zájem chránit archiválie byl zřetelný u nahlížení do archiválií a dále v sankčních

zpravodajích státní památkové péče.

106 Zajímavé je, že ve vyhlášce byly zmíněny toliko nehmotné kulturní statky, které se evidovaly v seznamu nemovitých kulturních památek, jenž s nimi souvisely, např. názvy, půdorysy, pohledy, jakož i památkové rezervace.

opatření. Uvedenou globální ochranou byl zákon pojat netradičně.¹⁰⁷

V dnešním právním prostředí *de lege lata* je kulturní dědictví předmětem mnoha právních úprav. Kulturní dědictví je v právních normách pojato buď v nejširších souvislostech, nebo vymezeno dílčími právními normami, jejichž základem je ochrana jednotlivých složek kulturního dědictví, tedy konkrétních věcí.

¹⁰⁷ K zákonu byla vydána vyhláška č. 101/1974 Sb., o uznávání archiválií za kulturní památky a o zvýšení ochrany archiválií jako kulturních a národních kulturních památek, ze dne 30. října 1974.

4 Památková péče

Jak interpretovat památkovou péči jinak než jako péči o kulturní památky a památkové objekty, tedy historické objekty současnosti? Na koncept "památková péče" existuje mnoho teorií, jenž tento živý a v diskuzích neustále probíhající koncept absolutizují nebo dále analyzují. Podle Maxe Dvořáka¹⁰⁸ památková péče je „obor, který se ve své teorii i praxi vyvíjí a proměňuje. Dnes, oproti minulosti v ní sílí důraz na respekt k materiální autenticitě památek jako neopakovatelných a proto nenahraditelných svědků dějin. Nejdůležitější úlohou památkové péče je činnost směřující k tomu, aby staré památky zůstaly zachovány.“

Jaroslav Herout uvádí,¹⁰⁹ že „v péči o památky záleží na každém z nás, zda si dovedeme uvědomit a najít možnost a příležitost, jak a čím památkám pomáhat, jak je chránit a popřípadě o ně pečovat.“ Zdůrazňuje, že „to nejjednodušší je vhodné, šetrné a ohleduplné chování se k památkám, proto při úvahách o dalším bytí nebo nebytí památek je třeba pomyslet na to, že památky trvají a přetrvávají staletí, a že nám jsou na dobu našeho života svěřeny jako kulturní a historické dědictví, které bychom měli v co nejlepším stavu a neztenčeném počtu předávat dalším generacím.“

Ministerstvo kultury ve své koncepci uvádí,¹¹⁰ že „památková péče zajišťuje ochranu části kulturního dědictví. Dotýká se nejen orgánů veřejné správy, ale především širokého okruhu subjektů, vlastníků kulturních památek a vlastníků nemovitostí ležících v památkově chráněných územích. Cílem památkové péče je poznávat, chránit, uchovávat, zprostředkovávat a předat dalším generacím památkový fond.“

Památková péče je především předmětem úpravy v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 1 odst. 1 zákona stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Účelem zákona je vytvořit všestranné podmínky pro další prohlubování politickoorganizační a kulturně výchovné funkce státu při péči o kulturní památky, o jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy a vzdělávání, formování tradic a vlastenectví, na estetické výchově pracujících a tím přispívaly k dalšímu rozvoji společnosti.

Obsahem a předmětem památkové péče se zabývá § 1 odst. 2 zákona, který uvádí, že péče státu o kulturní památky („státní památková péče“) zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami

108 DVOŘÁK, Max. Katechismus památkové péče. Druhé vydání. Praha: Národní památkový ústav - ústřední pracoviště, Valdštejnské nám. 3, 118 01 Praha 1 s finančním přispěním Ministerstva kultury ČR v roce 2004. s. 7 – 17. ISBN 80-86234-55-X.

109 HEROUT, Jaroslav. Jak poznávat kulturní památky. První vydání. Praha: Mladá fronta, sv. 74, r. 1986. s. 222. 23-004-86.

110 Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 až 2016. Vydalo Ministerstvo kultury, Praha 2011.

zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek. Ostatní orgány státní správy a organizace spolupracují v oboru své působnosti s orgány a odbornou organizací státní památkové péče a pomáhají jim při plnění jejich úkolů.

Podle mého názoru pojem státní památková péče, způsobem, jakým je definován v § 1 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. se vztahuje pouze na ochranu kulturních památek a nezahrnuje další věci (objekty), které jsou v zákoně uvedeny a k nimž má ochrana státem a územními samosprávnými celky směřovat.

Domnívám se, že definice státní památkové péče za současného znění zákona by měla vycházet z toho, jakými subjekty, jaké vlastnosti a kvality, u jakých objektů a jakými prostředky by měla být ochrana poskytována.

Při vlastním vymezení pojmu „státní památková péče“ jsem vycházela z § 1 odst. 2 zákona a tento pojem si představuji v následujícím znění: „Státní památkovou péčí se rozumí péče státu a územních samosprávných celků o památkové objekty zahrnující tvorbu norem, opatření, rozhodnutí a další činnosti, jimiž správní orgány a odborná organizace státní památkové péče v souladu s historickými, společenskými, uměleckými, vědeckými, pedagogickými a technickými potřebami odborně spravují, zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné kulturněspolečenské uplatnění kulturních památek, národních kulturních památek, archeologických nálezů, památkových rezervací, památkových zón, území s archeologickými nálezy a ochranných pásem podle tohoto zákona a mezinárodních smluv, které Česká republika přijala na ochranu kulturního dědictví.“

Definice státní památkové péče tak, jak jsem ji pojala, potřebuje vysvětlení.

Subjektem státní památkové péče při začlenění regionů v ochraně o památkové objekty je stát a územní samosprávné celky. Státní památková péče je uskutečňována tvorbou právních i vnitřních norem, opatřeními, správními rozhodnutími a dalšími formami správních činností a uskutečňováním odborných prací na památkových objektech. Na základě jednotlivých forem správních činností, které respektují historické, společenské, umělecké, vědecké, pedagogické a technické potřeby, stát a územní samosprávné celky památkové objekty odborně spravují, zabezpečují jejich zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné kulturněspolečenské uplatnění.

4.1 Kulturní památky

Ustanovení § 2 zákona č. 20/1987 Sb. se zaměřuje na prohlašovací proces nemovitých a movitých věcí, popř. jejich souborů, které podle odst. 1 písm. a) jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické a písm. b) mají přímý vztah k

významným osobnostem a historickým událostem.¹¹¹

Za kulturní památku podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb. byl prohlášen soubor nemovitých věcí: obytná vila č. p. 630 na pozemku parc. č. 250 tzv. „Storchova vila“, zahrady s terasami a podzemními prostory na pozemku parc. č. 250 a 251, oplocení a ohradní zdi se třemi vjezdovými – vstupními branami na pozemcích parc. č. 250 a 251, k. ú. Zbraslav, obec Praha 16, Praha – Radotín. V souladu s § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb. „Storchova vila se zahradou a s přidruženými objekty představuje ucelený komplexně pojatý areál, v jehož výsledné podobě se mísí vliv historismu, secese a Heimatsstil. Ač není dosud autorsky určená, představuje na území Prahy výjimečnou realizaci, která se výtvarně přimyká spíše k brněnsko-moravskému kulturnímu výtvarnému okruhu, jehož představitelem byl Leopold Bauer (1872-1938). Výrazná je především dekorativnost výzdoby fasád (s geometrickými i rostlinnými prvky) a celková členitost hmot objektu. Spíše historizující charakter zastupují mansardové střechy či prvek věže, což lze vnímat jako záměrnou reakci na blízkost budov sousedního kláštera. Dřevěný štítový vikýř s motivem lomenice a podlomenice je zase inspirován spíše lidovou architekturou. Výsledná podoba areálu vily tak představuje stylově do značné míry eklektické dílo.“

Prohlášen za kulturní památku podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb. byl také například hotel Axa č. p. 1051 na pozemku parc. č. 216 spolu s pozemkem parc. č. 216, k. ú. Nové Město, obec Praha. Podle Ministerstva kultury jde o „typologicky ojedinělý příklad polyfunkčního domu ve stylu poetického funkcionalismu. Hotel díky zajímavě asymetricky propracované kompozici průčelí, s dominantní vertikálou se světelným logem i horizontálou parteru se uplatňuje jako výrazný architektonický díl skladby ulice Na Pořící. Významnou součástí architektonického ztvárnění je i práce se světlem - denní prosvětlení chodeb, schodišť, hal, osluněné terasy i použitá barevnost (světle šedá s modrými liniemi), která odkazuje k vodnímu živlu, kruhové okno, které spolu s kaskádami teras a zábradlí odkazuje k poetice plavby zámořskou lodí, oblíbený motiv poetického funkcionalismu – to vše podtrhuje ideály zakladatelů. Současné stavební úpravy interiéru si kladou za cíl obnovit maximum původních hodnotných prvků a odstranit nevhodné druhotně osazené prvky v prostoru vestibulu a komunikací. Budova hotelu Axa spolu s pozemkem svými architektonickými i koncepčními kvalitami skloubení funkce hotelu, kavárny, kanceláří, obchodů, sportu a relaxace je vysoce hodnotným dokladem polyfunkčního domu 30. let minulého století ve stylu tzv. poetického funkcionalismu.“

Za kulturní památku ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb. byl v minulosti též prohlášen například soubor tří obrazů „Oltář s Kristovým Příbuzenstvím zv. Oltář křížovnického

111 DVOŘÁČEK, Petr. Nejkrásnější české památky. 2. vydání. r. 2013. Vydalo Nakladatelství Fragment. <http://www.fragment.cz>. ISBN 978-80-253-1903-1.

kláštera“ (dřevo, tempera), který se sestává ze tří deskových obrazů – středního a dvou pohyblivých křídel (dřevo, tempera, výška 114,5 cm, šířka středového obrazu 87,5 cm, šířka křídel 43,6 cm), umístěných ve sbírce Národní galerie pod inv. č. O 6781, O 6782 a O 6783. „Křídlový třídeskový obraz není v kontextu památkového fondu bohemikální provenience unikátní svou kvalitou, ale faktem, že jde o relativně početný soubor prací, který umožňuje sledovat obecnější souvislosti dílenského provozu na relativně širším měřítku, neboť bohemikální fond pozdně gotického deskového malířství poslední čtvrtiny 15. století se vyznačuje značnou torzálností. Studium autorsky propojených dílenských celků přináší prohloubení znalostí historických technologií a tradičních dílenských postupů. Díky provenienci dochovaných památek lze působiště dílny situovat do Prahy, kde se v době jagellonské velmi zajímavě mísila produkce lokálních, významem mnohdy pouze provinčních dílen, s produkcí mistrů z dvorského okruhu. Významná je rovněž v odborné literatuře uvažovaná původní provenience v staroměstském konventním chrámu Rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou, z jehož gotického vybavení se dochovalo velmi malé množství památek.“

V souladu s § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb. za kulturní památku byla prohlášena podmalba na skle: „Jezulátka“, anonymní tvůrce, 1. třetina 19. století, severovýchodní Čechy, sklo, dřevo, v. 32 cm, š. 22 cm, stav: poškozeno. Z odůvodnění rozhodnutí vyplynulo, že: „Předmětná podmalba původem ze severovýchodních Čech je ojedinělým zástupcem podmaleb na skle z důvodu datování, místa vzniku, z důvodu techniky zpracování a ojedinělosti výskytu. Od 2. poloviny 18. století do přelomu 19. století pronikaly nejstarší z podmaleb do lidového prostředí a stávaly se součástí zařízení lidového interiéru i náboženského života našich předků. Do současnosti se dochoval pouze jejich zlomek, který byl vyroben v Čechách nebo do českých zemí byl importován. Některé z těchto obrazů na skle představují významný pramen pro pochopení tohoto zlidovělého výtvarného projevu, a proto jsou uloženy ve sbírkových fondech muzeí. Ikonografický typ Jezulátka – Ježíška s říšským jablkem je ve sbírce Národního muzea zastoupen jen jednou, a to v jeho pozdější variantě, která odpovídá již běžné produkci podmaleb 2. poloviny 19. a počátku 20. století. Obrázek reprezentuje dílnu, kterou Národní muzeum ještě nemá ve sbírkách zastoupenou. Podmalba na skle je rovněž unikátem z hlediska techniky jejího zpracování, neboť je řešena technikou eglomisé¹¹² s rytým rostlinným motivem, která z oblasti severovýchodních Čech rovněž není zastoupena.“

112 Pozn. Technika eglomisé je rytí do kovové fólie připevněné na spodní straně skla, takže vzniká dojem, že obrázek má zrcadlový základ. Vyškrabované motivy bývají na rubu vyplňovány sazemi nebo černým lakem. Tyto obrázky napodobují profesionální grafiku vlastní technikou. Jde tedy o doklad tvorby provinčních a řemeslných malířů, na kterou až poté navazují lidové obrázky na skle. Předmětná podmalba Jezulátka tak představuje zajímavou a neopominutelnou vývojovou fázi mezi profesionálními podmalbami na skle a klasickou „lidovou“ tvorbou.

Podle § 2 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. při splnění podmínek uvedených v § 2 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb. je možné za kulturní památku též samostatně prohlásit stavbu, která není samostatnou věcí, nebo soubor staveb. Taková kulturní památka se rovněž považuje za nemovitou kulturní památku.

V tomto smyslu je tedy možné prohlásit stavbu bez pozemku, aniž by se jednalo o samostatnou stavbu. Jde o případ, kdy za kulturní památku bude prohlášena stavba, která splňuje podmínky pro prohlášení za kulturní památku podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., zatímco pozemek, na kterém stojí či stavby nacházející se v její blízkosti prohlášeny nebudou, protože podmínky uvedené v § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. nenaplní.

Domnívám se, že zákon č. 20/1987 Sb. představuje lex specialis k zákonu č. 89/2012 Sb.,¹¹³ který v § 506 odst. 1 uvádí, že součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. Dnešní občanský zákoník, tedy zákon č. 89/2012 Sb. vychází z jednoty pozemku, a to, že základem všeho je pozemek a součástí této nemovitosti může být stavba. Čí je pozemek, toho je stavba.¹¹⁴

Podle § 2 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. nesplňuje-li pozemek podmínky pro prohlášení za kulturní památku podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., pozemek se neprohlásí, avšak stavba, která na pozemku stojí a na rozdíl od něj splňuje podmínky pro prohlášení za kulturní památku se prohlásí.

Příkladem je kostel Sv. Prokopa v Letovicích (Jihomoravský kraj, okres Blansko), v evidenci kulturních památek uveden pod rejstříkovým číslem 17735/7-509. Z prostředí kostela Sv. Prokopa byla za kulturní památku prohlášena stavba kostela Sv. Prokopa, hřbitov, ohradní zeď s branami, zděná konstrukce zvonice a portál vstupu do schodištní chodby na farní dvůr. Kryté schodiště tzv. fortna, které ke kostelu také patří, prohlášeno nebylo, neboť v roce 1920 proběhla jeho rozsáhlá rekonstrukce.

Podobně došlo k prohlášení souboru „areál školy ve Strašnicích“, který se sestává z budovy školy č. p. 200 na pozemku parc. č. 1/1, ohradní zdi a oplocení na pozemcích parc. č. 1/1, 3, 4, dále pomníku legionářům na pozemku parc. č. 3 a pozemků parc. č. 1/1, 1/2, 3, 4, k. ú. Strašnice, obec Praha, hl. m. Praha. Stavba lodžie bez č. p. na pozemku parc. č. 1/1 nebyla však za kulturní památku prohlášena, neboť lodžie z let 1929 – 1930 je prostou železobetonovou konstrukcí přístřešku, dostatečně obestavěného a proměněného v hospodářský objekt zcela utilitárního vyznění.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. za kulturní památku lze prohlásit soubor věcí nebo

¹¹³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ Ustanovení § 120 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb.

staveb, i když některé z nich nevykazují znaky kulturní památky.

Příkladem může být soubor malovaných dóz a mís vyrobených v dnes již zaniklé jihočeské uměleckořemeslné dílně. Jedny byly vyrobeny v letech 1620 – 1750, další pochází z let 1810 – 1890 a poslední z roku 1930. Ačkoli ty poslední z nich nevykazují znaky kulturní památky, prohlásí se za kulturní památku spolu s těmi předešlými, neboť soubor jako celek může být cenným dokladem vývoje, metody či techniky, jakou byly dózy a mísy vyráběny, zvláště jedná-li se o neopakovatelný způsob výroby uměleckořemeslné dílny, která dnes již neexistuje.

Kulturními památkami jsou tedy věci, které naplňují vlastnosti a hodnoty uvedené v § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. U věcí, které se prohlašují z důvodu naplnění písm. b), není nutné, aby vykazovaly vlastnosti a hodnoty písm. a), neboť rozhodující je přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. Znaky dle písm. a) a dle písm. b) uvedené v § 2 odst. 1 jsou totiž stanoveny alternativně, proto věc prohlašovaná za kulturní památku může naplnit jeden nebo třeba několik znaků. Musí jít o věci jedinečné a nenahraditelné.

Podle mého názoru definice kulturních památek podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. je neurčitá, neboť nevystihuje žádné konkrétní znaky, ani žádné konkrétní kvality, které by věci prohlašované za kulturní památku speciálně vystihovaly. Nadto se domnívám, že vlastnosti uvedené v odst. 1 písm. a) se překrývají, proto lze pochybovat, zda věci prohlašované za kulturní památku splňují atribut jedinečnosti a nenahraditelnosti.

O poznání lépe je na tom návrh nového zákona o ochraně památkového fondu (předpokládaná účinnost od 1.1.2018), který je v současnosti projednáván v legislativním procesu. U tohoto zákona již dochází k pečlivému oddělování hodnot, pro které mají být předměty prohlašovány za kulturní památku. Podle § 2 odst. 2 tohoto zákona kulturní památkou je „hmotný doklad lidské činnosti vzniklý v dějinném procesu kultivace světa, který je pramenem poznání, a je významný svou uměleckou, architektonickou, uměleckořemeslnou, řemeslnou, technickou, urbanistickou anebo krajinnou hodnotou nebo je významným pozůstatkem lidského osídlení na území České republiky v minulosti nebo se váže k významným osobnostem, událostem či společenskému životu, prohlášený za kulturní památku podle § 19 tohoto zákona.“ Podle mého názoru v praxi však mohou nastat problémy s dokazováním „dějinného procesu kultivace světa“, neboť nikdo neví, co to přesně je a co je tím mezníkem, který je onou kultivací. Jedná se tak o prázdný, nic nebo vše označující pojem, který je nutno vysvětlit. Hodnoty „umělecká, uměleckořemeslná, řemeslná“ se mohou překrývat a překrývají se také „významné události a společenský život“, ačkoli ty jsou v definici uvedeny alternativně. Návrh zákona by měl také výslovně uvést, že se vztahuje k neživému kulturnímu dědictví, neboť vázanost k významným osobnostem, událostem či společenskému životu napovídá, že tomu tak nemusí úplně být.

Věci, které podmínky pro prohlášení za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb. naplňují, musí být věcmi hmotnými, neboť zákon č. 20/1987 Sb. chrání pouze hmotné výsledky lidské činnosti, přičemž reálně poskytnutá ochrana se může projevit jen úpravou věci nebo stavby tj. hmotných předmětů. K problematice předmětu ochrany zákonem č. 20/1987 Sb. se vyjádřil V. Sládeček, který uvedl, že: „Kulturní památkou může být pouze věc v právním smyslu. Čas od času se objevují návrhy de lege ferenda, aby památkově chráněny byly i jiné entity, jako např. místní a jiné názvy, některé kulturní události, tradice a zvyky. Ani v současnosti není ochrana omezena výlučně na věci, ochrana hudebních a jiných děl a dalších nehmotných statků však nespadá do památkové péče sensu stricto.“¹¹⁵ Pokud by nebyla kulturní památka hmotná, pak by za kulturní památku mohl být prohlášen např. Slovácký verbuňk, který je chráněn jako součást nehmotného dědictví lidstva. V českém právním řádu ochranu nehmotnému kulturnímu dědictví poskytují jiné právní předpisy, např. zákon č. 121/2000 Sb. nebo Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví.“

Zákon č. 20/1987 Sb. již nehovoří o součásti věci a příslušenství věci. Podle § 505 zákona č. 89/2012 Sb. součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí.

Podle mého názoru, u prohlášení za kulturní památku by mohla být důležitou míra znehodnocení, a proto prohlašuje-li se za kulturní památku stavba (věc hlavní), tak s její součástí, která nemůže být od stavby oddělena, aniž by se stavba podstatným způsobem znehodnotila.

Příkladem může být kostel, jehož součástí jsou varhany, jejichž ústředí je zabudováno v těle kostela. Pokud by byl podán návrh na prohlášení kostela za kulturní památku, pak předmětem prohlášení a tedy posouzení, zda prohlásit či nikoli, by byl kostel s varhany, nikoli kostel samotný. Pokud by se varhany zabudované v kostele, od kostela jako věci hlavní oddělily, jejich oddělením by se věc hlavní funkčně, esteticky i jinak znehodnotila, což by mohlo mít vliv na jeho prohlášení za kulturní památku.

Podle § 510 odst. 1, 2 zákona č. 89/2012 Sb. příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím. Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství.

Za příslušenství by mohl být považován například oltář či zámecký mobiliář a přestože se jedná o věc zcela specifického určení (oltář vždy patří do kostela, zámecký mobiliář do zámku),

¹¹⁵ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo: zvláštní část–(vybrané kapitoly). Nakladatelství Leges, s.r.o., Lublaňská 4/61, Praha 2, r. 2014. s. 336. ISBN 978-80-87576-48-9.

není bez těchto věcí jako věcí vedlejších znehodnocena věc hlavní, která je předmětem prohlášení. Proto vede-li se řízení o prohlášení stavby za kulturní památku, vede se řízení bez příslušenství, neboť příslušenství nemá vliv na památkovou hodnotu věci hlavní. Za příslušenství lze též považovat rám obrazu, dvířka od svatostánku, ale třeba i mobiliář barokní lékárny s bohatými freskami, která se nachází v nemocnici Milosrdných bratří v Letovicích.¹¹⁶

Řízení o prohlášení věci či stavby (jejich souborů) za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb. je správním řízením, které Ministerstvo kultury jako věcně a místně příslušný správní orgán podle § 10 a § 11 zákona č. 500/2004 Sb. zahájí buď na žádost, kterou podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. může podat kdokoli, nebo kterou podá speciálně legitimovaný subjekt uvedený v § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., nebo zahájí z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb.

K zahájení řízení z moci úřední ministerstvo přijímá podněty ve smyslu § 42 zákona č. 500/2004 Sb. a je-li to třeba opatřuje vysvětlení ve smyslu § 137 zákona č. 500/2004 Sb. Pokud o to podatel podnětu požádá, je ministerstvo povinno sdělit mu ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy podnět obdrželo, že řízení zahájilo, nebo že neshledalo k tomu důvody. Sdělení ministerstvo nezasílá, pokud zahájí řízení z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. hodlá zahájit.

Řízení z moci úřední může ministerstvo zahájit též z vlastního podnětu podle § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., je však povinno o této skutečnosti vyrozumět vlastníka věci a umožnit mu se k podnětu vyjádřit.

Řízení o žádosti podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. je zahájeno dnem, kdy žádost nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení došel ministerstvu. V řízení o prohlášení za kulturní památku písemný návrh podává a) vlastník sám nebo ve spolupráci s příslušným orgánem státní památkové péče a s Národním památkovým ústavem, b) v případě archeologického nálezu Akademie věd České republiky, nebo c) odborná organizace, která má na ochraně věci právní zájem.

Před prohlášením věci nebo stavby (jejich souboru) za kulturní památku si Ministerstvo kultury vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností,¹¹⁷ pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Vyjádření těchto úřadů nejsou právně závazná, neboť se jedná o vyjádření podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb.¹¹⁸ Tato vyjádření však považuji za podklady pro

116 Klášterní kostel prohlášen za kulturní památku od 3.5.1958.

117 Může být otázkou, proč zákon č. 20/1987 Sb. vyžaduje vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností a ne obecních úřadů v malé obci. Domnívám se, že zákon č. 20/1987 Sb. požaduje vyjádření těchto úřadů proto, protože v jejich organizační struktuře jsou začleněny odbory památkové péče nebo jiné útvary, které se zabývají památkovou péčí (např. Útvar hlavního architekta, nebo odbor stavebního řádu, oddělení památkové péče). Na obecních úřadech v malých obcích odbory či oddělení s památkovou péčí neexistují.

118 Podle rozsudku Městského soudu v Praze, sp. zn. 11 Ca 159/2008 vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností stejně jako vyjádření krajského úřadu podle § 3 odst. 1 zákona o státní památkové péči, není tzv. závazným stanoviskem ve smyslu § 149 správního řádu. Nejde o úkon učiněný správním orgánem, jehož obsah by byl závazným pro výrokovou část správního rozhodnutí, v tomto případě rozhodnutí o prohlášení vily Anička za kulturní památku. Zákon o státní památkové péči stanoví toliko předpoklad, že je třeba si vyžádat před prohlášením o věci za kulturní

vydání rozhodnutí, které si ministerstvo jako správní orgán opatřuje od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci podle § 50 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. Je otázkou, zdali má vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností nějaký smysl. Podle mého názoru vyjádření těchto úřadů má smysl tehdy, když ho vyhotovuje zaměstnanec, který se v oblasti památkové péče vyzná a dokáže u navrhovaných věcí rozlišit památkovou hodnotu. V praxi se však bohužel setkáváme s vyjádřeními bez uvedení památkové hodnoty, pro kterou má být věc prohlášena, ačkoli úřad prohlášení věci doporučuje.

Správní orgán je dále povinen zjistit všechny okolnosti pro ochranu veřejného zájmu podle § 50 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. Vyžaduje-li řízení složité dokazování, Ministerstvo kultury požádá Národní památkový ústav o stanovisko jako odborný podklad podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb., zpracované na základě ohledání věci. Podle § 52 zákona č. 500/2004 Sb. účastníci jsou povinni označit důkazy na podporu svých tvrzení, přitom správní orgán není návrhy účastníků vázán, vždy však provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci. Správní orgán také může vydat usnesení, kterým uloží tomu, kdo má listinu potřebnou k provedení důkazu, aby ji předložil. Jakmile je zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, ministerstvo již neprovádí další dokazování a žádost o provedení dalších důkazů zamítne ve smyslu § 51 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb.

Řízení o žádosti zahájené podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. ministerstvo usnesením zastaví, jestliže je dána jedna z podmínek uvedených v § 66 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

Řízení vedené z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. ministerstvo usnesením zastaví, je-li naplněna alespoň jedna z podmínek uvedených v § 66 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb.

Nejsou-li naplněny podmínky pro zastavení správního řízení podle § 66 zákona č. 500/2004 Sb., ministerstvo vydá rozhodnutí podle § 67 zákona č. 500/2004 Sb., kterým věc nebo stavbu prohlásí za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb. V odůvodnění rozhodnutí ministerstvo vždy uvede, jaké důvody shledalo pro prohlášení věci či stavby za kulturní památku, resp. v čem naplňují znaky uvedené v § 2 zákona č. 20/1987 Sb. pro prohlášení za kulturní památku.

Proti rozhodnutí Ministerstva kultury je účastník řízení oprávněn podat rozklad podle § 152 zákona č. 500/2004 Sb. O rozkladu rozhodne buď Ministerstvo kultury podle § 87 zákona č. 500/2004 Sb., nebo ministr, a to na návrh rozkladové komise ve smyslu § 152 odst. 3 zákona č.

památku vyjádření těchto institucí a nelze dovodit, že by byl žalovaný při rozhodování o tom, zda bude ta která věc za kulturní památku prohlášena, vázán stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, resp. krajského úřadu v této věci. Jde o to, že Ministerstvo kultury musí mít k dispozici před vydáním rozhodnutí vyjádření, u kterého lze předpokládat, že bude zohledňovat stanovisko zastávané v místě, kde se předmětná věc nachází. Je to toliko a výlučně Ministerstvo kultury, komu je dána pravomoc prohlašovat věci za kulturní památky ve smyslu ustanovení zejména § 1 a § 2 tohoto zákona.

500/2004 Sb. V řízení o rozkladu lze rozhodnutí zrušit nebo změnit anebo rozklad zamítnout. Podle § 91 odst. 1 a § 152 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb. proti rozhodnutí odvolacího správního orgánu se účastník řízení již dále nemůže odvolat. Účastník řízení však může podat žalobu k soudu podle § 65 anasl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Jedním z případů prohlášení za kulturní památku se také zabýval Nejvyšší správní soud,¹¹⁹ a to ve věci žalobce: Wienerberger cihlářský průmysl, a.s., se sídlem Plachého 388/28, České Budějovice, proti žalovanému: Ministerstvo kultury, se sídlem Maltézské náměstí 471/1, Praha 1. V rozhodnutí se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda je skutkový materiál dostačující ke skutkovému závěru, kterým je naplnění podmínek pro prohlášení cihelny za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb. Podle Nejvyššího správního soudu za tímto účelem může sloužit pouze doplnění návrhu na prohlášení cihelny za kulturní památku ze strany Národního památkového ústavu. Ostatní dokumenty buď neobsahují nic nad rámec tohoto materiálu, nebo v nich jsou obsažena vyjádření, která pro posouzení, zda jsou naplněny předpoklady podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb., nejsou rozhodná. Přesto Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že nebyl předložen žádný důkaz či relevantní argument, kterým by stěžovatel vyvrátil, že podklad od Národního památkového ústavu byl pro dosažení skutkových závěrů postačující.

Co v rozhodnutí považují za důležité je, že Nejvyšší správní soud se přiklonil na stranu Městského soudu, který zamítl návrh stěžovatele na ustanovení znalce k vydání znaleckého posudku, který by zahrnoval skutečné zjištění kulturní hodnoty cihelny. Nejvyšší správní soud totiž konstatoval, že povinností soudů není provést všechny navržené důkazy, ale o těchto návrzích je soud povinen rozhodnout, a pokud jim nevyhoví, ve svém rozhodnutí odůvodnit, proč navržené důkazy neprovedl. Zamítnutí návrhu na ustanovení znalce Městský soud odůvodnil tím, že: „Znalec v rámci své odbornosti posuzuje věc (stavbu), ovšem v žádném případě mu nepřísluší hodnotit otázky právní a k nim přijímat závěry. Pro posouzení samotného hlediska jejího vzniku a řešení poskytl potřebné odborné posouzení Národní památkový ústav.“ Odůvodnění Městského soudu shledal Nejvyšší správní soud za postačující.

Podle mého názoru Nejvyšší správní soud nesprávně zaujal stanovisko k provedenímu dokazování, které naopak v celé věci shledávám za nedostatečné. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu vyplývá, že stěžovatel tehdy jako účastník řízení ve správním řízení namítal, že správní orgán řádně nezjistil, zda věc má památkovou hodnotu. Správní orgán totiž disponoval pouze odborným stanoviskem Národního památkového ústavu, vyjádřeními krajského úřadu, městského úřadu a odbornou literaturou. Odborné stanovisko Národního památkového ústavu je odborným podkladem

119 Rozhodnutí č.j. 6 As 37/2009 – 135 – Řízení o prohlášení kulturní památky; Stavebně technický stav objektu.

podle § 32 odst. 2 písm. e), f) zákona č. 20/1987 Sb. a má hodnotu listinného důkazu ve smyslu § 53 zákona č. 500/2004 Sb. Vyjádření krajského a městského úřadu podle mého názoru jsou vyjádřeními podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb. a nemají žádnou důkazní hodnotu, neboť z rozhodnutí vyplynulo, že závěry od sebe doslova přejímaly a podle Nejvyššího správního soudu tyto dokumenty nejsou rozhodné pro posouzení, zda jsou naplněny předpoklady podle § 2 citovaného zákona. Podle mého názoru za tohoto stavu dokazování správní orgán měl postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti podle § 3 zákona č. 500/2004 Sb. Přestože správní orgán není vázán návrhy účastníků, má za povinnost vždy provést důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci. Proto, navrhoval-li účastník řízení důkaz znaleckým posudkem, měl správní orgán usnesením ustanovit znalce podle § 56 zákona č. 500/2004 Sb. Zhodnocení správního orgánu, že jde o autenticky dochovanou technickou stavbu, která představuje velmi významnou památku cihlářské výroby, jež je citována mimo jiné i v odborné literatuře, bylo podle Městského soudu shledáno za dostatečné pro určení památkové hodnoty. Podle mého názoru, v rozhodnutí chybělo uvedení, v čem autenticita spočívá, protože nestačí jen napsat, že se jedná o autenticky dochovanou technickou stavbu, která představuje významnou památku. Nemá-li tato skutečnost blíže uvedena v rozhodnutí správního orgánu, měl se jí právě zabývat znalec, neboť Národní památkový ústav svým odborným stanoviskem návrh města Štítý na prohlášení již doplnil.

Podle mého názoru Městský soud neměl jako nadbytečný odmítnout návrh na provedení důkazu znaleckým posudkem a měl provést vlastní dokazování podle § 77 zákona č. 150/2002 Sb. a doplnit důkazy provedené správním orgánem o žalobcem navržený znalecký posudek, který by se vyjádřil jednak k památkovým hodnotám (a tímto by odborné stanovisko Národního památkového ústavu buď potvrdil, nebo vyvrátil) a jednak ke stavebně technickému stavu.¹²⁰ Z rozsudku vyplynulo, že stěžovatel si znalecký posudek opatřil pro řízení před Městským soudem, neboť v rozsudku Městský soud uvedl, že: „Znalecký posudek, jehož provedení stěžovatel v řízení před Městským soudem navrhoval, naopak uvádí, že „stavebně technický stav některých částí svislých konstrukcí již neumožňuje provést jejich obnovu, tj. uvedení do původního stavu.“ Znalecký posudek, který si nakonec opatřil stěžovatel, lze považovat za listinu k provedení důkazu podle § 53 zákona č. 500/2004 Sb. Městský soud měl tak k dispozici další podklad pro vydání rozhodnutí a současně protiváhu k doplněnému návrhu Národního památkového ústavu. Na základě listiny, kterou žalobce předložil, Městský soud měl doplnit dokazování o tzv. revizní znalecký posudek, jak již od počátku správně navrhoval žalobce. Z tohoto důvodu mám za to, že věc též nesprávně posoudil Nejvyšší správní soud, který se zabýval otázkou, zda je popsán skutkový materiál

¹²⁰ Opatřil-li by si znalecký posudek soud, jednalo by se o důkaz znaleckým posudkem podle § 56 zákona č. 500/2004 Sb.

dostačující k učinění správného skutkového závěru. Při posuzování této otázky totiž Nejvyšší správní soud konstatoval, že: „stěžovatelem nebyl předložen žádný důkaz či relevantní argument, který by mohl vést k závěru, že podklad zpracovaný Národním památkovým ústavem nebyl pro účely dosažení skutkových závěrů žalovaného dostačujícím materiálem, a proto Nejvyšší správní soud se ztotožňuje v tomto ohledu s Městským soudem.“

Na závěr shrnuji, že oba soudy nesprávně zhodnotily skutkový stav, když dospěly k závěru, že není třeba dalšího dokazování. Podle mého názoru Městský soud měl rozhodnutí správního orgánu zrušit a vyslovit současně, že věc vrací k dalšímu řízení žalovanému podle § 78 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb. Právním názorem soudu vedoucím k doplnění skutkového stavu by byl správní orgán v dalším řízení vázán ve smyslu § 78 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb. a řízení by o znalecký posudek doplnil.

4.1.1 Prohlášení za kulturní památku jako nucené omezení vlastnického práva

K nucenému omezení vlastnického práva může dojít ve veřejném zájmu, na základě zákona a bez náhrady podle čl. 11 odst. 3 zákona č. 2/1993 Sb., nebo za náhradu podle čl. 11 odst. 4 zákona č. 2/1993 Sb.

Prohlášením věci za kulturní památku dochází k nucenému omezení vlastnického práva ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu podle čl. 11 odst. 4 zákona č. 2/1993 Sb. Náhradou za nucené omezení vlastnického práva ve veřejném zájmu je příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky podle § 16 zákona č. 20/1987 Sb. a dále podklady, informace a odborná pomoc potřebná při projednávání přípravné a projektové dokumentace podle § 14 odst. 7 a § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb. Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky může na žádost vlastníka kulturní památky poskytnout obec nebo kraj z veřejných rozpočtů podle § 16 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Tento příspěvek může obec nebo kraj poskytnout pouze na žádost vlastníka kulturní památky, a to jde-li o zvlášť odůvodněný případ, nebo má-li být účelem účinnější společenské uplatnění kulturní památky, anebo nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky.

Je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem může na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek Ministerstvo kultury buď přímo nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Z výše uvedeného vyplývá, že vlastník kulturní památky nemá na poskytnutí příspěvku právní nárok, neboť záleží na úvaze územních samosprávných celků či státu, zda příspěvek poskytnou. Podle mého názoru vlastník má právní nárok na potřebné podklady, informace a bezplatnou odbornou pomoc ve smyslu § 14 odst. 7 a § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb.

Pokud tedy vlastník požádá Národní památkový ústav o odbornou pomoc k udržovacím pracím na kulturní památce podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., Národní památkový ústav je povinen mu odbornou pomoc poskytnout.

Případ omezení vlastnického práva představuje rozsudek ve věci žalobce: Společenství vlastníků domu čp. 597 v Praze 6-Bubeneč proti žalované: Pravoslavná církev v českých zemích v Praze 6, sp.zn. 31 Cdo 3310/2009, ve kterém se Nejvyšší soud zabýval otázkou poměru soukromého práva a veřejného práva ve spojitosti s omezením vlastnického práva při zachování společenského zájmu na ochraně kulturní památky. V rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval, že: „Výpověď z nájmu nebytových prostor je oprávněným výkonem vlastnického práva k nemovitosti. Požívá tak ústavněprávní i občanskoprávní ochranu. Naproti tomu ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. o přemístění movité kulturní památky je zákonným vyjádřením výkonu správního dozoru jako zvláštní kontrolní činnosti veřejné správy. Nelze tak účinnost výpovědi z nájmu nebytových prostor jako výkonu vlastnického práva podřítit správnímu dozoru, leda že by souhlas příslušného správního orgánu byl jako podmínka výpovědi z nájmu nebytových prostor stanoven občanským zákoníkem, což není. To však neznamená, že by ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. mělo být při realizaci vlastnického práva opomenuto. Účel tohoto ustanovení, tj. dozor státu při přemístění kulturní památky musí nalézt výraz při případném výkonu rozhodnutí, jestliže by povinnost žalovaného vyklidit nebytový prostor nebyla splněna dobrovolně. Provedení výkonu rozhodnutí by pak bylo vázáno na souhlas správního orgánu podle § 18 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Tento souhlas by byl oprávněn obstarat soudní exekutor.

M. Podivínová,¹²¹ k případu uvádí, že „vlastník je ve výkonu vlastnického práva neúměrně omezen veřejnoprávní normou, kterou představuje zákon č. 20/1987 Sb. Právní úkon vlastníka vůči nájemci kulturní památky je účinný, ale případný výkon rozhodnutí je zde vázán na přivolení, resp. rozhodnutí příslušného správního orgánu. Zákon o státní památkové péči zajišťuje správní dozor nad kulturní památkou hned několika ustanoveními, podle nichž je vlastník i uživatel kulturní památky povinen se obrátit na příslušný správní orgán v případě možného zásahu do dosavadního stavu (§ 7 odst. 4, § 12 odst. 2, § 18 odst. 2 StPamP).“ Jako příklad neúměrného omezení vlastnického práva M. Podivínová uvádí rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Potomska a Potomski v. Polsko.¹²² V této věci soud rozhodoval o stížnosti manželů, kteří zakoupili zemědělské pozemky a chtěli na nich postavit dům a dílnu. Z důvodu dřívější existence židovského hřbitova na pozemcích však byly nemovitosti zařazeny do seznamu

121 PODIVÍNOVÁ, Martina. Veřejnoprávní omezení vlastníka nemovitosti prohlášené za kulturní památku. Právní rozhledy č. 15/11. Nakladatelství C.H.Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1. s. 558 – 559. ISSN 1210-6410.

122 Stížnost č. 33949/05, ze dne 29.3.2011.

historických památek a stěžovatelům bylo zakázáno zahajovat na nich jakékoliv činnosti bez souhlasu orgánů veřejné moci. Manželé bezvysledně žádali o náhradní pozemky a neúspěšní byli též při návrhu na zahájení řízení o vyvlastnění. Evropský soud jednomyslně rozhodl o porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť byla porušena rovnováha mezi veřejným zájmem a ochranou vlastnictví stěžovatelů, kteří byli nuceni nést nepřiměřené břemeno.

Podle mého názoru autorka správně uvádí, že vlastník byl ve výkonu vlastnického práva nepřiměřeně zatížen tzv. veřejným věcným břemenem. Tato nepřiměřenost zřejmě spočívá v tom, že vlastníkově se nedostalo náhrady za nucené omezení vlastnického práva ve smyslu čl. 11 odst. 4 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. Z toho vyplývá, že výše uvedený soudní případ je příkladem nuceného omezení vlastnického práva bez náhrady ve smyslu čl. 11 odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., který uvádí, že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv druhých nebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy.

4.2 Národní kulturní památky

Národní kulturní památky jsou velmi obecně definovány v § 4 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., který uvádí, že kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany. Podle odst. 2 vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.

K tomu, aby se movité či nemovité věci a jejich soubory, popř. stavby mohly stát národní kulturní památkou, musí splňovat jednu významnou podmínku, a to, že stávající ochrana těchto věcí musí být na úrovni kulturních památek, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Zákon č. 20/1987 Sb., ani vyhláška nestanoví, jaké kvality musí kulturní památka splňovat, aby tvořila nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa.

Jak výše uvedeno, kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa jsou za národní kulturní památky prohlašovány formou nařízení vlády. Zatímco je prohlašování za kulturní památku vedeno podle zákona č. 500/2004 Sb., při prohlašování za národní kulturní památku postupuje ministerstvo podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace a podle Legislativních pravidel vlády.

Prvním úkonem ve věci je podnět, který na Ministerstvo kultury může podat kdokoli, nejčastěji však podnět přichází ze strany Národního památkového ústavu jako odborné organizace státní památkové péče. Dotčenými subjekty jsou vlastníci kulturních památek, u kterých se navrhuje prohlášení za národní kulturní památku, příslušné krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou

působností. I když se nejedná o správní řízení, podnět musí obsahovat obecné náležitosti podání podle § 37 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. a musí v něm být označena ta kulturní památka, která se navrhuje k prohlášení za národní kulturní památku a uvedeny ty kulturní hodnoty, pro které je považována za nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Přestože podnět ve většině případů podává Národní památkový ústav, kulturní památky, které podle názoru Národního památkového ústavu tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa jsou dále hodnoceny odborníky ze všech oborů, které se dotýkají této části kulturního dědictví.

Shledá-li ministerstvo podnět důvodným,¹²³ nechá zařadit návrh nařízení vlády o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky do Plánu legislativních prací na příslušný kalendářní rok.¹²⁴

Následně ministerstvo postupuje podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.¹²⁵ Podle bodu 2.2 se tyto zásady použijí při přípravě materiálů nelegislativní povahy, v jejichž závěrech je navrhováno legislativní řešení mající věcné dopady a které jsou připravovány a projednávány v souladu s Jednacím řádem vlády. Hodnocení dopadů se provede přiměřeně v rozsahu přehledu dopadů návrhu právního předpisu podle bodu 3.3. Z přehledu dopadů musí být zřejmé, že problém nelze řešit jinak než legislativní cestou.

Podle bodu 3.2 Obecných zásad se přehled dopadů zpracovává dříve, než je rozhodnuto o legislativním způsobu řešení problému. Přehled dopadů musí být zpracován vždy.

Poté, co je úkol zpracovat návrh nařízení zařazen do Plánu legislativních prací, ministerstvo začne vypracovávat přehled dopadů. V souladu s bodem 3.3 přehled dopadů obsahuje vymezení problému, stanovení cílů, jichž má být dosaženo, včetně identifikace dotčených subjektů a dopadů navrhované právní úpravy. Součástí je vyhodnocení alternativních řešení a vyhodnocení důsledků nepřijetí navrhovaného řešení, ze kterého vyplývá, že věc nelze řešit jinak než právní úpravou.

V případě prohlášení kulturních památek za národní kulturní památky může jít o následující vymezení problému: „Vláda České republiky je v § 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, zmocněna, aby svým nařízením prohlašovala nejvýznamnější kulturní památky za národní kulturní památky. Po ukončení další etapy hodnocení souboru kulturních památek byly vybrány ty, které svou památkovou hodnotou přesahují regionální význam,

123 Pokud ministerstvo shledá podnět nedůvodným, sdělí podateli podnětu, že nezahájí postup vedoucí k prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku.

124 Plán bývá sestavován jednou ročně, a to z podkladů zaslaných jednotlivými členy vlády za jimi řízené ministerstvo. Požadavek na zařazení konkrétního úkolu do návrhu Plánu je třeba vždy zdůvodnit; přitom je třeba uvést, proč má být úkol do návrhu Plánu zařazen, jaká věcná problematika má být příslušným právním předpisem upravena, hlavní zásady budoucí právní úpravy a časový rozměr plnění úkolu. Text převzat z webových stránek: <http://www.vlada.cz>, <https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/> (Legislativní helpdesk, Výkladový slovník, Plán legislativních prací vlády).

125 Usnesení vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 922 a usnesení vlády ze dne 8. ledna 2014 č. 26.

dokumentují nejdůležitější etapy historie, kultury a vývoje civilizace.“¹²⁶

Cílem pak může být následující: „Stávající soubor národních kulturních památek bude doplněn o další významné kulturní památky, které představují v již prohlášeném souboru národních kulturních památek poměrně málo zastoupené typy. Stávající soubor národních kulturních památek se doplňuje tak, aby se postupně stal reprezentantem celého širokého spektra našeho kulturního dědictví.“¹²⁷

Návrh právní regulace u prohlašování některých kulturních památek za národní kulturní památky nemusí vždy vyvolávat vznikající nové a rozsáhlé dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty či administrativní zátěž pro orgány veřejné správy podle bodu 3.6 Obecných zásad. Příkladem odůvodnění dopadu tak může být stávající: „Přenos působnosti plnění úkolů státní památkové péče z obcí s rozšířenou působností na krajské úřady pro nově prohlášené národní kulturní památky nevyvolá zvýšené finanční nároky, neboť se jedná o minimální nárůst v jednotlivých krajích. Krajské úřady současně přestanou vykonávat působnost odvolacího orgánu pro výkon státní správy u těchto kulturních památek.“¹²⁸

Podle bodu 3.5 Obecných zásad, na základě přehledu dopadů se rozhoduje o zpracování, nebo nezpracování RIA, a to s ohledem na body 3.6 až 3.8.

Podle bodu 5.1 Obecných zásad, o provedení RIA rozhoduje vláda na základě doporučení pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace nebo předseda Legislativní rady vlády. Podle bodu 5.2 vláda rozhoduje o provedení RIA v rámci schvalování Plánu legislativních prací vlády na příslušný kalendářní rok. Součástí návrhu Plánu legislativních prací vlády je u každého legislativního úkolu informace, zda se ukládá provést RIA, nebo ne. Ve smyslu bodu 5.4 provedení RIA navrhuje předkladatel návrhu právního předpisu již v rámci přehledu dopadů zpracovávaného pro každý návrh právního předpisu. Tento návrh je posouzen pracovní komisí.

Poté, co vláda rozhodne o provedení či neprovedení RIA, ministerstvo začne zpracovávat návrh nařízení vlády. Ve smyslu čl. 13 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 Legislativních pravidel vlády se nařízení vlády vloží k připomínkám do elektronické knihovny. K tomu je třeba uvést, že věcný záměr se u nařízení vlády o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky zpravidla nezpracovává, neboť je již obsažen v § 4 zákona č. 20/1987 Sb., který zmocňuje ministerstvo k vydání návrhu nařízení vlády. Součástí návrhu nařízení vlády je odůvodnění, které má obecnou a zvláštní část ve smyslu čl. 14 Legislativních pravidel.

Lhůta pro sdělení připomínek činí 15 pracovních dnů ode dne vložení návrhu nařízení vlády

126 Definice problému převzata z Přehledu dopadů návrhu právního předpisu pro zdůvodnění na zařazení návrhu do Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2014 a Výhledu legislativních prací vlády na léta 2015 až 2017.

127 K vymezení cíle právního předpisu viz. tamtéž.

128 K vymezení dopadu ve smyslu bodu 3.6 Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.

do elektronické knihovny, pokud ministerstvo nestanoví lhůtu delší.¹²⁹ Po úpravě návrhu nařízení vlády na základě připomínek, ministerstvo zašle návrh k projednání vládě tak, že po souhlasu ministra vloží návrh nařízení vlády do elektronické knihovny a v též den zašle předsedovi vlády ve shodné listinné podobě v počtu 3 výtisků. Vložení návrhu nařízení vlády se rovněž považuje za jeho předložení Legislativní radě.¹³⁰ Legislativní rada předložený návrh projedná do 60 dnů. Stanovisko Legislativní rady nebo stanovisko jejího předsedy se poté, co je schválí předseda Legislativní rady, vloží do elektronické knihovny Úřadu vlády a současně se předloží předsedovi vlády ve shodné listinné podobě v počtu 3 výtisků.¹³¹

Následně je návrh nařízení vlády předložen na schůzi vlády, z jejíž závěrů je pořízen čistopis nařízení vlády, který se vloží do elektronické knihovny.¹³² Čistopis nařízení vlády v 5 vyhotoveních podepisuje ministr, následně předseda vlády a poté dochází k uveřejnění nařízení vlády ve Sbírce zákonů.¹³³ Vyhlášení právního předpisu ve Sbírce zákonů je podmínkou jeho platnosti a účinnosti. Jakmile nařízení vlády nabude účinnosti, zapíše se prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku do ústředního seznamu podle § 7 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Ve smyslu § 7 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Národní památkový ústav po zápisu do ústředního seznamu ohlásí prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku příslušnému katastrálnímu úřadu.

Otázkou je, zda § 4 zákona č. 20/1987 Sb. obsahuje pravomoc vlády zrušit prohlášení za národní kulturní památky. Ustanovení § 4 odst. 1 totiž uvádí, že kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany. Odst. 2 uvádí, že vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.

Zmocnění vlády ke zrušení prohlášení je uvedeno implicitně. Ve smyslu § 4 zákona č. 20/1987 Sb. vláda zruší prohlášení formou novely nařízení.

Další otázkou je, zda nařízení vlády je vhodnou formou pro prohlášení kulturních památek za národní kulturní památky. Hendrych¹³⁴ uvádí, že „Ústava svěřuje pravomoc k právní úpravě, nikoli k vydání správního aktu řešícího konkrétní případ; proto se také nařízení často vyznačuje jako abstraktní akt, tedy jako protiva aktu konkrétního. Nařízení musí upravovat vždy případy stejného druhu, obecnými znaky je vymezen i okruh jeho adresátů.“

129 Čl. 13 odst. 2 anášl. Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.

130 Čl. 15 odst. 1 Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.

131 Čl. 15 odst. 4 Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.

132 Čl. 15 odst. 5 Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.

133 Čl. 15 odst. 6, 8 Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace.

134 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 63. ISBN 978-80-7179-254-3.

Nařízení vlády ze dne 28. května 2014 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky však obsahuje hromadný výčet individuálně určených věcí, neboť § 1 odst. 1 uvádí, že: „Za národní kulturní památky se prohlašují tyto kulturní památky...(výčet individuálně určených kulturních památek v konkrétních krajích). V § 1 odst. 2 nařízení je uvedeno, že: „Umístění, popis a prostorová identifikace národních kulturních památek podle odstavce 1 jsou uvedeny v příloze k tomuto nařízení.“ V § 2 nařízení se uvádí, že: „Pro zabezpečení ochrany národních kulturních památek prohlášených tímto nařízením se stanovuje tato podmínka: rozsah zastavěných ploch, tvar terénu, popřípadě výšková úroveň a skladba zástavby se smějí měnit, pokud by tím došlo k poškození kulturní hodnoty národní kulturní památky.“

Vzhledem k výše uvedenému se domnívám, že zákonodárcem zvolená forma nařízení vlády v § 4 zákona č. 20/1987 Sb. pro prohlašování kulturních památek za národní kulturní památky je nesprávná, neboť z materiálního hlediska se jedná o hromadné rozhodnutí, a tedy individuální správní akt. Podle Hendrycha¹³⁵ „pro správní akt jsou pojmově určující tyto znaky: 1) jednání příslušného vykonavatele veřejné správy, jímž je správní úřad, orgán územní samosprávy, popřípadě jiný orgán nebo osoba, na základě zákona, 2) jednostranný autoritativní výrok o právech nebo povinnostech nepodřízených subjektů, 3) bezprostřední právní závaznost, 4) konkrétnost věci, jakož i konkrétnost subjektů, jímž je správní akt určen.“

Problém ustanovení § 4 zákona č. 20/1987 Sb. je srovnatelný s problémem, se kterým se potýkal zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů, a to v ustanovení § 3a, které bylo nakonec zrušeno nálezem Ústavního soudu.¹³⁶

Předmětný § 3a stanovil, že rozvoj a modernizace konkrétně vymezené vodní cesty je ve veřejném zájmu. Podle Ústavního soudu „toto ustanovení upravovalo jedinečný případ a scházel mu tak podstatný materiální znak právní normy, jímž je obecnost. Materiálně se proto nejednalo o právní předpis, ale napadené ustanovení bylo de facto individuálním správním aktem. Napadené ustanovení vylučovalo, aby správní orgán ve správním řízení zjišťoval veřejný zájem na rozvoji a modernizaci předmětné vodní cesty, neboť ten byl již určen samotným zákonem. Takovéto řešení, tj. deklarování veřejného zájmu v konkrétně určené věci zákonem, pokládal Ústavní soud za protiústavní. Veřejný zájem v konkrétní věci měl být zjišťován v průběhu správního řízení na základě poměrování nejrůznějších partikulárních zájmů, po zvážení všech rozporů a připomínek. Z odůvodnění správního rozhodnutí pak muselo zřetelně vyplynout, proč veřejný zájem převážil nad řadou jiných partikulárních zájmů. Z napadaného ustanovení zákona nešlo zjistit, z jakých důvodů

135 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 194. ISBN 978-80-7179-254-3.

136 Pl. ÚS 24/04.

zákonodárce přiznal rozvoji a modernizaci konkrétně vymezené vodní cesty status veřejného zájmu, zda zjišťoval případné protichůdné zájmy a jak se s jejich existencí vyrovnal. Je ostatně zřejmé, že tyto okolnosti ani v zákonodárném procesu zjistit nešlo, neboť zákonodárství není vybaveno prostředky pro posuzování individuálních případů se všemi jejich souvislostmi a důsledky. Napadeným ustanovením došlo nejen k zásahu moci zákonodárné do moci výkonné, ale bylo jím též omezeno právo na soudní přezkum. Případná správní rozhodnutí, učiněná v souvislosti s výstavbou a modernizací předmětné vodní cesty by byla sice přezkoumatelná soudem v rámci správního soudnictví, ale z tohoto přezkumu by byla vyloučena otázka existence veřejného zájmu, neboť ten již byl stanoven zákonem, kterým jsou obecné soudy podle čl. 95 odst. 1 Ústavy vázány.“

Podle § 4 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, vláda za národní kulturní památky prohlašuje.

Domnívám se, že tato formulace neznamená povinnost vlády prohlásit. Znaky pro prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku jsou vymezeny příliš obecně, proto se vládě dává velice široké pole uvážení.

Podle mého názoru je vláda při vydávání nařízení vázána rozsahem, v jakém byly věci prohlášeny za kulturní památky. Zachován by měl být také název kulturní památky prohlašované za národní kulturní památku. Striktně formálně vzato, vyhlášením kulturní památky za národní kulturní památku ve Sbírce zákonů, odpadá povinnost ministerstva vyrozumět o této skutečnosti vlastníka kulturní památky prohlášené za národní kulturní památku. Nicméně s ohledem na § 4 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., podle kterého veřejná správa je službou veřejnosti, by bylo slušné, kdyby ministerstvo o této skutečnosti vlastníka národní kulturní památky vyrozumělo.

4.3 Archeologické nálezy

Archeologický nález upravuje § 23 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. a rozumí jím věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.

Aby věc, nebo soubor věcí, mohly být považovány za archeologický nález, je zapotřebí, aby splňovaly definiční znaky:

- 1) musí jít o věc nebo soubor věcí,
- 2) tyto věci musí být dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku,
- 3) zpravidla se tyto věci zachovaly pod zemí.

Legální definice v § 23 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. není přesná. Především není jasné, co se rozumí těmi věcmi, či soubory věcí, které jsou dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho

činnosti a dále, proč je pojmovým znakem zrovna hranice novověku.

Přesné rozlišení není ani v příloze č. 1 bodu II. zákona č. 71/1994 Sb., která je podle mého názoru *lex specialis*, neboť ta se již zabývá předměty kulturní hodnoty z oboru archeologie a tyto předměty definuje jako archeologické nálezy, které jsou dokladem života člověka od počátků jeho vývoje a zachovaly se v zemi nebo pod vodou včetně kosterních nálezů lidských a zvířecích.

Lépe na tom není ani návrh nového zákona o ochraně památkového fondu (předpokládaná účinnost od 1.1.2018) v současnosti projednávaný v legislativním procesu. Podle tohoto zákona archeologickým nálezem je hmotný pozůstatek života a činnosti člověka, který je starší 70 let, neslouží již svému účelu a uchoval se mimo prostředí současného života v zemi, na jejím povrchu, pod vodou nebo v hmotě stavby (§ 2 odst. 7 navrhovaného zákona).

Na rozdíl od definice uvedené v § 23 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. je důvodová zpráva k zákonu č. 20/1987 Sb. konkrétnější, neboť za archeologické nálezy označuje především pozůstatky výrobní, stavební a jiné činnosti, i jeho další zásahy do původního terénu a přírodního prostředí především z období, z nichž nejsou písemné prameny (nebo jen částečně), a které jsou dnes zachovány zpravidla pod zemí. Jsou jimi věci movité i nemovité.

V důvodové zprávě k navrhovanému zákonu o ochraně památkového fondu se uvádí, že: „Při formulování definice pojmu „archeologický nález“ přihlédlo ministerstvo k tomu, jak a zda vůbec je daná úprava řešena v jiných státech Evropské unie (k dispozici byla právní úprava Belgie, Francie, Finska, Irska, Itálie, Litvy, německých spolkových zemí Bádenska–Württemberska, Bavorska, Hamburku, Hesenska, Porýní–Falce, Saska, Severním Porýní–Vestfálsku, Šlesvicka–Holštýnska, dále pak úprava Nizozemí, Polska, Rakouska nebo Slovenska). Z analýzy těchto právních úprav vyplynulo, že úprava archeologického nálezu není ve výše uvedených zemích pojímána jednotně.“¹³⁷

Domnívám se, že při bližším vymezení a definování pojmu „archeologický nález“ je právní analýza této definice v právních řádech jednotlivých států nezbytná, nicméně nebylo by na škodu zhodnotit definici tohoto pojmu způsobem, jakým byl upraven v právním řádu českých zemí.

137 Např. v některých případech je definice přímo součástí procesního postupu při náhodném nálezu (např. Bádensko–Württembersko nebo Sasko), kdy náhodnost nálezu tvoří jeden z rozhodujících definičních znaků. Časový údaj, který by definičně umožnil zakotvit stáří nálezu jako podmínku jeho ochrany se ve sledovaných úpravách objevuje ve velmi rozmanitých podobách. V regionu Valonsko v Belgii norma hovoří o paleontologických pozůstatcích nebo stopách, aniž by bylo řečeno, kde má být horní hranice stáří, po jejímž překročení již věc archeologickým nálezem být nemůže. Podle bavorské úpravy mají nálezy zpravidla pocházet z doby prehistorické nebo raně historické, tj. uvádí období, ze kterého mají nálezy pocházet. Případně se lze setkat se stanovením minimálního stáří archeologického nálezu (Litva, kde archeologickým nálezem může být pouze věc starší padesát let). Aktuálně nejnovější úpravu pojmu archeologický nález má Slovensko, kde novela zákona o ochraně památkového fondu z 13. 7. 2011 zavedla jako hranici minimálního stáří rok 1918 a u zbraní, munice, součástí uniformy, vojenské výstroje nebo jiného vojenského materiálu rok 1946. Ve zbytku se slovenská definice vazbou na člověka a uchování nálezu v zemi, pod zemí nebo pod vodou nijak nevymyká výše zmíněným úpravám.

Pro vytvoření definice archeologického nálezů vycházela z § 1 vládního nařízení č. 274/1941 Sb., o archeologických památkách, který uvádí, že archeologickými památkami ve smyslu tohoto nařízení jsou výtvoři lidských rukou nebo přírodniny užití člověkem, které pocházejí z doby pravěké a raně historické, jsou nebo budou získávány výkopy nebo nahodilými nálezy a jejich zachování je ve veřejném zájmu pro jejich vědeckou, uměleckou nebo vlastivědnou hodnotu.

I když archeologické nálezy nejsou kulturními památkami ze zákona, měly by splňovat především hodnoty historické (dle periodizace historie). K těmto historickým hodnotám by se měly přičítat další hodnoty, například umělecká, vědecká, vlastivědná, které by však nebyly hodnotami pro prohlášení nálezů za kulturní památku, ale pro určení hodnoty nálezů a zhodnocení nálezových okolností. Naopak se domnívám, že místo výskytu archeologického nálezů není nutné ani demonstrativním výčtem uvádět, neboť místo výskytu je určující až procesem, tedy zda došlo k výkopu, sondování, náhodnému nálezů a jiné lidské činnosti v souvislosti s nálezem a nálezovými okolnostmi.¹³⁸

Za vhodnou tak považuji následující definici archeologického nálezů: Archeologický nález je výtvor lidských rukou nebo přírodniny užití člověkem, které pocházejí z doby pravěké, starověké, středověké a novověké, jsou nebo budou získávány vyhledáváním, zejména výkopy, kutáním a vrty, nebo nahodile, neslouží již svému účelu či funkci a jsou významné pro poznání vědecké, umělecké nebo vlastivědné hodnoty prostředí společnosti a období, ze kterého pochází.

Podle autorů komentáře¹³⁹ je situování archeologických nálezů „zpravidla pod zemí“ přinejmenším nepřesné – nálezové situace jsou součástí nemovitosti, nejen pozemku, ale také stavby (např. v klenebních zásypech).

V souvislosti s nálezovými okolnostmi se vracím k příspěvku M. Podivínové,¹⁴⁰ ve kterém uvádí, že k odhalení desek, jenž připomínají osudy původních družstevníků, došlo na zdech domu. Jistě může být znám případ unikátního nálezů džbánu s mincemi, jenž byl objeven ve zdech domu, nebo odkrytí reliéfů se světci zabudovaných v arkýři kaple.

Archeologický nález lze prohlásit za kulturní památku za podmínek a způsobem, který je obecně upraven v § 2 a § 3 zákona č. 20/1987 Sb. Řízení o prohlášení se zde zahajuje výlučně na návrh speciálně legitimovaného subjektu, kterým je podle § 3 odst. 1 Akademie věd České

138 K tomu si dovoluji upozornit, že lidská činnost je velmi důležitá při rozlišení archeologického nálezů mincí od mincí jako numismatik. Místo původu například Malé Hradisko, přestože se jedná o významnou archeologickou lokalitu, není třeba uvádět, neboť není jistota, zda mince původem z Malého Hradiska jsou skutečně archeologickým nálezem. Proto si myslím, že pro rozlišení archeologického nálezů je zapotřebí, aby definice obsahovala aktivitu, resp. proces nalezení jako klíčový identifikační znak.

139 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 177. ISBN 978-80-7357-659-2.

140 PODIVÍNOVÁ, Martina. Veřejnoprávní omezení vlastníka nemovitosti prohlášené za kulturní památku. Právní rozhledy č. 15/11. Nakladatelství C.H.Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1. s. 558 – 559. ISSN 1210-6410.

republiky. Jde-li o nález mimořádného významu Ministerstvo kultury jej může prohlásit za kulturní památku na návrh orgánu státní památkové péče, nebo Archeologického ústavu Akademie věd České republiky nebo z moci úřední podle § 176 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb.

Je otázka, zda Akademie věd je oprávněna podat návrh na zrušení prohlášení podle § 8 odst. 1 zákona. Patrně ano, což vyplývá z § 8 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. V souvislosti s § 176 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., který upravuje nález kulturně cenných předmětů, lze podle mého názoru toto ustanovení také vztáhnout na archeologický nález. Jelikož nález kulturně cenných předmětů, nemusí být nutně archeologickým nálezem, návrh na zrušení prohlášení tohoto nálezu (nález mimořádného významu) za kulturní památku může podat orgán státní památkové péče. Lze-li nález kulturně cenných předmětů považovat též za archeologický nález ve smyslu definice podle § 23 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., návrh na zrušení prohlášení může podat i Archeologický ústav Akademie věd ve smyslu § 8 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. a § 176 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb. V obou případech může ministerstvo zrušit prohlášení z vlastního podnětu, resp. z moci úřední, nicméně ve smyslu § 8 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. ministerstvo si před zrušením prohlášení vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popřípadě vyjádření Akademie věd, jde-li o archeologický nález prohlášený za kulturní památku, pokud o zrušení prohlášení Akademie věd sama nepožádala. Obecně platí, že jedná-li se o zrušení prohlášení Ministerstvo kultury si může vyžádat i posudek odborných, vědeckých a uměleckých organizací ve smyslu § 7 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. s odkazem na § 1 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. V případě archeologického nálezu by se jednalo o posudek Národního muzea či Moravského zemského muzea.

4.4 Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku

Podle § 8 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. pokud nejde o národní kulturní památku, může Ministerstvo kultury z mimořádně závažných důvodů prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku zrušit na žádost vlastníka kulturní památky nebo organizace, která na zrušení prohlášení věci za kulturní památku prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu.

Analogicky podle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. organizací, u které se předpokládá, že na zrušení prohlášení prokáže právní zájem je Akademie věd České republiky, a to za podmínky, že se jedná o archeologické nálezy. Ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Ministerstvo kultury tak může zrušit prohlášení za kulturní památku jednak na žádost vlastníka kulturní památky, jednak na základě prokázaného právního zájmu Akademie věd a jednak z moci úřední dle § 46 zákona č. 500/2004 Sb.

O zrušení prohlášení rozhoduje ministerstvo ve správním řízení a rozhodnutí je

konstitutivním správním aktem (in rem) ve smyslu § 9 a § 67 zákona č. 500/2004 Sb.

Prohlášení za národní kulturní památku nelze tímto postupem zrušit. Zde by bylo nutné novelizovat nařízení vlády podle § 4 zákona č. 20/1987 Sb., nicméně je otázka, zda něco takového zákon vůbec připouští (k této problematice viz. kapitola 4.1.1).

Otázkou je, 1)zda podmínky ve smyslu § 8 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. jsou jen vedlejšími ustanoveními (příkazy)¹⁴¹ rozhodnutí o zrušení prohlášení za kulturní památku ve smyslu § 68 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., nebo 2)zda je má/může ministerstvo stanovit samostatným správním rozhodnutím, které předchází vydání rozhodnutí o zrušení prohlášení za kulturní památku.

Podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 66/1988 Sb. těmito podmínkami jsou zpracování měřické a fotografické dokumentace, stavebně historické, popř. archeologické průzkumy, přemístění vybraných prvků kulturní památky a úprava vzniklého prostoru.

Podmínky ve vyhlášce jsou vymezeny taxativně.

Podle mého názoru podmínky určené ministerstvem ve smyslu § 8 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. jsou vedlejšími ustanoveními správního aktu podle § 68 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. Těmito podmínkami jako vedlejšími ustanoveními jsou tzv. mody neboli příkazy, kterými správní orgán ukládá povinnosti, na které vázal zrušení prohlášení za kulturní památku. Ve smyslu § 68 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. ve výrokové části rozhodnutí o zrušení uvedl správní orgán lhůtu ke splnění povinnosti, popřípadě též jiné údaje potřebné k jejímu řádnému splnění a výrok o vyloučení odkladného účinku odvolání. Pokud vlastník kulturní památky podmínky nesplní, rozhodnutí se po uplynutí lhůty ke splnění stává vykonatelným a následuje exekuce podle § 103 anasl. zákona č. 500/2004 Sb.¹⁴²

Druhá varianta, kdy ministerstvo stanoví podmínky v samostatném správním rozhodnutí, které předchází vydání rozhodnutí o zrušení prohlášení se jeví jako nereálná. Podle mého názoru rozhodnutí o určení podmínek není procesním rozhodnutím (ani mezitímním rozhodnutím či rozhodnutím v části věci), proto vlastník kulturní památky by mohl proti tomuto rozhodnutí podat rozklad podle § 152 zákona č. 500/2004 Sb. Správní řízení, ve kterém by zatím šlo pouze o rozhodnutí o určení podmínek by se neúměrně prodloužilo a k samotnému meritornímu rozhodnutí by do důsledků vůbec nemuselo dojít. Domnívám se, že tímto způsobem rozhodování by docházelo ke zbytečným průtahům, zbytečným nákladům a k většímu zatížení dotčených osob, kterým by měl naopak správní orgán ve správním řízení předcházet ve smyslu § 6 zákona č. 500/2004 Sb.

141 Vedlejší ustanovení konkretizuje obsah správního aktu správního aktu daný jiným (hlavním) ustanovením. Dále viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. C.H.Beck v Praze roku 2012. 8. vydání. s. 206. ISBN 978-80-7179-254-3.

142 Podle mého názoru by přicházel v úvahu jediný možný způsob provedení exekuce, a to ukládáním donucovacích pokut ve smyslu § 112 písm. c) zákona č. 500/2004 Sb.

Správní řízení pak správní orgán ukončí jednak tím, že vydá rozhodnutí o zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku podle § 8 zákona č. 20/1987 Sb., nebo žádost vlastníka či Akademie věd zamítne a řízení o žádosti usnesením zastaví podle § 66 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., nebo správní řízení vedené z moci úřední usnesením zastaví podle § 66 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. (ke správnímu řízení o zrušení prohlášení za kulturní památku viz. kapitola 5.4).

V zákoně č. 20/1987 Sb., ani ve vyhlášce není uvedeno, co se rozumí mimořádně závažnými důvody. Důvodová zpráva jimi rozumí ty případy, kdy nebude možné kulturní památku zachovat vůbec, nebo mají být při zachování její podstaty provedeny takové zásahy, které znamenají ztrátu její památkové hodnoty.

Podle autorů komentáře¹⁴³ existují tři základní kategorie těchto mimořádně závažných důvodů, kterými označují:

„1) Nezachování fyzické podstaty kulturní památky, takže je-li hmotná podstata nebo alespoň její část zachována, není důvod pro zrušení rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku. Naopak tomu bude např. u celodřevěné stavby bez podezdívky či základů, která je kulturní památkou, ale jejíž materiál je do jisté míry degradován, že ho není možné zachovat jako konstrukční části stavby, protože ze stavebnětechnických důvodů nejsou způsobilé plnit svoji funkci a žádné originální prvky by nebylo možné ponechat zachovány in situ.

V tomto případě by byly dány důvody pro zrušení rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku. Avšak v případě stavby, která je kulturní památkou a utrpěla např. v důsledku živelní pohromy takové poškození, že její část byla zničena, zpravidla tento důvod dán není, a to ani za předpokladu, že by nadále byla zachována pouze jako torzální architektura (zřícenina).

2) Jiný zájem, který by převažoval nad zájmem na zachování kulturní památky. V minulosti to bylo např. u zájmu na těžbě nerostných surovin, ve výjimečných případech by mohl přicházet v úvahu např. zájem na obraně státu.

3) Poslední kategorie se odvíjí od stavu vědeckého poznání. Příkladem může být nové zjištění, že movité umělecké dílo, které je kulturní památkou, je novodobým falzem. V tomto případě půjde o nápravu pochybení, které vzniklo při prohlášení za kulturní památku v minulosti. Nezbytné je však vzít v úvahu, že i novodobý falzifikát může v některých případech splňovat podmínky podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb.“

Podle mého názoru příkladem mimořádně závažného důvodu může být zrušení prohlášení obrazu Panny Marie Svatotomské (tzv. madony brněnské)¹⁴⁴ z konce 18. století. Tento obraz je

143 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 45 – 46. ISBN 978-80-7357-659-2.

144 Při ceremoniálu papežské korunovace dne 10. května 1736 obraz zlatými korunkami slavnostně korunoval

jednou z mnohých kopií starobylé, zřejmě raně gotické ikony typu italo-byzantské Hodegetrie, tzv. Matky Boží, která nabízí malého Ježíška k adoraci. Originál obrazu této světice se nedochoval, pouze početné kopie. Tato kopie pocházející z konce 18. století byla zachována ve velmi dobrém stavu, i když některé prvky jí chyběly nebo nebyly tak výrazné jako tomu bývá u starších madon brněnských (např. prosvětlování, protáhlejší obličejové části apod.). Přesto tato kopie z konce 18. století byla prohlášena za kulturní památku podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., neboť i kopie z tohoto období jsou těžko udržitelné. Poté, co tento obraz byl prohlášen za kulturní památku, tatáž osoba podala na ministerstvo další podnět k prohlášení za kulturní památku, a to na Pannu Marii Svatotomskou, původem z počátku 18. století, která byla již prosvětlena a kvalitně zrestaurována způsobem dochovajícím její autonomii téměř tak, jako by šlo o originál. Oba obrazy byly jednotlivými kopiemi, nešlo o soubor a vlastníkem byla stejná osoba. Pokud by tento vlastník podal žádost o zrušení prohlášení první madony, domnívám se, že by mu ministerstvo mohlo vyhovět, stejně tak by ministerstvo mohlo učinit z moci úřední ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

Vyhláška č. 66/1988 Sb. v § 7 odst. 1 stanoví, jaké náležitosti musí obsahovat žádost o zrušení prohlášení za kulturní památku. Jsou jimi údaje: název kulturní památky, rejstříkové číslo ústředního seznamu, umístění a bližší určení kulturní památky, vlastnické vztahy, zdůvodnění žádosti a informativní fotografie.

Podle § 8 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. ministerstvo si před zrušením prohlášení vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popř. vyjádření Akademie věd České republiky, jde-li o archeologický nález prohlášený za kulturní památku, pokud o zrušení prohlášení Akademie věd České republiky sama nepožádala. V případě, že vlastník kulturní památky není žadatelem o zrušení prohlášení, musí mu být umožněno zúčastnit se ohledání a ke zrušení prohlášení se vyjádřit.

Vyjádření úřadů jsou nezávaznými vyjádřeními a řídí se režimem podle § 154 zákona č. 500/2004 Sb.

Problematika zrušení rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku byla také řešena Ústavním soudem v usnesení č.j. I. ÚS 664/05 ze dne 25.4.2006. V tomto případě šlo spíše o řešení otázky, zda pravomoc ke zrušení prohlášení náleží občanskoprávním soudům nebo Ministerstvu

olomoucký biskup a kardinál Wolfgang Hannibal von Schrattenbach jako třetí mariánskou ikonu v českých zemích. (První korunovace se dostalo dřevěné sošce Madony na Svaté Hoře u Příbrami v červnu roku 1732, jako druhý byl korunován kamenný reliéf madony na Svatém Kopečku u Olomouce v září 1732). Za josefínských reforem r. 1783 byli augustiniáni nuceni přemístit svůj klášter i s Madonou od sv. Tomáše do kostela Nanebevzetí Panny Marie zrušeného kláštera cisterciáček na Starém Brně, kde je zázračná madona uctívána dodnes na hlavním oltáři. Dále viz.<http://www.wikipedia.cz/>.

kultury. Stěžovatel M.K. jako žalobce v občanském soudním řízení proti žalovanému Národnímu památkovému ústavu se domáhal vydání rozhodnutí, kterým by byla žalovanému uložena povinnost opravit nesprávnost v ústředním seznamu kulturních památek, a to tak, že by se nemovitost ve vlastnictví stěžovatele, která byla dosud v tomto seznamu vedena, ze seznamu vyškrtla. Obecné soudy všech tří stupňů¹⁴⁵ dospěly k závěru, že v dané věci nemají pravomoc, neboť podle § 8 zákona č. 20/1987 Sb. rozhoduje o zrušení prohlášení věci za kulturní památku Ministerstvo kultury. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí vyšel ze zákona č. 99/1963 Sb. a konstatoval, že soudy v občanském soudním řízení rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají ze soukromoprávních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. V případě, kdy má jít o zrušení prohlášení za kulturní památku, nejde ani o jeden z těchto právních vztahů a neexistuje žádný zákon, který by rozhodování o zrušení svěřil do pravomoci soudů.

Stěžovatel uvedl, že napadená rozhodnutí obecných soudů porušila jeho základní právo na spravedlivý proces vyplývající z čl. 39 Listiny a čl. 90 Ústavy. Dále namítal, že pokud předmětná nemovitost byla do seznamu kulturních památek zapsána v rozporu s dřívějšími právními předpisy, tzn. bez právního důvodu, měly to obecné soudy vyhodnotit jako předběžnou otázku a ne svěřit pravomoc státnímu orgánu. Podle stěžovatele, není totiž jisté, zda dotčenou nemovitost lze považovat za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb. Z toho vyplývá, že Ministerstvo kultury nemůže ani vést řízení podle zákona č. 20/1987 Sb. a rozhodnout o zrušení prohlášení za kulturní památku, neboť v tomto řízení se zkoumá, zda odpadly důvody památkové ochrany věci, která je předmětem památkové ochrany.

Ústavní soud si od všech soudů jako účastníků řízení vyžádal vyjádření.

Obvodní soud uvedl, že jde o veřejnoprávní vztah a navrhl odmítnutí ústavní stížnosti.

Městský soud v Praze konstatoval, že pokud si měly soudy samy posoudit status nemovitosti jako předběžnou otázku, nejednalo by se ve skutečnosti o předběžnou otázku, ale o samotný předmět řízení, který nespadá do kompetence soudů.

Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že ústavní stížnost není odůvodněná a navrhl ji odmítnout.

Národní památkový ústav souhlasil s rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR a navrhl zamítnutí žádosti.

Ministerstvo kultury uvedlo, že jednání stěžovatele je obcházením zákona a obecné soudy nemohly rozhodnout jinak, než jak rozhodly.

V replice stěžovatel zopakoval důvody své ústavní stížnosti a dále uvedl, že odkazem na řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku jdou soudy nad rámec stěžovatelova návrhu, neboť stěžovatel se nedomáhal zrušení prohlášení za kulturní památku, ale opravy v zápisu. V řízení

145 Obvodní soud pro Prahu 1, Městský soud v Praze a Nejvyšší soud ČR.

o zrušení prohlášení za kulturní památku se rozhoduje o tom, zda památková ochrana skončí s účinky ex nunc a nikoli o uložení povinnosti provést opravu v zápisu.

Podle Ústavního soudu se občanskoprávní soudy nedopustily odepření spravedlnosti, ale dovodily nedostatek své pravomoci. Tím respektovaly rozhraničení pravomocí mezi mocí výkonnou a soudní. Závěrem Ústavní soud konstatoval, že ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. rozlišuje zvláštní kategorii návrhů, a to návrhů zjevně neopodstatněných. Tímto ustanovením zákon dává Ústavnímu soudu pravomoc posoudit přijatelnost návrhu ještě před tím, než o něm meritorně rozhodne nálezem. K tomu si Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení o ústavní stížnosti a vyzval stěžovatele k podání repliky. Tímto postupem tak Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná a podle § 43 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. bude usnesením odmítnuta.

K námitkám stěžovatele je vhodné uvést, že pokud není jasné, zda určitá věc (stavba) je či není kulturní památkou, je možné žádat o vydání deklaratorního rozhodnutí podle § 142 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. Řízení o určení právního vztahu je správním řízením, ve kterém správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti vydá rozhodnutí, které však nezakládá nová práva či povinnosti. Každý, kdo podá žádost o vydání deklaratorního rozhodnutí je povinen prokázat, že to je nezbytné pro uplatnění jeho práv. Vydáním rozhodnutí správní orgán deklaruje, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo. Domnívám se, že, aby správní orgán žádosti vyhověl, musí probíhat důkazní řízení, neboť stěžovatel je povinen prokázat, že vydání rozhodnutí autoritativně prohlašující či potvrzující existenci právních vztahů je pro uplatnění jeho práv nezbytné.

Domnívám se, že deklaratorním rozhodnutím podle § 142 zákona č. 500/2004 Sb. tak může dojít nejen k prohlášení právního vztahu, který vznikl před desítkami let, ale také k prohlášení právního vztahu již neexistujícího, tedy k autoritativnímu potvrzení, že konkrétní právní vztah v konkrétní době již zanikl. Jakmile by deklaratorní rozhodnutí nabylo právní moci, stěžovatel by mohl podat žalobu na ochranu před nezákonným zásahem podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb. a následně kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu a teprve poté ústavní stížnost podle § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.

Na svoji obranu by stěžovatel mohl uplatnit tyto právní prostředky:

- 1) žádost o vydání deklaratorního rozhodnutí podle § 142 zákona č. 500/2004 Sb.
- 2) žaloba proti nezákonnému zásahu podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb.
- 3) kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu podle § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb.
- 4) ústavní stížnost podle § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.

Podle mého názoru v případě opravy zápisu by bylo nejvhodnější, kdyby vlastník kulturní

památky měl možnost uplatnit námitky. Smyslem námitkového řízení je prohloubení právní jistoty vlastníka kulturní památky, ale také ochrana práv třetích osob, která by mohla být nesprávným zápisem ohrožena. Možnost uplatnění námitek proti zápisu by však musela být výslovně uvedena v zákoně č. 20/1987 Sb., což není. Z tohoto důvodu nezbývá nic než se obrátit na krajský soud se žalobou na ochranu proti nezákonnému zásahu ve smyslu § 82 zákona č. 150/2002 Sb.

4.5 Ochrana území

Vedle ochrany věcí či staveb prohlášením za kulturní památku a národní kulturní památku, vymezuje zákon č. 20/1987 Sb. též ochranu území, a to prohlášením za památkovou rezervaci a památkovou zónu. Smyslem této územní ochrany je ochrana prostředí, ve kterém se koncentrují významné nemovité kulturní památky. Na rozdíl od kulturních památek či národních kulturních památek, v případě ochrany prostředí se jedná o plošnou ochranu.

4.5.1 Památkové rezervace

Podle § 5 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popř. archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.

Za památkovou rezervaci vláda může prohlásit pouze území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popř. archeologických nálezů. Důvodová zpráva uvádí, že pojem památková rezervace je utvořen tak, aby umožnil za památkovou rezervaci prohlásit skupinu nemovitých kulturních památek v původní historické skladbě nebo významnou archeologickou lokalitu, popř. se zachovanými nálezy „i území vztahující se k revolučním a historickým událostem, bojům za národní osvobození apod.“¹⁴⁶

Území ve smyslu § 5 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. se prohlašuje formou nařízení vlády. Jak výše uvedeno, nařízení je obecnou formou normotvorby veřejné správy, kterou Ústava svěřuje pravomoc k právní úpravě, nikoliv k vydání správního aktu řešícího konkrétní případ; proto se také nařízení často vyznačuje jako abstraktní akt, tedy jako protiva aktu konkrétního.

Nařízení vlády č. 127/1995 Sb.¹⁴⁷ obsahuje v § 1 výčet území ucelených částí měst a obcí. V § 2 téhož nařízení se uvádí, že: „Hranice území rezervací a jejich rozsah jsou vymezeny v příloze

¹⁴⁶ Roztomilý relikv komunismu.

¹⁴⁷ Nařízení vlády č. 127/1995 Sb., o prohlášení území ucelených částí vybraných měst a obcí s dochovanými soubory lidové architektury za památkové rezervace.

tohoto nařízení a jsou vyznačeny v mapách, které jsou uloženy u Ministerstva kultury České republiky, Státního ústavu památkové péče v Praze, jeho územních odborných pracovišť a u okresních úřadů a obcí, na jejichž území se rezervace nacházejí.“ Dále v § 3 nařízení je uvedeno, že: „Příslušný orgán územního plánování zajistí vyznačení území rezervace v příslušné územně plánovací dokumentaci a územně plánovacím podkladu pro její pořízení, popřípadě při pořizování jejich změn a doplňků.“

Opět je možné polemizovat nad vhodností zákonodárcem zvolené formy prohlašování, neboť vzhledem k výše uvedenému by se mělo jednat o prohlašování formou opatření obecné povahy. Opatření obecné povahy je určeno zpravidla jen konkrétním objektem, přičemž subjekt je vymezen druhově; jde tedy o pojmové znaky opatření obecné povahy, kterými jsou konkrétně určený předmět regulace a obecně vymezený okruh adresátů. Domnívám se, že má-li být za památkovou rezervaci prohlášeno území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popř. archeologických nálezů a mají-li být současně stanoveny podmínky pro zabezpečení jeho ochrany, je nutné, aby toto území bylo vymezeno individuálně a tedy konkrétně vymezena i jeho ochrana.

K materiálnímu chápání opatření obecné povahy se přiklonil též Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/07, v němž mimo jiné uvádí, že: „Institut opatření obecné povahy, který do českého právního řádu vnesl s účinností do 1.1.2006 nový správní řád, představuje určité překlenutí dvou, v činnosti veřejné správy tradičních základních forem jednostranných správních aktů: normativních (abstraktních) právních aktů na jedné straně a individuálních (konkrétních) právních aktů na straně druhé. V určitých situacích si však činnost veřejné správy vyžaduje přijímat i takové správní akty, které nejsou výlučně jen akty normativními či individuálními, ale jsou jejich určitou kombinací; jsou tak správními akty smíšené povahy s konkrétně určeným předmětem regulace a obecně vymezeným okruhem adresátů. Ustanovení § 171 nového správního řádu charakterizuje v tomto smyslu opatření obecné povahy jednak materiálními znaky, a to negativním vymezením jako závazný úkon správního orgánu, který není právním předpisem ani rozhodnutím. Zároveň ale stanovuje správním orgánům v případech, kdy jim zvláštní zákon ukládá vydat závazné opatření obecné povahy, postupovat podle části šesté zákona, jež upravuje řízení o návrhu opatření obecné povahy a jeho přezkum (formální znak).“

V souvislosti s § 5 zákona č. 20/1987 Sb. se domnívám, že by Ministerstvo kultury jako správní orgán mělo postupovat podle části šesté zákona č. 500/2004 Sb. a vést s vlastníky správní řízení. Ve smyslu § 172 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. návrh opatření obecné povahy s odůvodněním ministerstvo po projednání s dotčenými orgány uvedenými v § 136 zákona č. 500/2004 Sb. doručí veřejnou vyhláškou, kterou vyvěsí na své úřední desce a na úředních deskách

obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se má opatření obecné povahy týkat, a vyzve dotčené osoby, aby k návrhu opatření podávaly připomínky nebo námítky.

Návrh opatření obecné povahy je tedy projednáván s dotčenými orgány uvedenými v § 136 zákona č. 500/2004 Sb. K návrhu opatření obecné povahy zveřejněnému formou vyhlášky na úředních deskách, může kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, uplatnit u správního orgánu písemné připomínky (na veřejném projednání ústní připomínky). Správní orgán je povinen se připomínkami zabývat, neboť jsou podkladem pro vydání opatření obecné povahy a také se musí s nimi vypořádat v jeho odůvodnění.

Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, nebo jiné osoby ve smyslu § 172 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., mohou podat proti návrhu opatření obecné povahy písemné odůvodněné námítky ke správnímu orgánu ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění. Rozhodnutí správního orgánu o námitkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění opatření obecné povahy. Proti rozhodnutí není možné se odvolat.

Opatření obecné povahy správní orgán opět oznámí formou veřejné vyhlášky, kterou vyvěsí na své úřední desce a na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se opatření obecné povahy týká. Opatření obecné povahy nabývá účinnosti 15. dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky. Ve smyslu § 173 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. proti opatření obecné povahy nelze podat opravný prostředek.

V ustanovení § 5 zákona č. 20/1987 Sb. je vláda zmocněna k vydání nařízení vlády, avšak její pravomoc k jeho zrušení již není explicitně uvedena. Domnívám se, že tak jak v § 4 by se i v tomto případě změna nařízení řešila novelou.

Nařízení vlády, kterým se území prohlašuje za památkovou rezervaci je vydáváno v rozporu s čl. 36 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., který zaručuje právo každého na spravedlivý proces. Podle mého názoru ten, kdo je oprávněn podat návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení ve smyslu § 64 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, by měl ve věci úspěch a ustanovení § 5 zákona č. 20/1987 Sb. by Ústavní soud ve smyslu § 70 odst. 1 nálezem zrušil.

Právo na spravedlivý proces by se plně uplatnilo v případě vydání opatření obecné povahy. Ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy zkrácen, může podat správnímu soudu návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části ve smyslu § 101a odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Ve smyslu § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. ústavní stížnost je oprávněna podat fyzická nebo právnická osoba, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem bylo porušeno její základní

právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem.

4.5.2 Památkové zóny

Památkové zóny jsou upraveny v § 6 zákona č. 20/1987 Sb., podle jehož odst. 1 území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit opatřením obecné povahy za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany. Podle odst. 2 podrobnosti o prohlašování památkových zón stanoví obecně závazný právní předpis.

Přechodná ustanovení zákona č. 20/1987 Sb. uvádí, že obecně závazné právní předpisy, jimiž byly prohlášeny památkové zóny podle dosavadních právních předpisů, se považují za opatření obecné povahy; ustanovení § 174 odst. 2 správního řádu se nepoužije.

Podle § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. mělo Ministerstvo kultury pouze pravomoc prohlásit území za památkovou zónu, avšak nemělo výslovné zmocnění pro formu. Ministerstvo kultury totiž dosud prohlašovalo, měnilo a rušilo památkové zóny obecně závaznou vyhláškou, nicméně nemělo k tomu zmocnění zákonem, které naopak předpokládá čl. 79 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

Ministerstvo kultury dosud mělo a má v § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. zmocnění k prohlašování památkových zón, současně však prohlášení území za památkovou zónu svou povahou a obsahem po materiální stránce nebylo právním předpisem, nýbrž opatřením obecné povahy. Vývoj právního řádu, zejména pak přijetí zákona č. 500/2004 Sb., který zavedl nový institut opatření obecné povahy, nabídl možnost založit zmocnění pro vydání opatření obecné povahy, které svou hybridní formou lépe vyhovuje po obsahové stránce prohlášení za památkovou zónu. Nově tak může ministerstvo prohlašovat území za památkové zóny formou opatření obecné povahy.

Současně s tímto nově založeným zmocněním Ministerstvo kultury navrhlo v přechodných ustanoveních vymezit způsob, jakým by bylo možné měnit či jinak zasahovat do stávajících památkových zón prohlášených jednak vyhláškami Ministerstva kultury a jednak právními předpisy krajských národních výborů, tak, aby postup nebyl právně zpochybnitelný. Na základě přechodných ustanovení je tedy možné stávající právní akty, kterými byly památkové zóny prohlášeny, měnit či rušit rovněž opatřením obecné povahy. Nově vydaná opatření obecné povahy prohlašující území za památkovou zónu budou podléhat přezkumu správním orgánem ve smyslu § 174 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. a správními soudy ve smyslu § 101a anásl. zákona č. 150/2002 Sb.

Vyhláška k zákonu č. 20/1987 Sb. v § 2 odst. 1 uvádí, že pro prohlášení památkové zóny podle § 6 odst. 1 je určující charakteristika významných kulturních hodnot území, vymezení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany a péče, stanovení podmínek pro stavební a další činnosti

směřující k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.¹⁴⁸

Domnívám se, že ustanovení § 6 ve srovnání s ustanovením § 5 zákona č. 20/1987 Sb. stanoví pro území prohlášené za památkovou zónu mírnější režim ochrany. U památkových zón zákon totiž připouští jejich vyhlášení též pro území, na němž nejsou žádné kulturní památky, neboť k prohlášení postačí historické prostředí nebo část krajinného celku. K naplnění dikce zákona postačí, že vykazují významné kulturní hodnoty a že jejich případné prohlášení je projednáno s krajským úřadem. Při prohlášení za památkovou zónu má ministerstvo povinnost určit podmínky (zákazy, omezení činností) její ochrany.

Přestože je památková zóna mírnějším režimem ochrany území, posouzení ministerstvem a následné projednání s krajským úřadem je podle mého názoru nedostačující, zvláště, jedná-li se o podmínky její ochrany, které by měly být vymezeny na základě odborného podkladu připraveného Národním památkovým ústavem ve smyslu § 32 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb.

4.6 Nástroje ochrany kulturních památek a ochrany území

Zákon č. 20/1987 Sb. upravuje celou řadu nástrojů ochrany kulturních památek a ochrany území, a to zejména:

- 1) plány ochrany památkových rezervací a památkových zón
- 2) evidenci kulturních památek
- 3) povinnosti vlastníků a dalších osob a s tím spojená závazná stanoviska, vyjádření, souhlasy úřadů
- 4) povinnosti správních úřadů
- 5) opatření k zajištění péče
- 6) předkupní právo
- 7) příspěvek na zachování a obnovu
- 8) vymezení ochranných pásem

4.6.1 Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón

Podle § 6a odst. 1 krajský úřad může po projednání s Ministerstvem kultury, orgánem územního plánování a příslušnou obcí jako dotčenými orgány vydat opatření obecné povahy o ochraně památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich částí, ve kterém se stanoví způsob zabezpečení kulturních hodnot památkové rezervace a památkové zóny z hlediska státní památkové

¹⁴⁸ Charakteristikou významných kulturních hodnot území se mohou pyšnit např. městské památkové zóny Manětín a Rabštejn, dále k tomu viz. Sborník příspěvků ze semináře konaného ve dnech 15. - 17. května 1996 v Manětíně, vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici v listopadu 1997.

péče, a ve kterém lze určit, u jakých nemovitostí, nejsou-li kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci nebo památkové zóně, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně výsadby a kácení dřevin na veřejných prostranstvích, je vyloučena povinnost vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2.

Kdokoli může na krajský úřad podat podnět ke zpracování plánu ochrany památkové rezervace nebo památkové zóny. Po obdržení podnětu krajský úřad požádá Národní památkový ústav o poskytnutí odborných podkladů, na základě kterých zpracuje návrh opatření obecné povahy a projedná ho s dotčenými orgány, kterými jsou Ministerstvo kultury, obec a orgán územního plánování. Tyto dotčené orgány vydají stanovisko, které slouží ke zpracování návrhu plánu ochrany památkové rezervace nebo památkové zóny. Po zpracování stanovisek dotčených orgánů do návrhu plánu ochrany, je tento návrh zveřejněn formou veřejné vyhlášky. Ve smyslu § 172 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. krajský úřad a obec, které se má opatření obecné povahy týkat, vyvěsí návrh opatření obecné povahy minimálně na dobu 15 dnů na své úřední desce a na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se má opatření obecné povahy týkat. V souvislosti s tím vyzve dotčené osoby, aby k návrhu podávaly připomínky nebo námítky.

Podle § 172 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb. k návrhu opatření obecné povahy může kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, uplatnit u správního orgánu písemné připomínky nebo na veřejném projednání ústní připomínky. Krajský úřad je povinen se s připomínkami vypořádat a zvážit způsob vyřízení námitek a rozhodnout o nich. Po vyhotovení konečné podoby opatření obecné povahy, krajský úřad ho oznámí veřejnou vyhláškou, kterou vyvěsí na úřední desce. Proti opatření obecné povahy, které nabývá účinnosti 15. dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky, nelze podat opravný prostředek. Plán ochrany lze vydat na dobu nejdéle 10 let a změnit ho lze tehdy, změnily-li se kulturní hodnoty daného území nebo způsob jejich zabezpečení z hlediska státní památkové péče.

Případem, v jehož závěru došlo k uložení povinnosti Magistrátu hlavního města Prahy (dále jen „magistrát“) iniciovat vydání plánu ochrany se zabýval Veřejný ochránce práv (dále jen „ombudsman“).¹⁴⁹ Na ombudsmana se obrátil Ing. J. F., který si stěžoval na postup magistrátu ve věci vydání závazného stanoviska ke stavbě bytového domu na pozemcích parc. č. XYZ v k. ú. H. Stavba byla již projednávána v územním řízení vedeném Úřadem městské části Praha 5. Po prozkoumání podnětu ombudsman zjistil, že předmětem kritiky stěžovatele je:

1) rozhodnutí magistrátu jako orgánu státní památkové péče, č.j. MHMP 125721/2006/Dan ze dne 14.9.2006, jímž se vyjádřil ke stavbě nazvané Byty nad B. na pozemcích parc. č. XYZ a na místě

149 Sp. zn.: 4489/2007/VOP/MH, ze dne 9. června 2008.

domu č. p. XYZ, k. ú. H. se závěrem, že příprava navrhovaných prací v rozsahu předložené studie hlediska zájmů státní památkové péče je přípustná za následujících u podmínek: 1.povrchy jednotlivých objektů budou v dalším stupni projektové dokumentace předvedeny ve vzorcích, 2.další stupeň projektové dokumentace bude předložen k posouzení magistrátu.

2)závazné stanovisko magistrátu, č.j. MHMP 103821/2007/Dan ze dne 22.6.2007, kterým se vyjádřil k žádosti společnosti I. ve věci demolice stávajícího objektu a výstavby bytového domu při č. p. XYZ, H. tak, že příprava navrhovaných prací v rozsahu předložené dokumentace „výstavba bytového domu, byty nad B.“ pro územní řízení je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná.

V podnětu Ing. F. poukazoval na to, že podal na Ministerstvo kultury podnět k přezkumu obou správních aktů, tj. rozhodnutí i závazného stanoviska, dosud však zprávu o přezkumu neobdržel.

Ombudsman požádal ministra kultury mimo jiné o podání zprávy, jak obě podání Ing. F. byla ministerstvem vyřízena. Z odpovědi ministra zjistil, že oba podněty stěžovatele byly odloženy.¹⁵⁰

Stěžovatel v podnětu uváděl, že oba správní akty jsou protizákonné, vydané v rozporu s platnými právními předpisy i chráněným veřejným zájmem. Namítal, že stavba masivního komplexu čtyř bytových viladomů s 12 velkopodlažními bytovými jednotkami se zcela vymyká charakteru a prostorovým principům vilové zástavby v památkově chráněné zóně. Spolu s ostatními občany památkové zóny se Ing. F cítil být poškozován rozhodováním magistrátu, které dle jeho přesvědčení směřuje k nevratné devastaci a likvidaci památkové zóny B.

K doplnění podnětu stěžovatel zaslal ombudsmanovi podání, kterým se obrátil na památkovou inspekci Ministerstva kultury a odpověď památkové inspekce na toto podání, ze které vyplývá, že lze důvodně pochybovat o tom, že závazné stanovisko magistrátu ze dne 22.6.2007 je v souladu s právními předpisy. Podle památkové inspekce závazné stanovisko je v rozporu s 1) vyhláškou č. 10/1993 Sb., HMP o prohlášení části území hl. m. Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany, 2) se zákonem č. 20/1987 Sb., 3) s úmluvou o ochraně architektonického dědictví Evropy a 4) se zákonem č. 500/2004 Sb. Památková inspekce sdělila, že demolice stávající vily, která je autentickou a organickou součástí základního památkového stavebního fondu památkové zóny, a její náhrada novostavbou mnohonásobně objemnějšího bytového domu nerespektuje zejm. historický půdorys a jemu odpovídající prostorovou a hmotovou skladbu památkové zóny, návrh představuje poškození předmětu ochrany v památkové zóně, kterým je mimo jiné urbanistická struktura, charakter objektů a pozemků, architektura objektů a jejich

150 S námitkami Ing. F. se ministerstvo neztotožnilo, odbornou úvahu Národního památkového ústavu ministerstvo nemůže přezkoumávat a ve vztahu k namítanému porušení vyhlášky HMP č. 10/1993, o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a určení podmínek jejich ochrany, ministerstvo konstatovalo, že magistrát ve svých stanoviscích nevybočil ze zákonných mezí správního uvážení.

exteriéry, navržené úpravy jsou v rozporu s podmínkami pro stavební činnost, nezohledňuje charakter a měřítko zástavby a prostorové uspořádání památkové zóny. Památková inspekce konstatovala, že závazné stanovisko odporuje účelu zákona a nevychází ze současného stavu poznání kulturně-historických hodnot, které je nezbytné zachovat. Památková inspekce vytkla magistrátu, že svým rozhodnutím nezabezpečila ochranu architektonického souboru ve smyslu Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy. Podle inspekce magistrát neprovedl potřebné důkazy ke zjištění stavu věci, nezjistil všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu, v odůvodnění závazného stanoviska neuvedl úvahy, kterými se řídil při hodnocení podkladů a při výkladu právních předpisů. Za zásadní lze považovat závěrečné stanovisko památkové inspekce, že odborná organizace státní památkové péče neposkytla magistrátu ke zpracování závazného stanoviska podklady dostatečné úrovně, neboť z vyjádření Národního památkového ústavu není vůbec zřejmé, že by zohledňovalo v rámci posouzení záměru konkrétní podmínky stanovené vyhláškou č. 10/1993 Sb. HMP, o prohlášení části území hl. m. Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany.

Stěžovatel předložil ombudsmanovi také kopii vyjádření Útvaru rozvoje hl. m. Prahy k projektu bytového domu „Byty nad B. na pozemcích parc. č. XYZ v k. ú. H.“ ze dne 19.12.2007, v jehož závěru se uvádí, že navržený objekt je v souladu s územním plánem, navržená míra využití území však v souladu s územním plánem není. Navržený objekt je podle Útvaru rozvoje hl. m. Prahy třeba zásadně zmenšit a přizpůsobit zástavbě v okolí.

Dále také předložil přípis zástupce starosty Prahy 5 ze dne 19.12.2007, ve kterém zástupce starosty uvádí, že nahrazování rodinných či činžovních vil rezidenčními domy s větším množstvím bytů vnímá městská část velmi negativně, a to nejen z hlediska urbanistického. Městská část považuje za podstatné především celkové zatížení okolí těchto staveb z hlediska životního prostředí a dopravy. Zástupce starosty souhlasí s hodnocením památkové inspekce a za zarážející označil postup magistrátu a Ministerstva kultury, kteří předložené projekty komentují souhlasně a bez jakýchkoliv omezujících podmínek.

Dne 3.3.2008 bylo ombudsmanovi doručeno vysvětlení ministra kultury k postupu orgánů státní památkové péče, Národního památkového ústavu a památkové inspekce. Ministr uvedl, že závěry památkové inspekce jako specializovaného kontrolního orgánu Ministerstva kultury vycházejí při posouzení věci z hlediska souladu s právními předpisy. Nejsou však právně závazné a návrhy na přijetí opatření k odstranění zjištěných nedostatků mají charakter doporučení. Oproti tomu příslušný správní orgán zkoumá zákonnost napadeného správního aktu na podkladě shromážděných důkazů, které mnohdy nemá památková inspekce k dispozici, a může tak v konečném důsledku dojít k odchylným závěrům, což nepochybně v očích předkládajících podnětů

nevyznívá příznivě a neposiluje důvěru veřejnosti ve správnost postupu Ministerstva kultury.

Ve svém stanovisku k případu ombudsman shrnul, že orgány státní památkové péče svým postupem principy dobré správy a základní zásady správního řízení nenaplnily. Sdělil, že se svými poznatky na úseku státní památkové péče seznámil v Souhrnné zprávě za rok 2007 Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR. Ve zprávě konstatoval, že v uplynulém roce zaznamenal nárůst podnětů na úseku památkové péče, zejm. u metropolí, kde vzrůstá tlak investorů na zastavění dosud volných lokalit, které se mnohdy nachází v plochách památkových rezervací. Předpokladem povolení staveb v těchto plochách je nejen soulad stavby s územním plánem, ale také nutnost respektovat požadavky památkové ochrany. Ombudsman uvedl, že musí opakovaně vytýkat nekonzistentní přístup orgánů státní památkové péče v posuzování přípustnosti těchto staveb v urbanisticky atraktivních lokalitách. O svých zjištěních informoval ministra kultury, který následně ombudsmanovi sdělil, že po obsáhlé diskuzi se zástupci zúčastněných subjektů se shodli na tom, že k tomu, aby napříště již nedocházelo k rozporům při posuzování stavebních záměrů v lokalitě B., bude magistrát iniciovat vydání Plánu ochrany této památkové zóny ve smyslu § 6a zákona č. 20/1987 Sb. Magistrát ve spolupráci s Ministerstvem kultury a příslušným orgánem územního plánování městské části Praha 5 vydá opatření obecné povahy o ochraně památkové zóny B., ve kterém stanoví způsob zabezpečení kulturních hodnot této památkové zóny z hlediska státní památkové péče. Podmínky ochrany budou stanoveny jednoznačně a srozumitelně tak, aby jasně informovaly vlastníky či ostatní subjekty o jejich povinnostech a aby byly kompatibilní s územně plánovací dokumentací.

Z výše uvedeného případu je zřejmé, že magistrát a Národní památkový ústav nejenže nerespektovali, ale ani nezjišťovali zájmy památkové péče. Přestože není v případě uvedeno, zda podatel podnětů (na přezkoumání rozhodnutí a závazného stanoviska magistrátu) požádal ministerstvo o sdělení, jak s podněty naložilo, podle mého názoru by bylo na místě, kdyby se ministerstvo zachovalo ve smyslu díkce § 4 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. a podateli podnětu vyšlo vstříc tím, že by mu oznámilo, jak s podněty naložilo, resp., zda byly důvodné.

4.6.2 Evidence kulturních památek

Evidence kulturních památek je ústředním seznamem kulturních památek České republiky, do kterého se zapisují kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny, ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny ve smyslu § 7 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.¹⁵¹

151 ČERNÁ, Alena, ŠTAJNOCHR, Vítězslav a kol. Sborník výzkumných prací. Sborník celostátní konference Průběžná prezentace výsledků výzkumného úkolu 201 Odborné hodnocení a systematické vědecké zpracovávání

Takto je evidence kulturních památek obsahově vymezena.

Definici evidence kulturních památek obsahuje § 3 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb.,¹⁵² který stanoví, že ústřední seznam je souborem základních údajů, které určují kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu. Tvoří jej stejnopis rozhodnutí o prohlášení věci za kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu, rejstřík, evidenční listy a dokumentace včetně fotografií. Do ústředního seznamu se rovněž zapíše dotčené parcely a vykreslí se hranice v kopiích pozemkových map.

Podle komentáře¹⁵³ soubor údajů vztahující se ke kulturní památce a sloužící k evidenčním účelům je do značné míry proměnlivý. Za rigidní údaj lze považovat název kulturní památky a její vymezení obsahující jednoznačné a srozumitelné pojmenování věci, nebo věci, z nichž sestává. Její samotný fyzický rozsah a podoba se již více či méně mění, ať již v důsledku lidské aktivity, či působení přírodních vlivů. Zcela zákonitě jsou například změny vlastníků, názvů obcí apod.¹⁵⁴ Evidence by měla postihovat právní a faktický stav památek tak, aby obě skupiny byly ve vzájemném souladu.

Evidence, zápisy a výmazy z ní mají pouze informativní účinky,¹⁵⁵ nemají konstitutivní právní účinky na veřejná či soukromá subjektivní práva týkající se movitých nebo nemovitých věcí.

Ústřední seznam vede odborná organizace státní památkové péče. Touto organizací je Národní památkový ústav.

V souladu s § 7 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. po zápisu do ústředního seznamu Národní památkový ústav ohlásí příslušnému katastrálnímu úřadu údaje a popř. změny těchto údajů týkající se ochrany nemovitostí zapisované do katastru nemovitostí podle katastrálního zákona. Za tyto údaje lze považovat např. parcelní číslo, geometrické určení nemovitosti, název a geometrické určení katastrálního území, které jsou závazné pro právní jednání týkající se předmětných nemovitostí zapsaných v katastru.¹⁵⁶

Proto údaj o památkové ochraně v katastru nemovitostí není závazný, má jen informativní význam.

základní evidence mobiliárních fondů, ke kterým vykonává právo hospodaření Národní památkový ústav, konané 22. - 23. září 2009 v Praze. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze. Praha 2009. ISBN 978-80-86516-31-8.

152 Podle § 7 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb. podrobnosti o evidenci kulturních památek stanoví obecně závazný právní předpis.

153 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 40. ISBN 978-80-7357-659-2.

154 Ustanovení § 3 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb.

155 Zápisy a výmazy z evidence jsou evidenčními úkony. Podle Hendrycha evidenční úkony spočívají především ve vytváření záznamů, které obsahují evidenci sledované údaje. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. C.H.Beck v Praze roku 2012. 8. vydání. s. 276. ISBN 978-80-7179-254-3.

156 Ustanovení § 51 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 7 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. Národní památkový ústav je povinen vyrozumět o zápisu kulturní památky do ústředního seznamu, jakož i o zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku, vlastníka kulturní památky, dále krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností. V případě nemovité kulturní památky vyrozumí také stavební úřad. U archeologického nálezu, který je prohlášen za kulturní památku vyrozumí též Archeologický ústav Akademie věd České republiky. Vyrozumění Národním památkovým ústavem nemá žádné právní účinky, nezakládá žádné právní skutečnosti, např. právní skutečnosti významné pro běh lhůt apod.

Nicméně § 7 odst. 4 právní účinky již zakládá, neboť vlastníkově kulturní památky ukládá povinnost oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění. Změnu musí vlastník oznámit nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy k ní došlo.

Oznamovací povinnost vlastníka se týká právních změn ve vztahu ke kulturní památce a fyzického stavu kulturní památky. Za změnu právního stavu považují převod vlastnického práva ke kulturní památce na jinou osobu, stejně tak převod práv užívacích a změnu správy nad kulturní památkou. U fyzického stavu je to uvedeno výslovně – týká se to tedy přemístění. Na druhou stranu změna užívání či změna správy také mohou znamenat zásah do fyzické podstaty památky, neboť může jít o změnu způsobu a účelu, za jakým byla kulturní památka dosud užívána.

Otázkou je, zda a jak se může bránit ten, komu právo zápisu svědčí proti neprovedení zápisu a nesprávnosti zápisu do ústředního seznamu.

Proti neprovedení zápisu a nesprávnosti zápisu lze podat žalobu na ochranu před nezákonným zásahem podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb. K tomuto závěru dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení č.j. 7 Aps 3/2008 – 98, ve kterém mimo jiné konstatoval, že: „Rozdíl mezi žalobou proti rozhodnutí správního orgánu a zásahovou žalobou primárně spočívá ve formě aktů nebo úkonů, proti nimž uvedené žaloby chrání. Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu chrání proti aktům majícím obecně povahu individuálního správního aktu. Oproti tomu zásahová žaloba chrání proti jakýmkoli jiným aktům či úkonům veřejné správy směřujícím proti jednotlivci, které jsou způsobilé zasáhnout sféru jeho práv a povinností a které nejsou pouhými procesními úkony technicky zajišťujícími průběh řízení. Nemusí jít nutně o akty neformální povahy či jen o faktické úkony, nýbrž o jakékoli jiné konání či opomenutí konat, nelze-li je podřadit pod pojem rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s.r.s. Zásahem proto může být i nezákonná nečinnost spočívající v neučinění nějakého úkonu jiného než rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s.r.s. ...Nepřipadá ale v úvahu ani ochrana nečinností žalobou. Žalovaný nepochybně nemá povinnost vydat rozhodnutí ve věci samé. Nemá však ani povinnost vydat osvědčení; jeho jednání má spočívat buď v zanesení údaje o určité nemovitosti do jím vedené veřejnoprávní evidence, která má povahu

informačního systému kombinujícího listinnou a elektronickou formu, anebo v tom, že do evidence žádný údaj nezanese a stěžovateli vrátí listiny, které měly být podkladem provedení stěžovatelem požadovaného záznamu. Takové jednání žalovaného nemá povahu osvědčení, nýbrž faktického úkonu.“

Za analogický k ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. považuji § 7a zákona č. 20/1987 Sb., neboť ve smyslu § 2 odst. 2 je snaha o to, aby hodnota kulturní památky byla zachována, tj., aby se kulturní památka oprostila od prostředí, které památkově hodnotným a tudíž chráněným není a být nemůže, neboť prostředí nenaplnňuje znaky podle § 2 odst. 1 zákona. Podle § 7a Ministerstvo kultury může na žádost vlastníka stavby, která vznikla následně na nemovitosti již chráněné jako kulturní památka, nebo z moci úřední rozhodnout, že tato stavba není kulturní památkou.

Vedle výše uvedeného je ve smyslu § 7a zákona předmětem ochrany také právo vlastníka, aby stavba v jeho vlastnictví, která následně vznikla na nemovitosti již chráněné jako kulturní památka, za kulturní památku nebyla považována. Obecně platí, že na stavbu následně vzniklou na kulturní památce se vztahují veškerá práva a povinnosti vlastníka nemovitosti chráněné jako kulturní památka, neboť podle § 1084 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. stavba zřízená na cizím pozemku připadá vlastníkovu pozemku.¹⁵⁷

Ustanovení § 7a zákona č. 20/1987 Sb. je hmotněprávní, proto ve správním řízení ministerstvo rozhoduje podle § 9 zákona č. 500/2004 Sb., a to na základě správního uvážení (ministerstvo „může“). Pro toto rozhodování, resp. vlastní úvahu nejsou stanovena žádná zákonná hlediska ani podmínky, ministerstvo se při rozhodování primárně řídí znaky, které jsou pro prohlášení za kulturní památku vymezeny v § 2 zákona č. 20/1987 Sb.

Pro zmiňovanou podobnost ustanovení § 7a s ustanovením § 2 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. mi není zcela jasné, proč text v § 7a není součástí § 2 zákona. Jak uvedeno, zákonná úprava v § 7a je totiž hmotněprávní. Myslím si, že pokud by byla právní úprava § 7a zařazena do § 2 zákona, povinnost zapsat změnu rozsahu památkové ochrany z důvodu evidence by se na něj vztahovala tak jako tak. Změna je založena samotným rozhodnutím ministerstva o tom, že stavba není součástí památkově chráněné nemovitosti, popř. netvoří s ní soubor. Z hlediska památkové ochrany jsou obě nemovitosti uvedené v § 2 odst. 2 a v § 7a samostatnými stavbami a oznámení o změně údajů podle § 2 odst. 2 a § 7a zákona č. 20/1987 Sb. podléhá evidenční povinnosti.

¹⁵⁷ Může jít tak o přírůstek podle § 1084 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. anebo také o součást podle § 506 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.

4.6.3 Povinnosti vlastníků a dalších osob a s tím spojená závazná stanoviska, vyjádření a souhlasy úřadů

Podle čl. 35 odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Domnívám se, že čl. 35 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. je konkretizován § 9 anásl. zákona č. 20/1987 Sb.

Podle § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. *Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Je-li kulturní památka ve státním vlastnictví, je povinností organizace, která kulturní památku spravuje nebo ji užívá nebo ji má ve vlastnictví, a jejího nadřízeného orgánu vytvářet pro plnění uvedených povinností všechny potřebné předpoklady.*¹⁵⁸

Toto ustanovení zakotvuje obecnou povinnost péče a ochrany a vztahuje se pouze na vlastníky kulturních památek. Veškeré tyto povinnosti vlastník musí vykonávat ve smyslu facere, ale i non facere (omittere), pati.

Ustanovení § 9 odst. 2 stanoví tytéž povinnosti na nájemce nebo jiného uživatele (detentor). Jde o nejobecnější právní normu, která je následně konkretizována v dalších speciálních právních ustanoveních.

Důvodová zpráva k § 9 uvádí, že dobrým stavem se rozumí takový stav, v němž kulturní památka při běžném udržování a bez nutnosti obnovy, může sloužit svému společenskému účelu. Vlastník je tedy povinen zajistit, aby nedocházelo k nepříznivým změnám kulturní památky, přičemž k nepříznivým změnám může dojít tehdy, když vlastník důsledně údržbu neprovádí a dále tehdy, provádí-li ji v rozsahu větším, než je nezbytné. Ke znehodnocení může dojít v důsledku neodborného zásahu do fyzické podstaty kulturní památky, např. nekvalifikovaným způsobem provedená oprava kulturní památky, která sice zajistila její užitnou funkci, ale současně ji znehodnotila po stránce estetické.

Je otázkou, kdo podle § 9 odst. 1, 2 má povinnost pečovat o pronajatou kulturní památku. Podle § 2213 zákona č. 89/2012 Sb. nájemce je povinen užívat věc jako řádný hospodář. Podle § 2214 nájemce je povinen oznámit pronajímateli, že věc má vadu, kterou má odstranit pronajímatel, hned poté, co zjistí nebo kdy ji při pečlivém užívání věci zjistit mohl. Zajímavé je ustanovení §

158 Věta druhá a třetí tohoto ustanovení je již obsoletní.

2264 odst. 1, 2 zákona č. 89/2012 Sb., podle kterého pokud nájemce zjistí poškození nebo vadu, které je třeba bez prodlení odstranit, oznámí to ihned pronajímateli. Jinou vadu, nebo poškození, které brání obvyklému bydlení, oznámí pronajímateli bez zbytečného odkladu. Nájemce podle svých možností učiní to, co lze očekávat, aby poškozením nebo vadou, které je třeba bez prodlení odstranit, nevznikla další škoda. Ve smyslu § 2265 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. pronajímatel odstraní poškození nebo vadu v přiměřené době poté, co mu nájemce poškození nebo vadu oznámil.

Z toho vyplývá, že povinnost pečovat, resp. udržovat pronajatou kulturní památku má pronajímatel a tedy vlastník kulturní památky. Nicméně nájemce je tím, kdo kulturní památku užívá, a proto má povinnost vyplývající z § 9 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. a současně povinnost řádného hospodáře. Podle mého názoru ustanovení § 9 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb. přiměřeně a spravedlivě rozložilo práva a povinnosti mezi jednotlivé subjekty. Pokud by někdo z nich porušil povinnosti péče o kulturní památku, dopustil by se buď správního deliktu podle § 35 odst. 1 písm. c), nebo přestupku podle § 39 odst. 1 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb.¹⁵⁹

Tím, že § 9 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. rozložil povinnosti na stranu vlastníka a na stranu uživatele stejně, tj. ve stejném rozsahu, posílil důležitost péče o kulturní památky.

Na rozdíl od § 9 odst. 1 a 2, ustanovení § 9 odst. 3 zakotvuje obecné povinnosti pro všechny ostatní, tj. všechny fyzické i právnické osoby, ať vlastníky či nevlastníky, uživatele či správce apod. Tyto povinnosti jsou jen non facere (omittere), neboť § 9 odst. 3 zakotvuje povinnost počínat si tak, aby nebyly způsobeny nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrozilo se jejich zachování a vhodné společenské uplatnění.

S tím nejúžeji souvisí čl. 34 odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., který zakotvuje, že „nikdo“ nesmí ohrožovat ani poškozovat kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

V praxi půjde o zdržení se určitých činností nejružnějšího druhu, od nepřiměřeného chování při návštěvách volně přístupných kulturních památek, přes sousedská práva až po užívání vlastních věcí.

Důležitá tzv. oznamovací povinnost vlastníka vůči dalším osobám, kterým vlastník kulturní památku převádí je zakotvena v § 9 odst. 4. Přitom zákon neuvádí, zda má jít o úplatný či

¹⁵⁹ Podle § 3 zákona č. 200/1990 Sb. k odpovědnosti za přestupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění. Ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb. zavinění je definičním znakem u přestupku. Podle H. Práškové (Prášková, Helena. Základy odpovědnosti za správní delikty, 2013, s. 306. ISBN 978-80-7400-456-8) nedbalost se obecně vymezuje tak, že pachatel zanedbáním povinné opatrnosti způsobí nezamýšlený následek. Nedbalost nelze ztotožňovat s opomenutím, protože jednání z nedbalosti lze uskutečnit jak konáním, tak opomenutím. Měřítkem nedbalosti je zachování potřebné míry opatrnosti, která je dána spojením objektivního a subjektivního vymezení. Objektivní vymezení míry opatrnosti žádá od každého zpravidla stejnou míru opatrnosti. Měřítka náležité opatrnosti je zpravidla určeno zvláštními právními předpisy, může vyplývat z technických norem nebo z uznávaných pravidel vyplývajících z dosažené úrovně odborných znalostí v určitém oboru. Není-li takto určeno, je třeba zachovávat takovou opatrnost, která je přiměřená okolnostem a situaci, kterou pachatel svým jednáním na konkrétním místě sám vyvolal a která vychází z obecně uznávaných zásad rozumného člověka.

bezúplatný převod. Pokud tedy kulturní památka změní vlastníka, popř. je přenechána uživateli nebo předána z důvodu její obnovy, vlastník je povinen oznámit novému vlastníkově, uživateli či tomu, kdo bude provádět její obnovu (restaurátor), že věc je kulturní památkou.

V případě, že vlastník neplní povinnosti podle § 9 zákona č. 20/1987 Sb., vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče rozhodnutí o opatřeních, která je povinen vlastník kulturní památky učinit, a zároveň určí lhůtu, v níž je vlastník kulturní památky povinen tato opatření vykonat. Jde-li o národní kulturní památku, vydá toto rozhodnutí po vyjádření odborné organizace státní památkové péče krajský úřad v souladu s podmínkami, které pro zabezpečení ochrany národní kulturní památky stanovila vláda České republiky.

Podle mého názoru opatření k nápravě ve smyslu § 10 odst. 1 není sankcí, ale jedná se pouze o zákonný prostředek, na základě kterého dojde ke konkretizaci obecných zákonných povinností stanovených v § 9 odst. 1 v případech, kdy je vlastník neplní. Opatření k nápravě podle § 10 odst. 1 se ukládají rozhodnutím ve správním řízení zahájeném z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. Ocítne-li se kulturní památka ve stavu, který se snížil oproti stavu, existujícímu v době prohlášení za kulturní památku, popř. je zhoršena či ohrožena, poškozena, znehodnocena její hmotná podstata, vlastník porušil povinnost podle § 9 zákona č. 20/1987 Sb., a jsou dány důvody pro uplatnění § 10, na základě kterého obecní úřad obce s rozšířenou působností vydá rozhodnutí o opatřeních. Současně s tímto rozhodnutím správní úřad uplatní vůči vlastníkově sankci podle § 35 nebo § 39 zákona č. 20/1987 Sb. Totéž se vztahuje na národní kulturní památku, u níž pravomoc k vydání rozhodnutí o opatřeních k nápravě má krajský úřad, který toto rozhodnutí vydá v souladu s podmínkami pro zabezpečení ochrany národní kulturní památky, které v nařízení stanovila vláda České republiky.

Podle § 10 odst. 2 opatření může správní orgán uložit i na žádost vlastníka v případě, že vlastník si není jist konkrétním obsahem a rozsahem svých povinností.

Ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. odkazuje na § 8 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb. kde je zakotven podrobnější výčet povinností vlastníků kulturních památek včetně povinností organizace, která kulturní památku spravuje, nebo ji užívá, nebo ji má ve vlastnictví. Podle § 8 odst. 1 vyhlášky vlastník kulturní památky je povinen postarat se o včasnou přípravu a řádné provedení všech prací a jiných opatření potřebných k zabezpečení péče o kulturní památku, zejména o zajištění:

- a) dobrého technického stavu a estetického vzhledu kulturní památky,
- b) vhodného a přiměřeného užívání kulturní památky,
- c) příznivého prostředí kulturní památky, popřípadě jejího přemístění na jiné vhodné místo,

d)proti svévolnému poškozování, zničení nebo odcizení, nebo odcizení jejich odstranitelných součástí či příslušenství.

Rozhodnutí o opatřeních musí být podloženo vyjádřením odborné organizace státní památkové péče, které je důkazem o stavu kulturní památky. Domnívám se, že vyjádření Národního památkového ústavu bude předcházet ohledání kulturní památky a pořízení obrazového materiálu o kulturní památce. V případě pochybností správní orgán může také opatřit znalecký posudek, který by vyhodnocený stav kulturní památky potvrdil nebo vyvrátil. V řízení je třeba specifikovat obsah a rozsah povinností, které byly vlastníkem zanedbány a ve výroku rozhodnutí jednoznačným a srozumitelným způsobem formulovat charakter a povahu opatření ukládaných k nápravě. Nezbytnou se jeví lhůta, kterou správní orgán musí ke splnění povinností vlastníka stanovit. Ve správním řízení o uložení opatření k nápravě správní orgán přiměřeně použije správní uvážení, které je však v případě národní kulturní památky omezeno podmínkami, které svým nařízením stanovila vláda České republiky.

Jak výše uvedeno, nesplnění opatření nepředstavuje samostatnou skutkovou podstatu správního deliktu, ale pokud zde byl dán důvod k vydání rozhodnutí o opatření k nápravě pro porušení povinností podle § 9 zákona č. 20/1987 Sb., tak samotné porušení povinností je sankcionováno ve smyslu § 35 a 39 zákona č. 20/1987 Sb.

Opatření lze vynutit ve správní exekuci, typicky provedením náhradního výkonu podle § 119 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., podle kterého ukládá-li exekuční titul, aby povinný podle něho provedl nějakou práci nebo výkon, které může vykonat i někdo jiný než povinný, vydá exekuční správní orgán exekuční příkaz, na jehož základě provedením prací nebo výkonů pověří jinou osobu, pokud ta s tím souhlasí; práce nebo výkony se provádějí na náklad a nebezpečí povinného.

Například může jít o situaci, kdy se na soukromém pozemku nachází stavba prohlášená za kulturní památku, avšak tato stavba je vlastníkem neudržovaná, chátrá, část zdiva stavby je obestavěna podpůrnou konstrukcí a část se prolamuje a bortí na sousední pozemek. Soused, který je závadným stavem kulturní památky znepokojen, podá obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podnět,¹⁶⁰ na základě kterého obecní úřad obce provede šetření na místě za účelem zjištění, v jakém stavu se kulturní památka nachází, resp., zda a jak o ni vlastník pečuje. Na základě zjištěného stavu správní orgán vydá rozhodnutí o opatřeních, která konkretizuje způsoby nutných provedení prací k zabezpečení kulturní památky a určí lhůtu, během níž je vlastník kulturní památky povinen tato opatření vykonat. Vlastník tato opatření však nevykoná, proto obecní úřad obce s rozšířenou působností pověří provedením prací stavebního podnikatele.¹⁶¹ Předtím než obecní úřad obce

160 Podle ustanovení § 42 zákona č. 500/2004 Sb.

161 Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb.

s rozšířenou působností jako exekuční správní orgán přistoupí k provedení exekuce, upozorní vlastníka kulturní památky, že bude přistoupeno k exekuci provedením náhradního výkonu, a to na náklady a nebezpečí povinného (vlastníka).

Otázkou zůstává, zda v rámci exekuce provedením náhradního výkonu je možné odstranit stavbu prohlášenou za kulturní památku, která však ohrožuje život či zdraví osob. Podle mého názoru lze, a to nařízením stavebního úřadu z moci úřední při splnění podmínky podle § 129 odst. 1 písm. a) zákona č. 183/2006 Sb.¹⁶² Pokud stavební úřad nařídí odstranit stavbu, vlastník stavby je povinen odstranění stavby provést.

Podle § 14 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. rozhodnutí stavebního úřadu o odstranění stavby prohlášené za kulturní památku musí být v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Na rozdíl od případů kdy se zpracovává přípravná a projektová dokumentace podle § 14 odst. 7 zákona č. 20/1987 Sb., vydání závazného stanoviska k odstranění stavby prohlášené za kulturní památku není podmíněno písemným vyjádřením odborné organizace státní památkové péče. Nicméně podle § 29 odst. 2 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb. obecní úřad obce s rozšířenou působností poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zákona č. 183/2006 Sb. Tímto podkladem je například odborný podklad podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. zpracovaný Národním památkovým ústavem, který však neplní funkci závazného stanoviska jako aktu podmiňujícího vydání rozhodnutí o odstranění stavby. Na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností vydá stavební úřad rozhodnutí podle § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. K vykonatelnosti rozhodnutí o odstranění stavby se jeví jako nezbytné spojit řízení podle § 129 zákona č. 183/2006 Sb. s § 140, popř. § 141 zákona č. 183/2006 Sb.

Domnívám se, že stavbu prohlášenou za kulturní památku lze odstranit, bude-li zrušeno její prohlášení za kulturní památku podle § 8 zákona č. 20/1987 Sb. Závadný stav, život a zdraví ohrožující budova, a tímto důvod k odstranění lze považovat za mimořádně závažný důvod pro zrušení prohlášení stavby za kulturní památku podle § 8 zákona č. 20/1987 Sb.

Mezi povinnosti vlastníků patří tzv. oznamovací povinnost, povinnost podat žádost a povinnost vyžádat si závazné stanovisko, které jsou uvedeny především v § 12, § 7, § 18, § 14 a § 20 zákona č. 20/1987 Sb. a týkají se:

- ☒ oznámení ohrožení nebo poškození
- ☒ ohlášení změny užívání, vyklizení

¹⁶² Správní orgán ex offio zahájí správní řízení, ve kterém shromažďuje podklady podle § 50 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., přitom je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu podle § 50 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. Pokud v průběhu správního řízení vydá dotčený správní orgán negativní závazné stanovisko, neprovádí správní orgán další shromažďování podkladů a žádost zamítne.

- ☒ změny vlastnictví (správy, užívání)
- ☒ obnovy
- ☒ vývozu kulturní památky do zahraničí

4.6.3.1 Oznámení ohrožení nebo poškození

Podle § 12 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. vlastník kulturní památky je povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu, a vyžádat si jeho rozhodnutí o způsobu odstranění závady. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, vyrozumí též stavební úřad.

Bez ohledu na to, zda ohrožení či poškození kulturní památky nastalo v důsledku činnosti jejího vlastníka či jiné osoby, nebo například působením přírodních sil, vlastník kulturní památky má povinnost poškození či ohrožení bezodkladně oznámit. Vlastník kulturní památky, popřípadě jiná osoba oznámí ohrožení či poškození kulturní památky tehdy, když ke škodě dojde, nebo v okamžiku, kdy škodu očekávají. K ohrožení či poškození kulturní památky tak může dojít buď před oznámením, nebo až poté.

Otázkou je, pokud již k ohrožení či poškození došlo, zda má vlastník neprodleně provádět vlastní práce na záchraně, resp. k udržení kulturní památky, nebo v případě, že má k ohrožení či poškození teprve dojít, zda a jak těmto vlivům má vlastník čelit. Zvláště by mělo dojít k preventivní ochraně či následné záchraně těch částí, které tvoří podstatu kulturní památky. Zákon nehovoří o tom, jak by se měl vlastník či jiné osoby zachovat v případě, kdy je kulturní památka ohrožena či poškozena, nebo se takové ohrožení či poškození může předpokládat.

Každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámí vlastník bez zbytečného odkladu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu. Jelikož zákon výslovně nedovoluje vlastníku provádět záchranné práce na kulturní památce, jsou tyto práce zakázány a vlastník je odkázán na pouhé bezodkladné oznámení. Vlastník kulturní památky má však podle § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. povinnost pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. vlastník kulturní památky má také právo na to, aby mu při zajišťování péče o jeho kulturní památku poskytoval Národní památkový ústav bezplatnou odbornou pomoc. Toto právo vlastníka je jednou z forem zákonné kompenzace jeho povinností vyplývajících ze zákona č. 20/1987 Sb. Odborná pomoc v péči o kulturní památku může mít například podobu konzultací, zpracování průzkumu a záměru restaurování kulturní památky, nebo zatímního zajištění její stability.

Zatímco Národní památkový ústav pomůže kulturní památku provizorně zajistit, vlastník závadný stav bezodkladně oznámí obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, přičemž bezodkladné oznámení spojí se žádostí o vydání závazného stanoviska podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

4.6.3.2 Ohlášení změny užívání, vyklizení

Další oznamovací povinnost ukládá vlastníku kulturní památky § 12 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého je vlastník kulturní památky povinen každou zamýšlenou změnu jejího užívání, a jde-li o nemovitou kulturní památku, i její zamýšlené vyklizení, předem ohlásit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu.

Tuto změnu je vlastník povinen oznámit předem. Z ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. vyplývá, že se jedná o změnu v účelu užívání a změnu v užívání, tzv. rekolaudaci, na kterou se vztahuje § 126 odst. 2 a § 127 zákona č. 183/2006 Sb.

Podle § 122 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. kolaudační souhlas platí pro stavby, jejichž vlastnosti nemůže uživatel ovlivnit, například nemocnice, školy, stavby pro obchod a průmysl, ale třeba také knihovny. Pro vydání kolaudačního souhlasu je vlastník povinen opatřit závazná stanoviska dotčených orgánů¹⁶³ vyžadovaná zvláštními právními předpisy. O kolaudační souhlas je stavebník povinen požádat i pro případ změny stavby, která je kulturní památkou. Podle § 12 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. je vlastník kulturní památky povinen každou zamýšlenou změnu jejího užívání (zamýšlené vyklizení) ohlásit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (krajskému úřadu).

Při oznámení změny stavebnímu úřadu je vlastník kulturní památky povinen předložit veškerou dokumentaci podle § 127 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb.¹⁶⁴ Stavební úřad vydá souhlas se změnou v užívání podle § 127 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., pokud:

1) oznámení změny v užívání je úplné a oznámená změna je v souladu s územně plánovací dokumentací, s cíli a úkoly územního plánování, s obecnými požadavky na výstavbu, s veřejnými

163 VOBRÁTILOVÁ, Zdenka. Dotčené orgány. Stavební právo 1/08. Bulletin. Praha: Česká společnost pro stavební právo. s. 5 - 6. ISBN: 9771211638009. Jak Z. Vobrátilová uvádí, podle § 136 odst. 1 správního řádu dotčenými orgány jsou orgány, o kterých to stanoví zvláštní zákon, a správní orgány a jiné orgány veřejné moci příslušné k vydání závazného stanoviska nebo vyjádření, které je podkladem rozhodnutí správního orgánu. Platný stavební zákon se věnuje dotčeným orgánům v § 4...Tyto dotčené orgány vydávají a) pro vydání rozhodnutí podle stavebního zákona závazná stanoviska na základě zvláštních právních předpisů, nestanoví-li tyto zvláštní právní předpisy jinak, b) pro postupy podle stavebního zákona, které nejsou správním řízením, stanoviska, která nejsou samostatným rozhodnutím ve správním řízení, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak; stanoviska jsou závazným podkladem pro politiku územního rozvoje a pro opatření obecné povahy vydávaná podle stavebního zákona.

164 Je otázkou, zda vlastník kulturní památky je povinen předložit stavebnímu úřadu také stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností v oblasti památkové péče. Podle mého názoru povinen není, vlastník má povinnost zamýšlenou změnu pouze ohlásit. Stanovisko by si měl stavební úřad „uvnitř svého obecního úřadu“ obstarat sám.

zájmy chráněnými zákonem č. 183/2006 Sb. a se zvláštními právními předpisy

2) ohlášená změna se nedotýká práv třetích osob, nevyžaduje podrobnější posouzení účinků na okolí, nevyžaduje zkušební provoz, případně není třeba stanovit podmínky pro užívání nebo k zajištění ochrany veřejných zájmů.

Souhlas není rozhodnutím podle § 67 zákona č. 500/2004 Sb., a proto se proti němu nelze odvolat. Souhlas je jiným úkonem podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb. a je možné ho přezkoumat v přezkumném řízení, které lze však zahájit do 1 roku ode dne, kdy souhlas nabyl právních účinků. Soudní ochrany se mohou třetí osoby dovolávat v řízení před nezákonným zásahem správního orgánu podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb.

Jelikož kolaudační souhlas stavebního úřadu si vyžádá například změna technologie výroby, na jejímž základě dojde k rozšíření stávající stavby prohlášené za kulturní památku, a to může mít vliv na spotřebu vody, energie, na vyšší intenzitu hluku apod., je zapotřebí, aby si pro zajištění ochrany veřejných zájmů příslušný stavební úřad obstaral v rámci „svého obecního úřadu“ tzv. koordinované závazné stanovisko. Podle § 4 odst. 7 zákona č. 183/2006 Sb. koordinované stanovisko nebo koordinované závazné stanovisko lze vydat pouze v případě, nejsou-li požadavky na ochranu dotčených veřejných zájmů v rozporu.

Podle Macháčkové a Marečka¹⁶⁵ „koordinované závazné stanovisko nepředstavuje novou zvláštní působnost příslušného dotčeného orgánu, ale je vyjádřením koordinace jednotlivých zvláštních působností podle zvláštních zákonů. Tato koordinace se projevuje v celém procesu vydávání koordinovaného závazného stanoviska, a to při podání žádosti o vydání koordinovaného závazného stanoviska, při sladování (koordinaci) požadavků podle jednotlivých zvláštních zákonů, resp. řešení rozporů v rámci příslušného dotčeného orgánu, při vydávání koordinovaného závazného stanoviska a v jeho obsahu.“

Půjde-li o takovou změnu v užívání stavby prohlášené za kulturní památku, pro kterou bude zapotřebí vydat stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí, nebo bude-li mít kulturní památka nové nároky na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, která bude naplňovat podmínku uvedenou v § 81 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., bude tato změna vyžadovat jak územní rozhodnutí o změně vlivu užívání stavby na území, tak rozhodnutí o změně užívání stavby ve smyslu § 127 odst. 5 zákona č. 183/2006 Sb. V tomto případě stavební úřad vyzve vlastníka kulturní památky, aby podal žádost podle § 81 zákona č. 183/2006 Sb. a spojí řízení o změně vlivu užívání stavby na území s řízením o změně v užívání stavby.

V tomto případě by měl příslušný stavební úřad vydat usnesení, že oznámenou změnu v

165 MACHÁČKOVÁ, Jana, MAREČEK, Jan. Koordinované závazné stanovisko. Stavební právo 1/07. Bulletin. Praha: Česká společnost pro stavební právo. s. 20. ISBN: 9771211638009.

užívání projedná v řízení a vyzvat vlastníka kulturní památky k doplnění dalších podkladů podle § 127 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., a to závazného stanoviska dotčeného orgánu státní památkové péče, dotčeného orgánu ochrany přírody a dotčeného orgánu veřejné dopravní a technické infrastruktury.¹⁶⁶

Podle mého názoru by bylo vhodnější, kdyby stavební úřad do doby, než budou vydána všechna stanoviska, řízení přerušil.

Při posuzování souladu změny vlivu užívání kulturní památky s veřejnými zájmy, okruh účastníků v řízení bude širší ve smyslu § 85 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb.

Bude-li posuzování vlivu užívání ve smyslu § 127 odst. 5 zákona č. 183/2006 Sb. předmětem povolování užívání kulturní památky, stavební úřad, který změnu užívání povolí, vymezí v rozhodnutí podmínky pro nový účel užívání, kterými se zajistí ochrana veřejných zájmů nebo práv účastníků řízení podle § 127 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb.

Rozhodnutí je v tomto případě rozhodnutím podmíněným závazným stanoviskem podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb., neboť obsah závazných stanovisek je závazný pro jeho výrokovou část. K tomu poznamenávám, že závazná stanoviska musí tvořit spolehlivý podklad pro řádné a objektivní rozhodnutí o dané věci, a proto nesmí jít o zcela obecné konstatování, že změna užívání vyhovuje požadavkům dané oblasti veřejného zájmu.¹⁶⁷

Domnívám se, že v případě rekolaudace by měl stavební úřad také provést závěrečnou kontrolní prohlídku, na které by zkoumal, zda nové užívání nebude ohrožovat život a veřejné zdraví, život nebo zdraví zvířat, bezpečnost nebo životní prostředí.¹⁶⁸ I v případě změny užívání, pokud žádost o vydání souhlasu se změnou užívání bude doložena posudkem autorizovaného inspektora, stavební úřad může upustit od závěrečné kontrolní prohlídky a vydat souhlas na základě tohoto posudku.

U ohlášení změny podle § 12 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. však platí, že vlastník kulturní památky ohlašuje „pouze“ zamýšlenou změnu, nikoli již „uskutečněnou“ změnu. Ke změně užívání kulturní památky tak vůbec nemusí dojít. U této ohlašovací povinnosti vlastníka v případě nemovité kulturní památky bylo záměrem zákonodárce zřejmě zajistit, aby byl orgán památkové péče včas informován o tom, že nemovitá kulturní památka či nemovitá národní kulturní památka v důsledku zamýšleného vyklizení přestane být užívána a mohl případně na takovou situaci reagovat přijetím příslušných opatření.

166 V tomto případě by se mohl uplatnit zjednodušující postup, aby dotčené osoby byly zatěžovány co nejméně, proto příslušný stavební úřad by si měl obstarat v rámci „svého obecního úřadu“ koordinované závazné stanovisko.

167 K tomu viz. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č.j. 5 As 56/2009 – 63.

168 Pro uvedení stavby do provozu jsou mnohdy nezbytné revize a zkoušky technických zařízení, které jsou významné pro zabránění vzniku pojistných událostí, pro bezpečnost užívání a provozu stavby.

Zamýšlenou změnou užívání stavby se zabýval Krajský soud v Hradci Králové v rozhodnutí č.j. 30 Ca 180/2001-30, ve věci Sylvie H. proti okresnímu úřadu v Trutnově, ve kterém dospěl k následujícímu závěru: „Je-li rodinný dům stavbou pro bydlení, nemůže být tento účel užívání porušen tím, že v něm určitý omezený počet osob bydlí, či je ubytován jen dočasně, byť za úplatu. Využívání části rodinného domu k ubytovacím službám tak ještě nemění jeho stanovený účel užívání, totiž to, že nadále zůstává určen pro rodinné bydlení. Přechodné ubytovací služby lze přitom zajišťovat přímo v obytných místnostech rodinného domu, a to bez jakékoli změny užívání, bez ohledu na to, že podle § 17 živnostenského zákona se prostor, v němž je živnost provozována, nazývá provozovnou. Jde o pojem čistě živnostenského zákona, podle něhož může být provozovnou i veřejné prostranství, kde se živnost provozuje. Nejedná se tedy v případě provozovny podle živnostenského zákona o stavbu či její část, která by již jen z tohoto důvodu musela být pro účely provozování živnosti tzv. rekolaudována.“

Podle mého názoru způsob užívání stavby je vázán na účel, ke kterému byla stavba povolena a vyplývá z kolaudačního rozhodnutí, z oznámení o užívání stavby, z kolaudačního souhlasu, případně z povolení stavby. Změna ve způsobu užívání je dána změnou účelu, pro který má stavba nadále sloužit a v tomto případě ke změně účelu nedošlo.

4.6.3.3 Změna vlastnictví (správy, užívání)

Mezi další povinnosti vlastníka kulturní památky se řadí povinnost oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění. Tato povinnost vlastníka je upravena v § 7 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb.

Povinnost oznámit je povinností ex post, neboť oznámení musí vlastník učinit nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo. Pro praktický výkon památkové péče jsou aktuální údaje zaznamenané v evidenci kulturních památek nepostradatelné, a proto je zapotřebí oznámit každý převod vlastnického práva ke kulturní památce na nabyvatele, každou změnu její správy či užívání (např. spoluvlastnictví, správa společné věci, nájem, popř. podnájem, apod.), nebo přemístění.

Povinnost oznámit změnu vlastnictví, správy nebo užívání věci má vlastník již při prohlašování věci za kulturní památku podle § 3 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. Tuto povinnost má vlastník při každé zamýšlené i uskutečněné změně, kterou oznamuje Ministerstvu kultury. Zamýšlená i uskutečněná změna vlastnictví je významnou skutečností pro účastenství v řízení.¹⁶⁹

V případě již prohlášené kulturní památky je vlastník povinen oznámit každou změnu

¹⁶⁹ Podle § 28 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. za účastníka bude v pochybnostech považován i ten, kdo tvrdí, že je účastníkem, dokud se neprokáže opak. O tom, zda osoba je či není účastníkem, vydá správní orgán usnesení, jež se oznamuje pouze tomu, o jehož účasti v řízení bylo rozhodováno, a ostatní účastníci se o něm vyrozumí. Postup podle předchozí věty nebrání dalšímu projednávání a rozhodnutí věci.

vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění odborné organizaci státní památkové péče. Ve smyslu § 7 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. vlastník tak oznamuje již uskutečněnou změnu, a to Národnímu památkovému ústavu jako odborné organizaci státní památkové péče, která vede ústřední seznam kulturních památek. Údaj o změně vlastnictví, správy a užívání ve smyslu § 7 odst. 4 tak slouží k evidenčním účelům.

K evidenčním účelům slouží též údaj o přemístění kulturní památky, které upravuje § 18 zákona č. 20/1987 Sb. Podle § 18 odst. 1 stavbu, která je kulturní památkou, lze přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Podle odst. 2 movitou věc, která je kulturní památkou, lze z veřejně přístupného místa trvale přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

Ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. se týká přenosných a přemístitelných staveb, které jsou de facto věcmi movitými. Co lze považovat za přemístitelnou stavbu, upravuje rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 7 As 71/2010 – 97, které uvádí, že: „Vlek toho typu, který postavil stěžovatel, není přenosnou, nýbrž toliko přemístitelnou stavbou, a to proto, že je napevno přichycen k podkladu a nelze jej přemístit prostým odnesením či odvezením, nýbrž teprve po – byť velmi jednoduše proveditelné – demontáží spočívající v oddělení od podkladu.“

Přemístění movité věci až na výjimky po technické stránce nepředstavuje pro její zachování větší riziko, přemístění stavby může být spojeno s nemalými technickými problémy a mnohdy je sotva proveditelné bez závažných zásahů do její hmotné podstaty.

Přemístěním památky není jen její odstranění z místa původního, ale také opětovné umístění na jiné vhodné místo. Předchozí souhlas krajského úřadu s přemístěním tak zahrnuje jak souhlas s tím, že kulturní památka bude odstraněna z místa původního, tak i souhlas s místem novým, kde bude nově nainstalována.

Krajský úřad může například udělit souhlas s přemístěním pískovcové kartuše z kostela na pozemku parc. č. 123 v k. ú. V. n. L. do restaurátorské dílny a následně zpět na původní místo. Důvodem pro přemístění by bylo zajištění stabilního prostředí pro restaurátorské práce vzhledem k ročnímu období, které by neumožňovalo restaurovat kartuši na místě. Krajský úřad může též udělit souhlas s přemístěním smírčího kříže stojícího na pozemku parc. č. 456 v k. ú. Z. do depozitáře muzea, aby byl následně jako akvizice součástí sbírky muzejní povahy.

Souhlas krajského úřadu podle § 18 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb. má právní povahu rozhodnutí, kterému však předchází vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Vyjádření organizace je odborným podkladem ve smyslu § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb., na

základě kterého krajský úřad vydá rozhodnutí o udělení souhlasu s přemístěním.¹⁷⁰ Souhlas lze udělit pouze předem, tj. před vlastním přemístěním kulturní památky (není možné vydat souhlas následně poté, co byla památka přemístěna).

Krajský úřad ve výroku rozhodnutí nejenže vyjádří souhlas s přemístěním, ale zároveň stanoví podmínky, za nichž je přemístění proveditelné, a přesně identifikuje místo, na které má být kulturní památka přemístěna. Poté, co dojde k udělení souhlasu s přemístěním zahrnujícím obě části, tj. souhlas s odstraněním a opětovným umístěním kulturní památky, může být památka fakticky přemístěna. Petříková¹⁷¹ k tomu uvádí, že nové umístění nemovité památky může do určité míry předurčit i způsob jejího rozebrání a transportu.

Podle mého názoru ustanovení § 18 patrně nedopadá na nemovité kulturní památky (stavby), odst. 1 je spíše speciální úpravou k odst. 2. Přemístění nemovité kulturní památky by totiž znamenalo její odstranění (de facto likvidaci) a následně její nové zřízení, neboť podle § 506 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. stavba je součástí pozemku.

Stavba a pozemek nejsou dvě samostatné věci.

Otázkou může být, co když vlastník po rozebrání a přemístění již stavbu znovu nesloží? Lze vynutit opětovné postavení stavby?

Jak výše uvedeno, souhlas krajského úřadu musí předcházet přemístění kulturní památky, tj. jejímu oddělení z místa původního a její instalaci na místo budoucí. Domnívám se, že rozhodnutí, kterým krajský úřad udělí souhlas s přemístěním kulturní památky by mělo obsahovat ustanovení o tom, jakým způsobem dojde k jejímu přemístění, či zda a nakolik dojde k její demontáži. Rozhodnutí by také mělo obsahovat ustanovení o tom, které územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu (§ 32 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb.) poskytne vlastníkově odbornou pomoc. Obsahuje-li rozhodnutí ustanovení o odborné pomoci, kterou vlastníku poskytne Národní památkový ústav, může současně dojít ke splnění povinnosti vlastníka podle § 7 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb.

V případě, že by vlastník kulturní památky přemístil kulturní památku bez souhlasu krajského úřadu (buď v případě zamítnutí žádosti o udělení souhlasu, nebo v případě, kdy krajský úřad souhlas ještě nevydal, ač ho vydat chce), dopustil by se přestupku podle § 39 odst. 2 písm. c), nebo správního deliktu podle § 35 odst. 2 písm. d) zákona č. 20/1987 Sb., za který krajský úřad může uložit pokutu do výše 4 000 000,- Kč.

Pokud vlastník kulturní památku rozebere a nesloží (nesestaví) ji, lze jeho jednání

¹⁷⁰ Rozhodnutí je výsledkem správního řízení zahájeného na žádost podle § 45 zákona č. 500/2004 Sb.

¹⁷¹ PETŘÍKOVÁ, Olga, a kol. Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče. Vydała: Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta, Katedra veřejné správy. r. 2012 – 2013, Pardubice. s. 87. ISBN 978-80-7395-741-4.

kvalifikovat jako porušení § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Poruší-li vlastník tuto povinnost, dopouští se přestupku podle § 39 odst. 1 písm. c), nebo správního deliktu podle § 35 odst. 1 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb. Za tato protiprávní jednání může obecní úřad obce s rozšířenou působností uložit vlastníku kulturní památky pokutu do výše 2 000 000,- Kč.

4.6.3.4 Obnova

Podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. zamýšlí-li vlastník kulturní památky provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí (dále jen "obnova"), je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, závazné stanovisko krajského úřadu.

Obnovou jsou pouze činnosti vyjmenované v tomto odstavci. Údržba stavby je definována v § 3 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb.¹⁷² Modernizace při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, nástavba a přístavba jsou považovány za jinou úpravu kulturní památky podle § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb.¹⁷³ S rekonstrukcí počítá zákon č. 183/2006 Sb. a zahrnuje ji pod širší pojem „stavební úprava“ jakožto změnu dokončené stavby podle § 2 odst. 5 zákona č. 183/2006 Sb.¹⁷⁴ Restaurování upravuje § 14 odst. 8 zákona č. 20/1987 Sb.¹⁷⁵

Podle § 44a odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. závazné stanovisko podle § 14 odst. 1 a 2, je-li vydáno orgánem státní památkové péče ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad podle zvláštního právního předpisu, je samostatným rozhodnutím ve správním řízení, jinak je úkonem učiněným dotčeným orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem. Stanoviska uplatněná k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci nejsou správním rozhodnutím.

Závazná stanoviska vydávaná podle § 14 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb. se dělí podle toho, zda jsou:

- 1) závaznými stanovisky podmiňujícími rozhodnutí podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb.
- 2) závaznými stanovisky, která materiálně představují rozhodnutí podle § 67 zákona č.

¹⁷² Údržbou stavby se rozumějí práce, jimiž se zabezpečuje dobrý stavební stav tak, aby nedocházelo ke znehodnocení stavby a co nejvíce se prodloužila její užitelnost.

¹⁷³ Jinou úpravou kulturní památky podle § 14 odst. 1 zákona se rozumí modernizace budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, dále nástavba či přístavba.

¹⁷⁴ Změnou dokončené stavby je a)nástavba, kterou se stavba zvyšuje, b)přístavba, kterou se stavba půdorysně rozšiřuje a která je vzájemně provozně propojena s dosavadní stavbou, c)stavební úprava, při které se zachovává vnější půdorysně i výškové ohraničení stavby; za stavební úpravu se považuje též zateplení pláště stavby.

¹⁷⁵ Restaurováním se rozumí souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektujících technickou a výtvarnou strukturu originálu.

Podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb. obecní úřad obce s rozšířenou působností vydá například závazné stanovisko k celkové výměně oken v obytném domě, který je kulturní památkou a o němž probíhá řízení o vydání souhlasu se změnou v užívání stavby. Důvodem celkové výměny může být špatný technický stav, který podstatným způsobem omezuje funkčnost oken, hniloba, vysoký stupeň koroze, houby apod. Obecní úřad obce s rozšířenou působností by měl v závazném stanovisku zohlednit zájem státní památkové péče na zachování původních oken, aby nedošlo k narušení stylového celku s fasádami, jejichž okna jsou nedílnou součástí a mají hodnotu historického dokumentu dokládající technickou úroveň řemesel své doby.

Závazné stanovisko, které materiálně bude rozhodnutím podle § 67 zákona č. 500/2004 Sb. vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností například k restaurování historické malířské výzdoby klášterní knihovny, jejímu rozsahu a kvalitě a možnosti její rehabilitace. Dlouhodobé zatékání mohlo způsobit zasolení fresky (výkvěty solí na malbě) a ve střední části malby a východní části stropu bylo prokázáno uvolnění omítkových vrstev.

Závazné stanovisko vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností také v případě jiné úpravy kulturní památky, tj. přístavby, přestavby nebo modernizace.

Z důvodu dochování a rozšíření kulturněhistorických hodnot může obecní úřad obce s rozšířenou působností vydat závazné stanovisko, kterým za podmínek nesnižujících památkovou hodnotu připustí přístavbu vodní elektrárny, která je technickou památkou a modernizaci kamenného mostu nacházejícího se v blízkosti této památky.

Domnívám se, že v tomto případě by nešlo o rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nýbrž o úkon učiněný dotčeným orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem ve smyslu § 44a odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., neboť práce na přístavbě by vyžadovaly územní souhlas podle § 96 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. a také práce na modernizaci by nebylo možné zahájit bez stavebního povolení vydávaného podle § 103 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb.

Územní souhlas a stavební povolení mají právní povahu rozhodnutí, které je finálním aktem, proto v těchto případech obecní úřad obce s rozšířenou působností vydává závazné stanovisko podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb. a dochází tak k subsumpci správních aktů.¹⁷⁶

Nicméně otázkou je, co když z důvodu zachování autenticity, fyzikální, historické a estetické celistvosti bude muset být most restaurován (most samotný, arkádovité pilíře mostu, sochy na mostě). Podle mého názoru by se v tomto případě jednalo také o úkon učiněný obecním úřadem obce s rozšířenou působností pro řízení vedené stavebním úřadem ve smyslu § 44a odst. 3 zákona č.

176 STAŠA, Josef. Problém subsumpce správních aktů. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica 1–2/2001. Nakladatelství Karolinum. Praha 2001. s. 87 – 98. ISBN 80-246-0336-5.

20/1987 Sb., neboť modernizace mostu vyžaduje stavební povolení. Most, pod kterým protéká řeka Labe se nachází v blízkém okolí a tedy v prostředí technické památky. Obecně prostředí kulturní památky se váže k pojmu kulturní památky a existuje ve vztahu ke kulturní památce na základě objektivních skutečností, např. historických, architektonických apod. Povinnost vyžádat si závazné stanovisko podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. se tak vztahuje na vlastníka kulturní památky také tehdy, zamýšlí-li provést zásah nikoli přímo na kulturní památce, ale v jejím prostředí.¹⁷⁷

Pokud bude zřejmé, že při provádění prací, k nimž má být vydán územní souhlas a stavební povolení dojde ke znečištění např. řeky, která pod mostem protéká, nebo poškození krajní části lesa, k němuž most vede, stavební úřad je povinen rozhodnout jen se souhlasem příslušného orgánu, např. orgánu státní správy lesů, který může svůj souhlas vázat na splnění podmínek podle § 14 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Totéž bude platit v případě ochrany veřejného zdraví, kdy stavební úřad si před rozhodnutím vyžádá stanovisko orgánu ochrany veřejného zdraví podle § 77 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Jelikož souhlas příslušného orgánu je závazným stanoviskem podle § 14 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb. a § 149 zákona č. 500/2004 Sb. pro řízení vedené stavebním úřadem, jednalo by se i v tomto případě o subsumpci.

Podle § 14 odst. 2 vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny (§ 17), je povinen k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, není-li tato jeho povinnost podle tohoto zákona nebo na základě tohoto zákona vyloučena (§ 6a, § 17).

Na rozdíl od činností podle odst. 1, u kterých žádost o vydání závazného stanoviska podává pouze vlastník, v případě prací uvedených v odst. 2 žádost podává nejen vlastník, ale i správce a uživatel, a tedy i nájemce, případně oprávněný z věcného břemene. Podmínkou žádosti o závazné stanovisko je, že se jedná o nemovitost, která není kulturní památkou, ale nachází se v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny.

¹⁷⁷ Pokud by došlo k narušení prostředí kulturní památky, zmenšily by se hodnoty kulturní památky a její uplatnění v kontextu, v němž je začleněna. V takovém případě je předmětem ochrany nejen kulturní památka jako taková, ale i toto její okolí, v němž je začleněna.

Pojem stavba je definován v § 2 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb.¹⁷⁸ Změna stavby je vymezena v § 2 odst. 5, 6 zákona č. 183/2006 Sb.,¹⁷⁹ a terénní úpravy jsou definovány v § 3 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. Zařízení v § 3 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., přitom odstranění stavby a zařízení je upraveno v § 128 zákona č. 183/2006 Sb. Úprava dřevin je zakotvena v § 6a odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.¹⁸⁰

Stejně jako v § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. se i v tomto případě jedná o činnosti, o kterých rozhoduje orgán státní památkové péče v případě, že se nevede správní řízení před stavebním úřadem ve smyslu § 44a odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb.

Samostatným rozhodnutím ve věci je též závazné stanovisko k udržovacím pracím, které nevyžadují ohlášení podle § 103 odst. 1 písm. c) zákona č. 183/2006 Sb.

Pokud by se však jednalo o udržovací práce podle § 104 odst. 1 písm. j) zákona č. 183/2006 Sb., které naopak ohlášení vyžadují, pak by šlo o závazné stanovisko podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb. Závazným stanoviskem orgánu státní památkové péče podle § 14 odst. 2 a tímto úkonem učiněným dotčeným orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem podle § 44a odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. by bylo stanovisko, zda výstavbou výškové budovy na území Pankrácké pláně nedojde k zásadnímu narušení pražského panoramatu.¹⁸¹

Ve smyslu § 6a zákona č. 20/1987 Sb. povinnost vlastníka vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 může vyloučit plán ochrany, ve kterém krajský úřad současně uvede, u jakých nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci nebo památkové zóně je tato povinnost vyloučena.

Ve smyslu § 17 odst. 1, 3 zákona č. 20/1987 Sb. v ochranném pásmu se povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko netýká prací, které se nepromítnou do vnějšího vzhledu stavby.

Odstraňování nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny se řídí § 128 odst. 6 zákona č. 183/2006 Sb. V tomto případě podané ohlášení záměru odstranit stavbu se považuje za žádost a dnem jejího

178 Stavbou se rozumí veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání. Dočasná stavba je stavba, u které stavební úřad předem omezí dobu jejího trvání. Za stavbu se považuje také výrobek plnící funkci stavby. Stavba, která slouží reklamním účelům, je stavba pro reklamu.

179 Podle odst. 5 změnou dokončené stavby je a) nástavba, kterou se stavba zvyšuje, b) přístavba, kterou se stavba půdorysně rozšiřuje a která je vzájemně provozně propojena s dosavadní stavbou, c) stavební úprava, při které se zachovává vnější půdorysné i výškové ohraničení stavby; za stavební úpravu se považuje též zateplení pláště stavby. Podle odst. 6 změnou stavby před jejím dokončením se rozumí změna v provádění stavby oproti jejímu povolení nebo dokumentaci stavby ověřené stavebním úřadem, nebo autorizovaným inspektorem.

180 Úprava dřevin zahrnuje výsadbu a kácení dřevin pouze na veřejných prostranstvích. Veřejné prostranství upravuje § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

181 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 91/2011 – 119.

podání je zahájeno řízením o povolení odstranění stavby, které je řízením o žádosti podle § 45 zákona č. 500/2004 Sb.

Souhlas s odstraněním a ani povolení k odstranění stavby není možné vydat pro stavbu, která byla prohlášena za kulturní památku nebo národní kulturní památku, neboť vlastník kulturní památky je povinen pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením v souladu s § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., a to do doby, než dojde k odstranění její památkové hodnoty a tímto zrušení prohlášení za kulturní památku podle § 8 zákona č. 20/1987 Sb.

Závazné stanovisko vydané k činnostem a pracím podle § 14 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb. musí vyjadřovat, zda práce, které uvádí, jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné a stanovit základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést.¹⁸²

Podle Nejvyššího správního soudu¹⁸³ „s ohledem na zvláštní postavení závazného stanoviska, kdy jeho obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí správního orgánu, je zvlášť významné přiměřené použití ustanovení o obsahu, formě a náležitostech rozhodnutí podle § 67 a 68 zákona č. 500/2004 Sb., především pak § 68 odst. 3, podle kterého se v odůvodnění uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí. Obsah závazného stanoviska, a to zejména v případě negativního závazného stanoviska, by tedy měl alespoň v základní rovině odpovídat požadavkům kladeným na odůvodnění správního rozhodnutí.“

Proti závaznému stanovisku orgánu státní památkové péče vydanému podle § 14 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb., které je rozhodnutím podle § 44a odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. je možné podat odvolání podle § 81 zákona č. 500/2004 Sb. a následně žalobu ke správnímu soudu proti rozhodnutí podle § 65 anásl. zákona č. 150/2002 Sb.

U závazného stanoviska, které není rozhodnutím podle § 67 zákona č. 500/2004 Sb., připouští § 149 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb. přezkum. Podle názoru Nejvyššího správního soudu¹⁸⁴ „závazné stanovisko vydané podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb. není samostatně přezkoumatelným rozhodnutím ve smyslu § 65 zákona č. 150/2002 Sb. Vzhledem k tomu, že je však závazným podkladem konečného rozhodnutí, je soudní ochrana před jeho zprostředkovanými dopady (účinky) umožněna v rámci přezkumu konečného rozhodnutí ve smyslu § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb.“

182 Ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb.

183 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č.j. 9 As 21/2009 – 161.

184 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č.j. 4 As 241/2014 – 30.

Při rozhodování v územním řízení, při vydání územního souhlasu a v řízení o povolení staveb, změn staveb, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby a udržovacích prací, prováděném v souvislosti s úpravou území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče, nebo v souvislosti s obnovou nemovité kulturní památky, popřípadě se stavbou, změnou stavby, terénními úpravami, umístěním nebo odstraněním zařízení, odstraněním stavby nebo udržovacími pracemi na nemovitosti podle odst. 2, řídí se stavební úřad závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nebo, jde-li o národní kulturní památku, krajského úřadu.¹⁸⁵

Povinnost rozhodovat v souladu se závazným stanoviskem se týká správního řízení před stavebním úřadem, pouze ve výše uvedených případech a za podmínky, že je uplatněn zájem státní památkové péče. Domnívám se, že závazné stanovisko orgánu památkové péče určí, zda předmětem řízení je území, na němž státní památková péče uplatňuje svůj zájem či nikoli. V případě, že orgán státní památkové péče zájem uplatňuje, uvede v závazném stanovisku podmínky, které stavební úřad při rozhodování zohlední.

Domnívám se, že podmínky (mody) závazného stanoviska by měl obecní úřad obce s rozšířenou působností, popř. krajský úřad projednat s Národním památkovým ústavem, popř. požádat Národní památkový ústav jako odbornou organizaci státní památkové péče o zpracování odborného podkladu podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. Podle § 50 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. správní orgán je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu. Domnívám se, že ke zjištění stavu věci podle § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. by byl odborný podklad Národního památkového ústavu vhodný. Tento podklad je veřejnou listinou podle § 53 odst. 3 a současně listinným důkazem podle § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

Je otázkou, zda odborný podklad Národního památkového ústavu je podkladem od jiného správního orgánu podle § 50 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., popř. jiného orgánu veřejné moci podle § 136 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

Domnívám se, že zákon č. 20/1987 Sb. upravuje postavení, a tedy působnost Národního památkového ústavu jako odborné organizace státní památkové péče, nikoli správního orgánu či orgánu veřejné moci. Správní orgán jako orgán veřejné moci má rozhodovací pravomoc, kterou však Národní památkový ústav ve smyslu § 32 zákona č. 20/1987 Sb. nemá.

Podle mého názoru totéž však neplatí u zákona č. 71/1994 Sb., podle kterého Národní památkový ústav vydává osvědčení k vývozu podle § 2 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. a podle § 5 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. postupuje žádost o vydání osvědčení ministerstvu k zahájení řízení o

¹⁸⁵ Ustanovení § 14 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb.

prohlášení předmětu za kulturní památku. Národní památkový ústav je podle zákona č. 71/1994 Sb. zmocněn k vykonávání mocenských pravomocí správního orgánu.

Domnívám se tedy, že podle zákona č. 71/1994 Sb. Národní památkový ústav disponuje rozhodovacími kompetencemi a má tak postavení správního orgánu, který rozhoduje o vydání osvědčení a rozhoduje o tom, zda ministerstvu postoupí žádost k zahájení řízení o prohlášení za kulturní památku.

Naproti tomu zákon č. 20/1987 Sb. nedává Národnímu památkovému ústavu žádné rozhodovací pravomoci, a proto Národní památkový ústav správním orgánem podle tohoto zákona není.

Odborný podklad Národního památkového ústavu podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. není ani znaleckým posudkem ve smyslu § 56 zákona č. 500/2004 Sb. a podle mého názoru není ani závazný.

Jeho nezávažnost vyplývá z § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., který uvádí, že orgán státní památkové péče příslušný podle odst. 1, 2 vydá závazné stanovisko po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče, se kterou projedná na její žádost návrh tohoto závazného stanoviska. Pokud ve lhůtě 20 dnů nebo v prodloužené lhůtě příslušný orgán státní památkové péče písemné vyjádření neobdrží, vydá závazné stanovisko bez tohoto vyjádření.

Další otázkou je, zda zahrnuje rozhodování podle § 14 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. i postup stavebního úřadu při ohlašování staveb podle § 105 anasl. zákona č. 183/2006 Sb.

Domnívám se, že zahrnuje, neboť podle § 105 odst. 1 písm. c) zákona č. 183/2006 Sb. stavebník k ohlášení připojí souhlasná závazná stanoviska, kterými jsou i závazná stanoviska podle zákona č. 20/1987 Sb. Nadto podle § 106 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. je-li ohlášení úplné a je-li ohlášený stavební záměr v souladu s obecnými požadavky na výstavbu, se závaznými stanovisky či rozhodnutím dotčených orgánů, s územním rozhodnutím nebo regulačním plánem apod. stavební úřad vydá souhlas s provedením ohlášeného stavebního záměru do 30 dnů ode dne podání ohlášení. Skutečnost, že rozhodování podle § 14 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. zahrnuje též postup stavebního úřadu při ohlašování, vyplývá již z § 14 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb., který uvádí, že, pokud lze na základě ohlášení provést zamýšlenou obnovu nemovité kulturní památky podle odst. 1, popř. stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovací práce na nemovitosti podle odst. 2, stavební úřad může dát souhlas pouze tehdy, bude-li v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v případě nemovité národní kulturní památky, krajského úřadu.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Podle mého názoru § 14 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb. explicitně neuvádí, že závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností (v případě nemovité národní kulturní památky krajského úřadu) se rozumí závazné

Povinnost vlastníka kulturní památky či projektanta¹⁸⁷ jednat v průběhu zpracovávání přípravné a projektové dokumentace s odbornou organizací státní památkové péče je zakotvena v § 14 odst. 7 zákona č. 20/1987 Sb., který také stanoví povinnosti odborné organizaci státní památkové péče:

- 1) poskytnout potřebné podklady, informace a odbornou pomoc,
- 2) ke každému dokončenému stupni dokumentace zpracovat písemné vyjádření jako podklad¹⁸⁸ pro závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, jako podklad pro závazné stanovisko krajského úřadu.

Povinnost Národního památkového ústavu uvedená v odst. 7 je povinností vůči vlastníku kulturní památky nebo projektantovi, na rozdíl od povinnosti podle odst. 6, kterou má vůči orgánu státní památkové péče.

Přípravná a projektová dokumentace musí splňovat podmínky závazného stanoviska vydaného podle § 14 odst. 1, 2.

Projednání s odbornou organizací státní památkové péče není zákonem blíže upraveno. Podle Varhaníka a Malého¹⁸⁹ je vhodné, aby z projednání byl pořizován jednoduchý zápis. Po formální stránce je třeba dbát na to, aby nebyl zaměnitelný s písemným vyjádřením odborné organizace státní památkové péče ve smyslu odst. 6.

Podle § 14 odst. 7 odborná organizace státní památkové péče jednak projednává s vlastníkem či projektantem přípravnou a projektovou dokumentaci a jednak ke každému dokončenému stupni dokumentace zpracuje písemné vyjádření, které je podkladem pro závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností (krajského úřadu).

Projektovou dokumentaci vymezuje § 158 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. na rozdíl od přípravné dokumentace, kterou se zřejmě rozumí dokumentace záměru podle § 86 odst. 2 písm. e) zákona č. 183/2006 Sb. Zápis z projednání by byl pro přípravnou dokumentaci vhodný, nikoli však nezbytný, neboť po projednání následuje písemné vyjádření organizace obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (krajskému úřadu), které zpracovává ke každému dokončenému stupni dokumentace.

Domnívám se, že po projednání a poté, co odborná organizace vydá písemné vyjádření, může vlastník nebo projektant požádat obecní úřad obce s rozšířenou působností (krajský úřad) o

stanovisko orgánu státní památkové péče.

187 Projektant je podle § 22 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb. fyzická osoba oprávněná podle zvláštního právního předpisu k projektové činnosti ve výstavbě.

188 V tomto případě písemné vyjádření Národního památkového ústavu je opět listinným důkazem a veřejnou listinou podle § 53 zákona č. 500/2004 Sb.

189 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 93. ISBN 978-80-7357-659-2.

tzv. předběžnou informaci podle § 139 zákona č. 500/2004 Sb., ve které by obecní úřad uvedl, zda záměr, o který se jedná lze uskutečnit pouze za předpokladu vydání závazného stanoviska.

Projednání přípravné a projektové dokumentace s Národním památkovým ústavem představuje poskytnutí bezplatné služby ze strany organizace ve smyslu § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. Nesplnění této povinnosti vlastníkem není sankcionováno, nese však s sebou velké riziko, že projektová dokumentace zpracovaná bez „vstupního“ závazného stanoviska a uvedeného projednání nesplní požadavky, které jsou na ni kladeny z hlediska zájmů státní památkové péče, tudíž provedení prací podle ní nebude shledáno přípustným a žádosti o vydání závazného stanoviska nebude vyhověno, což může představovat neúčelně vynaložené náklady na její zpracování.

Právní předpisy nedefinují a ani neurčují, co se rozumí pojmem „dokončený stupeň dokumentace“, ke kterému odborná organizace státní památkové péče vydává písemné vyjádření jako podklad pro závazné stanovisko příslušného orgánu státní památkové péče.

Podle Varhaníka a Malého¹⁹⁰ je třeba „v těchto souvislostech vnímat stupně projektové dokumentace jako každou podrobnější fázi projektové přípravy. V případě náročnějších rekonstrukcí staveb se počet jednotlivých fází přípravné a projektové dokumentace zpravidla ještě zvyšuje, což je v zájmu vlastníka kulturní památky, neboť závazná stanoviska vydaná k přípravné dokumentaci, upravující ve stanovených podmínkách další směřování projektových prací, zásadním způsobem přispívají k jeho právní jistotě a zaručují, že prostředky vložené do zpracování dokumentace nebudou vynaloženy nadarmo. Tento významný institut je naprostým popřením často proklamovaných fází o potřebě zjednodušení správního řízení, neboť je v zájmu žadatele (vlastníka, projektanta), aby projednáním ve více fázích zpracování byly z projektové dokumentace eliminovány všechny z hlediska zájmů státní památkové péče sporné skutečnosti, které by pak mohly mít vliv na zdárný průběh vlastní realizace prací.“

Lze mít tedy za to, že projednání přípravné a projektové dokumentace s Národním památkovým ústavem, stejně tak jeho vyjádření, informace a odborná pomoc jsou prostředkem k vydání závazného stanoviska příslušným orgánem státní památkové péče. S ohledem na povahu předmětu ochrany příslušný orgán státní památkové péče tak určí v závazném stanovisku podmínky v souladu s § 9 odst. 4 vyhlášky č. 66/1988 Sb.

O druhé rovině obnovy pojednává § 14 odst. 8 zákona č. 20/1987 Sb., který hovoří o restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, které mohou provádět fyzické osoby na základě povolení vydaného

190 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 94. ISBN 978-80-7357-659-2.

podle § 14a zákona č. 20/1987 Sb., přičemž restaurováním se rozumí souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektujících technickou a výtvarnou strukturu originálu.

Věcnou podmínkou je, že restaurovat lze jen tato uvedená díla, a to způsobem, který zákon definuje jako restaurování. Vedle obrazů, soch, relikviářů, oltářů, ale i třeba nábytku lze tak restaurovat například bránu sloužící ke vstupu do kláštera.

Za osobní podmínku považuji oprávnění fyzických osob k restaurování, neboť tato díla mohou restaurovat pouze ty fyzické osoby, které k tomu mají povolení vydané podle § 14a zákona č. 20/1987 Sb.

Právnícká osoba nemůže nikdy obdržet povolení k restaurování, neboť nemůže vystupovat jako zhotovitel restaurování, nýbrž pouze jako zprostředkovatel, popř. zaměstnavatel, který prokáže, že restaurování fakticky provádí fyzická osoba s povolením k restaurování. Výkon této činnosti není živností ve smyslu § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 66/1988 Sb. v § 10 odst. 2 uvádí, jaké náležitosti musí obsahovat žádost o restaurování, přičemž odborná organizace může tuto žádost zpracovat, pokud si to žadatel u ní zajistí. Odst. 3 stanoví podmínky, které musí obsahovat závazné stanovisko pro přípravu a realizaci restaurování. Mezi těmito podmínkami je také vyhotovení závěrečné restaurátorské zprávy, která bude předána odborné organizaci, odst. 4 pak zakotvuje, co musí být jejím obsahem.

Podle § 14 odst. 9 zákona vlastník kulturní památky je povinen odevzdat odborné organizaci státní památkové péče na její žádost 1 vyhotovení dokumentace.

Podle mého názoru zákon přímo nestanoví, o jakou dokumentaci má jít, vzhledem k tomu, že nezakotvuje, co se rozumí přípravnou dokumentací obnovy, resp., co do ní patří. Domnívám se, že se jedná o nejzazší dokumentaci obnovy, která bezprostředně předchází zahájení prací.

4.6.3.5 Vývoz kulturních památek

Kulturní památku může vlastník v zahraničí vystavovat, do zahraničí zapůjčit nebo pro jiné účely do zahraničí vyvézt. Podmínkou vývozu kulturní památky podle § 20 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. je jednak žádost vlastníka o vydání souhlasu, dále naplnění účelu, pro který má být kulturní památka vyvezena a jednak vydání souhlasu Ministerstvem kultury.

Souhlas má právní formu rozhodnutí a vlastník musí o něj žádat předem.

Doba vývozu není omezena, nicméně je dlouhodobou praxí, že Ministerstvo kultury vydává souhlas na dobu určitou, a to z toho důvodu, aby orgány státní památkové péče mohly kontrolovat stav kulturní památky, a tedy, zda a jak vlastník kulturní památky naplňuje povinnosti, které mu

stanoví § 9 zákona č. 20/1987 Sb., neboť za kulturní památky jsou prohlašovány movité a nemovité věci, popřípadě jejich soubory, které naplňují podmínky uvedené v § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. a jsou tedy součástí českého kulturního dědictví podle § 1 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

Za přínosné považuji citovat rozhodnutí ministra kultury, kterým zrušil rozhodnutí Ministerstva kultury a věc vrátil Ministerstvu kultury k novému projednání¹⁹¹ s odůvodněním, že „sám statut kulturní památky nepředstavuje absolutní překážku pro trvalý vývoz obrazu do zahraničí. Vydání povolení k trvalému vývozu kulturní památky není ustanovením § 20 zákona č. 20/1987 Sb. (ani prováděcími předpisy) systémově vyloučeno s tím, že trvalý vývoz kulturní památky je ve zcela mimořádných případech možný. Konkrétním příkladem takové mimořádné okolnosti je nepochybně situace, kdy trvalý vývoz kulturní památky bezprostředně slouží k naplnění smyslu a účelu zákona č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem. Trvalý vývoz lze tedy umožnit např. v těch případech, kdy vlastnické právo ke kulturní památce zaniklo v důsledku holocaustu nebo v souvislosti s nejtěžšími zločiny komunismu a následně došlo k restituci tohoto vlastnického práva ve prospěch původních vlastníků (resp. jejich dědiců), a to za podmínky, že tyto osoby trvale žijí v zahraničí s tím, že právě trvalý vývoz kulturní památky umožní, aby tyto osoby mohly kulturní památku trvale a bez omezení užívat v místě svého trvalého pobytu, čehož nelze účinně dosáhnout vydáním povolení k vývozu na dobu určitou.“¹⁹²

Žádost o vydání souhlasu podle § 20 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. musí obsahovat: 1.určení kulturní památky názvem a popisem, rejstříkové číslo v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, 2.účel vývozu kulturní památky a způsob jejího užití v zahraničí, 3.údaje o žadateli, 4.dobu, na kterou má být kulturní památka vyvezena.

Podle § 18 vyhlášky č. 66/1988 Sb. žádost musí obsahovat všechny základní znaky kulturní památky vylučující její záměnu, zejména její popis, druh a název, rozměry, současný stav, údaje o provedených opravách nebo restaurování, apod. Nebytnou součástí žádosti je doklad o vlastnickém právu ke kulturní památce. Přílohou žádosti by měly být fotografie kulturní památky.

Pokud vlastník kulturní památky vyvází kulturní památku bez souhlasu Ministerstva kultury, dopouští se přestupku podle § 39 odst. 2 písm. d) zákona č. 20/1987 Sb., nebo správního deliktu podle § 35 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb., za které krajský úřad může uložit pokutu do výše 4 000 000,- Kč.

191 Ustanovení § 90 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb.

192 Z rozhodnutí ministra kultury, č.j. MK 9407/2015 OLP ke zrušenému napadenému rozhodnutí Ministerstva kultury, č.j. MK 52940/2014 OPP.

4.6.4 Povinnosti správních úřadů

Povinnosti správních úřadů jsou zakotveny v § 11 zákona č. 20/1987 Sb.

Podle § 11 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. orgány státní správy příslušné rozhodovat o způsobu využití budov, které jsou kulturními památkami, *nebo o přidělení bytů, jiných obytných místností a místností nesloužících k bydlení v těchto budovách*,¹⁹³ vydávají svá rozhodnutí na základě závazného stanoviska příslušného orgánu státní památkové péče. Při rozhodování o způsobu a změnách využití kulturních památek jsou povinny zabezpečit jejich vhodné využití odpovídající jejich hodnotě a technickému stavu.

Rozhodováním orgánů státní správy o způsobu využití budov, které jsou kulturními památkami se rozumí rozhodování stavebního úřadu o záměru užívat stavbu, resp. o kolaudaci podle § 120 a § 122 zákona č. 183/2006 Sb., popř. o rekolaudaci podle § 126 a § 127 zákona č. 183/2006 Sb. Podle tohoto ustanovení se tak vydává závazné stanovisko ke kolaudačnímu oznámení podle § 120, ke kolaudačnímu souhlasu podle § 122 a k rekolaudačnímu souhlasu nebo povolení podle § 126 odst. 2 a § 127 zákona č. 183/2006 Sb.

Podle § 2 písm. l) zákona č. 256/2013 Sb.¹⁹⁴ se budovou rozumí nadzemní stavba spojená se zemí pevným základem, která je prostorově soustředěna a navenek převážně uzavřena obvodovými stěnami a střešní konstrukcí.

Varhaník a Malý¹⁹⁵ uvádí, že v případě budov, které jsou památkově chráněny, bude častým jevem, že nejsou zachovány doklady, resp. nikdy neexistovaly doklady k využití budov stanovené v § 125 stavebního zákona. V takovém případě má vlastník stavby povinnost pořídit dokumentaci skutečného provedení stavby, zvláště pro účely státní památkové péče. Z hlediska státní památkové péče lze pod pojem budova podřadit i torzální architekturu, která nemusí být prostorově uzavřena střešní konstrukcí.¹⁹⁶

Domnívám se, že s tímto názorem je možné souhlasit, neboť střešní konstrukce, stejně jako obvodové stěny nejsou podmínkou pro to, aby nadzemní stavba byla považována za budovu. Budova musí být prostorově soustředěna a má být převážně uzavřena obvodovými stěnami a střešní konstrukcí, nikoli však bezvýhradně. Podle mého názoru tak může být za budovu považována torzální stavba bez střešní konstrukce s částečně dochovanou obvodovou stěnou, mající charakter ruiny.

193 Tato část ustanovení je již neaplikovatelná, obsoletní.

194 Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

195 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 59. ISBN 978-80-7357-659-2.

196 Na skutečnost, v jakém fatálním stavu se dnes některé kostely a jiné sakrální stavby/budovy nachází, poukazuje T. Koutek ve své knize KOUTEK, Tomáš. Zapomenuté české kostely. Po stopách umírající krásy. Nakladatelství Brána. r. 2011. ISBN 978-80-7243-553-1.

Další povinností obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v případě národní kulturní památky krajského úřadu je povinnost uvedená v § 11 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Podle § 11 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. jestliže fyzická nebo právnická osoba svou činností působí nebo by mohli způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky, určí obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, podmínky pro další výkon takové činnosti nebo výkon činnosti zakáže.

Zákonodárce měl zřejmě na mysli jakoukoli činnost, jež je způsobilá přivodit nepříznivý stav. Rozhodnutí s podmínkami omezujícími výkon činnosti, nebo rozhodnutí ukládající zákaz výkonu činnosti vydává orgán státní památkové péče ve správním řízení zahájeném z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. V tomto případě se závazné stanovisko nevydává, nemělo by smysl. Nicméně, pokud v probíhajícím důkazním řízení správní orgán dospěje k závěru, že je zapotřebí stávající důkazy doplnit o odborný podklad Národního památkového ústavu, požádá o jeho vydání ve smyslu § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb.

Obecná povinnost správních úřadů a orgánů krajů a obcí je uvedena v § 11 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. Jedná se o obecné ustanovení o povinnosti vydávat rozhodnutí jen na základě závazného stanoviska orgánu státní památkové péče.

Podle § 11 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. správním orgánem vydávajícím rozhodnutí bez závazného stanoviska je obecní úřad obce s rozšířenou působností (krajský úřad) jako orgán státní památkové péče. Podle § 11 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. správními úřady, orgány krajů a obcí vydávajícími rozhodnutí pouze na základě závazného stanoviska se rozumí stavební úřady a orgány územního plánování podle § 6 a § 7 zákona č. 183/2006 Sb.

4.6.5 Opatření k zajištění péče

Dalším nástrojem ochrany kulturních památek je opatření k zajištění péče o kulturní památky a národní kulturní památky podle § 15 zákona č. 20/1987 Sb.

Tato opatření spočívají:

- 1) v uložení nezbytných opatření pro zabezpečení kulturní památky (§15 odst. 1)
- 2) v uložení povinnosti vlastníku movité kulturní památky (movité národní kulturní památky) určitým způsobem s ní nakládat, nebo uložení povinnosti ji bezplatně svěřit do úschovy odborné organizaci (§ 15 odst. 2)
- 3) v rozhodnutí o vyvlastnění nemovité kulturní památky nebo nemovité národní kulturní památky (§ 15 odst. 3)
- 4) v nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo neodkladných zabezpečovacích

práci (§ 15 odst. 4)

Podle § 15 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. jestliže vlastník kulturní památky v určené lhůtě neprovede opatření podle § 10 odst. 1, může obecní úřad obce s rozšířenou působností a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad rozhodnout, že se nezbytná opatření pro zabezpečení kulturní památky provedou na náklad jejího vlastníka.

Toto ustanovení je obsoletní. Totiž, pokud správní orgán rozhodne o opatřeních podle § 10 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., která vlastník nesplní, lze rozhodnutí vykonat ve správní exekuci, a to na náklady vlastníka ve smyslu § 119 zákona č. 500/2004 Sb.

Varhaník a Malý¹⁹⁷ uvádí, že podle ustanovení § 15 odst. 1 lze rozhodnout pouze o výkonu nezbytných opatření. Nelze tedy touto cestou zajistit provedení všech opatření, která byla rozhodnutím podle § 10 uložena, ale pouze těch z nich, jejichž provedení je nezbytné, to znamená, že na nich je bezprostředně závislé další zachování kulturní památky, zachování jejích kulturně-historických hodnot a její vypovídací schopnosti jako historického pramene.

Podle mého názoru budou vymáhány všechny povinnosti, které byly vlastníkově jako nezbytné opatření v rozhodnutí uloženy a které nesplnil. Výrok rozhodnutí bude vykonatelný celý, exekuční příkaz bude tedy zahrnovat všechna nezbytná opatření, nicméně výrok o nákladech bude výrokem akcesorickým, ve kterém však musí být jasně uvedeno, že se jedná o nezbytná opatření, která budou hrazena vlastníkem. Jelikož se jedná o exekuci provedením náhradního výkonu, ve které práce nebo výkony provede za povinného jiná osoba, bude nutné uvést v exekučním příkazu, které práce, v jakém rozsahu, v jaké době a kým budou vykonány.

Další opatření je uvedeno v § 15 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého krajský úřad může z vlastního podnětu nebo na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo Ministerstva kultury uložit vlastníku kulturní památky či národní kulturní památky povinnost určitým způsobem s ní nakládat, popř. mu uložit, aby ji bezplatně svěřil na nezbytně dlouhou dobu do úschovy odborné organizaci, kterou zároveň určí.

V souladu s § 15 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. krajský úřad tak může učinit za dvou souběžných podmínek: 1) vyžaduje-li to důležitý společenský zájem, 2) musí jít o movitou kulturní památku nebo movitou národní kulturní památku. Krajský úřad má tedy možnost uložit vlastníku povinnost přemístit kulturní památku, aby nebyla poškozována negativními vlivy (stále do prostor vlastníka kulturní památky), nebo s kulturní památkou nakládat určitým způsobem (způsob nakládání konkrétně určí v rozhodnutí), nebo svěřit do úschovy odborné organizaci (krajský úřad určí odbornou organizaci). Náklady na odborné uložení bude muset hradit odborná organizace,

197 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 122. ISBN 978-80-7357-659-2.

popř. kraj, který ji zřídil. Dobu, která by byla nezbytně dlouhá a tudíž přípustná s ohledem na stav zachování kulturní památky by měl určit krajský úřad v rozhodnutí, zřejmě po projednání s odbornou organizací.

Dalším opatřením je vyvlastnění podle § 15 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., který uvádí, že zanedbává-li vlastník nemovité kulturní památky, která není státním majetkem, trvale své povinnosti a ohrožuje tím její zachování nebo užívá-li kulturní památku v rozporu s jejím kulturně politickým významem, památkovou hodnotou nebo technickým stavem, může se ve společenském zájmu, nedojde-li k dohodě s vlastníkem o jejím prodeji státu, výjimečně kulturní památka na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností rozhodnutím vyvlastňovacího úřadu vyvlastnit. V případě vyvlastnění nemovité národní kulturní památky zahajuje řízení o vyvlastnění vyvlastňovací úřad na návrh krajského úřadu. Jinak platí pro vyvlastnění obecné předpisy.¹⁹⁸

K zahájení řízení o vyvlastnění lze přistoupit za souběžného splnění těchto podmínek:

- 1) musí jít pouze o nemovitou kulturní památku, která není ve vlastnictví státu
- 2) k této památce vlastník trvale zanedbává své povinnosti
- 3) trvalým zanedbáváním povinností ohrožuje zachování kulturní památky, nebo
- 4) užívá kulturní památku v rozporu s jejím kulturně politickým významem, památkovou hodnotou nebo technickým stavem
- 5) nedojde k dohodě o prodeji kulturní památky státu

K tomu je nutné dodat, že institut vyvlastnění se uplatní pouze ve výjimečných případech, např., když vlastník užívá nemovitou kulturní památku (nemovitou národní kulturní památku) v rozporu s její památkovou hodnotou nebo technickým stavem. Podmínkou vyvlastnění je naplnění čl. 11 odst. 4 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., podle kterého vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

K ochraně kulturní památky lze také nařídit nutná opatření v souladu s § 15 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. V případě nemovité kulturní památky (nemovité národní kulturní památky) se jimi rozumí nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo neodkladných zabezpečovacích prací. Nutná opatření lze nařídit pouze tehdy, je-li kulturní památka bezprostředně ohrožena, přičemž bezprostřední ohrožení musí být prokazatelné. Podle Veřejného ochránce práv se bezprostředním ohrožením rozumí stav, kdy je památka ohrožena způsobem, který vyžaduje okamžitý zásah.¹⁹⁹

Podle § 15 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. je-li kulturní památka bezprostředně ohrožena,

198 Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů.

199 VARVAROVSKÝ, Pavel a kol. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Památková péče. Vydal: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci se společností Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. s. 29. ISBN 978-80-7357-940-1.

provede obec s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností nutná opatření k její ochraně.²⁰⁰ Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, dá obec podnět stavebnímu úřadu k nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo k nařízení neodkladných zabezpečovacích prací podle zvláštních předpisů a vyrozumí o tom obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad dá podnět stavebnímu úřadu. Je-li kulturní památka ve státním vlastnictví, vyrozumí o tom též nadřízený orgán organizace, která kulturní památku spravuje nebo je jejím vlastníkem.²⁰¹

Toto ustanovení ve smyslu věty první počítá s aktivitou obce v samostatné působnosti (§ 30 zákona č. 20/1987 Sb.), která po předchozím souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností provede nezbytnou péči o kulturní památky v místě podle § 30 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Tato aktivita obce je omezena na vydání rozhodnutí, ve kterém obecní úřad obce s rozšířenou působností uvede opatření nutná k ochraně kulturní památky. Souhlas se vydává ve správním řízení zahájeném z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb.

Podnět k zahájení správního řízení z moci úřední podle § 42 zákona č. 500/2004 Sb. může podat kdokoli. V případě bezprostředního ohrožení podle ustanovení § 15 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb. je však přímo zmocněna obec, aby:

- 1) v případě, že dojde k bezprostřednímu ohrožení kulturní památky, podala podnět obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností k zahájení řízení z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb., na jehož základě by obecní úřad obce vydal rozhodnutí o nutných opatřeních k ochraně kulturní památky,
- 2) v případě, že dojde k bezprostřednímu ohrožení nemovité kulturní památky (nemovité národní kulturní památky), podala podnět stavebnímu úřadu k zahájení řízení z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb., na jehož základě by stavební úřad vydal rozhodnutí o nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo o nařízení zabezpečovacích prací podle § 135, § 137 a § 139 zákona č. 183/2006 Sb.

U věci movité provede nutná opatření k její ochraně obec s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

U věci nemovité obec dá podnět stavebnímu úřadu k nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo k nařízení neodkladných zabezpečovacích prací podle § 135, § 137 a § 139 zákona č. 183/2006 Sb.

200 Může jít např. o opatření proti krádeži movité kulturní památky.

201 KOPECKÁ, Ivana a kol. Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené. Vychází jako příloha časopisu Zprávy památkové péče. Vydavatel: Státní ústav památkové péče v Praze. ISBN 80-86234-28-2.

4.6.6 Předkupní právo

Dalším nástrojem ochrany kulturních památek je právo státu na přednostní koupi kulturních památek podle § 13 zákona č. 20/1987 Sb.

Podle § 13 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. je vlastník kulturní památky povinen v případě zamýšleného prodeje (úplatného převodu vlastnictví) kulturní památky, jde-li o movitou kulturní památku nebo jde-li o národní kulturní památku, ji přednostně nabídnout Ministerstvu kultury ke koupi (úplatnému nabytí do státního vlastnictví), s výjimkou prodeje mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky; je-li národní kulturní památkou pouze stavba, která není samostatnou věcí, vztahuje se právo státu na přednostní koupi na nemovitost, jíž je národní kulturní památka součástí.

Povinnost kulturní památku přednostně nabídnout státu se nevztahuje na uživatele či správce a nevztahuje se na nemovitou kulturní památku.

Důvodová zpráva k zákonu č. 20/1987 Sb. nestanoví, co bylo záměrem zákonodárce, že se nabídková povinnost nevztahuje na nemovité kulturní památky.

Domnívám se, že omezení na movité kulturní památky a národní kulturní památky se vztahuje pouze na nabídkovou povinnost státu, nikoli na prodej mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky, u kterého naopak nemovité kulturní památky vyloučeny nejsou. Prodej mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky má před státem přednost a v případě, že bude mezi nimi zamýšlen prodej nemovité kulturní památky, kterou však žádný z nich nekoupí, může být tato nemovitá kulturní památka prodávána dalším osobám s vyloučením nabídkové povinnosti státu.

Subsidiární úpravou předkupního práva mezi osobami blízkými je právní úprava v § 2140 odst. 1 anásl. zákona č. 89/2012, podle kterého ujedná-li si předkupník k věci předkupní právo, vzniká dlužníku povinnost nabídnout věc předkupníkovi ke koupi, pokud by ji chtěl prodat třetí osobě (koupěchtivému).

Předkupní právo u spoluvlastníků je řešeno v § 1124 odst. 1 anásl. zákona č. 89/2012 Sb., podle kterého převádí-li některý ze spoluvlastníků svůj podíl, mají ostatní spoluvlastníci k podílu po dobu šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví předkupní právo, ledaže spoluvlastník převádí jinému spoluvlastníku nebo svému manželu, sourozenci, příbuznému v řadě přímé.

Podle § 13 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Ministerstvo kultury může na základě nabídky vlastníka kulturní památky z mimořádně závažných kulturně společenských důvodů uplatnit právo státu na přednostní koupi (úplatné nabytí do státního vlastnictví) kulturní památky buď přímo, nebo prostřednictvím organizací zřizovaných Ministerstvem kultury, a to za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů, a nelze-li cenu takto určit, za cenu obvyklou odpovídající povaze věci. Přitom si Ministerstvo kultury vyžádá od vlastníka kulturní památky doklad, případně

prohlášení o vlastnictví movité kulturní památky.

Zákon nedefinuje, co se rozumí mimořádně závažnými kulturně společenskými důvody, ani neuvádí jejich demonstrativní výčet. Především tyto důvody náleží k posouzení Ministerstvu kultury a odborné organizaci, a to nejen z oblasti památkové péče. Někdy se tak děje na základě odborného stanoviska z ohledání předmětu, u kterého je návrh k prohlášení za kulturní památku postoupen Ministerstvu kultury. Někdy třeba na základě souhrnu více odborných stanovisek, např. Národního památkového ústavu, Národního muzea včetně vyjádření městských a krajských úřadů, které mohou zaujmout sjednocující stanovisko, že předmět jako kulturní památka by měl být pro svoji mimořádnou hodnotu vykoupen do státních sbírek.

Ohledně ceny, za kterou by měla být kulturní památka vykoupena Petříková uvádí,²⁰² že: „Pro případ, že by měl vlastník prodávat podle právě popisovaných zákonných ustanovení, měl by státu prodat za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů, tedy podle zákona o oceňování majetku a k němu příslušné oceňovací vyhlášky. Cena stanovená dle oceňovací vyhlášky může být diametrálně odlišná od ceny stanovené trhem, tedy ceny obvyklé. V případě použití způsobu ocenění věci dle oceňovacího předpisu může být stanovena hodnota věci mnohem níže než by byla cena obvyklá. V takovém případě by vlastník kulturní památky v důsledku přednostního práva státu na koupi památky nezískal třeba ani zlomek toho, co by obdržel v případě, že by věc obchodoval bez intervence státu. Je možné předpokládat i druhou variantu, a to tu, že by památka byla dle oceňovacího předpisu oceněna na mnohem vyšší sumu, než je cena obvyklá. Pak by stát ze svého rozpočtu vynakládal mnohem více, než je s ohledem na podmínky a ceny stanovené na trhu nutné. Ani jedna z právě popsanych situací není z hlediska práva žádoucí.“

Pokud cena za věc dle oceňovacího předpisu je nižší než cena obvyklá, je tento způsob ocenění v rozporu s čl. 11 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., podle kterého vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.

Tento způsob ocenění by se také dostal do rozporu s čl. 11 odst. 4 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., který zakotvuje podmínky vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva.

Vyvlastnit či omezit vlastnické právo lze totiž výjimečně, za existence mimořádně závažných důvodů.

Podle § 13 odst. 3 Ministerstvo kultury, jemuž nabídka na koupi kulturní památky došla, je povinno, jde-li o movitou věc ve lhůtě tří měsíců a jde-li o nemovitou věc ve lhůtě šesti měsíců od doručení nabídky oznámit vlastníku kulturní památky, že nabídku koupě (úplatného nabytí do

202 PETŘÍKOVÁ, Olga, a kol. Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče. Vyдала: Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta, Katedra veřejné správy. R. 2012 – 2013, Pardubice. s. 66. ISBN 978-80-7395-741-4.

státního vlastnictví) přijímá, jinak právo státu na přednostní koupi kulturní památky vůči vlastníku, který nabídku učinil, zaniká. Na základě tohoto ustanovení Ministerstvo kultury vlastníkovvi oznámí pouze přijetí nabídky koupě kulturní památky.

Z praxe Ministerstva kultury dovozují, že Ministerstvo kultury vlastníkovvi oznamuje také to, že koupi kulturní památky na základě nabídky vlastníka neuplatňuje. Lhůta tři měsíců pro oznámení není pořádková, protože po jejím uplynutí právo státu na přednostní koupi zaniká. Je proto nutné tuto lhůtu dodržet, neboť po této lhůtě vlastník kulturní památky může svoji kulturní památku prodat např. v aukci či na burze.

Za nesplnění povinnosti učinit nabídku státu podle odst. 1 není stanovena žádná sankce. Podle § 13 odst. 4 právní úkon, kterým vlastník převedl vlastnictví ke kulturní památce na jinou osobu je neplatný, pokud se této neplatnosti dovolá Ministerstvo kultury. Ministerstvo kultury může toto právo uplatnit do tří let ode dne provedení uvedeného právního úkonu.

4.6.7 Příspěvek na zachování a obnovu

Podstatná část finančních prostředků na péči o kulturní památky plyne ze státního rozpočtu a ostatních veřejných rozpočtů. Jedná se však o podpůrnou pomoc, na kterou vlastník kulturní památky nemá nárok, ale je mu poskytnuta poté, co splní zákonem požadované podmínky.

Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky ve smyslu § 16 zákona č. 20/1987 Sb. je tak dalším prostředkem, kterým je poskytnuta pomoc v péči o kulturní památky.

Podle § 16 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. jde-li o zvlášť odůvodněný případ, může obec nebo kraj na žádost vlastníka kulturní památky poskytnout ze svých rozpočtových prostředků příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění. Příspěvek může poskytnout i tehdy, nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky.

Podle § 12 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb. za zvlášť odůvodněný případ, ve kterém může vlastníku kulturní památky na jeho žádost obec nebo kraj poskytnout příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky, se považuje zejména takový případ, kdy kulturní památka, popřípadě její část

- a) je ve špatném technickém stavu, pokud tento stav nebyl zaviněn vlastníkem kulturní památky,
- b) je využívána a zpřístupněna nebo vystavena veřejnosti pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely,
- c) nalézá se v pohledově významné poloze, nebo
- d) je ojedinělou kulturní památkou svého druhu nacházející se v územním obvodu krajského úřadu

nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Se zvláště odůvodněným případem je spojen příspěvek na zvýšené náklady, je však nutné zvýšení nákladů dokázat. Domnívám se, že jiná bude výše příspěvku na zvýšené náklady a jiná bude výše příspěvku na běžné náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky. Dále se domnívám, že výše příspěvku v jednotlivých oblastech se bude lišit podle počtu chráněných kulturních památek a velikostí plošně chráněných území, záviset zvláště bude na výši komunálního rozpočtu a politické vůli představitelů obcí a krajů.

Podle § 12 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. za případ, ve kterém vlastník kulturní památky nemůže uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky, se považuje takový případ, kdy příjmy a případné hospodářské výsledky vlastníka kulturní památky za poslední tři roky byly menší než polovina nákladů potřebných na zachování nebo obnovu kulturní památky v příslušném kalendářním roce.

Zákon č. 20/1987 Sb. stanoví v § 16 odst. 2 možnost poskytnout vlastníku příspěvek, je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem. Mimořádný společenský zájem je také důvod, proč příspěvek poskytuje Ministerstvo kultury ať již přímo nebo prostřednictvím krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Podle § 13 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. případem mimořádného společenského zájmu se rozumí takový případ, kdy kulturní památka:

- a) je prohlášena za národní kulturní památku,
- b) je zapsána na Seznamu světového dědictví anebo tvoří součást souboru kulturních památek a jejich dochovaného historického prostředí, který je zapsán na Seznamu světového dědictví,
- c) je v havarijním technickém stavu, pokud tento stav nebyl zaviněn vlastníkem kulturní památky,
- d) je zpřístupněna nebo vystavena veřejnosti pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely,
- e) tvoří významnou dominantu obce nebo města, popřípadě části krajinného celku,
- f) je ojedinělou kulturní památkou svého druhu na území České republiky, nebo
- g) je zařazena do specializovaných programů ministerstva kultury na úseku státní památkové péče.

Ochrana památek je ze státního rozpočtu financována prostřednictvím grantů, dotací a příspěvků, přičemž nejvíce je využívána podpora z dotačních programů Ministerstva kultury. V současnosti má Ministerstvo kultury 6 specializovaných programů na obnovu kulturních památek, 1 program na podporu památek UNESCO, 1 program na podporu kulturních aktivit v oblasti památkové péče a 1 program na podporu záchranných archeologických výzkumů.²⁰³

203 Těmito programy jsou Program záchrany architektonického dědictví, Havarijní program, Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny, Program restaurování movitých kulturních památek, Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností, Program Podpora pro památky UNESCO, Program Kulturní aktivity v památkové péči a Program Podpora záchranných archeologických výzkumů.

4.6.8 Vymezení ochranných pásem

Vymezení ochranných pásem je nástrojem k ochraně nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich prostředí.

Podle § 17 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče územní rozhodnutí o ochranném pásmu a určí, u kterých nemovitostí v ochranném pásmu, nejsou-li kulturní památkou, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně úpravy dřevin, je vyloučena povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2. Tato povinnost je vyloučena vždy, jde-li o:

- 1)stavbu,
- 2)změnu stavby,
- 3)udržovací práce,
- 4)umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu této nemovitosti.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může v ochranném pásmu omezit nebo zakázat určitou činnost nebo učinit jiná vhodná opatření na základě závazného stanoviska dotčeného orgánu.

Správní řízení o vydání územního rozhodnutí o ochranném pásmu k nemovitým věcem uvedeným v § 17 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. je řízením, které obecní úřad obce s rozšířenou působností zahajuje z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb.

V řízení o vydání územního rozhodnutí o ochranném pásmu se subsidiárně uplatní právní úprava v zákoně č. 183/2006 Sb. Podle § 83 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. rozhodnutí o ochranném pásmu chrání stavbu, zařízení nebo pozemek před negativními vlivy okolí nebo chrání okolí stavby či zařízení nebo pozemku před jejich negativními účinky.

Domnívám se, že ochranné pásmo je nástrojem, který slouží výlučně k ochraně jednoho konkrétního předmětu ochrany na rozdíl od památkových rezervací nebo památkových zón, které jsou vymezeny a chráněny pro vlastní hodnoty daného území a jedná se tak o plošnou ochranu.

Ochranné pásmo kulturní památky je nutné odlišovat od prostředí kulturní památky. Ochranné pásmo je vymezováno správním aktem obecního úřadu obce s rozšířenou působností a vztahuje se pouze k ochraně nemovitých kulturních památek nebo nemovitých národních kulturních památek nebo jejich prostředí. Ochranné pásmo se nevztahuje k ochraně movité kulturní památky či movité národní kulturní památky ani k ochraně jejich prostředí. Územní rozsah ochranného pásma

musí být ve správním aktu přesně ohraničen. Naproti tomu prostředí kulturní památky není vymezeno žádným správním aktem, nýbrž existuje pouze ve vztahu ke kulturní památce na základě objektivních skutečností. Prostředím kulturní památky se rozumí jak prostředí nemovitých kulturních památek, tak prostředí movitých kulturních památek.

Účelem vymezení ochranného pásma je ochrana konkrétních objektů nebo jejich prostředí. Ochranné pásmo se však může vztahovat na další nemovitosti, které se v prostředí objektu ochrany nachází.

Podle mého názoru ochranné pásmo by se mělo vymezovat opatřením obecné povahy, neboť se jedná o právní formu, jejíž účinky se vztahují k ochraně konkrétního objektu a zavazují neurčitý počet adresátů.

Územní rozhodnutí podle § 17 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. vydává obecní úřad obce po vyjádření odborné organizace státní památkové péče a půjde-li o omezení nebo zákaz určité činnosti, případně o jiná vhodná opatření obecní úřad obce se obrátí se žádostí o závazné stanovisko na stavební úřad, který je v řízení dotčeným orgánem.

Ve smyslu § 84 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. je-li k územnímu řízení, kterým se vydává rozhodnutí o ochranném pásmu, příslušný podle zvláštních právních předpisů jiný správní orgán než stavební úřad, rozhodne tento orgán jen v souladu se závazným stanoviskem stavebního úřadu.

Územní řízení o vydání rozhodnutí o ochranném pásmu podle § 17 zákona č. 20/1987 Sb. se zahajuje z moci úřední na rozdíl od obecné úpravy obsažené v § 86 zákona č. 183/2006 Sb., kde k zahájení řízení je nezbytné podat žádost.

Otázkou je, zda lze ochranné pásmo ke stavbě nebo k pozemku zřídit bez souhlasu vlastníka dotčené stavby či pozemku.

Podle mého názoru zákon umožňuje v § 17 odst. 2 bez souhlasu vlastníka vyvlastnit některé pozemky či stavby za účelem zřízení ochranného pásma, v případě, že s ním nedojde k dohodě.

Podle § 17 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. je-li nezbytné k vytvoření ochranného pásma získat některé pozemky nebo stavby, popřípadě provést jejich odstranění a nedojde-li k dohodě s vlastníkem, lze pozemky a stavby vyvlastnit. Lze také nařídit nezbytné úpravy stavby, jiného zařízení nebo pozemku.

Obdobně § 86 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., podle kterého jestliže žadatel nemá vlastnické právo, smlouvu nebo doklad o právu provést stavbu nebo opatření k pozemku nebo stavbě, předloží souhlas jejich vlastníka; to neplatí, lze-li pozemek nebo stavbu vyvlastnit.

Nad rámec úpravy obsažené v zákoně č. 183/2006 Sb., ustanovení § 17 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. stanoví dvě podmínky, za jejichž nesplnění je možné pozemky nebo stavby vyvlastnit, a to:

1) k vytvoření ochranného pásma musí být nezbytné získat některé pozemky nebo stavby, popřípadě provést jejich odstranění,

2) nedojde k dohodě s vlastníkem.

Ve smyslu § 17 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. nutnost získat některé pozemky či stavby, nebo provést jejich odstranění a dále nemožnost dohody s vlastníkem lze považovat za prostředky k dosažení vyvlastnění. Oproti tomu podle § 86 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb. se nejprve zkoumají podmínky vyvlastnění a teprve poté, když stavební úřad zjistí, že je možné dotčené pozemky či stavby vyvlastnit, doklady uvedené v § 86 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb. již nevyžaduje.

Domnívám se tedy, že podle § 17 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. obecní úřad obce s rozšířenou působností nejprve zkoumá, zda je nutné k vytvoření ochranného pásma získat nebo odstranit některé pozemky či stavby a teprve poté, co zjistí, že získání či odstranění pozemků nebo staveb je nezbytné, snaží se s jejich vlastníkem dohodnout. Pokud nedojde s vlastníkem k dohodě, obecní úřad obce s rozšířenou působností zahájí řízení o vyvlastnění podle zákona č. 184/2006 Sb.

Podle § 86 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb. stavební úřad nejprve zkoumá, zda pozemek nebo stavbu je možné vyvlastnit. Poté, co zjistí, že je vyvlastnit nelze, požaduje předložit souhlas jejich vlastníka, pro případ, že žadatel nemá vlastnické právo, smlouvu nebo doklad o právu provést stavbu nebo opatření k pozemku nebo stavbě. Lze předpokládat, že bez vyvlastnění těžko dá vlastník souhlas podle § 86 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb. k územnímu rozhodnutí o ochranném pásmu.

Na rozdíl od § 17 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., na jehož základě obecní úřad obce s rozšířenou působností zahajuje správní řízení z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb., podle § 17 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. obecní úřad obce s rozšířenou působností zahajuje správní řízení o žádosti podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. Aktivně legitimován k podání žádosti je krajský úřad a tuto aktivní legitimaci má vymezenou pouze pro případy, kdy předmětem ochrany je nemovitá národní kulturní památka, památková rezervace, památková zóna nebo jejich prostředí.

Podle § 17 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. jde-li o ochranu nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich prostředí, vymezí obdobně obecní úřad obce s rozšířenou působností ochranné pásmo na návrh krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Povinnost vyžádat si závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 je vyloučena, jde-li o stavbu, změnu stavby, udržovací práce, umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu nemovitosti v tomto ochranném pásmu, která není kulturní památkou.

Závazné stanovisko orgánu státní památkové péče podle § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. by především nemělo žádný smysl, neboť orgán státní památkové péče se může vyjadřovat pouze k

exteriéru budov v ochranném pásmu. Není důvod, aby se orgán státní památkové péče vyjadřoval k vnitřním úpravám budovy, která se nachází v ochranném pásmu, neboť vnitřní úpravy nemohou ohrozit zachování nejen samotné podstaty předmětu ochrany, ale také jeho kulturněhistorických hodnot.

Rozhodnutí o vymezení ochranného pásma je možné změnit,

- 1) jednak na základě § 17 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodne o změně ochranného pásma na základě návrhu krajského úřadu,
- 2) jednak na základě § 17 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého obecní úřad obce s rozšířenou působností může po vyjádření odborné organizace státní památkové péče pravomocné rozhodnutí podle odst. 1 nebo 3 změnit, v případě, že se změní účel, pro který bylo ochranné pásmo vymezeno.

Rozhodnutí o vymezení ochranného pásma je možné zrušit pouze tehdy, zanikl-li předmět ochrany.

Domnívám se, že zánik předmětu ochrany ve smyslu § 17 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb. není jen zánik jeho fyzické podstaty, ale též jeho kulturněhistorických hodnot, neboť ochranné pásmo se vymezuje, vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny nebo jejich prostředí.

4.7 Orgány a organizace státní památkové péče

Tato problematika je upravena v části čtvrté počínaje § 25 konče § 34 zákona č. 20/1987 Sb. Domnívám se, že pro pochopení státní památkové péče je nutné uvést instituce, které se jí zabývají a popsat alespoň jejich základní fungování a vazby mezi nimi. Z výše uvedených ustanovení jsem však zjistila, že řada pojmů vázících se k působnosti orgánů a jiných institucí státní památkové péče zůstává neobjasněných. Mnohdy proto nelze dovodit kompetenci dané instituce, či blíže vymezit oblast, v níž působí.

Podle § 25 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. státní památkovou péči vykonávají orgány státní památkové péče, jimiž jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

K tomuto výčtu orgánů státní památkové péče je zapotřebí doplnit 1) památkovou inspekci, která však není samostatným správním orgánem a samozřejmě není ani samostatným správním úřadem ve smyslu čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., ale pouze organizační součástí Ministerstva kultury (konkrétně v přímé řídicí působnosti ministra kultury), 2) celní úřady, jejichž

působnost je upravena v § 27a zákona č. 20/1987 Sb.²⁰⁴

Podle § 31 odst. 1, 2 zákona č. 131/2000 Sb. orgány hlavního města Prahy vykonávají přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům krajů, orgánům obcí, orgánům obcí s pověřeným obecním úřadem a orgánům obcí s rozšířenou působností. Ve smyslu § 32 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb. je možné na orgány městských částí statutem delegovat přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům obcí, orgánům obcí s pověřeným obecním úřadem nebo orgánům obcí s rozšířenou působností.

Co se celních úřadů týče, ty podle mého názoru nelze výslovně považovat za orgány památkové péče, byť vykonávají činnost s památkovou péčí související. Jedná se především o orgány celního dohledu nad vývozy kulturních statků (nejen kulturních památek) do zahraničí.

Podle § 25 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Ministerstvu kultury je podřízena odborná organizace státní památkové péče. Touto odbornou organizací je Národní památkový ústav, jehož je Ministerstvo kultury zřizovatelem. Na zřizovatelskou funkci ministerstva odkazuje též § 26 odst. 2 písm. j) zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého Ministerstvo kultury vydává statut odborné organizace státní památkové péče, která je státní příspěvkovou organizací s celostátní působností.

4.7.1 Ministerstvo kultury

Prvně uvedeným orgánem státní památkové péče je Ministerstvo kultury. Podle § 8 zákona č. 2/1969 Sb. Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky, jehož působnost v oblasti památkové péče je vymezena enumerativním výčtem v § 26 a § 27 zákona č. 20/1987 Sb.

V komentáři Varhaník s Malým²⁰⁵ vysvětlují, že v době přijetí kompetenčního zákona platil zákon o kulturních památkách, tudíž kompetenční zákon odkazuje v případě působnosti Ministerstva kultury na problematiku kulturních památek a nikoli širěji na problematiku státní památkové péče.

Mezi úkoly Ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. jsou zařazeny zejména:

- 1) zpracovávání prognóz, koncepcí a návrhů dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče
- 2) sestavování, vyhlašování a provádění programů komplexní péče o kulturní památky a vytváření všestranných podmínek, posuzování návrhů dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů

204 Je otázkou, zda mezi orgány státní památkové péče nezařadit obce a kraje. Můj názor je ten, že obce a kraje, které vykonávají v oblasti státní památkové péče samostatnou působnost podle § 28a, § 30 zákona č. 20/1987 Sb., nelze mezi orgány státní památkové péče zařadit. Nicméně zákon s nimi při ochraně kulturních památek počítá, a to právě z důvodu znalosti místa a regionu, v nichž vykonávají samosprávnou působnost bez ingerence orgánů státní památkové péče.

205 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář. Rok 2011. s. 195. ISBN 978-80-7357-659-2.

obnovy kulturních památek

3) uplatňování stanoviska k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje, a dále stanoviska k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace, nebo nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví, a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území

Smyslem zpracovávání prognóz, koncepcí a návrhů dlouhodobých výhledů je připravit nezávazné, odborné plány coby podklady pro budoucí rozhodování Ministerstva kultury a dalších orgánů státní památkové péče. Tyto prognózy, koncepce apod. pomáhají státním zaměstnancům při konkrétním rozhodování o využití území, například při uplatňování stanoviska k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace, nebo nemovitá věc či soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví ve smyslu § 26 odst. 2 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb. U ostatních orgánů státní památkové péče by se zřejmě jednalo o koncepci rozvoje státní památkové péče v České republice, kterou Ministerstvo kultury připravuje pro vytváření koncepcí podpory státní památkové péče kraji v samostatné působnosti podle § 28a písm. a) a obecními úřady obcí s rozšířenou působností podle § 29 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

Programy komplexní péče o kulturní památky a vytváření všestranných podmínek, posuzování návrhů dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů obnovy kulturních památek by měly obsahovat účinné plánování celostátní obnovy památkové péče s přihlédnutím k památkové péči v regionech a obcích. Tyto programy jsou podkladem pro vydávání plánů ochrany podle § 6a zákona č. 20/1987 Sb.

Dotčeným orgánem státní památkové péče je:²⁰⁶

- a) Ministerstvo kultury k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace nebo ve kterém je nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví,
- b) Krajský úřad k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka, nejde-li o působnost Ministerstva kultury podle písm. a),
- c) Obecní úřad s rozšířenou působností k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je nemovitá kulturní památka nebo ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, nejde-li o působnost Ministerstva kultury podle písm. a) nebo působnost krajského úřadu podle písm. b).

Ve smyslu § 26 odst. 2 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb. ministerstvo uplatňuje stanovisko

²⁰⁶ Dotčené orgány vyjmenovává materiál týkající se procesů upravujících nakládání s památkovým fondem, který je veřejně přístupný na webových stránkách Ministerstva kultury pod názvem „Procesy podle zákona o státní památkové péči a ve vazbě na tento zákon“, aktualizováno k 31.3.2014, s. 164.

podle § 4 odst. 2 písm. b) zákona č. 183/2006 Sb., které není samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jehož obsah je závazný pro politiku územního rozvoje.

Ministerstvo kultury se dále účastní vydávání zásad územního rozvoje. Podle § 37 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. na základě zadání nebo zprávy o uplatňování zásad územního rozvoje, krajský úřad²⁰⁷ vypracuje návrh zásad územního rozvoje a k němu zajistí vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území.

Podle § 37 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb. návrh zásad a vyhodnocení vlivů krajský úřad doručí veřejnou vyhláškou a do 30 dnů ode dne doručení může k návrhu a vyhodnocení každý uplatnit u krajského úřadu písemné připomínky. Podle § 37 odst. 5 vyhodnocení projedná krajský úřad se zástupci ministerstev a krajské hygienické stanice na společném jednání, po němž krajský úřad následně vyzve všechny účastníky jednání, aby uplatnily svá vyjádření. Podle § 39 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. krajský úřad zajistí řešení případných rozporů a nedostatků a poté 1) upravený a posouzený návrh zásad územního rozvoje, 2) vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území a 3) oznámení o konání veřejného projednání doručí veřejnou vyhláškou. Ve lhůtě nejpozději 7 dnů od veřejného projednání Ministerstvo kultury uplatní stanovisko k částem řešení, které byly od společného jednání změněny. Krajský úřad vyhodnotí výsledky projednání, zpracuje návrh rozhodnutí o námitkách a návrh vyhodnocení připomínek a tyto návrhy doručí Ministerstvu kultury a jiným dotčeným orgánům a vyzve je, aby ve lhůtě 30 dnů od obdržení uplatnily stanoviska. Je-li to nezbytné krajský úřad zajistí úpravu návrhu zásad územního rozvoje v souladu s výsledky projednání. Upravený návrh a případně upravené nebo doplněné vyhodnocení vlivů se projedná na opakovaném veřejném projednání ve smyslu § 39 odst. 5 zákona č. 183/2006 Sb. Ministerstvo kultury a jiné dotčené orgány mohou své stanovisko uplatnit nejpozději při opakovaném veřejném projednání. Po vyhodnocení výsledků projednání a stanovisek dotčených orgánů krajský úřad vydá zásady územního rozvoje. Je-li na základě projednání nutné část návrhu zásad přepracovat, postupuje krajský úřad podle § 39 odst. 6 zákona č. 183/2006 Sb.

Ministerstvo kultury se rovněž účastní při vydávání územního plánu. Územní plán je opatřením obecné povahy²⁰⁸ a slouží k vymezení možných způsobů využití území obce ve smyslu § 43 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb.²⁰⁹ Podle § 44 zákona č. 183/2006 Sb. o pořízení územního plánu rozhoduje zastupitelstvo obce, pro jejíž území má být územní plán vydán. Podle § 47 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. na základě rozhodnutí zastupitelstva obce o pořízení územního plánu, na základě

207 Ve smyslu § 7 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. pořizovatelem je krajský úřad v přenesené působnosti, který pořizuje zásady územního rozvoje a v zákonem stanovených případech regulační plán pro plochy a koridory nadmístního významu.

208 Ustanovení § 43 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb. s odkazem na část šestou (§171 až § 174) zákona č. 500/2004 Sb.

209 Územní plán představuje územní omezení výkonu majetkových práv. Je nepochybné, že při volbě způsobu řešení využití území dochází ke střetu veřejného zájmu se zájmem soukromým, či mezi soukromými zájmy navzájem.

územně analytických podkladů a s využitím doplňujících průzkumů a rozborů pořizovatel ve spolupráci s určeným členem zastupitelstva obce zpracuje návrh zadání územního plánu. V případě územního plánu je pořizovatelem obecní úřad obce s rozšířenou působností v přenesené působnosti.²¹⁰ Podle § 24 zákona č. 183/2006 Sb. obecní úřad, který není úřadem územního plánování, vykonává územně plánovací činnost podle § 6 odst. 2 prostřednictvím úředníka nebo jiné fyzické osoby, kteří splňují kvalifikační předpoklady pro výkon územně plánovací činnosti.²¹¹ Ve smyslu § 47 odst. 1 v návrhu zadání se stanoví hlavní cíle a požadavky na zpracování návrhu územního plánu. Poté se návrh zadání zašle dotčeným orgánům, a tedy i Ministerstvu kultury, sousedním obcím a krajskému úřadu. Pořizuje-li územní plán jiný obecní úřad, zašle pořizovatel návrh zadání též obci, pro kterou ho pořizuje. Současně se návrh zadání doručí veřejnou vyhláškou a do 15 dnů ode dne doručení může každý uplatnit u pořizovatele písemné připomínky. Všechny dotčené orgány a krajský úřad zasílají pořizovateli svá stanoviska či vyjádření. Podle § 47 odst. 4 na základě výsledků projednání pořizovatel ve spolupráci s určeným zastupitelem upraví návrh zadání a předloží ho ke schválení. V souladu s § 47 odst. 5 zastupitelstvo obce v odůvodněných případech nebo z podnětu dotčeného orgánu²¹² uloží zpracovat variantní řešení návrhu územního plánu. Podle § 50 odst. 1 na základě schváleného zadání územního plánu pořizovatel zajistí zpracování návrhu územního plánu a vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud se zpracovává.

Podle § 50 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. o návrhu územního plánu a vyhodnocení jeho vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud se zpracovává, koná se společné jednání. Místo a dobu konání společného jednání je pořizovatel povinen oznámit ve lhůtě nejméně 15 dnů předem jednotlivě dotčeným orgánům včetně Ministerstva kultury, krajskému úřadu, obci, pro kterou je územní plán zpracováván a sousedním obcím. Dotčené orgány mohou uplatnit stanoviska a vyjádření ve lhůtě 30 dnů ode dne jednání. V souladu s § 51 odst. 1 pořizovatel ve spolupráci s určeným zastupitelem vyhodnotí výsledky projednání návrhu územního plánu a zajistí řešení případných rozporů. Poté na základě vyhodnocení výsledků projednání, výsledku řešení rozporů a vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud se zpracovává, zajistí upravení návrhu. Podle § 52 odst. 1 upravený a posouzený návrh územního plánu, vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud se zpracovává, a oznámení o konání veřejného projednání pořizovatel doručí veřejnou vyhláškou; veřejné projednání se však může konat nejdříve po uplynutí 15 dnů ode dne doručení.

Námítky proti návrhu územního plánu mohou podat pouze vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem řešení, oprávněný investor a zástupce veřejnosti.

210 Ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 183/2006 Sb.

211 Kvalifikační předpoklady pro výkon územně plánovací činnosti splňuje úředník nebo fyzická osoba, která má osvědčení zvláštní odborné způsobilosti a splňuje kvalifikační požadavky vzdělání a praxe podle tohoto zákona.

212 Jedná se o dotčený orgán podle zákona č. 100/2001 Sb. a zákona č. 114/1992 Sb.

Připomínky může uplatnit každý, a to do 7 dnů ode dne veřejného projednání.

Dotčené orgány včetně Ministerstva kultury a krajského úřadu jako nadřízeného orgánu uplatní ve stejné lhůtě stanoviska k částem řešení, které byly od společného jednání změněny.

V souladu s § 53 pořizovatel spolu s určeným zastupitelem vyhodnotí výsledky projednání, zpracuje s ohledem na veřejné zájmy návrh rozhodnutí o námitkách a návrh vyhodnocení připomínek, které byly uplatněny k návrhu územního plánu. Následně si k nim vyžádá stanoviska krajského úřadu a dotčených orgánů. Je-li to nutné, zajistí podle výsledků projednání úpravu návrhu územního plánu. Není-li třeba návrh územního plánu přepracovat, pořizovatel ho spolu s odůvodněním předloží ke schválení zastupitelstvu. Zastupitelstvo vydá územní plán poté, co ověří, že není v rozporu s politikou územního rozvoje, s územně plánovací dokumentací vydanou krajem nebo výsledkem řešení rozporů a se stanovisky dotčených orgánů či krajského úřadu.

Ministerstvo kultury se také může účastnit při vymezení zastavěného území.²¹³

Dotčeným orgánem státní památkové péče je:²¹⁴

- a) Ministerstvo kultury, pokud na území obce je památková rezervace nebo nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví,
- b) Krajský úřad, pokud na území obce je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka, nejde-li o působnost Ministerstva kultury podle písm. a),
- c) Obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud na území obce je nemovitá kulturní památka nebo ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, nejde-li o působnost Ministerstva kultury podle písm. a) nebo působnost krajského úřadu podle písm. b).

Na základě § 59 zákona č. 183/2006 Sb. se umožňuje obcím, které nemají územní plán, vymezit zastavěné území. Ve smyslu § 59 odst. 1 vymezení zastavěného území pořizuje obecní úřad obce nebo úřad územního plánování. Zastavěné území se vymezuje podle § 58 odst. 1, 2 a vydává se formou opatření obecné povahy. Pořizovatel do 60 dnů od obdržení žádosti a příslušných mapových podkladů nebo od rozhodnutí o pořízení navrhne vymezení zastavěného území a svolá místní šetření za účasti dotčené obce a dotčených orgánů hájících veřejné zájmy na úsecích

213 Podle J. Janderové: „Byť se zastavěné území vymezuje také opatřením obecné povahy, je celý proces oproti procesu vydávání územního plánu značně zjednodušen, je časově kratší a finančně méně náročný, pro obce tedy výhodnější. Důležitost vymezení zastavěného území spočívá v tom, že stavební zákon v takovémto území umožňuje použít zjednodušené postupy územního rozhodování – zjednodušené územní řízení a územní souhlas – a ohlášení vybraných jednoduchých staveb, aniž by byl třeba předchozí územní souhlas nebo územní rozhodnutí. Přitom skutečně jedinou podmínkou pro využití tohoto postupu ze strany obce je to, že pro dané území nebyl vydán územní plán.“ Dále viz. JANDEROVÁ, Jana. Územní plány a správní soudy. In: Správní právo. Ročník XLVII, číslo 5/2014. s. 296 - 324. Vydavatel: Ministerstvo vnitra ČR. ISSN 0139-6005.

214 Dotčené orgány vyjmenovává materiál týkající se procesů upravujících nakládání s památkovým fondem, který je veřejně přístupný na webových stránkách Ministerstva kultury pod názvem „Procesy podle zákona o státní památkové péči a ve vazbě na tento zákon“, aktualizováno k 31.3.2014, s. 166.

uvedených v § 59 odst. 3 včetně úseku státní památkové péče. Konání místního šetření oznámí nejméně 15 dnů předem. Dotčené orgány uplatní svá stanoviska do 30 dnů ode dne konání místního šetření. Ve smyslu § 59 odst. 5 pořizovatel upraví návrh vymezení zastavěného území v souladu se stanovisky dotčených orgánů, popř. s výsledky řešení rozporů. V souladu s § 60 zákona č. 183/2006 Sb. pořizovatel vede o návrhu zastavěného území řízení o jeho vydání, přičemž návrh vymezení zastavěného území nechá zveřejnit a vystavit u příslušné obce. Návrh zastavěného území pořizovatel upraví na základě uplatněných stanovisek a vyhodnocení námitek. Pokud dojde ke změně návrhu, tuto změnu pořizovatel projedná s dotčenou obcí a dotčenými orgány na místním šetření, které oznámí nejméně 15 dnů předem. Pořizovatel po projednání sepiše zápis, ve kterém mohou dotčené orgány uplatnit svá stanoviska. Následně vymezení zastavěného území vydá rada obce v přenesené působnosti formou opatření obecné povahy. Vymezení zastavěného území lze vydat jen v souladu s výsledky projednání; pokud rada obce nesouhlasí s návrhem, schválí pokyny pro přepracování návrhu a vrátí návrh pořizovateli k úpravě a k novému projednání. Pokyny pro přepracování musí být v souladu s § 58 odst. 1 a 2 zákona č. 183/2006 Sb. Vymezení zastavěného území vydané formou opatření obecné povahy nabývá účinnosti 15. dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky.

Ministerstvo kultury se rovněž účastní projednání návrhu opatření obecné povahy podle § 6a odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Jedná se o projednání plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón nebo jejich částí.

4.7.1.1 Památková inspekce

Svoji působnost Ministerstvo kultury vykonává také prostřednictvím památkové inspekce, jejíž statut je explicitně zakotven v § 27 zákona č. 20/1987 Sb. a její činnost vymezena v § 20 vyhlášky č. 66/1988 Sb., na který odkazuje § 27 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb.

Hlavním posláním památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor²¹⁵ nad dodržováním tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení.

Je otázkou, zda § 27 odst. 5 zákona a § 20 vyhlášky nejsou v této části v rozporu s výhradou zákona zakotvenou v čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., resp. v čl. 2 odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb.

Podle mého názoru § 20 vyhlášky č. 66/1988 Sb. pouze konkretizuje úkoly památkové inspekce. Podle § 27 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. hlavním posláním památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení.

215 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. C.H.Beck v Praze roku 2012. 8. vydání. s. 289. ISBN 978-80-7179-254-3.

Obsahem ústředního dozoru jsou úkoly podle § 27 odst. 2 zákona, a ty jsou dále konkretizovány činnostmi uvedenými v § 20 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb.

Domnívám se, že kdyby byla památková inspekce zamýšlena jako samostatný správní úřad, byla by zřízena a její věcná působnost vymezena přímo zákonem v souladu s čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Předmět její činnosti by byl tedy samostatně upraven zákonem, jako je tomu např. u České obchodní inspekce, jejíž působnost je upravena v zákoně č. 64/1986 Sb., nebo u Státní zemědělské a potravinářské inspekce, která je rovněž upravena samostatně, a to zákonem č. 146/2002 Sb. Obě inspekce zřízené zákonem jsou přitom též podřízeny jednotlivým ministerstvům.

Na druhou stranu krajské hygienické stanice jsou také podřízeny ministerstvu, mají správní obvody a sídla a jsou správními úřady v čele s řediteli ve smyslu § 82 zákona č. 258/2000 Sb.

Památková inspekce má celostátní územní působnost. Z tohoto důvodu se domnívám, že ustanovení zákona je správné, když v § 26 není dozorová činnost Ministerstva kultury zakotvena a je naopak zakotvena v § 27 u památkové inspekce jako specializovaného kontrolního orgánu Ministerstva kultury.

Podle § 27 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. památková inspekce plní zejména tyto úkoly:

- a) dozírá, jak je zabezpečována komplexní péče o kulturní památky
- b) dozírá, jak jsou dodržována rozhodnutí orgánů státní památkové péče k zajištění péče o kulturní památky a jak vlastníci (správci, uživatelé) kulturních památek plní stanovené povinnosti
- c) na základě poznatků získaných při výkonu dozoru provádí rozbor stavu státní památkové péče a navrhuje opatření k jejímu prohloubení

Ze zákona není patrné, co se rozumí pod pojmem „komplexní péče o kulturní památky“, proto ani nelze s jistotou určit, co je předmětem dozoru nad zabezpečováním komplexní péče o kulturní památky ve smyslu písm. a). Demonstrativní výčet však uvádí § 20 odst. 2 vyhlášky, který stanoví, že v rámci ústředního dozoru nad komplexní péčí o kulturní památku se inspekce zaměřuje zejména:

- na hodnocení, využívání a zpřístupňování kulturních památek,
- na stav evidence, ochrany a správy kulturních památek,
- na dodržování podmínek ochrany kulturních památek, kvality a hospodárnosti projektových, stavebních, stavebně restaurátorských prací při přípravě a realizaci obnovy kulturních památek,
- na uplatňování celospolečenských zájmů při obnově a využívání kulturních památek.

Domnívám se, že za součást dozoru nad zabezpečováním komplexní péče o kulturní památky podle § 27 odst. 2 písm. a) zákona lze považovat také dozor nad plněním rozhodnutí

orgánů státní památkové péče podle § 27 odst. 2 písm. b) zákona.²¹⁶ Dále se domnívám, že na základě poznatků získaných při výkonu dozoru (dodržování rozhodnutí, plnění povinností vlastníkem) podle § 27 odst. 2 písm. b) zákona a podle § 20 odst. 2 vyhlášky památková inspekce provádí rozbor stavu státní památkové péče a navrhuje opatření k jejímu prohloubení podle § 27 odst. 2 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb.

Za součást dozoru nad zabezpečováním komplexní péče o kulturní památky podle § 27 odst. 2 písm. a) zákona lze též považovat činnost památkové inspekce podle § 27 odst. 4 zákona, který stanoví, že zjistí-li památková inspekce nedostatky v péči o kulturní památky, navrhne²¹⁷ příslušnému orgánu státní památkové péče opatření k odstranění zjištěných nedostatků, popř. uložení pokuty, a dozírá, aby se uložená opatření řádně plnila.

4.7.2 Krajský úřad

V oblasti památkové péče krajský úřad vykonává činnosti v přenesené působnosti podle § 42a s odkazem na § 28 zákona č. 20/1987 Sb., přičemž v zásadě plní úkoly orgánu státní památkové péče²¹⁸ ve vztahu k národním kulturním památkám podle jednotlivých hmotněprávních ustanovení. Krajský úřad má věcnou působnost vymezenou enumerativním výčtem v § 28 zákona č. 20/1987 Sb. a zejména:

1) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka, nejde-li o působnost Ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. c), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území (viz. kapitola 4.6.1)

2) je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaných nálezů kulturně cenných předmětů, detailů stavby nebo archeologických nálezů, k nimž došlo při řízení nebo postupu podle zákona č. 183/2006 Sb., nejde-li o nálezy učiněné při přípravě nebo provádění obnovy kulturní památky nebo při přípravě nebo provádění prací v území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče

3) dotčeným orgánem, který na návrh nebo z vlastního podnětu vydává závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů, jde-li o zabezpečení péče o národní kulturní památky

Krajský úřad je dotčeným orgánem podle § 176 odst. 1 anasl. zákona č. 183/2006 Sb., který stanoví, že dojde-li při postupu podle tohoto zákona nebo v souvislosti s tím k nepředvídaným nálezům kulturně cenných předmětů, detailů stavby anebo k archeologickým nálezům, je stavebník

216 Předmětem dozoru mohou být také závazná stanoviska podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb.

217 Ve skutečnosti jde o podnět podle § 42, resp. § 136 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb.

218 Krajský úřad je orgánem státní památkové péče 2. stupně.

povinen neprodleně oznámit nález stavebnímu úřadu a orgánu státní památkové péče a zároveň učinit opatření nezbytná k tomu, aby nález nebyl poškozen nebo zničen, a práce v místě nálezu přerušit.

Podle mého názoru vymezení pojmu „archeologický nález“ není úplně jednoznačné a nadto pojem „nález kulturně cenných předmětů“ není ani vymezen, proto nevylučuji, že toto ustanovení může přinést aplikační problémy. Dále se domnívám, že oba pojmy se mohou překrývat.

Dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaných nálezů kulturně cenných předmětů, detailů stavby nebo archeologických nálezů, k nimž došlo při řízení nebo postupu podle zákona č. 183/2006 Sb. je krajský úřad s výjimkou případů, kdy se jedná o nálezy učiněné při přípravě nebo provádění obnovy kulturní památky nebo při přípravě nebo provádění prací v území památkových rezervací, zón nebo ochranných pásem. V těchto případech je dotčeným orgánem obecní úřad obce s rozšířenou působností.²¹⁹

Pokud byl učiněn nález, je stavební úřad povinen zajistit ochranu veřejných zájmů, i když stavebník nesplnil oznamovací povinnost uvedenou v § 176 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. a stavební úřad se o nález dozvěděl např. od archeologa nebo dotčeného orgánu památkové péče.²²⁰ Tato povinnost stavebního úřadu je uvedena v § 132 odst. 3 písm. c) zákona č. 183/2006 Sb., který uvádí, že stavební úřad vykonává soustavný dozor nad zajišťováním ochrany veřejného zájmu, kterým se rozumí požadavek, aby stavba neohrožovala zájmy státní památkové péče a archeologické nálezy.

Stavební úřad by měl vykonat kontrolní prohlídku stavby podle § 133 zákona č. 183/2006 Sb. Bylo by žádoucí, kdyby se stavební úřad před kontrolní prohlídkou dohodl s dotčeným orgánem státní památkové péče na společném postupu a tuto prohlídku uskutečnil za jeho přítomnosti. Po prověření situace na stavbě stavební úřad vyzve stavebníka podle § 134 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., aby v místě nálezů například přerušil práce.²²¹

Pokud hrozí nebezpečí z prodlení a nepostačují-li podmínky stanovené stavebním úřadem podle § 176 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. může orgán státní památkové péče stanovit opatření k ochraně nálezů a rozhodnout o přerušení prací.

V tomto případě orgán státní památkové péče zahájí řízení s moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb., nicméně pochybuji, že stihne pětidenní lhůtu, ve které má stanovit opatření k ochraně nálezů a ještě rozhodnout o přerušení prací. Podle mého názoru je však tato lhůta pořádková a svědčí pouze tehdy, když hrozí nebezpečí z prodlení nebo když nepostačují podmínky

219 Podle § 29 odst. 2 písm. e) s odkazem na § 14 zákona č. 20/1987 Sb.

220 Podle mého názoru by se mohlo jednat o jakýkoli podnět.

221 Pokud výzvě nevyhoví, stavební úřad vydá rozhodnutí podle § 134 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., které je prvním úkonem v řízení.

stanovené stavebním úřadem. Tuto lhůtu je možné dodržet pouze ve výjimečných případech, ve kterých bude dán důvod pro řízení na místě podle § 143 zákona č. 500/2004 Sb.

Jde-li o národní kulturní památky, krajský úřad je dotčeným orgánem, který na návrh nebo z vlastního podnětu vydává závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů.

Jedná se o závazné stanovisko podle § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. a příkladem může být závazné stanovisko Krajského úřadu Zlínského kraje²²² jako věcně příslušného orgánu státní památkové péče podle § 28 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb., ve kterém krajský úřad uvedl, že plánovaný záměr úpravy místnosti č. 1.01 v budově Předzámčí státního zámku ve Vizovicích, je dle § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. přípustný při dodržení podmínky, že: „Záměr bude proveden dle předložené dokumentace „Zámek ve Vizovicích, úprava dispozice místnosti č. 1.01“.“ V odůvodnění uvedl, že objekt Předzámčí je významnou součástí areálu NKP, je dokladem jeho komplikovaného stavebního vývoje. Předmětná místnost, označená v zaměření 1.01, se nachází v traktu napravo od průjezdu. Záměrem je její přepažení lehkými příčkami, čímž vzniknou místnosti, označené v předložené plánovací dokumentaci jako 1.01-1 až 1.01-5, které budou využity jako nutné rozšíření stávajícího služebního bytu. Místnost dnes slouží jako skladiště; plánované úpravy nepředstavují závažný zásah do původních konstrukcí, lehké příčky nevyžadují zásah do stávající konstrukce podlahy, instalační konstrukce budou napojeny na stávající trasy vedení. Z těchto důvodů je možno uvažovaný záměr z hlediska státní památkové péče odsouhlasit.“

4.7.2.1 Kraj

Na rozdíl od krajského úřadu kraj nevykonává státní památkovou péči, ale pouze památkovou péči omezenou na region. V oblasti památkové péče kraj tak vykonává úkoly v samostatné (samosprávné) působnosti podle § 28a zákona č. 20/1987 Sb. a jde zejména o:

- 1) schvalování koncepce podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice a po projednání s Ministerstvem kultury
- 2) usměrňování kulturně výchovného využití kulturních památek v kraji

Podle mého názoru koncepcí podpory státní památkové péče v kraji měl zákonodárce na mysli analýzu dlouhodobého a střednědobého výhledu podpory památkové péče a dlouhodobé řešení stávajících problémů v oblasti památkové péče na území regionu, nikoli však popis shrnující dosavadní stav památkové péče v regionu.

Zákon výslovně neuvádí, co je kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji. Domnívám se, že jde o různé kulturní akce na hradech a zámcích, prohlídky v nich, vzdělávací akce

²²² Závazné stanovisko č.j. KUZZL36359/2007.

včetně inscenace historických her, dobových utkání, ale také festivalů. Varhaník a Malý²²³ k tomu dodávají, že: „Usměrňování kulturně-výchovného využití kulturních památek v kraji orgány samosprávy je přípustné pouze formou, jíž není zasahováno do práv jejich vlastníků. V praxi tedy může jít zejména o propagaci kulturních památek a osvětové působení krajů v tomto ohledu, nebo případnou motivaci vlastníků kulturních památek ze strany krajských samospráv.“

4.7.3 Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Obecní úřad obce s rozšířenou působností v oblasti státní památkové péče vykonává činnosti v přenesené působnosti podle § 42a s odkazem na § 29 zákona č. 20/1987 Sb. Jeho věcná působnost pro úsek státní památkové péče je vymezena generální klauzulí v § 29 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb., na rozdíl od ostatních orgánů (Ministerstvo kultury, krajský úřad), které mají věcnou působnost stanovenou metodou enumerativních výčtů. Věcnou působnost obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává zásadně ve vztahu ke kulturním památkám. Podle § 29 zákona především:

- 1) zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, památkové zóně nebo v ochranném pásmu, a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů
- 2) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je nemovitá kulturní památka nebo ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, nejde-li o působnost Ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. c) nebo působnost krajského úřadu podle § 28 odst. 2 písm. c), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území (viz. kapitola 4.6.1)
- 3) koordinuje jednotné označování nemovitých kulturních památek tabulkou opatřenou nápisem „Kulturní památka“ a velkým státním znakem, popřípadě i značkami stanovenými mezinárodními smlouvami
- 4) vykonává dozor při obnově kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu z hlediska státní památkové péče

Zákon nestanoví, co zahrnují předpoklady pro komplexní péči, které je povinen obecní úřad

223 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 207. ISBN 978-80-7357-659-2.

obce s rozšířenou působností zabezpečovat a v souvislosti s tím vydat závazné stanovisko.

Podle mého názoru zabezpečování předpokladů pro komplexní péči pokrývá další kompetence, které obecní úřad obce s rozšířenou působností má, a to především podle písm. a), c), d), f). Příkladem závazného stanoviska podle § 29 odst. 2 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb. může být závazné stanovisko Městského úřadu v Nymburku,²²⁴ vydané ve věci dodatečného povolení stavby – přístavba venkovního kovového schodiště v dvorní části domu č.p. 145, Náměstí Přemyslovců, ve kterém uvedl, že: „Přístavba venkovního kovového schodiště v dvorní části domu č.p. 145, Náměstí Přemyslovců, Nymburk, který se nachází na území městské památkové zóny Nymburk, je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná, neboť přístavbou venkovního kovového schodiště nedošlo ke změně vnitřní části domu, uvedená stavba byla realizována v dvorní části domu a pohledově se tudíž neuplatňuje. Dům č.p. 145 se nachází na území městské památkové zóny Nymburk. Jedná se o jednopatrovou budovu s klasicizujícím průčelím. Patro je pětiosé, přízemí je zastavěno výkladcí, hlavní vstup je umístěn zcela vpravo.“

K zajištění koordinace jednotného označování nemovitých kulturních památek byla vydána směrnice Ministerstva kultury č.j. 12279/2002 ze dne 6. prosince 2002. Tato směrnice mimo jiné stanoví, kam se na kulturní památce informační tabulka umísťuje a rovněž určuje, že to musí být provedeno takovým způsobem, aby nedošlo k poškození nemovité kulturní památky. Umístění tabulky nelze považovat za jinou úpravu podle § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se rozumí modernizace budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, nástavba či přístavba. Jednotné tabulky mají za cíl eliminovat nebezpečí poškození nemovitých kulturních památek. Na druhé straně mohou však existovat případy, kdy umístit tabulku není jednoduché a může znamenat takový zásah do kulturní památky, který by mohl mít za následek její poškození. V takovém případě je na vlastníkovi, aby se obrátil na odbornou organizaci státní památkové péče se žádostí o odbornou pomoc podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. Na základě toho se domnívám, že tabulka umístěná na samostatně stojícím sloupku poblíž kulturní památky nepředstavuje znehodnocení kulturní památky, a proto by byla přípustná.

Pro výkon dozoru se analogicky uplatní § 133 ansl. zákona č. 183/2006 Sb., který se vztahuje na provádění kontrolní prohlídky stavby. Obsahem dozoru jsou tak analogicky skutečnosti uvedené v § 133 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. Podle mého názoru na dozor orgánu státní památkové péče se vztahuje též § 34 zákona č. 20/1987 Sb., podle kterého orgán nebo odborná organizace státní památkové péče jsou oprávněny vstupovat do zařízení, objektů, ostatních nemovitostí a vykonávat v nich potřebné odborné práce na ochranu kulturních památek, požadovat

224 Závazné stanovisko č.j. ŠkaPP/060/22200/2008/Van.

za tím účelem potřebné údaje a vysvětlení a nahlížet do příslušných dokladů. Předmětem zjišťování může být např. to, zda byly dodrženy podmínky rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, na základě kterého poskytl účelový finanční příspěvek na úhradu nákladů spojených s obnovou nemovité kulturní památky. Dozor při obnově nemovité kulturní památky vykonává obecní úřad obce s rozšířenou působností podle § 29 odst. 2 písm. g), odborný dohled Národní památkový ústav podle § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb. Odborný dohled spočívá v oprávnění Národního památkového ústavu uplatňovat námitky a připomínky z hlediska zajištění vyšší kvality prováděných prací a provádět kontrolu věcné správnosti a hospodárnosti využití příspěvku.

4.7.3.1 Obec

Některé úkoly na úseku památkové péče vykonává obec v rámci samosprávné působnosti ve smyslu § 42a zákona č. 20/1987 Sb. s odkazem na § 8 zákona č. 128/2000 Sb. Podle § 30 zákona č. 20/1987Sb. obec tak vykonává památkovou péči v místě, a to:

- 1)pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje,²²⁵ jak vlastníci kulturních památek plní své povinnosti uložené jim tímto zákonem. Obec vychází přitom z odborných vyjádření odborné organizace státní památkové péče
- 2)může podle místních podmínek po projednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu kulturních památek

Podle mého názoru ustanovení o možnosti zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu kulturních památek je speciální, zdublovanou verzí obecného ustanovení podle § 84 odst. 2 písm. d) zákona č. 20/1987 Sb., který uvádí, že zastupitelstvu obce je vyhrazeno zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny.

Podle mého názoru do péče obce o kulturní památky v místě podle § 30 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. lze zařadit např. pouhé jednání Městského úřadu Stárkov (okr. Náchod) s občany města Stárkov, vedoucí k tomu, aby z důvodu regenerace území, občané v rámci svých možností upravovali svoje domy prohlášené za kulturní památku, prostory kolem domů a aby úpravy nenarušily cenný kolorit města Stárkov, které bylo prohlášeno za památkovou zónu. Z pozvánky na jednání města Stárkov s občany vyplynulo, že: „Zastupitelstvo města Stárkov nechá zpracovat a schválit plán regenerace památkové zóny. Plán má stanovit pravidla potřebná ke stavebním úpravám nebo dostavbám v rámci památkové zóny, která by měla být zárukou ochrany daného území tak, aby tvořilo harmonický celek. Pro dobrý výsledek je však nezbytné, aby občané

²²⁵ Na rozdíl od obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který podle § 29 odst. 2 písm. g) vykonává dozor, obec vykonává kontrolu podle § 30 odst. 1.

spolupracovali se svým městem a okolím tím, že v rámci svých možností upraví svoje domy, prostory kolem domů tak, aby úpravy nenarušili cenný kolorit. Památková zóna ode všech vyžaduje určitá omezení a z hlediska ochrany jsou zákonná pravidla, která je nezbytné dodržet. Z tohoto důvodu navštíví Stárkov zástupci Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště v Josefově, do jehož působnosti Stárkov patří a ti budou občany informovat o situaci a jasně daných pravidlech při regeneraci daného území.“

4.7.3.2 Komise, konzervátor, zpravodaj

Rada kraje a rada obce s rozšířenou působností si mohou podle potřeby zřizovat komise státní památkové péče a využít dobrovolníků, kteří by zastávali pozici konzervátora a zpravodaje státní památkové péče ve smyslu § 31 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

Toto ustanovení je speciální, zdublovanou verzí obecného ustanovení § 102 odst. 2 písm. h) zákona č. 128/2000 Sb.

Komise státní památkové péče je pracovní komisí a předmětem její činnosti je posuzování a koordinace úkolů státní památkové péče. Komise nemá rozhodovací pravomoc, pouze je doporučujícím orgánem, který neingeruje do postupu správních orgánů při výkonu přenesené působnosti.

Konzervátor je členem komise, může ho jmenovat obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče jako dobrovolného pracovníka. Podle § 31 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. jeho úkolem je sledovat stav památek, informovat obecní úřad obce s rozšířenou působností o jejich stavu, ochraně a využití. Konzervátor může navrhopat opatření ke zlepšení a napomáhat propagaci památek a památkové péče.

Zpravodaj je další dobrovolný pracovník, kterého obec s rozšířenou působností může jmenovat na návrh konzervátora. Podle odst. 4 je zpravodaj jmenován pro určitý územní obvod a jeho povinností je spolupracovat s konzervátorem při plnění jeho úkolů.

Komisi státní památkové péče zřídilo např. město Vlašim, které vydalo jednací řád (tzv. Jednací řád komisi) podle zákona č. 128/2000 Sb. a který schválila rada města Vlašimi na své schůzi dne 13.12.2010.²²⁶

4.7.4 Celní úřady

Orgánem, který vykonává činnost na úseku státní památkové péče jsou též celní úřady, jejichž pravomoci upravuje § 27a zákona č. 20/1987 Sb. Celní úřady nejsou orgánem státní památkové péče, což vyplývá z dikce § 25 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., kde je enumerativní výčet

²²⁶ Jednací řád je stále platný a je možno ho nalézt na webových stránkách města Vlašim.

orgánů státní památkové péče. Skutečnost, že nejsou orgánem státní památkové péče nasvědčuje tomu, že při plnění svých úkolů spolupracují s orgány státní památkové péče, odbornou organizací státní památkové péče a památkovou inspekcí.

Podle § 27a mají celní úřady kontrolní pravomoci, a to v případě, kdy je kulturní památka vyvážena z České republiky do zahraničí, nebo dovážena ze zahraničí na území České republiky.

Ve smyslu § 27a odst. 1 celní úřady provádějí kontrolu, zda kulturní památka, která je vyvážena do zahraničí je opatřena předchozím souhlasem Ministerstva kultury a zda vystavovaná, zapůjčená či pro jiné účely vyvezená kulturní památka byla ze zahraničí vrácena zpět a v jakém stavu.

Ve smyslu § 27a odst. 1 písm. b) celní úřady kontrolují, zda věci, které vykazují znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1 a mají být trvale převezeny do České republiky jsou opatřeny předchozím souhlasem příslušného státu dovozu, je-li zaručena vzájemnost Úmluvou Unesco vyhlášenou pod č. 15/1980 Sb.

Klíčovou otázkou je odborné posouzení, zda věc skutečně vykazuje znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Podle mého názoru je tohle nemožné, neboť v případě, že má být ze zahraničí dovezena kulturní památka, která je součástí kulturního dědictví jiného státu, nelze tuto kulturní památku posuzovat hodnotami České republiky. Proto posouzení, zda předmět naplňuje znaky kulturní památky státu dovozu vyžaduje vysokou právní erudici ze strany České republiky, neboť na ní by bylo zjistit, zda předmět naplňuje znaky kulturní památky podle právního předpisu státu dovozu, což do jisté míry znamená nejen právní, ale i věcnou znalost poměrů státu dovozu a spolupráci s tamním památkovým úřadem, popř. ministerstvem.

Podstatnou část práce celních úřadů představuje dokumentační a výzkumná činnost ve smyslu odst. 1 písm. c). Zjistí-li celní úřady pochybení ze strany vývozce, podávají orgánům státní památkové péče podněty k přijetí nápravných opatření nebo k zahájení řízení podle § 35 a § 39 zákona č. 20/1987 Sb.

4.7.5 Organizace státní památkové péče

Zcela specifické postavení v památkové péči zaujímá odborná organizace státní památkové péče, kterou je Národní památkový ústav, příspěvková organizace, zřízená statutem Ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. j) zákona č. 20/1987 Sb. V systému státní památkové péče Národní památkový ústav představuje záruku odborného výkonu památkové péče a je tak organizací, která podle § 32 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. zejména:

1) organizuje, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly státní památkové péče, rozpracovává teorii a metodologii státní památkové péče a metodiku společenského uplatnění kulturních památek

2)plní úkoly odborně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče a zabezpečuje průzkumy, výzkumy a dokumentaci kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón a je současně poskytovatelem údajů podle zákona č. 183/2006 Sb.

3)připravuje odborné podklady pro Ministerstvo kultury, zejména pro prohlašování kulturních památek

4)zpracovává potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče, metodicky usměrňuje činnost konzervátorů a zpravodajů a poskytuje bezplatnou pomoc vlastníkům kulturních památek při zajišťování péče o kulturní památky

5)zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním

Jedním z výzkumných záměrů Národního památkového ústavu byl výzkumný záměr uvedený pod názvem „Odborné poznávání, vědecké hodnocení a evidence movitého kulturního dědictví, identifikace statků, které mohou být chráněny“. Mezi úkoly zařazenými do záměru bylo „Odborné poznávání, vědecké hodnocení, dokumentace a třídění movitého kulturního dědictví, výběr potenciálu památkového fondu (včetně archeologického, hudebních památek, sepulkrálních památek, památek v majetku církví atd.),“ které mělo za cíl vytvořit databázi trvale sloužící k identifikaci předmětů kulturní hodnoty, která by předmět dokumentovala obrazem, popř. i zvukem a odborným popisem. Databáze se měla stát výchozím prostředkem snahy o navrácení odcizených děl ve spolupráci s Policií České republiky. Prvotně tato databáze měla sloužit k ochraně předmětů, k jejich identifikaci v případě odcizení a zadržení orgány činnými v trestním řízení. Druhotně měla databáze sloužit badatelské činnosti.

Evidenční a dokumentační pracoviště Národního památkového ústavu spravují ústřední seznam kulturních památek a průběžně tak zajišťují aktuálnost údajů podle § 3 vyhlášky č. 66/1988 Sb.²²⁷ Národní památkový ústav poskytuje informace o památkové ochraně a stavu evidence vlastníkům kulturních památek, veřejnosti, úřadům a organizacím. U nemovitých kulturních památek Národní památkový ústav zabezpečuje stavebně-historický průzkum, pro území s archeologickými nálezy archeologický výzkum lokality a u movitých věcí restaurátorský průzkum.²²⁸

Národní památkový ústav připravuje odborné podklady pro Ministerstvo kultury především

227 Plošná úplná aktualizace údajů proběhla pro nemovité kulturní památky v letech 2000-2007 v projektu Obnova identifikace nemovitých kulturních památek České republiky a ještě probíhá pro movité kulturní památky. K tomu viz. webové stránky: www.npu.cz, sekce památky a památková péče, oddíl evidence a dokumentace památkového fondu.

228 Orgán státní památkové péče vydávající závazné stanovisko k záměru obnovy podle § 14 odst. 1, 2 zákona č. 20/1987 Sb. stanoví podle povahy předmětu ochrany základní podmínky pro provedení nezbytných výzkumných a průzkumných prací podle § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 66/1988 Sb.

pro prohlášení věcí za kulturní památku. Pokud Národní památkový ústav po posouzení předmětu kulturní hodnoty osvědčení nevydá, žádost postoupí ministerstvu v souladu s § 5 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. Žádost, kterou vlastník předmětu kulturní hodnoty podává na odbornou organizaci podle § 2 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. postupuje odborná organizace ministerstvu jako podnět k zahájení řízení podle § 42 zákona č. 500/2004 Sb. Podnět musí mít náležitosti podání podle § 37 zákona č. 500/2004 Sb., proto odborná organizace musí uvést, v čem předmět naplňuje znaky kulturní památky, aby byl za kulturní památku prohlášen podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

Za odborný podklad podle § 32 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb. je možné považovat právě podnět odborné organizace ve smyslu § 5 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb.

Odborným podkladem nepochybně bude i posudek Národního památkového ústavu podle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. v řízení podle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. zahájeném buď z podnětu, který může podat kdokoli (§ 42 zákona č. 500/2004 Sb.), nebo na návrh Akademie věd (§ 44 zákona č. 500/2004 Sb.). Podle mého názoru nemusí jít nutně o znalecký posudek podle § 56 zákona č. 500/2004 Sb., neboť všechny odborné, vědecké a umělecké organizace nejsou znaleckým ústavem. Národní památkový ústav však znaleckým ústavem je, proto se domnívám, že znalecký posudek podle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb. by měl vydat.

Národní památkový ústav také zpracovává odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče. Odborný podklad podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb. neplní funkci závazného stanoviska jako aktu podmiňujícího rozhodnutí. V tomto případě Národní památkový ústav zpracovává vyjádření pro závazné stanovisko podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., které vydává orgán státní památkové péče buď jako samostatné rozhodnutí nebo jako úkon pro řízení vedené stavebním úřadem v souladu s § 44a odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. Ve svém vyjádření Národní památkový ústav uvede, zda souhlasí např. s plánovaným restaurátorským zásahem a zároveň stanoví podmínky, které je nutné splnit, aby bylo možné plánovaný restaurátorský záměr uskutečnit. Přestože se jedná o „pouhé“ vyjádření odborné organizace, v praxi orgán státní památkové péče tyto podmínky většinou přebírá do svého závazného stanoviska (rozhodnutí).

Dozor nad dodržением stanovených podmínek vykonává obecní úřad obce s rozšířenou působností podle § 29 odst. 2 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb. (v případě národních kulturních památek krajský úřad podle § 28 odst. 2 písm. f) zákona č. 20/1987 Sb.) a odborný dohled podle § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 20/1987 Sb. zajišťuje Národní památkový ústav.

5 Předměty kulturní hodnoty

Dne 29.4.1994 nabyl účinnosti zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, kterým došlo k legislativnímu vymezení předmětu kulturní hodnoty a úpravě jeho ochrany. Podle § 1 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. předměty kulturní hodnoty jsou přírodniny nebo lidské výtvořiny nebo jejich soubory, které jsou významné pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku a splňují kritéria obsažená v příloze č. 1 tohoto zákona. Podle § 1 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. se tento zákon nevztahuje na prodej a vývoz kulturních památek a národních kulturních památek,²²⁹ evidovaných sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů, které jsou jejich součástí,²³⁰ archiválií,²³¹ originálů uměleckých děl žijících autorů, a na předměty dovezené do České republiky, které byly propuštěny do režimu dočasného použití.²³²

Definice předmětů kulturní hodnoty by nebyla úplná, kdyby § 1 odst. 1 zákona neodkazoval na přílohu č. 1, která je jeho nedílnou součástí. Tato příloha usnadňuje orientaci v oborech, do kterých jsou jednotlivé předměty dle svých charakteristik a co do druhů zařazeny. Jde o ucelený přehled předmětů, které zákon č. 71/1994 Sb. požaduje ochraňovat za předpokladu, že tyto předměty jsou významnými pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku ve smyslu § 1 odst. 1 zákona. Příloha č. 2 je seznamem odborných organizací začleněných do dílčích oborů s ohledem na místní příslušnost a odborné věcné zaměření. Příloha č. 3 obsahuje vzory tiskopisů žádostí o vydání osvědčení, které jsou nezbytné k praktické aplikaci zákona, neboť jimi se otevírá možnost předmět kulturní hodnoty podle § 1 zákona vyvézt a v případech uvedených v § 3 nabídnout k prodeji (prodat).

5.1 Ochrana předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 Sb. před nezákonným vývozem a nezákonnou nabídkou k prodeji

Na ochranu předmětů kulturní hodnoty pamatuje § 2 zákona č. 71/1994 Sb., který stanoví, že předměty kulturní hodnoty lze vyvézt z území České republiky, pouze jsou-li doloženy osvědčením k vývozu na dobu určitou nebo osvědčením k trvalému vývozu (dále jen "osvědčení"). Osvědčení nemůže být nahrazeno posudkem znalce.

Jistě se lze ptát, proč je vývoz těchto předmětů omezen?

Předměty kulturní hodnoty ve smyslu § 1 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb., které jsou dále

229 Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

230 Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

231 Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

232 Podle mého názoru zákonodárce zde užil dvojí vymezení předmětů kulturní hodnoty, jednak pozitivní (co lze rozumět předměty kulturní hodnoty) a jednak negativní (co není předmětem kulturní hodnoty).

pojímány též jako kulturní statky,²³³ jsou součástí kulturního dědictví. Důvodová zpráva k § 2 zákona č. 71/1994 Sb.²³⁴ uvádí, že zákon podmiňuje vývoz chráněných předmětů doložitelnou existencí osvědčení, které lze považovat za důkaz, že nejsou vyváženy předměty, jež jsou vyjmuty z právní regulace zákonem č. 71/1994 Sb. Předložením osvědčení tak prodávající či vývozce dokazují, že prodáván (nabízen k prodeji) a vyvážen je předmět kulturní hodnoty, nikoli například kulturní památka, kterou je možné vyvézt jen na základě souhlasu Ministerstva kultury uděleného podle § 20 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. V tomto smyslu lze na předložení osvědčení nahlížet jako na důkaz listinou podle § 53 zákona č. 500/2004 Sb. a také na důkaz ohledáním podle § 54 zákona č. 500/2004 Sb., neboť dříve, než je vydáno osvědčení, musí být předmět ohledán.²³⁵ Povinnost doložit osvědčení dopadá na všechny prodávající a vývozce chráněného předmětu bez ohledu na to, zda jde o prodej či vývoz, ke kterému dochází při výkonu podnikatelské činnosti nebo v souvislosti s ní, nebo mimo tuto činnost.²³⁶ Rovněž není relevantní právní vztah vývozce k chráněnému předmětu. Znamená to, že vztah vývozce k předmětu nemusí být vztahem vlastnickým, jde-li o prokázání splnění povinnosti podle § 2 a § 3 zákona č. 71/1994 Sb.

Osvědčení k vývozu podle zákona č. 71/1994 Sb. považují za správní akt, který má zčásti povahu aktu konstitutivního a zčásti povahu aktu deklaratorního.

Povahu zčásti konstitutivní má z toho důvodu, že zakládá práva a povinnosti vlastníka předmětu.²³⁷ Na osvědčení jsou uvedeny identifikační údaje vlastníka předmětu, nalepeny jsou fotografie předmětu, který je na rubu osvědčení popsán (včetně detailů), osvědčení je opatřeno razítkem vydávající organizace,²³⁸ datem přijetí žádosti organizací a datem vydání osvědčení, hologramovými známkami, plastotypovým razítkem vydávající organizace a podpisem úřední

233 K tomu, aby předměty kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 Sb. byly kulturním statkem v souladu s § 2 odst. 1 zákona č. 101/2001 Sb., jenž je součástí národního kulturního pokladu podle § 2 zákona č. 101/2001 Sb., je zapotřebí, aby splňovaly podmínky pro prohlášení za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb. Předměty kulturní hodnoty, na které by bylo vydáno osvědčení v souladu s § 2 a § 3 zákona č. 71/1994 Sb. nejsou součástí národního kulturního pokladu.

234 Citace z důvodové zprávy k zákonu č. 71/1994 Sb. ze dne 18.8.1993, Zvláštní část.

235 Ohledání předmětu provádí odborná organizace věcně a místně příslušná k vydání osvědčení podle § 2 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb., nebo k postoupení žádosti ministerstvu k zahájení řízení o prohlášení předmětu za kulturní památku ve smyslu § 5 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb.

236 Sankce za přestupky a jiné správní delikty jsou upraveny v § 8 zákona č. 71/1994 Sb., podle § 8a odst. 5 zákona č. 71/1994 Sb. protiprávní jednání spáchané fyzickou osobou, která je podnikatelem, při podnikatelské činnosti nebo v přímé souvislosti s podnikatelskou činností se posoudí podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti a postihu právnické osoby.

237 Právem vlastníka předmětu kulturní hodnoty je např. předmět kulturní hodnoty sakrální povahy podle § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. nabídnout k prodeji ve smyslu § 3 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. Povinností vlastníka předmětu kulturní hodnoty sakrální povahy podle § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. je předat kupujícímu spolu s předmětem kulturní hodnoty osvědčení ve třech stejnopisech označených B, C a D.

238 Podle § 2 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. osvědčení vydávají na základě žádosti podané fyzickou nebo právnickou osobou, která je vlastníkem předmětu kulturní hodnoty (dále jen "vlastník"), muzea, galerie, knihovny a pracoviště Národního památkového ústavu (dále jen "odborná organizace"), popřípadě Ministerstvo kultury (dále jen "ministerstvo"). Seznam odborných organizací s uvedením oborů, v nichž působí, a s vymezením jejich územní působnosti je uveden v příloze č. 2 k tomuto zákonu.

osoby, která je pověřena vydáváním osvědčení.

Osvědčení je zčásti deklaratorním správním aktem, neboť deklaruje, že osoba, která je na osvědčení uvedena jako vlastník, je vlastníkem předmětu kulturní hodnoty, jehož fotografie jsou na osvědčení nalepeny, a při předložení osvědčení má tato osoba právo předmět vyvézt či nabídnout k prodeji.

Domnívám se, že osvědčení, které správní orgán podle zákona č. 71/1994 Sb. vydá, je dokladem ve smyslu § 151 zákona č. 500/2004 Sb. a současně osvědčením podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb.

Osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb. je dokladem ve smyslu § 151 zákona č. 500/2004 Sb., který může být vydán buď samostatně bez písemného rozhodnutí, nebo naopak s písemným rozhodnutím, na základě kterého se tento doklad vydává. Jelikož vydáním osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb. správní orgán vyhovuje žádosti o přiznání práva (zakládá a současně deklaruje právo osoby, která je na žádosti uvedena, předmět kulturní hodnoty prodat či vyvézt), není skutečně pro tento účel nutné vydávat k osvědčení ještě rozhodnutí, které by odůvodňovalo, proč bylo právo přiznáno. Přesto je však podle mého názoru lepší rozhodnutí k osvědčení vydat, neboť je jím posílena právní jistota účastníka řízení.

Překonaným je dnes ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb., které v případě vydávání osvědčení vylučuje použití zákona č. 500/2004 Sb. Podle § 180 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. platí, že tam, kde se podle dosavadních právních předpisů postupuje ve správním řízení tak, že správní orgány vydávají rozhodnutí, aniž tyto předpisy řízení v celém rozsahu upravují, postupují v otázkách, jejichž řešení je nezbytné, podle tohoto zákona včetně části druhé.

Splnění povinnosti opatřit předmět osvědčením je kontrolováno na základě § 7 zákona č. 71/1994 Sb., podle kterého fyzická nebo právnická osoba, která předmět kulturní hodnoty vyváží, je povinna předložit stejnopisy označené B, C a D celnímu úřadu propouštějícímu tento předmět do režimu vývozu nebo do režimu pasivního zušlechťovacího styku,²³⁹ a v případě, že tímto celním úřadem bude vnitrozemský celní úřad, i pohraničnímu celnímu úřadu, u kterého předmět kulturní hodnoty vystupuje do zahraničí a který výstup do osvědčení vyznačí. Celní úřad propouštějící předmět kulturní hodnoty do režimu vývozu nebo do režimu pasivního zušlechťovacího styku potvrdí všechny předložené stejnopisy osvědčení. Stejnopis označený B pak odešle ministerstvu nejpozději do 15 dnů ode dne uskutečnění vývozu, stejnopis označený C provází předmět kulturní hodnoty a stejnopis označený D si vývozce ponechá pro případnou kontrolu.²⁴⁰ Celní úřad tak

239 Pasivní zušlechťovací styk upravuje čl. 145 anasl. Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství.

240 Ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb.

kontroluje, zda vývozce má právo předmět kulturní hodnoty vyvézt. Tímto celní orgány vykonávají správní dozor, ve kterém posuzují chování nepodřízených osob v souladu s právem.

Totéž platí u zpětného dovozu předmětu kulturní hodnoty vyvezeného na dobu určitou.

Podle § 7 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb. zpětný dovoz celní úřad potvrdí na stejnopisech označených C a D. Stejnopis označený C náleží vlastníkov, stejnopis označený D je povinen dovozce odevzdat ve lhůtě 15 dnů po uplynutí doby stanovené v osvědčení pro vývoz na dobu určitou odborné organizaci, která osvědčení vydala, nebo ministerstvu, pokud osvědčení vydalo.

Povinností dovozce je na vyžádání předložit předmět kulturní hodnoty po zpětném dovozu ke kontrole a identifikaci odborné organizaci, která osvědčení vydala, nebo ministerstvu, pokud osvědčení vydalo, nebo tuto kontrolu a identifikaci umožnit na místě uložení předmětu. V případě zpětného dovozu je v zákoně přímo zakotvena povinnost dovozce předložit předmět kulturní hodnoty ke kontrole a identifikaci, pokud ho k tomu odborná organizace vyzve.²⁴¹

V tomto případě je osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb. nejen dokladem práva vyvézt, tedy dokladem osvědčujícím právo vývozce vyvézt, ale také dokladem o tom, zda vývozce splnil povinnost předmět dovézt zpět, a to ve lhůtě stanovené v osvědčení. Zpět musí být dovezen identický předmět, tedy ten, který je uveden na osvědčení a byl vyvezen. Identitu předmětu tak potvrdí odborná organizace na základě ohledání, ze kterého vyhotoví protokol.²⁴² Povinnost předložit předmět kulturní hodnoty vlastní však nemá v případě § 4 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb., který stanoví, že vlastní je povinen umožnit ohledání předmětu kulturní hodnoty a poskytnout odborné organizaci, popřípadě ministerstvu potřebnou součinnost.²⁴³

Podle § 7a odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. celní úřad je povinen předmět kulturní hodnoty:

- 1) zajistit v případě podezření, že vyvážený předmět je předmětem kulturní hodnoty, který je vyvážen bez osvědčení, a vývozce neprokáže, že o předmět kulturní hodnoty nejde,
- 2) informovat o tom neprodleně oborově a místně příslušnou odbornou organizaci podle sídla celního orgánu a
- 3) umožnit jí ohledání předmětu podle § 7a odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb.

Obdobně postupuje celní úřad v případě, kdy je uskutečňován vývoz takového předmětu a celní prohlášení nebylo podáno.

Zákon také počítá s případem, kdy je osvědčení vydáno, ale vývoz se neuskutečnil. Vlastník je pak povinen vrátit stejnopisy označené B, C a D odborné organizaci, která osvědčení vydala,

241 Výzva je návod vykonavatele veřejné správy k aktivnímu chování adresáta výzvy. K tomu dále viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 279. ISBN 978-80-7179-254-3.

242 Ustanovení § 12 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

243 Poruší-li vlastní předmětu kulturní hodnoty povinnost podle § 4 odst. 3 a § 7 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb. dopouští se správního deliktu či přestupku podle § 8 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. a § 8 odst. 4 zákona č. 71/1994 Sb., za které lze uložit pokuty do výše 20 000,- Kč.

nebo ministerstvu, pokud osvědčení vydalo, a to nejpozději do 15 dnů ode dne ukončení platnosti osvědčení.²⁴⁴

Odborná organizace by se především měla ujistit, že skutečně nedošlo k vývozu předmětu kulturní hodnoty bez osvědčení, a proto by měla předmět ohledat, avšak za podmínky § 6 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., podle kterého je povinna postupovat tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady, a dotčené osoby co možná nejméně zatěžuje.

Celní orgány také kontrolují, zda nedochází k prodeji předmětů kulturní hodnoty bez osvědčení v rozporu s § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. Tak jako v případě vývozu či zpětného dovozu, i tady celní orgány vykonávají správní dozor, neboť jde o činnost zaměřenou na dodržování povinností vyplývajících z § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb., která se uskutečňuje ve vnějších vztazích veřejné správy.

Při správním dozoru se celní orgány především řídí zákonem č. 255/2012 Sb., který předpokládá subsidiární použití zákona č. 500/2004 Sb., neboť v § 28 uvádí, že nestanoví-li zákon jinak, postupuje se při kontrole podle správního řádu. Za účelem dozoru nad zákonností prodeje podle zákona č. 71/1994 Sb., celní orgány navštěvují veřejné prodejní prostory, dražby a sběratelské trhy ve smyslu § 3 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb.²⁴⁵

Předměty kulturní hodnoty z oboru archeologie a předměty kulturní hodnoty sakrální a kultovní povahy podle § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. je nutné opatřit osvědčením již při nabídce k prodeji. Osvědčení musí být spolu s předmětem kupujícímu předáno ve třech stejnopisech B, C a D. Ke zjištění skutečného stavu celní orgány tak využívají možnosti provádět kontrolní nákupy ve smyslu § 8 písm. b) zákona č. 255/2012 Sb., dále odebírat vzorky, provádět potřebná měření, požadovat poskytnutí dokladů a pořizovat obrazové záznamy. Dozorovaná osoba je povinna poskytnout součinnost.

Oprávnění dozorcího orgánu jsou prováděna faktickými pokyny.²⁴⁶

Účelem dozoru je tak zjistit stav věci a vyhodnotit, zda chování dozorovaných osob je či není v souladu s právem.²⁴⁷ V úvahu tak nepřichází uplatnění mimoprávních kritérií, jako jsou např. věcná

244 Ustanovení § 7 odst. 4 zákona č. 71/1994 Sb.

245 Povinnost opatřit předměty kulturní hodnoty z oboru archeologie a předměty kulturní hodnoty sakrální a kultovní povahy osvědčením k trvalému vývozu podle zákona č. 71/1994 Sb. stanoví také § 17 odst. 5 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

246 K faktickým pokynům dochází typicky v terénu, mimo prostory vykonavatelů veřejné správy. Jejich formu zákon zpravidla nepředepisuje a z povahy věci vyplývá, že úkon bude učiněn ústně, popř. signalizován posunkem, nebo i za pomoci nějakého technického zařízení. Dále viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 262 – 263. ISBN 978-80-7179-254-3.

247 Podle § 3 zákona č. 500/2004 Sb. nevyplyvá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.

správnost, hospodárnost či účelnost, jak je tomu u kontroly.²⁴⁸ Celní orgány vykonávají správní dozor soustavný, neboť zvláště na burzách, dražbách a sběratelských trzích je tento dozor vykonáván vůči předem určenému okruhu subjektů.²⁴⁹

Dohled nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem provádí ministerstvo a celní orgány. Jedná se tak o zákonnou delegaci výkonu správního dozoru. Obsahem právních vztahů při výkonu dozoru jsou práva a povinnosti jak na straně dozorčího orgánu, tak na straně dozorované osoby.²⁵⁰ Prokáže-li se na základě dozoru nad dodržováním povinností vyplývajících z § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb., že prodávající nabízel k prodeji předmět kulturní hodnoty (§ 3 odst. 1) bez osvědčení, celní orgán postoupí toto zjištění jako podnět k zahájení řízení o přestupku či jiném správním deliktu²⁵¹ ministerstvu jako věcně a místně příslušnému správnímu orgánu podle § 8a odst. 4 zákona č. 71/1994 Sb. a podle § 10 a § 11 zákona č. 500/2004 Sb. Po přezkoumání podnětu Ministerstvo kultury buď zahájí řízení z moci úřední, nebo neshledalo-li k tomu důvody, řízení nezahájí a tuto skutečnost celnímu orgánu sdělí.²⁵² Toto sdělení je však ministerstvo povinno zaslat do 30 dnů ode dne, kdy podnět obdrželo. Tato lhůta je podle mého názoru pořádková, která slouží k urychlení celého jednání, neboť zjistí-li správní orgán po přezkoumání podnětu, že je zapotřebí pro zahájení řízení dalšího dokazování, lhůtu stěží dodrží.²⁵³

Po zahájení řízení o přestupku či jiném správním deliktu a po poučení účastníka řízení o tom, že je oprávněn navrhopat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí,²⁵⁴ správní orgán umožní účastníku řízení seznámit se s podklady ve spisu, vyjádřit v řízení své stanovisko a podat vysvětlení.

V průběhu řízení o přestupku např. podle § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 71/1994 Sb. může dojít ze strany účastníka řízení ke spáchání dalšího protiprávního jednání, například tím, že předmět kulturní hodnoty zničí. O tom, že účastník řízení předmět zničil se správní orgán může dozvědět jednak od samotného účastníka řízení, který se mylně domnívá, že když zničil předmět, tak správní orgán řízení zastaví²⁵⁵ a jednak od odborné organizace, kterou správní orgán požádá o ohledání předmětu.

248 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 283 – 305. ISBN 978-80-7179-254-3.

249 SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 2. vydání, aktualizované a přepracované. Nakladatelství Aspi, a.s. v roce 2009. ISBN 978-80-7357-382-9.

250 Ustanovení § 10 zákona č. 255/2012 Sb.

251 Podle § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 71/1994 Sb.

252 Ustanovení § 42 zákona č. 500/2004 Sb.

253 Domnívám se, že pokud správní orgán tuto pořádkovou lhůtu nedodrží, měl by o tom celní orgán uvědomit, aby ze strany nadřízeného správního orgánu nebylo učiněno opatření proti nečinnosti podle § 80 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb.

254 Ustanovení § 36 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

255 Ustanovení § 66 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb.

Domnívala bych se, že pokud by se prokázalo, že účastník řízení předmět zničil, dopustil by se tzv. správního pořádkového deliktu podle § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 71/1994 Sb., neboť tím, že by předmět nepředložil odborné organizaci k ohledání a tímto jí ohledání neumožnil a neposkytl součinnost, porušil by § 4 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb. Jelikož by účastník řízení více skutky naplnil skutkovou podstatu dvou jiných správních deliktů, jednak tím, že nabízel předmět kulturní hodnoty v rozporu s § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. a jednak tím, že neumožnil ohledání předmětu kulturní hodnoty a neposkytl odborné organizaci součinnost v rozporu s § 4 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb., dopustil by se vícečinného souběhu správních deliktů. Správní orgán by tak vydal rozhodnutí o vícečinném souběhu správních deliktů, za který by uložil sankci ve smyslu § 12 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb.²⁵⁶

Takovéto právní řešení případu však neodůvodňuje rozhodnutí Ústavního soudu, sp.zn. III. ÚS 655/06, ve kterém dospěl k závěru, že: „Obviněný v trestním řízení nemůže být prostřednictvím pořádkové pokuty nucen, aby opatřil, resp. svou součinností umožnil opatření důkazu, který by mohl být použit proti němu; tím by byl totiž nucen k jednání, které je již nutno považovat za sebeobviňování. Nebýt donucován k sebeobviňování, tedy k předložení důkazu proti sobě pod donucením, považuje Ústavní soud za ústavně zaručené právo vyplývající z čl. 37 odst. 1, čl. 40 odst. 2, 3 a 4 Listiny základních práv a svobod. ... Uložení pořádkové pokuty tak bylo v dané věci protiústavní a bylo tedy povinností příslušného státního orgánu toto pochybení napravit zrušením rozhodnutí, jímž byla uložena.“

V tomto případě by tak nebylo ani možné považovat zničení předmětu kulturní hodnoty za přitěžující okolnost. Domnívám se však, že k zabránění poškození či zničení předmětu by celní orgán měl vydat předběžné opatření podle § 61 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

Případem správního deliktu podle § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 71/1994 Sb. se zabýval Nejvyšší správní soud, který v rozsudku²⁵⁷ dospěl k následujícím závěrům: „Právní úprava § 3 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. je postavena na tom, že pokud jsou nějaké předměty kulturní hodnoty vystaveny v prodejně, lze předpokládat aktivní a reflektovanou nabídku obchodování s těmito předměty. A pokud tyto předměty nejsou opatřeny osvědčením k trvalému vývozu, došlo ke spáchání jiného správního deliktu a je na místě aplikovat právní odpovědnost příslušné fyzické nebo právnické osoby. Skutečnost, že dotčené předměty od roku 1992 nebo 1993 nebyly prodány, sama nijak neprokazuje, že prodány být neměly. V souvislosti s dobou, po kterou byly dané předměty

256 Podle § 12 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, za více přestupků téhož pachatele projednaných ve společném řízení se uloží sankce podle ustanovení vztahujícího se na přestupek nejpřísněji postižitelný.

257 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9.10.2008, č.j.: 9 As 95/2007-69, ve věci Společnost s ručením omezeným „U Keplera“ proti Ministerstvu kultury o uložení pokuty, o kasační stížnosti žalobce.

umístěny v provozovně lze jednání stěžovatele kvalifikovat jako trvajících správní delikt. Trvajících správní delikt je takový správní delikt, jímž pachatel vyvolá protiprávní stav, který posléze udržuje, popř. jímž udržuje protiprávní stav, aniž jej vyvolal. Jedná se o jeden skutek a jeden správní delikt trvajících až do ukončení deliktního jednání, tj. do okamžiku odstranění protiprávního stavu.²⁵⁸

5.2 Posuzování předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 Sb. pro vydání osvědčení nebo pro prohlášení za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb.

Předměty kulturní hodnoty jsou přírodniny nebo lidské výtvořy nebo jejich soubory, které jsou významné pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku a splňují kritéria obsažená v příloze č. 1 zákona č. 71/1994 Sb.

Má-li jít o předmět podle zákona č. 71/1994 Sb. je nezbytné, aby splňoval výše uvedené charakteristiky podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb., a to:

- 1) jedná se o přírodninu nebo lidský výtvoř nebo jejich soubor,
- 2) je významný pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku a
- 3) splňuje kritéria obsažená v příloze č. 1 zákona č. 71/1994 Sb.

Pouze tyto předměty mohou naplňovat znaky předmětů chráněných podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb.

Podmínkou pro prohlášení předmětů kulturní hodnoty podle § 1 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb. za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb. je, aby fyzická nebo právnická osoba jako vlastník předmětu kulturní hodnoty, podala žádost o vydání osvědčení k trvalému vývozu podle § 2 zákona č. 71/1994 Sb. Jedině tehdy odborná organizace²⁵⁹ bude moci posoudit, zda na předmět vydá osvědčení anebo zda žádost o vydání osvědčení postoupí ministerstvu s podnětem k prohlášení předmětu za kulturní památku.

Součástí podnětu k prohlášení předmětu kulturní hodnoty za kulturní památku podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb. je žádost o vydání osvědčení k trvalému vývozu podle § 2 zákona č. 71/1994 Sb., protokol o ohledání předmětu podle § 54 zákona č. 500/2004 Sb., fotodokumentace předmětu a

258 PRÁŠKOVÁ, Helena. Základy odpovědnosti za správní delikty. C.H.Beck. 1. vydání. Praha r. 2013. s. 210 – 211. ISBN 978-80-7400-456-8. Podle paní docentky podstata trvajících deliktů spočívá v tom, že pachatel udržuje protiprávní stav, ať již tento protiprávní stav vyvolal, nebo vznikl bez jeho přičinění. Protože pojmovým znakem trestného deliktu je protiprávní jednání, je nutné, aby protiprávní stav byl nejen vyvolán jednáním pachatele, ale též, aby trvalo jednání pachatele, kterým je udržován protiprávní stav, který by nadále existoval v zásadě bez ohledu na vůli pachatele, jehož trvání by nevyžadovalo další zásahy, další zásahy pachatele. Podstatným znakem trvajících deliktů je dále nepřetržitě uskutečňování skutkové podstaty. Jednání pachatele tedy musí nejen trvat po celou dobu existence protiprávního stavu, ale také stále naplňovat všechny znaky popsané v příslušné skutkové podstatě. Společenská škodlivost trvajících deliktů po dokonání činu neklesá, ale trvá, popř. se ještě zvyšuje.

259 Seznam odborných organizací s uvedením oborů, v nichž působí a s vymezením jejich územní působnosti je vymezen v příloze č. 2 k tomuto zákonu.

odborný podklad podle § 32 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb., popř. posudek podle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb., ve kterém odborná organizace uvede, v čem předmět kulturní hodnoty naplňuje znaky podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. pro prohlášení za kulturní památku.

Podle § 2 odst. 5 zákona č. 71/1994 Sb. osvědčení k trvalému vývozu se vydá, pokud předmět kulturní hodnoty není kulturní památkou podle zákona č. 20/1987 Sb., nebo sbírkovým předmětem podle zákona č. 122/2000 Sb., nebo nevykazuje znaky kulturní památky podle zákona č. 20/1987 Sb., ani není uveden v bodě XVII přílohy č. 1 k zákonu č. 71/1994 Sb.

Z toho vyplývá, že pokud předmět kulturní hodnoty vykazuje znaky kulturní památky podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb., odborná organizace postoupí ministerstvu žádost o vydání osvědčení spolu se svým podnětem k prohlášení.

Těmito znaky, které předmět musí vykazovat, aby mohl být prohlášen kulturní památkou jsou podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb.:

- 1) skutečnosti, pro které nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, lze považovat za významné doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, a dále
- 2) skutečnosti, že tyto nemovité a movité věci mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

Vydáním osvědčení k trvalému vývozu je jasně stanovena hranice mezi předmětem kulturní hodnoty na straně jedné a mezi předmětem kulturní hodnoty, na který byl podán podnět k prohlášení za kulturní památku, na straně druhé. Osvědčení je rovněž dokladem o tom, že předmět, na který bylo vydáno osvědčení je předmětem kulturní hodnoty, a že se tedy nejedná o kulturní památku, sbírkový předmět apod. podle § 1 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb.

Nemá-li vlastník předmětu kulturní hodnoty úmysl předmět prodat nebo vyvézt, žádost o vydání osvědčení ve smyslu § 2 zákona č. 71/1994 Sb. nepodává, neboť pro účel prohlášení předmětu za kulturní památku postačí, když podá písemný podnět ve smyslu § 3 zákona č. 20/1987 Sb., ve kterém uvede, v čem předmět naplňuje § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. Stejně tak může učinit každá fyzická nebo právnická osoba, u archeologických nálezů podává písemný návrh Akademie věd České republiky, která je speciálně legitimovaným subjektem podle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

Z výše uvedeného lze shrnout, že zákonnými podmínkami pro prohlášení předmětu kulturní hodnoty za kulturní památku jsou následující skutečnosti:

- 1) naplnění charakteristik podle § 1 odst. 1 zákona č. 71/1994 Sb.,
- 2) nevydání osvědčení ve smyslu § 2 zákona č. 71/1994 Sb.,

- 3) naplnění znaků ve smyslu § 2 zákona č. 20/1987 Sb.,
- 4) písemné podání vlastníka, fyzické osoby, právnické osoby, Akademie věd České republiky.

5.3 Správní řízení o prohlášení předmětu za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb.

Jak již bylo zmíněno, řízení o prohlášení za kulturní památku probíhá ve dvou alternativách:

- 1) v případě movitých věcí v rámci zákona č. 71/1994 Sb. s odkazem na zákon č. 20/1987 Sb.,

a

- 2) v případě movitých a nemovitých věcí či staveb podle zákona č. 20/1987 Sb.

Ve smyslu prve uvedeného, určujícím úkonem k zahájení předmětného řízení je podání žádosti o vydání osvědčení k trvalému vývozu podle § 2 zákona č. 71/1994 Sb. Nevydá-li odborná organizace ve lhůtě 21 kalendářních dnů osvědčení, žádost o vydání osvědčení v téže lhůtě postoupí ministerstvu a o svém postupu písemně vyrozumí vlastníka předmětu. Ministerstvo ve lhůtě 3 měsíců od doručení žádosti odborné organizaci buď vydá vlastníku osvědčení, nebo vykazuje-li předmět kulturní hodnoty znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., osvědčení nevydá a zahájí řízení podle zákona č. 20/1987 Sb.

Ačkoli žádost o vydání osvědčení zásadně podává vlastník předmětu,²⁶⁰ okamžikem, kdy žádost odborná organizace postoupí na Ministerstvo kultury, je tato žádost podnětem k zahájení řízení z moci úřední podle § 42 s odkazem na § 46 zákona č. 500/2004 Sb.

Ve druhém případě probíhá:

- 1) řízení z moci úřední podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. zahájené na základě písemného podnětu podle § 42 zákona č. 500/2004 Sb., který podává: a) vlastník sám, nebo ve spolupráci s příslušným orgánem státní památkové péče a s Národním památkovým ústavem, b) organizace (odborná, vědecká, umělecká), která má na ochraně věci právní zájem,
- 2) řízení o žádosti podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. zahájené na základě písemného návrhu Akademie věd České republiky k prohlášení archeologického nálezů za kulturní památku podle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.

V obou případech prohlašovacího procesu následuje postup podle § 3 zákona č. 20/1987 Sb. V obojím si Ministerstvo kultury před prohlášením věci nebo stavby za kulturní památku vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Vedle toho si může ministerstvo vyžádat posudek odborných, vědeckých a uměleckých organizací, je-li věc obtížné posoudit. Následně vyrozumí písemně vlastníka věci o

²⁶⁰ Na tuto žádost je předepsán formulář, který je odlišný pro trvalý vývoz a vývoz na dobu určitou. Formulář je nedílnou součástí zákona č. 71/1994 Sb. a je volně ke stažení na <http://www.mkcr.cz>.

podání podnětu k prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku nebo o tom, že hodlá jeho věc nebo stavbu prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, a umožní mu se vyjádřit.²⁶¹ Pokud je předmětem řízení archeologický nález Ministerstvo kultury si vyžádá stanovisko Akademie věd České republiky, nepodala-li sama návrh na jeho prohlášení.

Jak výše uvedeno, o postupu odborné organizace ve smyslu § 5 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb. a ministerstva ve smyslu § 5 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb. a § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. je vlastník movité a nemovité věci, popř. stavby vždy vyrozuměn. Tímto je vlastník informován o tom, zda a nakolik byla vyřízena jeho žádost o vydání osvědčení či zda byl podnět (návrh) k prohlášení za kulturní památku přijat. Vedle předmětné žádosti a podnětu (návrhu) k prohlášení za kulturní památku, Ministerstvo při svém posuzování, zda řízení zahájit či nezahájit, bere na zřetel vyjádření příslušných orgánů státní památkové péče, Národního památkového ústavu a odborných, vědeckých a uměleckých organizací. Ministerstvo přihlíží rovněž k vyjádření vlastníka ve smyslu § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Vedle toho také přihlíží k údajům o věcech nebo stavbách, které pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu by mohly být v souladu se společenským zájmem prohlášeny za kulturní památky ve smyslu § 3 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb.²⁶² a zjišťuje všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu podle § 50 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb.

Za nadbytečnou považuji koncovou část ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., na jehož základě ministerstvo umožní vlastníkovu se k návrhu nebo podnětu vyjádřit. Řízení o prohlášení za kulturní památku je správním řízením, resp. řízením vedeným podle zákona č. 500/2004 Sb., proto účastník řízení má zachována veškerá práva a povinnosti, které mu z tohoto zákona vyplývají, nebo které mu tento zákon ukládá. Nadto v § 3 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb. je odkaz na použití obecně závazného právního předpisu, z čehož je zřejmé, že se jedná o správní řízení.²⁶³

Subsidiární aplikace správního řádu je také zakotvena v § 9 odst. 2 zákona č. 71/1994 Sb., který naopak určuje jeho nepoužitelnost pouze pro § 5 odst. 4, § 7a odst. 1, § 8 a § 8a zákona č.

261 K tomu viz. § 4 odst. 4, § 36 odst. 1, 2, 3 zákona č. 500/2004 Sb.

262 Podle § 3 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb. vlastníci věcí nebo staveb jsou povinni umožnit Ministerstvu kultury, krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče prohlídku těchto věcí nebo staveb, popř. pořízení jejich vědecké dokumentace. V rámci zákona č. 71/1994 Sb. je povinnost vlastníka poskytnout součinnost uvedena v § 4 odst. 3 zákona č. 71/1994 Sb. Neposkytne-li součinnost, dopouští se přestupku, za který mu ministerstvo může uložit pokutu do výše 20 000 Kč. Porušení oznamovací povinnosti je sankcionováno podle § 39 odst. 1 písm. b) a neposkytnutí součinnosti podle § 39 odst. 1 písm. j) zákona č. 20/1987 Sb. Sankční povinnost v zákoně č. 71/1994 Sb. je soustředěna do ústředního orgánu státní správy. V zákoně č. 20/1987 Sb. je roztržena do jednotlivých orgánů státní památkové péče.

263 K tomuto vztahu Zidek a Klusoň uvádí, že řízení o prohlášení za kulturní památku je řízením vedeným podle správního řádu, neboť Ústavní soud České republiky zrušil svým nálesem publikovaným pod č. 240/2005 Sb. část ustanovení § 44 památkového zákona, které ve svém původním znění vylučovalo řízení o prohlášení věci za kulturní památku z procesního režimu správního řádu. V dalším viz. ZÍDEK, Martin, KLUSOŇ, Jiří. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1. vyd. Praha: ABF - nakladatelství ARCH, ABF - Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství, 2005. 248 s. ISBN 80-86905-10-1.

V průběhu proklašovacího řízení, tj. v době od doručení vyzoomění o zahájení řízení až do rozhodnutí má vlastník povinnost chránit věč či stavbu před poškozéním, zničéním nebo odcizením a oznámit ministerstvu každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání. Správní orgán není povinen ve věci nařídít ústní jednání,²⁶⁴ je však povinen opatřit podklady pro vydání rozhodnutí, kterými mohou být zejména návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci, jakož i skutečnosti obecně známé.

Pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Správní orgán zjišťuje všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu²⁶⁵ a užije („lze užít“) všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy.²⁶⁶

Ve správním řízení se tak uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů.

Účastníci řízení jsou však vždy povinni označit důkazy na podporu svých tvrzení. Přestože správní orgán není návrhy účastníků vázán, vždy provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci.²⁶⁷

Uplatňuje se tak rovněž zásada koncentrace řízení.²⁶⁸

Správní orgán usnesením ustanoví znalce, závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, které úřední osoby nemají, a jestliže odborné posouzení skutečností nelze opatřit od jiného správního orgánu. Účastníci řízení mají také možnost nechat vypracovat znalecký posudek, avšak ten bude mít hodnotu listinného důkazu podle § 53 zákona č. 500/2004 Sb.

K povaze znaleckého posudku jako listinného důkazu uvedl Nejvyšší soud ČSR ve svém rozhodnutí,²⁶⁹ že: „Podá-li písemný znalecký posudek znalec sice zapsaný do seznamu znalců podle zákona č. 36/1967 Sb., který však v konkrétní věci nebyl podle § 105 odst. 1 tr. ř. přibrán za znalce orgánem činným v trestním řízení, nejde o důkaz přibráním znalce ve smyslu § 105 odst. 1 tr. ř., ale o listinný důkaz ve smyslu § 112 odst. 2 tr. ř.“

264 Ustanovení § 49 zákona č. 500/2004 Sb.

265 Ustanovení § 50 zákona č. 500/2004 Sb.

266 Podle § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.

267 Ustanovení § 52 zákona č. 500/2004 Sb.

268 KOPECKÝ, Martin. Uplatňování zásad jednotnosti a koncentrace ve správním řízení. Právní rozhledy č. 13/07. Nakladatelství C.H.Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1. ISSN 1210-6410.

269 Rozhodnutí č.j. 1 To 22/87.

Podle mého názoru se totéž vztahuje na správní řízení, a proto, pokud účastník řízení předloží ve fázi dokazování znalecký posudek, správní orgán k němu přihlédně jako k důkazu listinou. V praxi může dojít k situaci, kdy budou proti sobě stát dva znalecké posudky, přičemž správní orgán bude povinen k oběma přihlédnout jako ke znaleckým posudkům. V řízení o prohlášení za kulturní památku se tak proti sobě mohou setkat na straně jedné znalecký posudek vypracovaný Národním památkovým ústavem, ve kterém doporučí prohlásit věc za kulturní památku a na straně druhé znalecký posudek Národního muzea, ve kterém Národní muzeum naopak doporučí vydat na předmět osvědčení. V tomto případě se správní orgán může rozhodnout nechat vypracovat tzv. revizní znalecký posudek.²⁷⁰

Řízení o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku, které je celé v režimu zákona č. 20/1987 Sb. může být ukončeno buď rozhodnutím Ministerstva kultury o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku nebo rozhodnutím ministerstva o tom, že věc či stavbu za kulturní památku neprohlásí, neboť nenaplní znaky uvedené v § 2 zákona č. 20/1987 Sb.

V rámci zákona č. 71/1994 Sb. je řízení ukončeno rozhodnutím Ministerstva kultury o prohlášení předmětu za kulturní památku, neboť skutečnost, že věc nebude kulturní památkou je vlastníku sdělena již samotným vydáním osvědčení k vývozu.²⁷¹

V obou případech je možné správní řízení zastavit podle § 66 zákona č. 500/2004 Sb.

Ministerstvo kultury vyrozumí písemně o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku jejího vlastníka, krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností, odbornou organizaci státní památkové péče a u archeologických nálezů též Akademii věd České republiky. Vyrozumí je i tehdy, jestliže neshledalo důvody k prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku.

Proti rozhodnutí Ministerstva kultury může účastník řízení podat rozklad podle § 152 zákona č. 500/2004 Sb. O rozkladu rozhodne buď Ministerstvo kultury podle § 87 zákona č. 500/2004 Sb., nebo ministr, a to na návrh rozkladové komise ve smyslu § 152 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. V řízení o rozkladu lze rozhodnutí zrušit nebo změnit anebo rozklad zamítnout. Podle § 91 odst. 1 a § 152 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb. proti rozhodnutí ministra se již dále nelze odvolat.

270 Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn. 25 Cdo 583/2001, přezkoumání závěrů znaleckého posudku ve smyslu ustanovení § 127 odst. 2 o.s.ř. dalším posudkem jiného znalce, vědeckého ústavu nebo jiné instituce (tzv. revizní znalecké zkoumání) je namísto tehdy, jestliže znaleckým dokazováním nebyly objasněny všechny skutečnosti potřebné k rozhodnutí ve věci, k nimž je třeba odborných znalostí, popř. jestliže soud má k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry o stejné otázce a pro rozpory, které se nepodařilo v řízení odstranit, nemohou být tyto znalecké posudky podkladem pro rozhodnutí.

271 Odborná komise Ministerstva kultury svým hlasováním buď doporučí věc k prohlášení za kulturní památku, nebo navrhne vydat osvědčení. V dalším viz. Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR na <http://www.mkcr.cz>.

5.4 Správní řízení o zrušení prohlášení za kulturní památku podle zákona č. 20/1987 Sb.

Podle § 8 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. nejde-li o národní kulturní památku, může Ministerstvo kultury z mimořádně závažných důvodů prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku zrušit na žádost vlastníka kulturní památky nebo organizace, která na zrušení prohlášení věci za kulturní památku prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu.²⁷²

V tomto případě se jedná o nové řízení v pravomocně ukončené věci ve smyslu § 101 písm. e) zákona č. 500/2004 Sb. Ministerstvu kultury je tak ponecháno na úvaze, zda zasáhne do právních poměrů založených pravomocným rozhodnutím,²⁷³ kterým věc byla prohlášena za kulturní památku. K tomuto zásahu se rozhodne:

-z mimořádně závažných důvodů

-na žádost vlastníka, nebo jiné osoby, která prokáže na věci právní zájem, nebo z moci úřední

Domnívám se, že žádost by měla již v době jejího podání obsahovat důvod, který žadatel vyhodnotil jako mimořádně závažný pro zrušení prohlášení.

Prohlášení za kulturní památku může být zrušeno z mimořádně závažných důvodů, například není-li možné kulturní památku zachovat vůbec, nebo mají-li být při zachování její podstaty provedeny takové zásahy, které znamenají ztrátu její památkové hodnoty. Havarijní stav kulturní památky způsobený zanedbáním povinné péče vlastníka (uživatele) o kulturní památku však nelze pokládat za mimořádně závažný důvod pro zrušení jejího prohlášení za kulturní památku.

V zákoně č. 20/1987 Sb., ani ve vyhlášce č. 66/1988 Sb. není uvedeno, co se rozumí mimořádně závažnými důvody. V komentáři Varhaník a Malý²⁷⁴ rozlišují tři základní kategorie těchto mimořádně závažných důvodů, kterými označují:

„1)Nezachování fyzické podstaty kulturní památky, takže je-li hmotná podstata nebo alespoň její část zachována, není důvod pro zrušení rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku. Naopak tomu bude např. u celodřevěné stavby bez podezdívky či základů, která je kulturní památkou, ale jejíž materiál je do jisté míry degradován, že ho není možné zachovat jako konstrukční části stavby, protože ze stavebnětechnických důvodů nejsou způsobilé plnit svoji funkci a žádné originální prvky by nebylo možné ponechat zachovány in situ.

272 Vyhláška v § 7 odst. 1 stanoví, jaké náležitosti musí obsahovat žádost o zrušení prohlášení za kulturní památku. Jsou jimi údaje: název kulturní památky, rejstříkové číslo ústředního seznamu, umístění a bližší určení kulturní památky, vlastnické vztahy, zdůvodnění žádosti a informativní fotografie.

273 VEDRAL, Josef. Správní řád. Komentář. Vydání II. Bova Polygon. Leden 2012. s. 876 – 884. ISBN 978-80-7273-166-4.

274 VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav, Zákon o státní památkové péči. Komentář, 2011. s. 45 – 46. ISBN 978-80-7357-659-2.

V tomto případě by byly dány důvody pro zrušení rozhodnutí o prohlášení za kulturní památku. Avšak v případě stavby, která je kulturní památkou a utrpěla např. v důsledku živelní pohromy takové poškození, že její část byla zničena, zpravidla tento důvod dán není, a to ani za předpokladu, že by nadále byla zachována pouze jako torzo (zřícenina).

2) Jiný zájem, který by převažoval nad zájmem na zachování kulturní památky. V minulosti to bylo např. u zájmu na těžbě nerostných surovin, ve výjimečných případech by mohl přicházet v úvahu např. zájem na obraně státu.

3) Poslední kategorie se podle Varhaníka odvíjí od stavu vědeckého poznání. Příkladem může být nové zjištění, že movité umělecké dílo, které je kulturní památkou, je novodobým falzem. V tomto případě půjde o nápravu pochybení, které vzniklo při prohlášení za kulturní památku v minulosti. Nezbytné je však vzít v úvahu, že i novodobý falzifikát může v některých případech splňovat podmínky podle § 2 zákona č. 20/1987 Sb.“

Stejně jako v řízení o prohlášení za kulturní památku je Ministerstvo kultury povinno před zrušením prohlášení vyžádat si vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popř. vyjádření Akademie věd České republiky, jde-li o archeologický nález prohlášený za kulturní památku, pokud o zrušení prohlášení Akademie věd České republiky sama nepožádala.

Obdobně jako v řízení o prohlášení za kulturní památku, i tady má vlastník kulturní památky možnost vyjádřit v řízení své stanovisko, navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení ve smyslu § 36 anasl. zákona č. 500/2004 Sb. V případě, že vlastník kulturní památky není žadatelem o zrušení prohlášení, musí mu být umožněno zúčastnit se ohledání a ke zrušení prohlášení se vyjádřit. Organizace, která podává žádost, je povinna předložit doklad prokazující právní zájem na zrušení prohlášení.

Podle § 8 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. ministerstvo může zrušení prohlášení vázat na předchozí splnění jím určených podmínek. Podle § 7 odst. 3 vyhlášky těmito podmínkami jsou zpracování měřické a fotografické dokumentace, stavebně historické, popř. archeologické průzkumy, přemístění vybraných prvků kulturní památky a úprava vzniklého prostoru.

Zahájení nového řízení neznamena, že rozhodnutí o zrušení prohlášení bude bez dalšího vydáno, neboť v průběhu řízení se může nakonec ukázat, že skutečnosti, které žadatel uváděl jako mimořádně závažné, nemohou být správním orgánem shledány za mimořádně závažné důvody ke zrušení prohlášení za kulturní památku.

Nové rozhodnutí brání právním účinkům původního rozhodnutí ve smyslu § 102 odst. 9 zákona č. 500/2004 Sb., původní rozhodnutí se tak neruší. Jelikož je rozhodnutí o zrušení prvoinstančním rozhodnutím, lze proti němu podat rozklad podle § 152 zákona č. 500/2004 Sb.

V minulosti tak Ministerstvo kultury rozhodlo o zrušení prohlášení komínu v areálu

hlubinného dolu Jindřich, na parc. č. 4184/20, k.ú. Karviná-Doly, obec Karviná, Moravskoslezský kraj (s r.č. ÚSKP ČR 49084/8-4013), za kulturní památku. Podle rozhodnutí „objekt komínu kotelný, prohlášený za kulturní památku v roce 1997, je dnes jediným zachovaným zbytkem areálu bývalého uhelného hlubinného dolu Jindřich v Karviné (založeného v roce 1856), který byl zlikvidován v letech 1998 a 1999. Jelikož po prohlášení komínu za kulturní památku došlo k odstranění ostatních částí areálu dolu a rekultivaci okolní krajiny do podoby louky, ztratil komín nenávratně svoji kulturní i historickou hodnotu. Jeho hodnota spočívala zejména ve funkčním a estetickém dotváření původní podoby areálu. Důležitou skutečností je i špatný stavebně-technický stav objektu a zejména nemožnost jakéhokoli jeho dalšího využití.“

5.5 Správní řízení o prohlášení archiválií za archivní kulturní památku podle zákona č. 499/2004 Sb.

V souvislosti se správním řízením o prohlášení věcí za kulturní památku je zapotřebí zmínit správní řízení o prohlášení archiválií za archivní kulturní památku, které upravuje § 21 anásl. zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Jde o speciální zákonnou úpravu, která vylučuje použití zákona č. 20/1987 Sb.

Podle § 2 písm. f) zákona č. 499/2004 Sb. archiválií se rozumí 1) takový dokument, který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií, 2) pečetidla, razítka a jiné hmotné předměty související s archivním fondem či s archivní sbírkou, které byly vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrány a vzaty do evidence.

Za archiválii lze tedy považovat ty uchované dokumenty,²⁷⁵ které splňují kritéria výběru ve skartačním řízení nebo mimo něj.²⁷⁶ Výběr archiválií z dokumentů původců provádí ve skartačním řízení nebo mimo skartační řízení příslušný archiv.²⁷⁷ Na základě § 4 zákona č. 499/2004 Sb. je

275 Ustanovení § 3 zákona č. 499/2004 Sb. uvádí, kdo je povinen uchovávat dokumenty a umožnit výběr dokumentů.

276 Podle § 11 odst. 5 zákona č. 499/2004 Sb. dokumenty uložené v muzeích, knihovnách, galeriích, památkách, veřejných výzkumných institucích a vysokých školách v důsledku jejich akviziční a sbírkotvorné činnosti splňující kritéria podle § 4 a § 5 nebo podle přílohy č. 2 k tomuto zákonu a vzaté do evidence archiválií se považují za archiválie vybrané mimo skartační řízení.

277 Podle § 2 písm. c) zákona č. 499/2004 Sb. archivem se rozumí zařízení podle tohoto zákona, které slouží k ukládání archiválií a péči o ně. Podle § 42 zákona č. 499/2004 Sb. archivy se člení na veřejné archivy a soukromé archivy. Veřejnými archivy jsou Národní archiv, Archiv bezpečnostních složek, státní oblastní archivy, specializované archivy,

kritériem výběru archiválií jejich trvalá hodnota dokladovatelná vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům.²⁷⁸ Po ukončení skartačního řízení příslušný archiv určí, kdo bude o dokumenty vybrané jako archiválie pečovat. Totéž platí o ukončení výběru archiválií mimo skartační řízení. Podle § 15 zákona č. 499/2004 Sb. dokumenty vybrané jako archiválie a určené do péče archivu předá původce²⁷⁹ nebo vlastník na základě protokolu o provedeném skartačním řízení nebo protokolu o provedeném výběru archiválií mimo skartační řízení určenému archivu. O předání se sepíše úřední záznam, jehož součástí je soupis předávaných dokumentů též v digitální podobě.²⁸⁰

Z výše uvedeného je patrné, jaký význam se archiváliím přikládá, neboť se jedná o doklad národního archivního dědictví. Nakládání s archiváliemi je podrobena zvláštnímu veřejnoprávnímu režimu, jedná se např. o nahlížení do archiválií, vystavování archiválií a pořizování výpisů, opisů a kopií, správa archiválií včetně ochrany utajovaných informací podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů a ochrany osobních údajů podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Tomu také odpovídá evidence archiválií,²⁸¹ neboť ty archiválie, které jsou evidovány na území České republiky, tvoří Národní archivní dědictví. Národní archivní dědictví je evidováno v základní, druhotné a ústřední evidenci ve smyslu § 16 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb.

Podle § 21 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb. za archivní kulturní památku může být prohlášena archiválie, archivní sbírka, archivní fond nebo jejich ucelená část, která vzhledem k době vzniku, obsahu, formě, původci nebo vnějším znakům má význam pro dějiny obecné, národní nebo

bezpečnostní archivy, archivy územních samosprávných celků. Soukromými archivy jsou ostatní archivy zřizované fyzickými nebo právnickými osobami. Postavení správních úřadů na úseku archivnictví a výkonu spisové služby mají Ministerstvo vnitra, Národní archiv, Archiv bezpečnostních složek a státní oblastní archivy, dále příslušná ministerstva a další ústřední správní úřady, ČNB, bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ČR, pokud si zřídily specializovaný nebo bezpečnostní archiv. Obdobné postavení mají Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu a Kancelář prezidenta republiky.

278 Ve smyslu § 5 zákona č. 499/2004 Sb. podle doby vzniku se za archiválie příslušným archivem vybírají a) dokumenty vzniklé do roku 1850, b) dokumenty z oborů průmyslové a zemědělské výroby, úvěrové soustavy a pojišťovnictví, finančního a důlního podnikání včetně patentů na významné vynálezy vzniklé do roku 1900, c) fotografické záznamy vzniklé do roku 1900, d) zvukové záznamy vzniklé do roku 1930, e) filmové záznamy vzniklé do roku 1930. Podle obsahu se za archiválie vybírají dokumenty, které mají trvalou hodnotu danou jejich politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem; k výběru musí být vždy předloženy dokumenty uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu. Podle původu se za archiválie příslušným archivem vybírají dokumenty, které mají trvalou hodnotu vzhledem k významu, funkci anebo postavení jejich původce. Podle vnějších znaků se za archiválie příslušným archivem vybírají dokumenty, které mají trvalou hodnotu vzhledem k jejich výtvarné hodnotě, jazyku, písmu, psací látce, způsobu vyhotovení, případně i dalším obdobným vlastnostem.

279 Podle § 2 písm. d) zákona č. 499/2004 Sb. je původcem každý, z jehož činnosti dokument vznikl. Za dokument vzniklý z činnosti původce je rovněž dokument, který byl původci doručen nebo jinak předán.

280 KUNA, Martin, KŘIVÁNKOVÁ, Dana. Archiv 3.0. Vydal Archeologický ústav AVČR v Praze, archiv nálezových zpráv. R. 2006. Vydáno z prostředků grantového projektu Digitální archiv české archeologie. ISBN 80-86124-58-4.

281 Ve smyslu § 1 vyhlášky č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, základní evidence Národního archivního dědictví se vede vždy v listinné podobě, vedle toho může být vedena i v podobě digitální. Druhotná evidence Národního archivního dědictví se vede v digitální podobě. Údaje ze základní evidence Národního archivního dědictví dodané v listinné podobě se převádějí do digitální podoby. Ústřední evidence Národního archivního dědictví se vede vždy v digitální podobě.

regionální, pro dějiny vědy, techniky nebo kultury²⁸² nebo vzhledem k jedinečnosti nebo původnosti anebo k případné další výjimečné vlastnosti má mimořádný význam pro společnost;²⁸³ u souboru archiválií se přihlíží k jejich obsahové a věcné jednotě. Podle § 21 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb. žádost o prohlášení archiválie, archivní sbírky, archivního fondu nebo jejich ucelené části za archivní kulturní památku může podat: 1) archiv nebo kulturně vědecká instituce, do jejichž péče archiválie, archivní sbírka, archivní fond nebo jejich ucelená část náleží, 2) archiv, který je vede v základní nebo druhotné evidenci, 3) vlastník archiválie.²⁸⁴

Na rozdíl od výběru archiválií ve skartačním řízení i mimo něj, který provádí příslušný archiv, o žádosti na prohlášení archiválie, archivní sbírky, archivního fondu nebo jejich ucelené části za archivní kulturní památku ve smyslu kritérií podle § 21 odst. 1 rozhoduje Ministerstvo vnitra.²⁸⁵ V případě prohlašování archiválií za archivní kulturní památku se též jedná o správní řízení, na které se vztahuje zákon č. 500/2004 Sb., neboť žádost o prohlášení je žádostí podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. Podle odst. 5 vlastník archiválie, archivní sbírky, archivního fondu nebo jejich ucelené části, o nichž bylo zahájeno řízení o prohlášení za archivní kulturní památku je ode dne zahájení řízení až do nabytí právní moci rozhodnutí ministerstva povinen písemně předem oznámit ministerstvu každou zamýšlenou změnu jejich umístění nebo převod vlastnického práva a bez zbytečného odkladu oznámit ministerstvu přechod vlastnického práva.

Ve smyslu § 29 odst. 1, 2 zákona č. 499/2004 Sb. archiválie lze vyvážet z území České republiky pouze na základě povolení ministerstva a jen na dobu určitou z taxativně vymezených důvodů, kterými jsou vystavování, konzervování, restaurování a vědecké zkoumání.²⁸⁶ Jde-li o archiválii, která je předmětem řízení o prohlášení za archivní kulturní památku nebo za národní kulturní památku, nelze ji do doby vydání rozhodnutí nebo nařízení vlády vyvézt z území České republiky. Tzv. předkupní právo k archiválii může stát uplatnit podle § 28 zákona č. 499/2004 Sb., na jehož základě je vlastník povinen archiválii nabídnout ke koupi České republice, vyjma případů uvedených pod písm. a) až d).

Poté, co je archiválie prohlášena za archivní kulturní památku, má vlastník nebo držitel

282 Např. Plán přestavby konventu kláštera kapucínů s kostelem Nejsvětější Trojice z let 1739 – 1742. Národní archiv Praha, Kapucíni – provincialát a konventy, inv. č. 218, k. č. 321. Dále k tomu viz. ČR – Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Kolín 2009. Archivní prameny Kolínska XV. 1. vydání. Rok vydání: 2009. ISBN 978-80-86772-37-0.

283 Např. Vysvědčení Ignáce Čečrdle z pražské normální školy z roku 1799. Regionální muzeum v Kolíně – Muzeum Kouřimska v Kouřimi, př. č. 67/83., nebo Dopis Anny Svatkovské z Kestřan kouřimské městské radě z 18.1.1647. Archiv Národního muzea, Sbírka F – Topografická sbírka.

284 Formulář žádosti je dostupný na [www.: http://www.mvcr.cz/clanek/metodicky-navod-350378.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/metodicky-navod-350378.aspx).

285 Podle mého názoru žádost nemá obsahovat jen popisné údaje o archiválii, nýbrž i její zhodnocení ve smyslu kritérií podle § 21 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb. Žadatel by měl uvést, co je důvodem pro prohlášení archiválie za archivní kulturní památku.

286 ĎUROVIČ, Michal. Restaurování a konzervování archiválií a knih. vyd. 1. Praha: Paseka, r. 2002. ISBN 80-7185-383-6.

povinnost pořídit ve lhůtě do 90 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o prohlášení archiválie za archivní kulturní památku na své náklady její bezpečnostní kopii. V souvislosti s prohlášením archiválie za archivní kulturní památku nebo národní kulturní památku, má vlastník nárok na poskytnutí paušálního státního příspěvku za prohlášení archiválie za archivní kulturní památku nebo národní kulturní památku za podmínek stanovených v § 31 zákona č. 499/2004 Sb.²⁸⁷

Zákon č. 499/2004 Sb. nevylučuje zrušení prohlášení za archivní kulturní památku ve smyslu § 21 odst. 6 z důvodu přehodnocení jejího významu. Návrh na zrušení prohlášení může podat 1) archiv nebo kulturně vědecká instituce, kde jsou archiválie uloženy, 2) archiv, který je vede v základní nebo druhotné evidenci, nebo 3) vlastník archiválie. Ministerstvo může zrušit prohlášení za archivní kulturní památku i bez návrhu.

Archivní kulturní památka může být také prohlášena nařízením vlády za národní kulturní památku, naplní-li významová a hodnotová kritéria ve smyslu § 22 zákona č. 499/2004 Sb. s odkazem na zákon č. 20/1987 Sb.

287 JELÍNKOVÁ, Dagmar a kol. Příspěvky ze semináře RG ČR. Metodika ochrany a ošetřování sbírkových předmětů na papíře a z papíru v muzeích a galeriích. 1. vyd. Praha: Rada galerií České republiky, rok 2003. ISBN 80-903422-0-5.

6 Ochrana sbírek muzejní povahy a předmětů je tvořících

*...odtud MUSEUM jest sídlo těch Mus, odtud pak slují tak síně a sály, v nichž chovají se sbírky věcí vědeckých a uměleckých, obrovskému dílu podrobuje se musejník práce jest nesmírná, nebezpečnoství pochybení velké, pokušení nemalé, odpočinutí žádné a vděk malý...*²⁸⁸

Pravdivost slov v uvedeném citátu potvrzuje § 1 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 148/1949 Sb., o Národní galerii v Praze. Zákon č. 122/2000 Sb. stanoví podmínky ochrany sbírek, uchovávaných zejména v muzeích a galeriích, stanoví podmínky a způsob vedení evidence sbírek muzejní povahy, práva a povinnosti vlastníků sbírek muzejní povahy, upravuje veřejné služby, vybrané veřejné služby a standardizované veřejné služby poskytované muzei a galeriemi, stanoví podmínky jejich poskytování a sankce za porušení stanovených povinností.²⁸⁹ Zákon č. 148/1949 Sb. pak pojímá Národní galerii v Praze jako státní ústav, jehož úkolem je odborně shromažďovati a spravovati malířská, sochařská a grafická díla domácího i cizího umění, o nich vědecky bádati a činiti je přístupnými veřejnosti.

Podle mého názoru tato zákonná ustanovení zachycují celou náplň činnosti muzealizace, která očima Schärerera²⁹⁰ je spatřována „v uchovávaní hodnot přisuzovaných věcem, tedy jako uchovávaní symbolů.“ Podle něj „hmotný je pouze jejich nositel. Jsou to "nouophores", nositelé významu.“ Svoji myšlenku ohledně muzealizace rozvíjí i Maroevič,²⁹¹ který říká, že „muzealizace jest procesem, ve kterém jsou předměty nebo pojmy přenášeny z původního nebo archeologického kontextu do kontextu muzeologického.“ Maroevič svoji tezi dokončuje pravdivou skutečností, která tvoří jádro muzealizace a tímto celý smysl muzejnictví, abychom všichni věděli, proč muzea existují, tedy proč tady jsou v mnoha dimenzích, velikostech i vzdálenostech - "Muzeologický kontext je kontext, ve kterém předměty nebo pojmy neexistují proto, aby se uplatnily ve skutečném životě, ale aby sloužily jako prostředníci nebo zprostředkovatelé myšlenek z jedné doby do doby jiné, z jedné společnosti do druhé, z místa na místo."

288 ŽALMAN, Jiří. a kol. Příručka muzejníková I. 2. vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010. 75 s. ISBN 978-80-86611-41-9.

289 V čem spočívá ochrana sbírek muzejní povahy apod. stanoví koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2010 až 2014 (koncepce rozvoje muzejnictví) vydaná na základě usnesení vlády České republiky ze dne 1. prosince roku 2010, č. 862, o Koncepci účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2010 až 2014 (koncepce rozvoje muzejnictví). Dostupné z [www.: http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/muzea-galerie-a-ochrana-moviteho-kulturniho-dedictvi/koncepce/koncepce-ucinnejsi-pece-o-movite](http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/muzea-galerie-a-ochrana-moviteho-kulturniho-dedictvi/koncepce/koncepce-ucinnejsi-pece-o-movite)

290 SCHÄRER, R. Martin. Musealization is an unstable and subjective sign collecting process. General considerations and specific application to actuality and intangible heritage. In: Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie. Asociace muzeí a galerií České republiky. Praha, 2008. ISBN 978-80-86611-28-0.

291 MAROEVIČ, Ivo. Levels of musealisation related to the cultural heritage. In: Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie. Asociace muzeí a galerií České republiky. Praha, 2008. ISBN 978-80-86611-28-0.

P. Douša,²⁹² uvádí, že „muzeální vztah ke skutečnosti je podmíněn uznáním vývojové kontinuity skutečnosti od její minulosti přes přítomnost do budoucnosti.“ Podle něj „muzeální přístup ke skutečnosti není nekritickým pohledem do minulosti. Je výrazem časovosti lidského bytí. Spojují se v něm všechny tři dimenze času - minulost, přítomnost a budoucnost.“

Výše uvedený citát je tedy nejen vše zachycujícím literárním pojetím muzealizace, ale též pravdivým faktem, vysvětlujícím muzeální vztah ke skutečnosti v jejím trojdimenzionálním prostoru. Současně je i vyjádřením poměru muzejníka k činnosti vedoucí k ochraně sbírek, jenž spočívá v jejich zachování, rozšiřování, obohacování, v tvorbě a nadto je pojat do paragrafovaného znění „muzejního zákona“.²⁹³

6.1 Sbírký státu, krajů a obcí

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. sbírkou muzejní povahy je sbírka, která je ve své celistvosti významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní a společenské vědy; tvoří ji soubor sbírkových předmětů shromážděných lidskou činností. Má se za to, že sbírka je věcí hromadnou. Muzeum je instituce definovaná v § 2 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb., která spravuje sbírky zapsané v centrální evidenci sbírek, jejichž vlastníkem je Česká republika nebo územní samosprávný celek podle § 2 odst. 8 zákona č. 122/2000 Sb.

Sbírký ve vlastnictví státu, krajů či obcí se do centrální evidencie sbírek zapíší na základě žádosti podané Ministerstvu kultury podle § 3 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb., přičemž žádost o zápis jsou Česká republika nebo územní samosprávný celek povinny podat neprodleně ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb. Zápisem do centrální evidencie sbírek se sbírky ve vlastnictví státu a územních samosprávných celků stávají sbírkami muzejní povahy podle zákona č. 122/2000 Sb.

Je-li vlastníkem sbírky Česká republika či územní samosprávné celky, ministerstvo nevede správní řízení, ale pouze faktickým úkonem provede zápis sbírky do centrální evidencie sbírek. Zápis je registračním úkonem, neboť registrace je hmotněprávním předpokladem jiné právní skutečnosti, která nastává ex lege.²⁹⁴

U vlastnictví obcí a krajů je to problematický procesní režim, neboť může kolidovat s čl. 36 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. a právem na ochranu samosprávy ve smyslu čl. 101 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Obec ani kraj nemají možnost obrany u správního orgánu, například nemohou podat námitky proti zápisu.

292 DOUŠA, Pavel. Čas muzeí a časový rozměr muzeální skutečnosti. In: Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie. Asociace muzeí a galerií České republiky. Praha, 2008. ISBN 978-80-86611-28-0.

293 Jen pro zajímavost, ve zhruba 460 muzeích v České republice je uloženo asi 65 milionů sbírkových předmětů, o něž pečují a s nimiž nakládá 5,5 tisíce zaměstnanců, z toho je zhruba polovina (něco přes 2700) odborných.

294 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 277. ISBN 978-80-7179-254-3.

Přestože k posuzování souboru předmětů si ministerstvo vyžádá stanovisko Rady pro centrální evidenci sbírek,²⁹⁵ lze mít za to, že zápis sbírky, jejímž vlastníkem je stát či územní samosprávný celek je jednoduchým formálním úkonem, neboť se nevede dokazování. O zápisu do centrální evidence sbírek ministerstvo vydá osvědčení o provedeném zápisu podle § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.

6.2 Sbírký ostatních vlastníků

Podle § 3 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. sbírky ostatních vlastníků se do centrální evidence zapíší, jestliže o tom rozhodne ministerstvo na základě žádosti vlastníka sbírky.

Ostatní vlastníci, kterými jsou soukromé fyzické a právnické osoby nemají povinnost podat žádost o zápis sbírky. Rozhodnou-li se tito vlastníci, že žádost podají, ministerstvo zahájí řízení o žádosti podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb., jehož součástí je dokazování, na základě kterého ministerstvo rozhodne v souladu s § 5 zákona č. 122/2000 Sb. V případě, že se ministerstvo rozhodne sbírku jiného vlastníka zapsat, zápis sbírky je zde opět registračním úkonem, který je potvrzen osvědčením podle § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.

6.3 Postup ministerstva při zápisu sbírky, jejímž vlastníkem je Česká republika, kraj či obec

Podá-li organizace státu, kraje či obce žádost o zápis sbírky do centrální evidence sbírek, ministerstvo po přijetí žádosti nejprve posoudí, zda žádost obsahuje náležitosti podání ve smyslu § 45 zákona č. 500/2004 Sb. a zda splňuje kritéria pro zápis sbírky podle § 3 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb., tedy, zda se jedná o sbírku, která se trvale nachází na území České republiky a která obsahuje nejméně 5 sbírkových předmětů.²⁹⁶

Ministerstvo žádost zamítne, nesplňuje-li soubor předmětů, uvedený v žádosti, znaky sbírky podle § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.²⁹⁷

Přestože neprobíhá správní řízení a stát, kraj či obec jako vlastníci sbírek nemohou označit důkazy podle § 52 zákona č. 500/2004 Sb., domnívám se, že ministerstvo je povinno v rozhodnutí uvést důvod zamítnutí žádosti. Podle mého názoru tím důvodem může být jednak stanovisko Rady pro centrální evidenci sbírek, které si ministerstvo pro posuzování souboru předmětů vyžádá v

²⁹⁵ Ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.

²⁹⁶ Žádost o zápis sbírky do centrální evidence sbírek se podává na tiskopisu, jehož vzor je uveden v příloze č. 1 vyhlášky č. 275/2000 Sb.

²⁹⁷ V případech, kdy vlastníkem sbírek je Česká republika, kraj nebo obec, žádost o zápis nebývá zamítnuta, neboť se většinou jedná o odborné organizace, které disponují pracovníky schopnými posoudit vlastnosti sbírky ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.

souladu s § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. a jednak vlastní úvaha ministerstva.

Je-li stanovisko Rady pro centrální evidenci sbírek kladné a ministerstvo na základě správního uvážení shledá, že sbírka skutečně naplňuje požadavky zákona ve smyslu § 2 odst. 1 a § 3 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb., sbírku zapíše. O zápisu sbírky do centrální evidence sbírek ministerstvo vydá osvědčení podle § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. Osvědčení je dokladem, kterým ministerstvo zcela vyhoví žádosti o přiznání práva ve smyslu § 151 a části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb.

Jak výše uvedeno, stát, kraje a obce mají povinnost podat žádost o zápis sbírky do centrální evidence sbírek, na jejímž základě ministerstvo sbírku zapíše. Jelikož o zápisu neprobíhá správní řízení, jedná se o formální úkon jak na straně muzeí a galerií, tak na straně ministerstva. Zápis sbírky je registračním úkonem, kterému předchází pouze formální přezkum žádosti ve smyslu § 45 zákona č. 500/2004 Sb., § 2 odst. 1 a § 3 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb. a stanovisko Rady pro centrální evidenci sbírek. Proti povinnosti podat žádost o zápis sbírky, nemohou muzea a galerie ve vlastnictví České republiky, kraje či obce uplatnit žádnou obranu.

Domnívám se, že nemožnost obrany proti zápisu je kompenzována poskytnutím účelově určených dotací podle § 10b odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. s odkazem § 10 odst. 3 a § 2 odst. 5 až 7 zákona č. 122/2000 Sb. Z tohoto důvodu osvědčení o provedeném zápisu sbírky je možné považovat za správní akt k dobru adresáta.

6.4 Postup ministerstva při zápisu sbírek ostatních vlastníků

Ostatní vlastníci sbírek nemají povinnost podat žádost o zápis do centrální evidence sbírek, a proto záleží na jejich úvaze, zda žádost o zápis podají či nikoli. Podají-li žádost, okamžikem jejího doručení je zahájeno řízení o žádosti podle § 44 zákona č. 500/2004 Sb. O doručení žádosti Ministerstvo kultury vlastníka zpravidla vyrozumí.

Jakmile je žádost doručena, ministerstvo posoudí, zda obsahuje předepsané náležitosti podle § 45 zákona č. 500/2004 Sb. a zda sbírka uvedená v žádosti splňuje podmínky pro zápis ve smyslu § 2 odst. 1 a § 3 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb. Neobsahuje-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo ho vyzve k jejich odstranění ve smyslu § 4 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. a § 45 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. Nevyhoví-li žadatel výzvě ministerstva učiněné podle § 4 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb., ministerstvo řízení o žádosti zastaví.

Ve správním řízení o žádosti podané ostatními vlastníky Ministerstvo kultury posoudí sbírku na základě ohledání na místě podle § 54 zákona č. 500/2004 Sb. Předtím, než správní orgán sbírku ohledá, vydá usnesení o povinnosti vlastníka sbírky předložit sbírku správnímu orgánu nebo strpět

její ohledání na místě podle § 54 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

Následně po ohledání ministerstvo požádá Radu pro centrální evidenci sbírek o stanovisko podle § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. Pokud po vydání stanoviska Rady a po správním uvážení ministerstva stále není zřejmé, zda sbírka splňuje znaky uvedené v § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb., ministerstvo si nechá zpracovat znalecký posudek podle § 56 zákona č. 500/2004 Sb.

Podle mého názoru lze však této situaci předejít způsobem uvedeným v § 54 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., a to tím, že ministerstvo k účasti na ohledání přizve nestranné osoby, aby zajistilo jejich přítomnost při provádění důkazu. Těmito nestrannými osobami zúčastněnými na ohledání mohou být odborní pracovníci z muzeí a galerií České republiky.

Totéž platí pro účastníka řízení o žádosti, neboť je povinen označit důkazy na podporu svých tvrzení podle § 52 zákona č. 500/2004 Sb. Správní orgán není návrhy účastníka řízení vázán, vždy však provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci. Jelikož se jedná o správní řízení o žádosti, účastník řízení má právo disponovat s předmětem řízení a s řízením ve smyslu § 45 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., podle kterého žadatel může zúžit předmět své žádosti nebo vzít žádost zpět.

Po nashromáždění všech důkazů a po svém správním uvážení, ministerstvo buď sbírku zapíše, nebo žádost o zápis zamítne. Je-li však dostatečně zjištěn stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti ve smyslu § 3 zákona č. 500/2004 Sb. a je-li v souladu s požadavky § 3 zjištěna skutečnost, která znemožňuje žádosti vyhovět, neprovádí správní orgán další dokazování a žádost podle § 51 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. zamítne.

V meritorním rozhodnutí o zamítnutí žádosti je ministerstvo povinno uvést v odůvodnění skutečnosti, které vedly k jejímu zamítnutí. Podle § 5 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb. proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti není přípustný opravný prostředek.

Rozhodne-li se ministerstvo zapsat sbírku do centrální evidence sbírek, vydá o provedeném zápisu osvědčení podle § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. Zápis sbírky je registrační úkon a osvědčení je dokladem, kterým ministerstvo zcela vyhoví žádosti o přiznání práva ve smyslu § 151 a části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb.

6.5 Trvalé uchovávání sbírek muzejní povahy a jednotlivých sbírkových předmětů

Aby sbírky muzejní povahy mohly být součástí našich životů, je zapotřebí o ně pečovat tak, aby se nezměnil a nesnížil sbírkový fond, který je pro veřejnost informací a médiem informace. Hodnota sbírkového fondu nesmí být snížena podstatným způsobem, který by ve výsledku znamenal znehodnocení jinak konsistentního sbírkového základu, narušení celistvosti sbírky a tímto

i vymizení vzdělávacího a výzkumného prvku. Těmto negativním vlivům je nutné předcházet jednáním vylučujícím možnost hrubého zacházení či záměrného poškozování sbírek, a jednáním, které čelí živelním pohromám, brání sbírku před krádežemi a vloupáním do objektů sbírkových fondů, zajišťuje bezpečnost sbírkových předmětů při manipulacích s nimi a při jejich převozech apod.

Ochrana sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů je výslovně zakotvena v § 9 zákona č. 122/2000 Sb. ve smyslu povinností vlastníka a dále v § 1 vyhlášky č. 275/2000 Sb., který stanoví režim zajišťující ochranu a trvalé uchovávání sbírek a sbírkových předmětů.

Ve vyhlášce je ochrana zakotvena jako objektivní přístup, tedy jako režim stanovící podmínky a způsob ochrany a trvalého uchování sbírek a sbírkových předmětů.

Vyhláška č. 275/2000 Sb. stanoví, že vhodným pro ukládání sbírkových předmětů je způsob, který vylučuje jejich poškození nebo zničení, popř. poškození nebo zničení jiných sbírkových předmětů, s nimiž jsou společně uloženy. Podle vyhlášky jsou též vhodnými pro uchovávání sbírkových předmětů prostory, v nichž jsou podle jejich povahy zajištěny odpovídající fyzikální a chemické podmínky, kterými jsou zejména stálá přiměřená teplota vzduchu, stálá přiměřená vlhkost vzduchu, minimální prašnost, ochrana proti světelnému záření. Do režimu zajišťujícího ochranu sbírkových předmětů patří také jejich ochrana proti požáru, poškození vodou nebo chemickými látkami, dále nutnost uchovávat sbírkové předměty v prostorách zajištěných mechanickými nebo elektronickými ochrannými systémy, či kombinací obou, se stanoveným režimem vstupu cizích osob, popř. v prostorách pod stálou ostrahou. V rámci režimu se též upozorňuje na potřebu ochrany před bakteriemi, houbami, plísněmi, hmyzem, před jiným biologickým poškozením a před korozí. Výčet nutných činností, které jsou součástí režimu ochrany a trvalého uchovávání sbírek muzejní povahy uzavírá nutnost zajištění bezpečnosti sbírkových předmětů při manipulacích s nimi a při jejich převozech.

Z výše uvedeného vyplývá, že některé z podmínek pro ochranu a trvalé uchovávání směřují ke konzervování. Např. Neústupný²⁹⁸ uvádí, že "nejde jen o to provádět urychleně konservaci památek už ohrožených, ale je třeba myslet i na jejich preventivní ochranu, chránit je před škodlivými vlivy."

Podle § 9 odst. 1 písm. g) zákona č. 122/2000 Sb. muzea a galerie stanoví vlastní režim zacházení se sbírkami a jednotlivými sbírkovými předměty a dbají na jeho dodržování.

Tento režim organizace stanoví formou vnitřních předpisů, kterými jsou především organizační řád, depozitární řád a badatelský řád. V organizačním řádu je upravena vnitřní struktura

298 NEÚSTUPNÝ, Jiří. Otázky dnešního muzejnictví. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Orbis, 1950.

organizace, především vedení organizace a náplň jeho činnosti, náplň činnosti jednotlivých sekcí, jejich oddělení a provázanost mezi nimi. V depozitárním řádu se uvádí zejména, jaké osoby mají přístup ke sbírkám, které z nich mohou manipulovat se sbírkovými předměty, jaké osoby mají právo rozhodovat o pohybu sbírkových předmětů či vstupovat do depozitářů. V badatelském řádu organizace stanoví podmínky zpřístupňování sbírkových předmětů badatelům.

Tyto vnitřní předpisy jsou znakem formální organizace, regulují vnitřní chod organizace a obsahují závazné pracovní postupy.²⁹⁹

Skutečnost, že muzea a galerie dbají požadavků ve vyhlášce č. 275/2000 Sb., v rozsahu expozic Náprstkova muzea dokládají Součková a Dufková,³⁰⁰ podle kterých „prostory, kde se budou nacházet sbírkové předměty musí být zajištěny ostrahou odpovídající současným bezpečnostním požadavkům, elektronickou zabezpečovací signalizací připojenou na pult centralizované ochrany, protipožární kontrolou, kontrolou klimatu, a osvětlení ve stanovených úsecích musí mít možnost přitlumení dle mezinárodních standardů pro prezentaci sbírek.“³⁰¹

Jisté je, že trvalé uchovávání sbírek muzejní povahy a jednotlivých sbírkových předmětů je nákladné a vyžaduje zvýšenou péči, neboť se jedná o specifické kulturní statky, které ve své celistvosti, resp. ve svém souboru tvoří jednolitý celek využívaný veřejností - sbírku muzejní povahy. Povinnost trvalého uchovávání je kontrolována ministerstvem ve smyslu § 13 odst. 1 zákona a podle § 14 odst. 1 zákona je porušení této povinnosti postihováno pokutou až do výše 100 000,- Kč. Pokuty za porušení zákona ukládá ministerstvo a nedojde-li k jejich dobrovolnému plnění, jsou jím i vymáhány.

299 O vnitřních předpisech dále viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 189 – 191. ISBN 978-80-7179-254-3.

300 SOUČKOVÁ, Jana, DUFKOVÁ, Marie, a kol. Světové kultury ve sbírkách Národního muzea. Koncepce rozvoje Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur a antické sbírky Historického muzea. Praha: Národní muzeum, 2006. ISBN: 80-7036-185-9.

301 Protipólem pak mohla být situace v Německu cca do roku 1992 např. v archivních a jiných budovách, kterou popisuje INDRA, Bořivoj. Problémy klimatizace v archivních a jiných budovách. In: Klimatizace v muzeích, knihovnách a archivech, vyd.1., Anna Komárková, Praha, Asociace muzeí a galerií České republiky, 2008, ISBN 978-80-86611-26-6. Dostupné z [www: http://www.cz-museums.cz](http://www.cz-museums.cz); <http://www.modrystit.cz>. Podle něj archivní budovy až do šedesátých let 20. století nebyly klimatizovány - chyběla technika. Velká okna vedla v depozitářích k tepelnému přetížení v létě a silnému podchlazení v zimě. Výkyvy v nevytápěných depozitářích byly až od +30°C do -20°C, tedy o 50 stupňů za jednu sezónu. K tomu přistoupil vliv znečištěného ovzduší. Vyhodnocení škod vzniklých na archiváliích v posledních 60 letech vedlo k alarmujícím závěrům. Studie uskutečněná německým Bundesarchivem ukázala, že rozpadem kyselých nebo celulózu obsahujících papírových dokumentů je ohroženo 60 až 70% archiválií v Německu. Z toho je 20% již skutečně poškozeno. V ČR nebude situace lepší. ... narozdíl od knihoven mají archivy ztíženou situaci při přejímání. Zatímco knihovny většinou nakupují nové nepoužité knihy, archiválie jsou do archivů přejímány až po delších lhůtách, obvykle 10 až 30 letech. A ty jsou po celou dobu ukládány v kancelářích, které jsou pro dlouhodobé uchování nevhodné, jsou zpracovávány, kopírovány, jdou ze stolu na stůl. Archivy je tak přebírají často ve velmi špatném, "obnošeném" stavu. ... České archivnictví prošlo v letech 1993-2003 svým "zlatým obdobím." Bylo postaveno nebo přestavěno pro archivní účely 60 budov, až na malé výjimky vybavených klimatizací. Výsledek v tak krátkém časovém úseku byl ohromující a právem i v zahraničí oceňovaný. ... Archiválie jsou až na malé výjimky uloženy v nesrovnatelně lepších podmínkách než ještě před 20 lety.

6.6 Centrální evidence sbírek

Podle § 3 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb. centrální evidence je veřejnosti přístupným informačním systémem. Pojem centrální evidence sbírek zákon dále nevymezuje. Tato skutečnost však není na újmu pochopení smyslu centrální evidence, neboť v § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. je uvedeno, co se rozumí sbírkou muzejní povahy, dále § 3 stanoví, že centrální evidenci sbírek vede ministerstvo, jaké sbírky, ve vlastnictví jakých subjektů a za jakých podmínek ministerstvo sbírky zapíše.

Zápis sbírky a vedení centrální evidence sbírek je podmíněno:

- 1) žádostí vlastníka sbírky za podmínky, že sbírka uvedená v žádosti splňuje požadavky zákona pro její zápis do centrální evidence,
- 2) splněním zákonné povinnosti ministerstva provést registrační úkon do centrální evidence a vydat osvědčení ve smyslu § 5 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.

Podle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 275/2000 Sb. každý sbírkový předmět musí být evidován ve sbírkové evidenci vlastníka sbírky, jenž obsahuje záznamy ke každému sbírkovému předmětu podle § 9 odst. 1 písm. d) zákona a počet kusů, jde-li o sbírkový předmět podle § 2 odst. 2 vyhlášky.³⁰² Pokud se jedná o sbírkové předměty podle § 2 odst. 2 vyhlášky, u nichž údaje stanovené pro všechny věci nejsou shodné, musí být součástí záznamu o každém z těchto předmětů doplňující záznam, kde jsou rozdílné údaje uvedeny.

U sbírek čítajících více než 3000 věcí movitých nebo více než 11 věcí nemovitých se vždy vede dvoustupňová sbírková evidence, a to chronologická a systematická. U sbírek nedosahujících počtu 3001 věcí movitých nebo 11 věcí nemovitých může být vedena pouze jedna z těchto evidencí.

Vyhláška tedy ponechává na vůli vlastníka, jaký způsob výběru zvolí a jakou povahu a skladbu budou mít věci, které mají být evidovány s ohledem na celkový počet věcí, jež má ve sbírce.

Domnívám se, že způsob a postup vlastníka při výběru je zakotven v § 9 odst. 1 písm. d) zákona, který stanoví náležitosti záznamu vedeného pro každý sbírkový předmět a dále v § 9 odst. 1 písm. e), který stanoví povinnost vlastníka uchovávat sbírku v její celistvosti tak, jak byla zapsána do centrální evidence (s výjimkou vyřazení sbírkových předmětů ze sbírky nebo zařazení nových sbírkových předmětů do sbírky za podmínek stanovených tímto zákonem). Podle mého názoru, stěžejním pro vlastníka při uchovávání sbírky, utváření sbírky v rámci akviziční činnosti je již

302 Soubor movitých nebo nemovitých věcí může být evidován jako jeden sbírkový předmět, jde-li o a) přírodniny jedné systematické skupiny, b) fragmentární archeologický materiál, hromadné nálezy mincí a osteologického materiálu, c) stejné věci jednoho druhu, d) písemnosti a tisky, negativy, fotografie, filmové záznamy, kresby a náčrty vážící se k jednomu tématu či jedné osobnosti, nebo e) věci, které tvoří jeden funkční soubor nebo jsou součástími jednoho funkčního celku.

zmíněný § 9 odst. 1 písm. g) zákona, který uvádí, že vlastník sbírky zapsané v centrální evidenci je povinen stanovit režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty a dbát na jeho dodržování.

Na zachování a zvyšování úrovně a kvality sbírky zapsané v centrální evidenci odkazuje § 9 odst. 1 písm. f) zákona, na jehož základě je vlastník povinen umožnit zpřístupnění sbírky nebo jednotlivých sbírkových předmětů veřejnosti pro studijní a vědecké účely vystavováním, veřejným předváděním jejich vzhledu, popřípadě funkce nebo zapůjčováním k dočasnému vystavování nebo veřejnému předvádění jejich vzhledu, popřípadě funkce v tuzemsku nebo v zahraničí³⁰³ s výjimkou sbírek a sbírkových předmětů podle § 9 odst. 4 zákona.³⁰⁴

Podle mého názoru samotným účelem vedení sbírky je potřeba veřejnost vzdělávat a vzdělávání dále rozšiřovat, neboť je potřebou primární, kterou muzea a galerie jako vzdělávací a školící instituce mají za úkol uspokojovat. Z tohoto důvodu má vlastník vliv na to, jakým způsobem budou sbírkové předměty, a tímto vědění a poznatky do řad široké veřejnosti prezentovány.³⁰⁵

6.6.1 Změna a zrušení zápisu sbírky

Podle § 6 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. předmětem zápisu do centrální evidence jsou následující údaje:

a) název sbírky,³⁰⁶

b) popis sbírky s její charakteristikou, oborem, který dokumentuje, s označením území, z něhož jsou jednotlivé sbírkové předměty převážně získávány, časovým obdobím, jež převážně dokumentuje, a výčtem charakteristických druhů sbírkových předmětů,³⁰⁷

c) seznam sbírkových předmětů nebo výčet evidenčních čísel jednotlivých sbírkových předmětů, které sbírku tvoří ke dni zápisu do centrální evidence,³⁰⁸

303 ŠTECH, Stanislav. Muzeum jako vzdělávací instituce. In: Brána muzea otevřená. Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea. Brabcová, Alexandra. Praha. JUKO ve spolupráci s Nadací Open Society Fund Praha. 2003. ISBN 80-86213-28-5.

304 Výjimkou je ochrana sbírek a sbírkových předmětů, které jsou provizorně uloženy v prostorách, v nichž s nimi nelze nakládat, aniž by byla ohrožena jejich bezpečnost nebo fyzický stav, těch sbírek či sbírkových předmětů, které pro svůj stav nebo charakter neumožňují zpřístupnění veřejnosti, aniž by byla ohrožena jejich fyzická podstata a těch, jež jsou preparovány, konzervovány nebo restaurovány.

305 CHLÁDKOVÁ, Ludmila. Vzdělávací programy Památníku Terezie. In: Děti, mládež, ... A MUZEA ?. Svazek 5., Seitlová, Pavla. a kol., Brno. Moravské zemské muzeum ve spolupráci s Českým výborem ICOM. 1995. ISBN 80-7028-074-3.

306 ČÍŽEK, Bohuslav. a kol. Muzeum české hudby. Průvodce historií a sbírkami. 1. vyd. Praha: Národní muzeum v Praze, 1999. ISBN 80-7036-055-0.

307 Popisu sbírky a sbírkových předmětů se věnuje MÜLLEROVÁ, Petra. Czech Collectors and Traditional Vietnamese Art-Čeští sběratelé a tradiční vietnamské umění. First edition. Prague: National Museum, Prague, Czech Republic, 2009. ISBN 978-80-7036-268-6.

308 Metodický pokyn Ministerstva kultury České republiky, č.j. 4688/2007, dostupný z <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/muzea-galerie-a-ochrana-moviteho-kulturniho-dedictvi/pravni-predpisy/metodicky-pokyn-k-za-jisteni-prukaznosti-evidence-sbirkovych-predmetu-a-stanoveni-rezimu-zachazeni-se-sbirkou-v-muzeich-a-galeriich> --

d) místo uložení sbírky,³⁰⁹

e) vlastník sbírky, a sice Česká republika nebo příslušný územní samosprávný celek, nebo jméno, příjmení a místo trvalého pobytu fyzické osoby, a jde-li o občana České republiky, též jeho rodné číslo, nebo název a sídlo právnické osoby, včetně organizační složky na území České republiky, patřící právnické osobě se sídlem v zahraničí, a identifikační číslo osoby,

f) správce sbírky, jde-li o sbírku ve vlastnictví České republiky nebo územního samosprávného celku nebo o sbírku, kterou fyzická nebo právnická osoba spravuje na základě smlouvy s vlastníkem sbírky; pro rozsah zapisovaných údajů týkajících se správce sbírky platí obdobně údaj pod bodem e),

g) evidenční číslo sbírky přidělené ministerstvem,³¹⁰

h) datum zápisu sbírky do centrální evidence.³¹¹

Podle § 6 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb. vlastník sbírky, který podal žádost o zápis do centrální evidence je povinen zdržet se všech zásahů, které by měly za následek změnu údajů ve smyslu shora uvedených bodů a) až d). Této zdržovací povinnosti musí dostát ve lhůtě ode dne podání žádosti do dne obdržení osvědčení o provedeném zápisu, nebo do dne obdržení rozhodnutí o zamítnutí žádosti či rozhodnutí o zastavení řízení.

Domnívám se, že v případě údajů uvedených pod písm. a) až d) jde o údaje závazné zejména pro posouzení sbírky ve své celistvosti. Pokud by se tyto údaje měnily, či průběžně měnily, sbírka by se tak stala nestabilní a nejednotná, což by mělo za následek ztížení posuzování sbírky.

V souladu s § 7 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. po zápisu sbírky do evidence je změna možná v údajích podle § 6 odst. 1 písm. a), b), d), e) a f) zákona. Vlastník je povinen do 15 dnů ode dne, kdy ke změně došlo, podat ministerstvu písemný návrh na změnu zápisu v centrální evidenci.

Podle § 7 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb., pokud má dojít ke změně týkající se údaje uvedeného v § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 122/2000 Sb., je vlastník sbírky povinen předtím, než ke změně dojde, podat ministerstvu písemný návrh na změnu zápisu v centrální evidenci. Ministerstvo v tomto případě posuzuje úplnost a správnost údajů zapsaných v seznamu sbírkových předmětů,

51199/.

309 NEUBERT, Karel, ROYT, Jan. Poklady pražských uměleckých sbírek. 1. vyd. Praha: Nakladatelství GRAFOPRINT, 1992. ISBN 80-900596-9-4.

310 Žalman ve své příručce na str. 32 podkapitole B.1.3. uvádí, že evidenčním číslem je buď číslo přírůstkové, kterým je sbírkový předmět označen při zařazení do chronologické evidence, nebo inventární, kterým je sbírkový předmět označen při svém zařazení do evidence systematické - zároveň je povinnou součástí evidenčního záznamu v té či oné evidenci.

311 Sbírký jsou digitalizovány, tzn. soustředěny na společných webových stránkách: [http:// www.esbirky.cz/cz/](http://www.esbirky.cz/cz/), kde si každý může vyhledat sbírku 1) podle instituce, 2) typu sbírky, 3) materiálu, 4) místa původu a 5) datace. Lze na nich nalézt mnoho dalších informací, stejně jako v publikaci NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUZEUM V PRAZE. Rozpravy Národního technického muzea v Praze. Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2005. 195. svazek. Praha: Národní technické muzeum, 2005. ISBN: 80-7037-149-8.

nebo opodstatněnost vyřazení sbírkového předmětu z tohoto seznamu.

Z důvodové zprávy vyplývá, že pokud se jedná o změny údajů podle § 6 odst. 1 písm. a), b), d), e) a f), jde o údaje administrativního charakteru, které nemění rozsah sbírky, a proto je možné požádat o zápis jejich změny až poté, kdy k nim došlo. Naopak u údajů podle § 6 odst. 1 písm. c) dochází ke změnám rozsahu samotné sbírky, a proto je nutné požádat o změnu zápisu předem.

Co je však důležité, je povinnost vlastníka sbírky podat písemný návrh na změnu zápisu v centrální evidenci. Tuto povinnost mají všichni vlastníci sbírek, tedy stát, územní samosprávné celky a ostatní vlastníci.

V tomto případě ministerstvo nezahajuje správní řízení, pouze registračním úkonem provede změnu v centrální evidenci. Pokud se ministerstvo rozhodne pro změnu v zápisu, tento registrační úkon provede ve lhůtách podle § 7 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb., ve kterých současně vyrozumí vlastníka sbírky. Po provedení úkonu tak ministerstvo sdělí vlastníku sbírky, že změnu v zápisu provedlo. Ministerstvo změnu v zápisu neprovede, obsahuje-li návrh neúplný evidenční záznam, kterým se má změna provést. Ministerstvo tak učiní sdělení o tom, že změnu zápisu v centrální evidenci neprovedlo.

Domnívám se, že žádost o změnu údaje podle § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 122/2000 Sb. v centrální evidenci musí být vždy zdůvodněna, zvláště, má-li dojít ke změně týkající se údaje uvedeného v § 6 odst. 1 písm. c) zákona, neboť v tomto případě ministerstvo posuzuje úplnost a správnost údajů zapsaných v seznamu sbírkových předmětů, nebo opodstatněnost vyřazení sbírkového předmětu z tohoto seznamu. Žalman se ve své publikaci³¹² zamýšlí nad důvody podání návrhu na změnu zápisu v centrální evidenci sbírek, které spatřuje v:

- 1)zařazení věci movité nebo nemovité do sbírkové evidence ("přírůstek")
- 2)vyřazení sbírkového předmětu ze sbírky ("úbytek")
- 3)zaevidování sbírkového předmětu dosud vedeného v chronologické evidenci do systematické evidence ("výměna přírůstkového čísla za inventární v CES")
- 4)přiřazení dalších inventárních čísel k věcem, které dosud tvořily jeden sbírkový předmět s jedním inventárním číslem ("rozepsání inventárního čísla")
- 5)přiřazení sbírkového předmětu evidovaného dosud pod vlastním inventárním číslem k jinému, již existujícímu inventárnímu číslu ("vyprázdnění inventárního čísla")
- 6)zjištěné omyly ve sbírkové evidenci ("zapsání neexistujícího sbírkového předmětu")
- 7)zjištěné omyly v zápisu v CES ("zapsání neexistujícího evidenčního čísla v CES")

Podle mého názoru sbírka musí být hmotně a dokumentačně průkazná, čímž lze rozumět

312 ŽALMAN, Jiří. a kol. Příručka muzejníková I. 2. vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010. ISBN 978-80-86611-41-9.

identitu sbírky či sbírkového předmětu se záznamem v evidenci. Protože se jedná o shodu skutečného stavu věci s údaji v seznamu, podání návrhu na změnu zápisu by mělo předcházet odborné posouzení. Přestože sbírka musí být pružnou, tj. měnící se, stále o ní platí teze v § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. o tom, jaké vlastnosti musí sbírka mít, aby byla sbírkou muzejní povahy.

Podle § 8 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. ministerstvo z vlastního nebo jiného podnětu rozhodnutím zruší zápis sbírky v centrální evidenci,

- a) jestliže sbírka přestane naplňovat znaky sbírky muzejní povahy uvedené v § 2 odst. 1; k rozhodnutí si ministerstvo vyžádá stanovisko Rady,
- b) jestliže sbírka nebo jednotlivé sbírkové předměty byly fyzicky zničeny v takovém rozsahu, že sbírka přestala být ve své celistvosti významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní nebo společenské vědy, nebo
- c) pokud se sbírka stane součástí sbírky jiné.

Podle § 8 odst. 2 zákona ministerstvo rozhodnutím zruší zápis sbírky v centrální evidenci i tehdy, nejsou-li splněny podmínky podle odstavce 1 a požádá-li o zrušení zápisu vlastník sbírky.

Toto právo nemá stát ani územní samosprávný celek.

Správní orgán je povinen přijímat podněty, aby bylo zahájeno řízení z moci úřední podle § 42 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. Je-li ministerstvu doručen podnět ke zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci, ministerstvo nejprve podnět posoudí a vyhodnotí jeho obsah. Týká-li se podnět zrušení zápisu z důvodu, že sbírka přestala naplňovat znaky sbírky muzejní povahy ve smyslu § 2 odst. 1 zákona, ministerstvo si vyžádá stanovisko Rady pro centrální evidenci sbírek. Pokud podání není podnětem České republiky, kraje či obce jako vlastníků sbírek, ministerstvo mu vždy vyhoví a vydá rozhodnutí o zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci ve smyslu § 8 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. Pokud však podnět z důvodu podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona podala Česká republika nebo územní samosprávný celek, ministerstvo si vyžádá stanovisko Rady a v ojedinělých případech též vysvětlení podle § 137 zákona č. 500/2004 Sb.

Zápis sbírky v centrální evidenci může ministerstvo zrušit též z moci úřední, zvláště v případě § 8 odst. 1 písm. a) zákona, kdy ke zjištění, že sbírka přestala naplňovat znaky sbírky muzejní povahy, dojde ministerstvo samo, a to ze skutečností známých z úřední činnosti. Tuto skutečnost ministerstvo většinou zjistí nahlížením do centrální evidence sbírek, kterou vede, nebo tehdy, když je na ministerstvo doručena žádost o změnu zápisu v centrální evidenci. Podle § 7 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. pokud vlastník sbírky podá návrh na změnu zápisu v centrální evidenci, ministerstvo posuzuje úplnost a správnost údajů zapsaných v seznamu sbírkových předmětů, nebo opodstatněnost vyřazení sbírkového předmětu z tohoto seznamu. Pokud tedy ministerstvo vlastní úřední činností zjistí, že sbírka nenaplnňuje znaky uvedené v § 2 odst. 1 zákona, z vlastního podnětu

zápis sbírky zruší a tedy rozhodne o zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci sbírek.

Ve smyslu § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 122/2000 Sb. není vyloučeno zničení sbírky v takovém rozsahu, že by sbírka přestala být ve své celistvosti významná podle § 2 odst. 1 zákona. Ministerstvo kultury se například může dozvědět o požáru objektu, kde byla sbírka uložena a následně bude muset prověřit její celistvost a v případě, že se prokáže nenaplnění znaků podle § 2 odst. 1 zákona, ministerstvo z vlastního podnětu (nebo po dohodě s vlastníkem z podnětu vlastníka sbírky) rozhodne o zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci.

Může se stát, že sbírka se stane součástí jiné sbírky podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona. Sbírká muzejní povahy podle § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. je považována za jednu věc hromadnou. Pokud se tato věc hromadná stane součástí jiné sbírky, zanikne jako samostatná sbírka a bude tedy nutné zrušit zápis této sbírky, neboť byla dosud v evidenci vedena jako samostatná hromadná věc. Stane-li se sbírka součástí jiné sbírky, jsem toho názoru, že vlastník stávající sbírky by měl podat návrh na změnu údajů v zápisu sbírky v centrální evidenci, neboť jeho sbírka se rozrostla o jiné sbírkové předměty, tzv. přírůstky ve smyslu § 2 odst. 3 vyhlášky č. 275/2000 Sb.

Skutečnosti uvedené výše může ministerstvo také zjistit z kontrolní činnosti, kterou vykonává podle § 13 zákona č. 122/2000 Sb. a podle zákona č. 255/2012 Sb.

Domnívám se, že rozhodnutí o změně zápisu sbírky a rozhodnutí o zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci je smíšeným správním aktem, a tedy aktem částečně konstitutivním a částečně deklaratorním. Dále tato rozhodnutí považuji za akty *in rem*, neboť pro vydání rozhodnutí jako správního aktu jsou relevantní výlučně vlastnosti té či oné věci.³¹³

Závěrem shrnuji, že pokud je podána žádost o změnu údajů v zápisu sbírky v centrální evidenci, ministerstvo změnu provede bez toho, aby zahájilo správní řízení. Je-li podána žádost o zrušení zápisu v centrální evidenci, ministerstvo vždy zahájí správní řízení.

6.7 Povinnosti vlastníka sbírky zapsané v centrální evidenci

V předchozích kapitolách nebylo možno se povinností vlastníků sbírek alespoň rámcově nedotknout, neboť nelze učinit pojednání o sbírkách muzejní povahy, jež nemají vlastníka.

Podle § 3 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. předmětem zápisu do centrální evidence sbírek jsou sbírky, jejichž vlastníkem je Česká republika nebo územní samosprávný celek. Sbírký ostatních vlastníků se do centrální evidence zapisí, jestliže o tom rozhodne ministerstvo na základě žádosti vlastníka sbírky.

Sbírký a jednotlivé sbírkové předměty je tvořící, tedy věci *in situ* a *in fondo* jsou vždy

³¹³ O aktech *in rem* (ad rem) viz. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 8.vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. s. 196. ISBN 978-80-7179-254-3.

předmětem vlastnického práva, a proto je na ně vázána řada povinností, které vyžadují náležité plnění vlastníkem či správcem sbírky.

V souhrnu jsou povinnosti vlastníka sbírky vymezeny v § 9 zákona č. 122/2000 Sb. a tyto povinnosti se týkají pouze vlastníka, jehož sbírka je zapsána v centrální evidenci sbírek. Na sbírky nezapsané v centrální evidenci se zákon č. 122/2000 Sb. nevztahuje. Plnění povinností ve smyslu § 9 naplňuje účel zákona č. 122/2000 Sb., kterým je prevence při vedení sbírek, péče o ně a způsob jejich uchovávání, odstraňování a následná ochrana před páčáním škod na sbírkách. Povinnosti uvedené v § 9 zákona č. 122/2000 Sb. je vlastník povinen plnit vždy s přihlédnutím k pravidlu celistvosti vymezenému v § 2 odst. 1 a § 9 odst. 1 písm. e) zákona č. 122/2000 Sb.

Zákon počítá s tím, že sbírka nebude nikdy uchována ve stavu a v počtu předmětů, jak byla zapsána do centrální evidence, a proto zakotvuje povinnost vlastníka vyřazovat sbírkové předměty ze sbírky³¹⁴ z důvodu jejich neupotřebitelnosti, přebytnosti, výměny nebo ztráty a dbát, aby údaje ve sbírkové evidenci byly v souladu se skutečným stavem a s údaji v centrální evidenci ve smyslu § 9 odst. 1 písm. j) zákona č. 122/2000 Sb. Na tomto základě § 9 odst. 5 zákona č. 122/2000 Sb. uvádí, co se rozumí pod pojmem neupotřebitelný sbírkový předmět a přebytný sbírkový předmět.

Aby vlastník zachoval standard sbírky ve smyslu § 2 odst. 1 a § 9 odst. 1 písm. e) je povinen podle § 9 odst. 1 písm. g) stanovit režim zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty a dbát na jeho dodržování.

Podle mého názoru je tedy nutné, aby nejprve vlastník stanovil režim zacházení se sbírkou a teprve poté vedl sbírku ve smyslu jejího rozšiřování či zužování. Zákon č. 122/2000 Sb. ani vyhláška č. 275/2000 Sb. neuvádí, co by tento režim měl zahrnovat. Jeho obsah je ponechán na uvážení samotného vlastníka, neboť vlastník, popř. správce jeho sbírky, který vede a spravuje sbírku je také za sbírku odpovědný, z čehož lze dovodit odpovědnost za plnění povinností, které mu zákon č. 122/2000 Sb. ukládá. Předpokládám však, že v režimu zacházení se sbírkou by měl být vymezen tzv. právní režim v nakládání s ní, např. převod vlastnického práva a jeho důsledky ve smyslu § 9 odst. 1 písm. m) zákona č. 122/2000 Sb.

V režimu zacházení se sbírkou nebo jednotlivými sbírkovými předměty by měl vlastník také blíže specifikovat povinnost jemu uloženou v § 9 odst. 1 písm. f) zákona, na jehož základě je povinen umožnit zpřístupnění sbírky nebo jednotlivých sbírkových předmětů veřejnosti pro studijní a vědecké účely vystavováním, veřejným předváděním jejich vzhledu, popř. funkce nebo zapůjčováním k dočasnému vystavování nebo veřejnému předvádění jejich vzhledu, popř. funkce v tuzemsku nebo v zahraničí.³¹⁵ Výjimkou z této povinnosti je § 9 odst. 4 zákona, který stanoví, že

314 K vyřazování sbírkových předmětů dále viz. § 4 vyhlášky č. 275/2000 Sb.

315 Asociace muzeí a galerií České republiky. Muzea pro všechny. Handicapovaní a dobrovolníci v kulturních

povinnost podle odst. 1 písm. f) se nevztahuje na sbírky nebo sbírkové předměty, které:

- a) jsou provizorně uloženy v prostorách, v nichž s nimi nelze nakládat, aniž by byla ohrožena jejich bezpečnost nebo fyzický stav,
- b) pro svůj stav nebo charakter neumožňují zpřístupnění veřejnosti, aniž by byla ohrožena jejich fyzická podstata,
- c) jsou preparovány, konzervovány nebo restaurovány.

Podle mého názoru, skutečnost, že sbírkové předměty jsou deponovány, jaké sbírkové předměty, na jak dlouhou dobu, na jakém místě a v jakých podmínkách by měla být zakotvena v režimu zacházení se sbírkou. S tím také souvisí inventarizace, kterou je vlastník povinen provádět ve smyslu § 9 odst. 1 písm. h), i) zákona č. 122/2000 Sb. a § 3 vyhlášky č. 275/2000 Sb., neboť inventarizací se nejlépe zjistí stav sbírky a jejich sbírkových předmětů a nalezne se lepší způsob jejich ochrany.

Z tohoto důvodu vlastník sbírky zapsané v centrální evidenci je povinen zajistit ochranu sbírky před krádeží a vloupáním, zajistit ochranu sbírky před poškozením, zejm. nepříznivými vlivy prostředí a zajistit preparaci, konzervování a restaurování sbírky, je-li to třeba k jejímu trvalému uchování ve smyslu § 9 odst. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 122/2000 Sb.³¹⁶

Podle § 9 odst. 1 písm. d) je vlastník povinen vést sbírkovou evidenci, jenž obsahuje:

1. název a stručný popis jednotlivých sbírkových předmětů, popř. materiál, z něhož jsou vyrobeny, rozměry, hmotnost, časové zařazení, datum získání, identifikace autora nebo výrobce a další identifikační znaky,³¹⁷
2. označení území, z něhož sbírkové předměty pocházejí, je-li známo,³¹⁸
3. způsob a okolnosti nabytí jednotlivých sbírkových předmětů (sběr, dar, dědictví či koupě),³¹⁹

institucích ČR. S přispěním Ministerstva kultury České republiky v roce 2012. 1. vydání. ISBN 978-80-86611-48-8.

316 GOLD, Jens. Conservation survey. In: Oudadate Pix. 1st edition. Petra Trnková, Praha. Artefactum/Ústav dějin umění AV ČR, v.v.i. r. 2010. ISBN 978-80-86890-31-9.

317 Bulletin Muzea romské kultury 18/2009. Muzeum romské kultury, státní příspěvková organizace. xPrint s.r.o., Příbram. ISSN 1212-0707, příkladmo ve fondu dokumentace tradičních romských řemesel, profesí a zaměstnání uvádí: Souprava na kávu, měděný tácek s pohárky, výrobek rumunských Romů Kalderašů, nebo fond dokumentace vybavení romského interiéru obrazně zveřejňuje: Exteriér bývalého víceprostorového domu z pálených cihel legendárního hornáckého primáše Jožky Kubíka (1907-1978) (v současnosti využívaného jako chalupa), Hrubá Vrbka.

318 Domnívám se, že k výslovnému označení území, z něhož sbírkové předměty pocházejí, dojít nemusí, postačuje uvedení národnosti autora a s tím spojené období, v němž dílo vzniklo. Podle mého názoru, věci movité, popř. jejich soubor není úplně vázán na historické území, neboť tehdy stát ještě neexistoval a hranice mezi územními celky vymezeny nebyly. Na výslovném označení území bych trvala např. u nemovitých věcí, nebo předmětů kulturní hodnoty z oboru archeologie, neboť vymezení území je tady naopak klíčové.

319 CAMINOVA, Giulia. Slavná světová muzea. Vydání první. Bratislava: Nakladatelství Slovart, s.r.o. r.2007. 304 s. ISBN 978-80-7209-944-3. Text o Královském muzeu v Amsterodamu uvádí způsob a okolnosti nabytí jednotlivých sbírkových předmětů: "...Když sem byly přesunuty sbírky z Haagu, vzniklo amsterodamské Královské muzeum. V téže době také zakoupilo slavné plátno Noční hlídka od Rembrandta van Rijn (1642). ...Zároveň se rozrůstaly i sbírky - zejména na konci 19. století muzeum zakoupilo mnoho reprezentativních děl holandských mistrů. Jednalo se např. o sérii obrazů dříve využívaných při hodinách anatomie tzv. Cechu chirurgů, přes 200 obrazů vlámské školy muzeum získalo od prominentního amsterodamského Van der Hoopova muzea. Další důležitá mistrovská díla dostávalo od

4. stav sbírkových předmětů,³²⁰
5. evidenční čísla jednotlivých sbírkových předmětů,³²¹
6. označení archiválií, pokud jsou součástí sbírky.³²²

Podle mého názoru sbírková evidence slouží jako přehled období, území, stavu, materiálu, techniky zpracování sbírkových předmětů tak, aby byly zařaditelné do sbírky, která je ve své celistvosti významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní nebo společenské vědy. Účelem sbírkové evidence je seřadit jednotlivé předměty tak, aby svými vlastnostmi ve svém souhrnu vytvořily věc hromadnou, tedy sbírku muzejní povahy podle § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. a byly její součástí, tedy sbírkovými předměty podle § 2 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb. Utříbit předměty a vést sbírkovou evidenci jako záznam o jejich správném věcném, časovém a místním zařazení tak, aby tyto předměty splňovaly požadavky kladené na sbírku je povinností vlastníka ve smyslu § 9 odst. 1 písm. d) zákona č. 122/2000 Sb.

6.8 Práva vlastníka sbírky zapsané v centrální evidenci

S povinnostmi uvedenými na mnoha místech v zákoně č. 122/2000 Sb. a ve svém souhrnu v § 9 vypočtenými jsou spojena práva vlastníka zakotvená v § 10 zákona č. 122/2000 Sb.

Podle § 10 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. vlastník sbírky zapsané do centrální evidence má právo na odbornou pomoc, kterou jsou mu povinny bezplatně poskytnout organizace státu nebo územního samosprávného celku určené ministerstvem. Vlastník má také právo na služby, jež jsou mu povinny za úplatu poskytnout organizace státu nebo územního samosprávného celku určené ministerstvem.

Odbornou pomoc vlastníkově poskytují organizace státu nebo územního samosprávného celku bezplatně. Služby, které rovněž poskytují organizace státu nebo územního samosprávného celku jsou již za úplatu. K poskytnutí odborné pomoci a služeb jsou organizace státu nebo územního samosprávného celku povinny, nejde tedy o činnost dobrovolnou.

Podle § 10 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. odborná pomoc zahrnuje odborné určení sbírkových předmětů a jejich třídění, odborné určení vhodných podmínek a způsobu ukládání,

spolku Vereniging Rembrandt, asociace bohatých milovníků umění založené v roce 1883, jejímž hlavním cílem bylo financovat právě nákupy obrazů. ..."

320 Podle mého názoru není třeba ho uvádět, jednak je-li patrný z pohledu na předmět a jednak se vždy jedná o individuální názor toho kterého kurátora. Z tohoto důvodu se pojednání o stavu sbírkového předmětu povětšinou udává jednoslovně, popř. jednoslovně s uvedením specifik. Např. stav: dobrý, nebo stav: poškozeno, obě ruce odlomeny, popř. stav: zachovalý, opadáva polychromie.

321 Metodický pokyn Ministerstva kultury k zákonu č. 122/2000 Sb. poukazuje na důležitost faktu, že sbírková evidence musí být průkazná; a je tedy průkazná tehdy, splňuje-li také požadavek jednoznačné identifikace sbírkových předmětů, dále když je evidenční číslo v evidenčním záznamu uvedené na sbírkovém předmětu, případně na jiném místě u předmětu (např. na lokalitním lístku, na obalu) a tehdy, pokud evidenční čísla na předmětech jsou čitelná.

322 K tomu viz. zákon č. 499/2004 Sb.

uchovávání nebo vystavování sbírek a sbírkových předmětů včetně určení vhodných podmínek prostředí jejich uchovávání, revizi sbírek z hlediska potřeby preparace, konzervování nebo restaurování, poradenskou činnost týkající se evidence, inventarizace nebo vývozu sbírkových předmětů do zahraničí. Služby zahrnují preparaci, konzervování a restaurování.

Podle mého názoru ochota organizací pomoci ostatním vlastníkům svědčí o veřejném zájmu na vytváření sbírek, které mají být trvale uchovávány, evidovány a odborně zpracovávány ve smyslu § 2 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb., přestože podle § 2 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. veřejným statkem je pouze sbírka, jejímž vlastníkem je Česká republika nebo územní samosprávný celek. Důvodová zpráva uvádí, že k poskytování těchto služeb a odborné a metodické činnosti jsou pověřena státní muzea a galerie s ohledem na jejich odborné vybavení a způsobilost. Odborná pomoc, kterou vlastníci sbírek zapsaných v centrální evidenci bezplatně poskytují, není státem ani územním samosprávným celkem kompenzována, neboť muzea a galerie ve vlastnictví státu, krajů a obcí jsou veřejně prospěšnými poplatníky podle § 17a zákona č. 586/1992 Sb.,³²³ kteří vykonávají veřejně prospěšné služby podle § 2 odst. 5 zákona č. 122/2000 Sb. Důvodová zpráva dále uvádí, že muzeum, popř. galerie je instituce, jejímž úkolem jsou určité činnosti, které nemůže vykonávat fyzická osoba, neboť není vybavena jak materiálně, technicky, organizačně, tak ani vědecky. Muzeum je tedy vymezeno souborem činností, které je nutno zajišťovat, čímž se odlišuje od jednotlivých vlastníků souborů nevykonávajících tyto činnosti.

Podle mého názoru státní muzea a galerie jsou odborně vybavena a způsobilá tak k poskytování služeb spočívajících v preparaci, konzervování a restaurování a k poskytnutí odborné a metodické pomoci. Domnívám se však, že tato skutečnost nemusí vylučovat odbornou vybavenost a mnohdy až standardizovanou úroveň odborné pomoci soukromých osob, které jako vlastníci sbírek zapsaných v centrální evidenci mohou být též způsobilé k poskytování služeb spočívajících v preparaci, konzervování a restaurování. Fakticky tuto způsobilost mohou mít ostatní vlastníci sbírek zapsaných v centrální evidenci, kteří mohou jiným vlastníkům sbírek zapsaných v centrální evidenci pomáhat a poskytovat jim konzultace.

Podle mého názoru jde spíše o garanci kvality poskytované odbornými organizacemi státu či územních samosprávných celků, neboť těmito organizacím jsou z peněžních prostředků státního rozpočtu poskytovány účelově určené dotace a příspěvky na služby, které ve veřejném zájmu zajišťují. Dále jde také o to, že odbornou pomoc, kterou stát poskytuje bezplatně by soukromé osoby zřejmě poskytovaly za úplat.³²⁴ Předpokládám, že zákon vychází ze standardu, který státní

323 Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

324 Podle mého názoru činnost muzea a galerie ve smyslu § 2 odst. 4 může vykonávat též spolek, neboť podle § 217 OZ hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen.

muzea a galerie, popř. muzea a galerie územních samosprávných celků jsou povinny na základě § 2 odst. 7 zákona s odkazem na § 10a splňovat. Standardizované veřejné služby, pro které jsou stanoveny standardy podle § 10a zákona, zahrnují též vybrané veřejné služby, kterými jsou podle § 2 odst. 6 veřejné služby spočívající ve zpřístupňování a využívání sbírek nebo jednotlivých sbírkových předmětů a poznatků o přírodě a historii z nich získaných prostřednictvím muzejních výstav, muzejních programů, muzejních publikací a poskytování informací o přírodě nebo společnosti, získaných studiemi přírodnin nebo lidských výtvorů, sbírek a sbírkových předmětů nebo prostředí, z něhož jsou sbírkové předměty získávány.³²⁵

Tím, že zákon klade na organizace státu, popř. územních samosprávných celků takové požadavky, dospívá k zajištění a tímto umožnění poskytování služeb, jejichž kvalita a standard jsou zákonem určeny.

Ve smyslu § 10 odst. 1 zákona k poskytování odborné pomoci a služeb jsou organizace státu nebo územního samosprávného celku určeny ministerstvem. Z toho vyplývá, že ne všechny organizace státu či územního samosprávného celku mohou být oprávněné a tedy způsobilé k poskytování odborné pomoci a služeb. Zákon tedy nevylučuje, že okruh poskytovatelů může být omezen.

Podle § 10 odst. 3 zákona č. 122/2000 Sb. vlastníku sbírky zapsané do centrální evidence mohou být poskytnuty z veřejných prostředků účelově určené příspěvky na:

- a) vybavení objektů, kde je sbírka umístěna, zabezpečovacími a protipožárními systémy,
- b) preparaci, konzervování a restaurování sbírkových předmětů,
- c) pořizování registru ohrožených sbírkových předmětů a dalších registrů sloužících ke zmírnění následků krádeží a k operativní evidenci sbírkových předmětů,³²⁶
- d) instalaci expozic a výstav,
- e) zpřístupnění expozic a výstav osobám s omezenou schopností pohybu a orientace,³²⁷ nebo
- f) plnění opatření vyplývajících z mezinárodních smluvních závazků České republiky, které se týkají

Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže. Vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet též vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku. Zisk z činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.

325 SCHÜTOVÁ, Jitka, HAVRÁNKOVÁ, Hana, SAUROVÁ, Vlasta. Olympionika v trojrozměrné sbírce tělesné výchovy a sportu Národního muzea. Národní muzeum, Praha 2012. ISBN 978-80-7036-357-7.

326 Žalman v Příručce muzejníkově I. odkazuje na tzv. bezpečnostní politiku organizace, kterou je třeba pro "vystopování" nebezpečnosti předmětů a sbírkám určit. Bezpečnostní politika spočívá v preventivní ochraně předmětů (sbírkám), proto podle mého názoru je na místě, aby vlastníci sbírky či správce sbírky nejprve určili povahu, resp. charakter sbírky s přihlédnutím k jednotlivým předmětům a pak se zabývali vhodností zabezpečení jejich ochrany.

327 K plynulému přístupu takto znevýhodněných osob ke sbírkám v muzeích, galeriích a jiných ústavech viz. RESSLER, Miroslav. Přístup a služby pro tělesně a smyslově postižené občany a občany, kteří mají problémy při učení a vzdělávání. In: Pulman. Public Libraries Mobilising Advanced Networks. Doporučení pro činnost veřejných knihoven, archivů a muzeí v podmínkách informační společnosti. 2. vyd. Praha: Národní knihovna ČR. 2004. ISBN 80-7050-447-1.

ochrany, uchovávání a prezentace sbírek.

Zákon sice hovoří o účelově určených příspěvcích, nicméně se však jedná o dotace, na které není právní nárok podle § 14 odst. 1 zákona č. 218/2000 Sb.³²⁸ O poskytnutí dotace rozhoduje stát či územní samosprávný celek na základě žádosti vlastníka sbírky zapsané v centrální evidenci sbírek. Podle § 14 odst. 5 zákona č. 218/2000 Sb. na rozhodnutí se nevztahují obecné předpisy o správním řízení a je vyloučeno jeho soudní přezkoumání.

Domnívám se, že rozhodnutí o poskytnutí či neposkytnutí dotace je prvním úkonem správního orgánu a vzhledem k tomu, že na dotaci není právní nárok, správní orgán před vydáním rozhodnutí vždy použije správní uvážení. Vydáním rozhodnutí o poskytnutí dotace vzniká mezi státem či územním samosprávným celkem veřejnoprávní vztah.

Podle § 10 odst. 4 poskytnutí příspěvku může být podmíněno lhůtou, během níž vlastník sbírky nepodá návrh na zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci. Podá-li vlastník sbírky návrh na zrušení zápisu sbírky v centrální evidenci před uplynutím této lhůty, je povinen vrátit orgánu, který mu příspěvek poskytl, poměrnou část tohoto příspěvku.

V důvodové zprávě se uvádí, že sbírky zapsané v centrální evidenci jsou předmětem systému ochrany movitého kulturního dědictví a na jejich správu a využívání mohou být proto vlastníků poskytovány finanční prostředky ze státního rozpočtu, státních fondů, nebo z rozpočtů územních samosprávných celků. Poskytování těchto prostředků se řídí obecnými předpisy.

Jelikož poskytování příspěvků z veřejných prostředků za účelem stanoveným v § 10 odst. 3 zákona má muzeím a galeriím usnadnit správu sbírek a poskytování služeb převážně na základě technické a administrativní pomoci, může být jejich poskytnutí podmíněno lhůtou, během níž nemůže vlastník sbírky požádat o zrušení zápisu v centrální evidenci. Pokud tak učiní před uplynutím stanovené lhůty, je povinen poměrnou část poskytnutého příspěvku vrátit. Poměrná část příspěvku znamená část přímo úměrná zkrácení (nedodržení) lhůty, během níž vlastník neměl podat návrh na zrušení zápisu sbírky z centrální evidence sbírek. Podle § 15 zákona č. 122/2000 Sb. na rozhodování podle tohoto zákona se vztahuje zákon č. 500/2004 Sb., nestanoví-li tento zákon jinak. Pokud vlastník sbírky zapsané v centrální evidenci bude mít za to, že mu byla poměrná část nesprávně vyměřena, bude moci podat proti rozhodnutí ministerstva nebo územního samosprávného celku opravný prostředek podle zákona č. 500/2004 Sb.

Samotná povinnost státu a územních samosprávných celků za plnění povinností muzeí a galeriemi je upravena v § 10 odst. 5 zákona, který stanoví, že Česká republika a územní samosprávné celky u sbírek a sbírkových předmětů, které vlastní, dbají o plnění povinností,

328 Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

stanovených tímto zákonem vlastníkovi, a pečují o rozmnožování sbírek. Sbírký soustřeďují zejména v jimi zřízených muzeích a galeriích.

Z toho vyplývá, že tato povinnost se vztahuje pouze k muzeím a galeriím spravujícím sbírky, jež vlastní stát a územní samosprávné celky. Tady je deklarována skutečnost, že sbírky jsou shromažďovány v muzeích a galeriích, jejichž správu a péči ze zákona zajišťují a nad plněním povinností v péči a správě sbírek muzeí a galeriemi, jež jsou zřízeny státem a územními samosprávnými celky, vykonává stát a příslušný územní samosprávný celek dohled.

Domnívám se, že s povinnostmi státu a územních samosprávných celků podle § 10 odst. 5 zákona souvisí § 9 odst. 3, který stanoví, že povinnosti uvedené v § 9 odst. 1 vykonávají organizace státu nebo územního samosprávného celku, které spravují sbírky, jejichž vlastníkem je Česká republika nebo územní samosprávný celek.

6.9 Zajišťování standardizovaných veřejných služeb

Podle § 2 odst. 7 zákona č. 122/2000 Sb. standardizovanými veřejnými službami jsou vybrané veřejné služby podle odst. 6, pro něž jsou stanoveny standardy tímto zákonem v rozsahu a struktuře zaručujícími jejich územní, časovou, ekonomickou a fyzickou dostupnost.

Vybranými veřejnými službami jsou veřejně prospěšné služby podle odst. 5 spočívající ve zpřístupňování a využívání sbírek nebo jednotlivých sbírkových předmětů a poznatků o přírodě a historii z nich získaných prostřednictvím muzejních výstav, muzejních programů, muzejních publikací a poskytování informací o přírodě nebo společnosti, získaných studiem přírodnin nebo lidských výtvorů, sbírek a sbírkových předmětů nebo prostředí, z něhož jsou sbírkové předměty získávány.

Veřejně prospěšnými službami jako veřejnými službami poskytovanými muzeem nebo galerií jsou služby, které slouží k uspokojování kulturních, výchovných, vzdělávacích a informačních potřeb. Veřejné služby jsou zčásti nebo zcela financovány z veřejných rozpočtů.

Vybrané veřejné služby poskytují všechny organizace státu nebo územního samosprávného celku, tedy státní muzea a státní galerie ve smyslu § 2 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb. Aby tyto organizace mohly vybrané veřejné služby poskytovat, musí splňovat standardy, kterými jsou podle § 10a územní dostupnost, časová dostupnost, ekonomická dostupnost a fyzická dostupnost. Podle § 2 odst. 8 zákona č. 122/2000 Sb. se tedy jedná o poskytovatele standardizovaných veřejných služeb za podmínky, že vlastníkem sbírek je Česká republika nebo územní samosprávný celek. Sít poskytovatelů zveřejňuje ministerstvo v informačním systému s dálkovým přístupem.

Zveřejněním sítě poskytovatelů je naplněn standard územní dostupnosti podle § 10a odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb.

Standardem časové dostupnosti se rozumí zajišťování standardizovaných veřejných služeb poskytovateli ve stanoveném rozsahu a struktuře:

a) zpřístupnění sbírky,³²⁹ kterou poskytovatel spravuje, nebo vybraných sbírkových předmětů této sbírky, popř. sbírkových předmětů zapůjčených z jiných tuzemských či zahraničních muzeí nebo galerií prostřednictvím muzejních výstav, se stanovenou návštěvní dobou v každém kalendářním roce,

b) každoroční pořádání muzejních programů, jež čerpají ze sbírkových předmětů ze sbírky, kterou poskytovatel spravuje, nebo ze sbírkových předmětů zapůjčených, nebo z poznatků o přírodě nebo historii, získaných zkoumáním sbírkových předmětů nebo předmětů obdobných, nebo výzkumem prostředí, z něž jsou tyto předměty získávány, pro širokou veřejnost včetně specifických skupin návštěvníků,³³⁰ např. dětí a mládeže,³³¹ osob se zdravotním postižením, seniorů,³³² národnostních menšin,

c) každoroční zpracování informací o činnosti poskytovatele ve výroční zprávě zveřejněné prostřednictvím tisku nebo v informačním systému s dálkovým přístupem a dále každoroční zpracování zpráv nebo informací o muzejních programech nebo muzejních publikací o poznatcích o přírodě nebo historii získaných zkoumáním sbírkových předmětů nebo předmětů obdobných nebo výzkumem prostředí, z něž jsou sbírkové předměty získávány,

d) zajištění průběžného poskytování informací o sbírce, kterou poskytovatel spravuje, o připravovaných expozicích, výstavách, muzejních programech, vlastní ediční činnosti, o přírodě nebo historii území, na němž poskytovatel působí, nebo informací o ostatních poskytovatelích,³³³

329 LENHART, Zdeněk, PODOLNÍKOVÁ, Jarmila. Systém DEMUS, Nová verze CESik. In: Sbírkový systém. Muzea, archivy a knihovny v éře digitálních informací. Jitka Zamrzlová, Praha: Národní technické muzeum, 2004. ISBN: 80-7037-131-5.

330 KUŽEL, Stanislav. Interpretace v muzeu aneb Den bez divochů a průvodců. Vydání první. Praha: Ateliér grafické školy Doc. Vladimíra Kokolii. Projekt: Konstruktivistické programy v Náprstkově muzeu - výchova k toleranci kulturní odlišnosti. r. 1999. ISBN 80-238-4463-6., uvádí, že nový koncept konstruktivistického programu muzea se vytváří v diskuzi účastníků s odbornými pracovníky muzea. Teprve v rámci této fáze konstruktivistického postupu jsou využívány jiné didaktické praktiky: práce s mapou, fotografií, knihami, návštěva muzejní expozice s výkladem, různé podoby pracovních listů, promítání či poslech etnických a terénních jazykových nahrávek, dramatická tvorba (hraní na nástroje, pantomima, pohybová tvorba atd.), rekonstrukce výrobních technologií a "uměleckých" postupů podle vzorů (práce s hlinou, malba, batika a tiskání látek, pletení z proutí a korálků, tepání mědi a cínu za studena, apod.). Větší množství informací lze také doplnit tvořivě a inspirativně - u malých dětí to jde formou hry, haptického zážitku, výtvarné či dramatické tvorby; u vyspělejších návštěvníků skrze interpretaci pokud možno autentických textů, diskuze s odborníky a konfrontaci s autentickým sbírkovým fondem.

331 Např. Národní muzeum pořádá program zahrnující aktivity pro děti a mládež pod názvem "Hravé muzeum", Národní technické muzeum nechalo zhotovit pro děti pracovní listy ve dvou variantách - pro dvě věkové skupiny dětí (Šikulka/Šikula). Muzeum umění Olomouc zase dětem v posledním roce MŠ a na prvním stupni ZŠ slibuje velmi hravou prohlídku Arcidiecézního muzea a kupř. Muzeum loutkářských kultur Chrudim nabízí možnost sjednání si individuálních workshopů s pedagogickou pracovníci.

332 Např. Památník Lidice pamatuje na seniory aktivizačními programy a divadelními představeními.

333 Každé muzeum či galerie vydávají vlastní bulletiny, příručky, časopisy v několika různých podobách, formách a pod různými názvy, jež jsou pro jejich činnost příznačné. Informace o sbírkách lze získat také na webových stránkách eSbírkový systém a na webových stránkách Asociace muzeí a galerií, které rovněž poskytují plnohodnotný informační servis,

e) zpracování odborných posudků, expertíz, stanovisek a pojednání v oborech své působnosti s využitím sbírky, kterou poskytovatel spravuje, poznatků o přírodě nebo historii území, v němž působí, a poznatků z výzkumu prostředí, z nějž získává sbírkové předměty, na základě žádosti a za úplatu.³³⁴

Domnívám se, že vztah veřejnosti k muzeím a galeriím je vztahem soukromoprávním, neboť návštěvník při vstupu do těchto veřejných institucí většinou zaplatí vstupenku, čímž uzavírá konkludentní smlouvu. Kontraktační povinností každého návštěvníka při návštěvě muzea je tedy zaplatit vstupné, které je pro muzeum tzv. smluvním přímusem. V muzeích či galeriích je někdy poskytována možnost úschovy osobních věcí či oblečení, přičemž odložením věcí na místo vyhrazené pro úschovu, návštěvník uzavírá další konkludentní smlouvu.

Podle § 9 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. muzea a galerie mají povinnost zajistit ochranu sbírek. Muzeum, které dostatečně nezajistí ochranu sbírek (fyzikální a chemické jevy, zhářství, vandalismus, cílené útoky na sbírkové předměty, krádeže apod.) se dopouští správního deliktu právnické osoby podle § 14 odst. 1, 2 zákona č. 122/2000 Sb. V tomto případě se jedná o veřejnoprávní vztah.

Veškeré činnosti ve standardu časové dostupnosti musí organizace státu a územního samosprávného celku poskytovat, neboť je jejich povinností zcela vyhovět § 10a odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb.

Pokládám si však otázku, proč se tento standard nazývá standardem časové dostupnosti.

Důvodem může být to, že se v jednotlivých ustanoveních tohoto standardu pracuje s časovými intervaly, např. „každý kalendářní rok“, „každoroční“, „průběžně“ vyjma ustanovení pod písm. e). Časovou dostupnost ve smyslu zpracování odborných posudků, expertíz, stanovisek a pojednání ve smyslu písm. e) lze dovodit z § 22 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že posudek musí být včas a řádně proveden.

Podle § 10a odst. 3 zákona standardem ekonomické dostupnosti je poskytování zlevněného, skupinového nebo volného vstupného pro děti do 6 let, žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, seniory a pro skupiny žáků nebo studentů čítající alespoň 5 osob s pedagogickým doprovodem a pro osoby a skupiny osob se zdravotním postižením.

Ekonomický standard zvýhodňuje osoby a skupiny osob ve školním věku včetně jejich doprovodu, seniory a osoby se zdravotním postižením. Ekonomická dostupnost je tedy dostupností

stejně tak i webové stránky jednotlivých příspěvkových organizací v gesci Ministerstva kultury, včetně informačních center.

334 Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

pro osoby a skupiny osob, které jsou ve školním věku nebo mají potřebu vzdělávat se a u kterých se předpokládá, že muzeum budou využívat pro vědecké a studijní účely a k čerpání poznatků. Z důvodu ekonomické dostupnosti se tomuto zákonem stanovenému okruhu osob poskytuje zlevněné skupinové nebo individuální volné vstupné.

Posledním standardem je standard fyzické dostupnosti podle odst. 4, kterým je odstraňování, pokud to stavební podstata příslušné nemovitosti dovolí nebo to není z jiných závažných důvodů vyloučeno, architektonických a jiných bariér znemožňujících osobám s omezenou schopností pohybu a orientace užívání standardizovaných veřejných služeb.

Podrobné informace o dostupnosti muzeí a galerií podávají přímo na místě informační tabule a ukazatele, v prostorách státních muzeí a galerií jsou dostupné letáky a rovněž na jejich webových stránkách jsou uvedeny informace pro návštěvníky s pohybovými handicap. Většina státních organizací je bezbariérově přístupnou institucí a pohyb v jejich prostorách by neměl být pro zdravotně postižené občany omezen. Jelikož zákon ani vyhláška pojem architektonické a jiné bariéry blíže nevymezují a ani se jím nezabývají, může ze strany občanů, ale také organizací docházet k častým sporům. Občané budou žádat odstranění bariér, na což však organizace nemusí přistoupit, neboť pro obě strany nebude úplně jasné, co architektonická či jiná bariéra vlastně je a zda to, co občan požaduje odstranit, lze pojímat jako architektonickou či jinou bariéru. Obecně bych za bariéru označila každou překážku, která omezuje, nebo je schopna omezit či vyvolat omezení ve volném pohybu, kterou osoba s omezenou schopností pohybu a orientace musí překonat. Překážkou pro pohybově znevýhodněné osoby tak mohou být např. schody, prahy u dveří, nerovné podlahy a dláždění, prudké rampy apod.

Podle mého názoru tento standard může být z pohledu organizací státu a územních samosprávných celků obtížně splnitelný, neboť to pro organizace může znamenat buď zvýšené nároky na čerpání z jejich příjmů, nebo zvýšené nároky na plnění z veřejných rozpočtů. Je otázkou, nakolik by stát, popř. územní samosprávný celek vyhověl zvýšeným finančním nárokům organizací, přestože by uplatnily důvody na základě § 10a odst. 4 s přihlédnutím k § 10b odst. 1 písm. c) zákona č. 122/2000 Sb., podle kterého garanti jsou povinni zajistit poskytovatelům podmínky pro plnění standardizovaných veřejných služeb podle standardů stanovených v § 10a odst. 2 až 4.

Se standardem fyzické dostupnosti může souviset odst. 5, na jehož základě zajišťování standardizovaných veřejných služeb podle standardů může být omezeno nebo pozastaveno pouze dočasně a na dobu nezbytně nutnou

- a) při rekonstrukci či nezbytné údržbě budovy poskytovatele, v níž jsou služby poskytovány, kdy nelze umožnit vstup návštěvníků,
- b) v případě, kdy je připravována instalace nové expozice či je nezbytná její změna,

- c) provádí-li poskytovatel dlouhodobé práce nezbytné pro záchranu sbírky, kterou spravuje,³³⁵
- d) pokud probíhá stěhování poskytovatele do jiných prostor, nebo
- e) při živelních událostech a v jiných obdobných mimořádných případech po předchozím souhlasu garanta.

Domnívám se, že omezení nebo pozastavení zajišťování standardizovaných veřejných služeb by mělo být muzei a galeriemi odůvodněno garantům, tedy jejich zřizovatelům, nebo těm, kdo vůči nim plní funkci zřizovatele ve smyslu § 2 odst. 9 zákona. Pokud stav, kvůli kterému by mělo dojít k omezení nebo pozastavení nemusí být garantovi odůvodněn, muzea a galerie by ho měla alespoň informovat o tom, že došlo k omezení nebo pozastavení zajišťování standardizovaných veřejných služeb. Povinnost předem informovat o změnách, které nastanou z důvodů uvedených v § 10a odst. 5 by mohla být okrajově zakotvena ve zřizovací listině podle § 10b odst. 1 písm. b) zákona.

Omezení nebo pozastavení zajišťování standardizovaných veřejných služeb zákon váže pouze na veřejné oznámení ve smyslu § 10a odst. 6, který stanoví, že zajišťování standardizovaných veřejných služeb podle odst. 2 a 3 a omezení nebo pozastavení zajišťování standardizovaných veřejných služeb podle odst. 5, včetně jejich způsobu a rozsahu, poskytovatel veřejně oznámí. Za veřejné oznámení se považuje oznámení prostřednictvím tisku nebo v informačním systému s dálkovým přístupem nebo vývěskou na budově poskytovatele.

Podle mého názoru požadavek na oznámení zajišťování standardizovaných veřejných služeb analogicky splňuje např. metodický pokyn, který vydalo Ministerstvo kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky podle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů.³³⁶

Podle § 10b odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. garanti jsou povinni:

- a) určit poskytovatelům zřizovací listinou obory, v nichž působí, a území, z něž převážně získávají jednotlivé sbírkové předměty, a to v souladu s charakteristikou sbírek, uvedenou v centrální evidenci a s tradiční sběrnou oblastí muzea nebo galerie,
- b) stanovit poskytovatelům zřizovací listinou poskytování standardizovaných veřejných služeb

335 Jakým způsobem pomohly např. Norské fondy sbírkám Městské knihovny v Praze či Archivu hlavního města Prahy se můžeme dočíst ve sborníku Digitalizace aneb Konec Oslich Uší. Městská knihovna v Praze. Praha: r. 2010. ISBN 978-80-85041-05-7. (Sborník vydán jako součást projektu HISPRA-Záchrana historických pragensijních a dalších vzácných dokumentů z fondu Městské knihovny v Praze, který byl podpořen Finančními mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norských fondů).

336 Národní knihovna České republiky. Standard pro dobrou knihovnu: Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. r. 2012. ISBN 978-80-7050-619-6.

podle tohoto zákona do hlavního předmětu jejich činnosti,

c) zajistit poskytovatelům podmínky pro plnění standardizovaných veřejných služeb podle standardů stanovených v § 10a odst. 2 až 4.

Podle § 3 odst. 2 písm. e) zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zřizovací listina musí obsahovat zejména vymezení účelu, pro který se státní příspěvková organizace zřizuje, a tomu odpovídajícího předmětu hlavní činnosti. Náležitosti zřizovací listiny jsou následující:

a) označení zřizovatele státní příspěvkové organizace,

b) název, sídlo a identifikační číslo osoby státní příspěvkové organizace; název musí vylučovat možnost záměny s názvy jiných státních příspěvkových organizací,

c) den, měsíc a rok vzniku státní příspěvkové organizace,

d) určení doby, na kterou se státní příspěvková organizace zřizuje, popř. údaj, že se zřizuje na dobu neurčitou,

e) vymezení účelu, pro který se státní příspěvková organizace zřizuje, a tomu odpovídajícího předmětu hlavní činnosti,

f) vymezení majetku, který ministerstvo svěřuje státní příspěvkové organizaci při jejím zřízení,

g) označení statutárního orgánu a vymezení základní organizační struktury státní příspěvkové organizace,

h) datum vydání zřizovací listiny.

Podle § 3 odst. 1 zákona ministerstvo rozhoduje rovněž o změnách v údajích uvedených ve zřizovací listině.

Podle § 5 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, zřizovatel může rozhodnout opatřením o změně zřizovací listiny organizační složky a s tím souvisejících dílčích změnách v jejím předmětu činnosti, organizačním uspořádání a rozsahu majetku státu, s nímž je příslušná hospodařit.

Domnívám se, že vymezení poskytování standardizovaných veřejných služeb je součástí hlavního předmětu činnosti organizací státu v oblasti kultury. Jelikož organizace státu se od sebe navzájem odlišují především obory, ve kterých působí, specializují se a poskytují služby, jsou tyto skutečnosti nesporně hlavním předmětem jejich činnosti a tudíž důvodem, proč jsou tyto organizace zřizovány.

6.10 Ochrana sbírek nebo jednotlivých sbírkových předmětů ve vztahu k zahraničí

Za účelem zajišťování vybraných veřejných služeb ve smyslu zpřístupňování a využívání sbírek nebo jednotlivých sbírkových předmětů a poznatků o přírodě nebo společnosti z nich získaných, umožňuje § 11 zákona č. 122/2000 Sb. sbírku nebo jednotlivé sbírkové předměty zapsané v centrální evidenci vyvézt z území České republiky. Možnost vyvézt sbírku nebo jednotlivé sbírkové předměty zapsané v centrální evidenci je však podmíněna žádostí vlastníka sbírky podle § 11 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. a důvody uvedenými v § 11 odst. 1, kterými jsou vystavování, veřejné předvádění vzhledu, popř. funkce, preparace, konzervování, restaurování nebo vědecké zkoumání.³³⁷ Právní základ, ve kterém je uveden účel dočasného vystavování, veřejného předvádění vzhledu apod. ve smyslu § 11 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb. je rovněž dovoditelný z § 9 odst. 1 písm. f) zákona č. 122/2000 Sb., který uvádí studijní a vědecké účely.

Důvody, pro které lze sbírku, nebo sbírkové předměty vyvážet jsou taxativně vymezeny, nemohou být tedy libovolně rozšiřovány vůlí vlastníka.

Splnění předpokladů podle § 11 odst. 1 a 2 zákona není pro vydání povolení dostačující, neboť je nutné, aby žadatel současně splnil podmínky podle § 11 odst. 3, který uvádí, že ministerstvo vydá povolení pouze tehdy, jestliže vývoz neohrozí fyzickou podstatu sbírky, popř. jednotlivých sbírkových předmětů a jsou-li poskytnuty dostatečné právní záruky pro její vrácení do České republiky.

Podle mého názoru z toho vyplývá, že žadatel je povinen poskytnout ministerstvu nejen věcné a právní záruky, které by měly oporu v právním řádu České republiky, ale především dostatečné věcné a právní záruky, které spočívají v dokonalé analýze především právního prostředí, do kterého bude sbírka či sbírkový předmět, popř. jejich soubor dovážěn. Pro právníka je to erudovanost v právním prostředí státu dovozu, schopnost právně analyzovat a předcházet právním sporům a dostatečná orientace ve zvykovém právu. Pro věcného odborníka dokonalá znalost věcných a místních podmínek, schopnost předcházet příčinám ohrožení a spolehlivost vyhodnotit nesnáze, které by takové ohrožení přineslo. Žadateli tedy nezbývá nic jiného, než doložit vlastní posouzení rizika vývozu konkrétní sbírky, či spíše sbírkového předmětu do konkrétní země, přičemž bude vycházet ze své zákonné odpovědnosti za hospodaření s majetkem České republiky nebo územních

³³⁷ Mezi pojmy vystavování a veřejné předvádění vzhledu, popř. funkce jsou rozdíly, byť je zákon nevymezuje. Vystavováním se rozumí pořádání výstav, zařazení mezi předměty výstavy, zatímco veřejným předváděním je předvádění sbírkových předmětů při jiných příležitostech než klasických výstavách. Veřejným předváděním vzhledu, popř. funkce tak mohou být např. hudební nástroje zapůjčené ze sbírky muzejní povahy, na kterých hudebník zahraje nějakou skladbu (pokud jde o historické nástroje, tak se posluchač seznámí s původním zněním skladby) a zároveň na jevišti nástroj předvádí.

samosprávných celků, za bezpečnost sbírkových předmětů a za uchovávání sbírky ve své celistvosti.

O konkrétních věcných a právních zárukách však zákon nehovoří, proto veřejnost neví, jaké věcné a právní záruky pro vrácení sbírky do České republiky má zákon na mysli. Obávám se, že to nemusí vědět ani odborná veřejnost, přestože může mít věcné a právní prostředí země dovozu dobře zmapované.

Každý vývoz sbírky či sbírkových předmětů zapsaných v centrální evidenci lze považovat za rizikový, zvláště jedná-li se o majetek státu. Snížení rizika spojeného s vývozem sbírky, či spíše konkrétního sbírkového předmětu do konkrétního státu lze docílit zejména doložením:

- 1) výpisů z právních předpisů státu dovozu, týkající se ochrany kulturních statků, které nejsou jako kulturní dědictví na prodej,
- 2) stanovisek státních orgánů příslušné země zabývajících se ochranou kulturních statků k poskytované ochraně,
- 3) zdůvodnění významu zápůjčky do zahraničí,
- 4) uvedení možností nahraditelnosti sbírkového předmětu v případě jeho ztráty.³³⁸

Podle § 11 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb. žádost o vydání povolení podává vlastník sbírky na předepsaném tiskopisu, jehož vzor je uveden ve vyhlášce č. 275/2000 Sb. Do žádosti o vydání povolení, které ministerstvo po ověření údajů v centrální evidenci a po svém posouzení vydá, vlastník uvede důvod vývozu.

Podle § 11 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb. vyhoví-li ministerstvo žádosti v plném rozsahu, rozhodnutí nevydává, pouze potvrdí příslušné rubriky všech částí tiskopisu.

Ustanovení § 11 odst. 4 zákona č. 122/2000 Sb. považuji za speciální, a má tak přednost před § 151 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.

Ministerstvo tedy vydá povolení po splnění všech výše uvedených podmínek včetně poskytnutých dostatečných věcných a právních záruk pro navrácení sbírky či jednotlivých sbírkových předmětů do České republiky. Nicméně skutečnost, zda vydá či nevydá povolení, ministerstvo pečlivě zvažuje.

Domnívám se, že ministerstvo rozhodne právě tím, že buď povolení vydá, nebo rozhodne o jeho nevydání. Bude-li ministerstvo po posouzení všech podkladů mít za to, že žadatel nesplnil podmínky stanovené v § 11 odst. 1 a 3 zákona č. 122/2000 Sb., zahájí správní řízení podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb. V průběhu správního řízení ministerstvo povinně zjišťuje všechny okolnosti

³³⁸ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vývozům kulturních statků ve vlastnictví České republiky do zahraničí v režimu zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

důležité pro ochranu veřejného zájmu podle § 50 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. s přihlédnutím k § 50 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb. Ve správním řízení postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti ve smyslu § 3 zákona č. 500/2004 Sb. Po nashromáždění všech podkladů ministerstvo buď 1) vydá rozhodnutí o zamítnutí žádosti, ve kterém uvede důvody, proč žádost zamítlo, resp. proč nemohlo povolení vydat, anebo 2) žádosti o povolení k vývozu vyhoví, resp. vydá povolení.

Ve smyslu § 11 odst. 5 zákon omezuje platnost vývozního povolení na dobu 1 roku, která začíná plynout ode dne vydání rozhodnutí, kterým byl vývoz povolen. Tuto lhůtu je osoba vyvážející sbírku či sbírkový předmět povinna dodržet. V opačném případě se vystavuje stíhání pro přestupek či správní delikt podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona.

Kontrolu dodržování povinností stanovených zákonem provádí ministerstvo a celní úřady ve smyslu § 13 odst. 1, 2 zákona č. 122/2000 Sb.

Pokud celní úřad zjistí, že sbírka nebo jednotlivé sbírkové předměty nebyly ve lhůtě stanovené v povolení dovezeny zpět do České republiky nebo že byly dovezeny předměty, které nejsou těmi sbírkovými předměty, jenž byly na základě povolení mimo Českou republiku vyvezeny, podá ministerstvu návrh na zahájení řízení podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 122/2000 Sb.

Na rozdíl od zákona č. 71/1994 Sb. řeší zákon č. 122/2000 Sb. v § 14 odst. 2 sankce za opakované protiprávní jednání, tzv. recidivu.³³⁹ Opakované porušení povinností lze považovat za přitěžující okolnost, která má vliv na stanovení výše pokuty. Vedle dalších přitěžujících a polehčujících okolností ministerstvo při stanovení výše pokuty přihlíží k závažnosti protiprávního jednání a způsobené škodě. Pokuty, které za porušení zákona vybírá a vymáhá ministerstvo jsou příjmem státního rozpočtu.

³³⁹ PRÁŠKOVÁ, Helena. Základy odpovědnosti za správní delikty. C.H.Beck. 1. vydání. Praha r. 2013. ISBN 978-80-7400-456-8.

7 Resume/English summary

My work begins with the history. But not every kind of history, begins the history of culture. First is an attempt to capture the concept of culture from its beginning through its evolution to its interpretation by different experts, mainly from theorists. These theorists explain culture in connection with nature, art and man.

Since then the concept of culture is based on other concepts, and that cultural richness and cultural heritage, historical heritage, the common cultural heritage and the like. Although these terms do not have a response to the legal definition, the number of laws and international treaties they are expected, and these terms and finds its legal contours to a particular subject to regulation.

In my work I concentrated on Monuments and Sites, which I conceived with respect to the applicable legislation, while it tried to assess in terms of practical importance. Since conservation is not too hot topic, I intended to open up this issue with theoretical analysis of existing legislation, namely Law no. 20/1987 Coll. and Act no. 183/2006 Coll. Part affecting conservation, also using examples from practice of the Ministry of Culture and other administrative authorities and court judgments. The Act no. 20/1987 Coll., Concerning the legal regulation of state monument care, I increasingly approached critically, because this law is unsystematic, in a number of its provisions have fallen into disuse and in its interpretation can argue whether the law complies with its limitations constitutionality . The Act also uses a lot of concepts, say phraseology concepts, which for lack of legal interpretation in the law explanation. The pertinent part of the National Heritage is trying to define the concept of "state monument care" and deal with the objects of protection, ie cultural monuments, national monuments, archaeological findings, monument zones, conservation areas and their procedural aspects of (administrative procedure, the legislative process) and instruments of cultural heritage protection and the protection of the territory, including in particular the protection of conservation plans and conservation zones, records of cultural monuments, the establishment of protection zones obligations of owners, duty to others and duty administrative offices. In the rest of the bodies and organizations concerned with the state of conservation.

In the next part of my work deals with the legal aspects of the protection of cultural objects, archival and museum collections (exhibits). In this passage, I try to capture the difference between the objects of cultural value, and among other items that are not by law no. 71/1994 Coll. regulated. The difference between them is seen not only in the assessed value, which is subject to different subject, but also the tools to protect them from sale and particularly exports, since for objects of cultural value of this tool is a certificate for cultural monuments agreement and museum collections and exhibits permission.

In conclusion, I deal with have the said museum collections (the collections) which are

subject to the protection of the Act no. 122/2000 Coll.

The aim of this study was to familiarize the reader with problems of cultural heritage protection.

The aim of this work was not the issue of protection of cultural heritage dismantle exhaustively, because I think that would be the protection of cultural heritage deserves attention in the dissertation work, especially if a student of the Law Faculty of Charles University has been working with the new law on the protection of the heritage fund.

8 Klíčová slova

- 1) Kultura
- 2) Kulturní bohatství (kulturní dědictví)
- 3) Kulturní památka

Key words

- 1) Culture
- 2) Cultural heritage
- 3) Cultural monument

9 Citovaná literatura

- BITTNEROVÁ, D. H. (2008). *Kultura českého prostoru a prostor české kultury očima české antropologie a příbuzných oborů. In: Kultura českého prostoru, prostor české kultury.* Nakladatelství ERMAT, Praha, s.r.o., ISBN 978-80-97178-03-4.
- BLOCH, M. (2010). *Feudální společnost.* Nakladatelství Argo, ISBN 978-80-257-0236-9.
- BRŮŽEK, M. a. (1989). *Kultura a životní prostředí.* Státní pedagogické nakladatelství, n.p. v Praze, ISBN 80-04228-38-0.
- CAMINOVÁ, G. (2007). *Slavná světová muzea.* Nakladatelství Slovart, s.r.o., Bratislava, ISBN 978-80-7209-944-3.
- ČAVČAVADZE, N. Z. (1989). *Kultura a hodnoty.* Praha: Mladá fronta, 02/6 23-073-89.
- ČERNÁ, A. (2009). Průběžná prezentace výsledků výzkumného úkolu 201 Odborné hodnocení a systematické vědecké zpracovávání základní evidence mobiliárních fondů, ke kterým vykonává právo hospodaření Národní památkový ústav. *Sborník výzkumných prací. Sborník celostátní konference.* Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, ISBN 978-80-86516-31-8.
- ČÍŽEK, B. (1999). *Muzeum české hudby. Průvodce historií a sbírkami.* Národní muzeum v Praze, ISBN 978-80-7036-268-6.
- DAMOHOŘSKÝ, M. (2003). *Právo životního prostředí.* C. H. BECK, ISBN 80-7179-747-2.
- DIBLÍK, J. (2012). *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice.* Nakladatelství Linde, Praha, a.s., ISBN 978-80-7201-863-5.
- DOUŠA, P. (2008). Čas muzeí a časový rozměr muzeální skutečnosti. *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie, Asociace muzeí a galerií České republiky, Praha, ISBN 978-80-86611-28-0.*
- DVOŘÁČEK, P. (2013). *Nejkrásnější české památky.* Nakladatelství Fragment, ISBN 978-80-253-1903-1.
- DVOŘÁK, M. (2004). *Katechismus památkové péče.* Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, ISBN 80-86234-55-X.
- GOLD, J. (2010). Conservation survey. *Oudadate Pix, Artefactum/Ústav dějin umění AV ČR, v.v.i., Praha.*
- HÁCHA, E. (1934). *Slovník veřejného práva československého.* Nakladatelství Polygrafia-Rudolf M. Rohrer-Brno.
- HENDRYCH, D. (2012). *Správní právo. Obecná část.* C. H. BECK, Praha, ISBN 978-80-7179-254-3.
- HEROUT, J. (1986). *Jak poznávat kulturní památky.* Praha: Mladá fronta, 23-004-86.
- HOBZEK, J. (1987). *Vývoj památkové péče v českých zemích. Stručný nástin.* Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, 59-148-87.
- CHLÁDKOVÁ, L. (1995). *Vzdělávací programy Památníku Tereziín. Děti, mládež, ... A MUZEA?, Moravské zemské muzeum ve spolupráci s Českým výborem ICOM, Brno, ISBN 80-7028-074-3.*
- INDRA, B. (2008). Problémy klimatizace v archivních a jiných budovách. *Klimatizace v muzeích, knihovnách a archivech, Asociace muzeí a galerií České republiky, Praha, ISBN 978-80-86611-26-6.*
- JANDEROVÁ, J. (2014). Územní plány a správní soudy. *Správní právo, ročník XLVII, číslo 5/2014, Ministerstvo vnitra ČR, ISSN 0139-6005.*
- JELÍNKOVÁ, D. a. (2003). *Příspěvky ze semináře RG ČR. Rada galerií České republiky, Praha, ISBN 80-903422-0-5.*
- KNAPP, V. (1995). *Teorie práva.* C. H. BECK, Praha, ISBN 80-7179-028-1.
- KNAPPOVÁ, M. Š. (2007). *Občanské právo hmotné 3.* Praha: ASPI, a.s., ISBN 80-86395-44-8.
- KOPECKÁ, I. a. (2002). *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené.* Státní ústav památkové péče v Praze, ISBN 80-86234-28-2.

- KOPECKÝ, M. (2007). Uplatňování zásad jednotnosti a koncentrace ve správním řízení. *Právní rozhledy* č. 13/07, C. H. BECK, ISSN 1210-6410.
- KOUTEK, T. (2011). *Zapomenuté české kostely. Po stopách umírající krásy*. Nakladatelství Brána, ISBN 978-80-7243-553-1.
- KUNA, M. a. (2004). *Nedestruktivní archeologie*. Nakladatelství Academia, Praha, ISBN 80-200-1216-8.
- KUNA, M. (2006). *Archiv 3.0*. Archeologický ústav AVČR v Praze, ISBN 80-86124-58-4.
- KUŽEL, S. (1999). *Interpretace v muzeu aneb Den bez divochů a průvodců, 1999, Ateliér grafické školy Doc. Vladimíra Kokolii*, ISBN 80-238-4463-6.
- LENHART, Z. P. (2004). Systém DEMUS, Nová verze CESik. *Sbírky v počítači. Muzea, archivy a knihovny v éře digitálních informací, 2004, Národní technické muzeum*, ISBN 80-7037-131-5.
- LUKEŠ, Z. (1981). *Československé správní právo. Obecná část*. Nakladatelství Panorama, 11-113-81.
- MACHAČKOVÁ, J. (2007). Koordinované závazné stanovisko. *Stavební právo 1/07. Bulletin. Česká společnost pro stavební právo*, ISBN 9771211638009.
- MALÝ, K. (1993). *Dějiny státu a práva v českých zemích a na Slovensku do r. 1918*. Nakladatelství a vydavatelství H&H, ISBN 80-85467-61-5.
- MARCO, F. (2006). *Ztracené dědictví a trh s uměním v praxi Aukčního domu Sotheby's*. In: *Ztracené dědictví*. Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války a Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, ISBN 80-86904-13-X.
- MAROEVIČ, I. (2008). Levels of musealisation related to the cultural heritage. *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie, Asociace muzeí a galerií České republiky, Praha*, ISBN 978-80-86611-28-0.
- MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE. (2010). *Digitalizace aneb Konec Oslich Uší*, Praha, 2010, ISBN 978-80-85041-05-7.
- MINISTERSTVO KULTURY (2011). *Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 až 2016*. Ministerstvo kultury, Maltézské náměstí 471/1, Praha 1.
- MUZEUM ROMSKÉ KULTURY (2009). *Bulletin Muzea romské kultury*, 18/2009, xPrint, s.r.o., Příbram, ISSN 1212-0707.
- MÜLLEROVÁ, P. (2009). *Czech Collectors and Traditional Vietnamese Art-Čeští sběratelé a tradiční vietnamské umění*, Praha, ISBN 978-80-7036-268-6.
- NÁRODNÍ KNIHOVNA V PRAZE. (2012). *Standard pro dobrou knihovnu*. Národní knihovna ČR, Praha, ISBN 978-80-7050-619-6.
- NESVADBÍKOVÁ, J. (1983). *K vývoji památkové péče na území Československa*. Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha, 17-336-83.
- NEUBERT, K. (1992). *Poklady pražských uměleckých sbírek*. Nakladatelství GRAFOPRINT, Praha, ISBN 80-900596-9-4.
- NEÚSTUPNÝ, J. (1950). *Otázky dnešního muzejnictví*. Nakladatelství Orbis, Praha.
- PAVLÍČEK, V. a. (1999). *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář 2. díl*. Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, ISBN 80-7201-170-7.
- PETRÍKOVÁ, O. (2012 - 2013). *Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče*. Západočeská univerzita v Plzni, ISBN 978-80-7395-741-4.
- PODIVÍNOVÁ, M. (2011). Veřejnoprávní omezení vlastníka nemovitosti prohlášené za kulturní památku. *Právní rozhledy* č. 15/11, C. H. BECK, ISSN 1210-6410.
- PRÁŠKOVÁ, H. (2013). *Základy odpovědnosti za správní delikty*. C. H. BECK, Praha, ISBN 978-80-7400-456-8.
- RESSLER, M. (2004). Přístup a služby pro tělesně a smyslově postižené občany a občany, kteří

- mají problémy při učení a vzdělávání. *Pulman. Public Libraries Mobilising Advanced Networks*. Praha, 2004, Národní knihovna ČR, ISBN 80-7050-447-1.
- RICHTER, V. (1993). *Památka a péče*. Státní ústav památkové péče v Praze, ISBN 80-85787-61-X.
- SELTENREICH, R. (2010). *Dějiny evropského kontinentálního práva*. Praha: Leges, ISBN 978-80-87212-54-7.
- SCHÄRER, R. (2008). Muzealization is an unstable and subjective sign collecting process. General considerations and specific application to actuality and intangible heritage. *Muzealizace v soudobé společnosti a poslání muzeologie, Asociace muzeí a galerií, Praha*, ISBN 978-80-86611-28-0.
- SCHŮTOVÁ, J. (2012). *Olympionika v trojrozměrné sbírce tělesné výchovy a sportu Národního muzea*. Národní muzeum, Praha, ISBN 978-80-7036-357-7.
- SLÁDEČEK, V. (2009). *Obecné správní právo*. Praha: Wolters Kluwer, ISBN 987-80-7357-382-9.
- SLÁDEČEK, V. (2014). *Správní právo: zvláštní část-(vybrané kapitoly)*. Nakladatelství Leges, s.r.o., Praha, ISBN 978-80-87576-48-9.
- SOKOL, J. (2008). *O kultuře, jazyku a češství*. In: *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*. Nakladatelství ERMAT Praha, s.r.o., ISBN 978-80-87178-03-4.
- SOUČKOVÁ, J. (2006). *Světové kultury ve sbírkách Národního muzea. Koncepce rozvoje Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur a antické sbírky Historického muzea*. Národní muzeum, Praha, ISBN 80-7036-185-9.
- SOUKUP, M. (2011). *Kultura: Biokulturologická perspektiva*. Nakladatelství Pavel Merkvart, ISBN 978-80-87378-96-0.
- STAŠA, J. (2001). Problém subsumpce správních aktů. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica 1-2/2001*, ISBN 80-246-0336-5.
- ŠTECH, S. (2003). Muzeum jako vzdělávací instituce. *Brána muzea otevřená. Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea, JUKO s nadací Open Society Fund Praha*, ISBN 80-86213-28-5.
- TELEC, I. (1994). *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Masarykova univerzita Brno, ISBN 1081-022-1994.
- VARHANÍK, J. (2011). *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Wolters Kluwer, Praha, ISBN 978-80-7357-659-2.
- VARVAŘOVSKÝ, P. (2012). *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Památková péče*. Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, a.s., ISBN 978-80-7357-940-1.
- VEDRAL, J. (2012). *Správní řád. Komentář*. Bova Polygon, Praha, ISBN 978-80-7273-166-4.
- VINTER, V. (1982). *Úvod do dějin a teorie památkové péče I. díl*. Univerzita Karlova v Praze, 17-045-81.
- VOBRÁTILOVÁ, Z. (2008). Dotčené orgány. *Stavební právo 1/08. Bulletin. Česká společnost pro stavební právo*, ISBN 9771211638009.
- WAGNEROVÁ, E. Š. (2012). *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Wolters Kluwer ČR, ISBN 978-80-7357-750-6.
- ZÍDEK, M. (2005). *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*. ABF - nakladatelství ARCH, Praha, ISBN 80-86905-10-1.
- ŽALMAN, J. (2010). *Průručka muzejníková I. Asociace muzeí a galerií České republiky*, Praha, ISBN 978-80-86611-41-9.

